

I. Úvod

Míra zájmu o osobnost a výtvarnou tvorbu Jano Köhlera (1873-1942) není příliš silná. Jako postava vyhraněného výtvarníka Moravy totiž stojí na dvou odlišných pólech. Na jedné straně se objevuje v povědomí odborné umělecko-historické společnosti, i když v omezených ohraničených znalostech, na straně druhé se s ním české, především moravské obecnost, setkává velmi často, a to bohužel bez bližšího povšimnutí a zájmu.

Je zřejmé, že Köhlerova tvorba nevykazuje žádné stěžejní zvraty ani posuny na moderní umělecké scéně přelomu století, přesto by se však neměla stát opomíjeným článkem českých dějin umění, protože byla v moravském prostředí důležitým zastáncem a propagátorem moravanství a nacionalismu. Toto Köhlerovo smýšlení, prostoupené ostatně také celým Sdružením výtvarných umělců moravských¹, bylo vedeno proti existenci silného tlaku německých obyvatel k podpoře národního sebevědomí.

Prostředkem, jak se přiblížit prostému moravskému lidu, bylo Köhlerovi osvojení si lidového prvku a jeho specifická modifikace a aplikace do historických výjevů a křesťanské tematiky. Silný katolík, velmi oblíbený svým výtvarným i lidským přístupem kněžími v moravských farnostech, tak dostal příležitost vyzdobit na 55 světských staveb a přes 70 sakrálních objektů a podpořit tak místní ráz české i moravské krajiny s její specifičností.

Zhodnotit tvorbu Jano Köhlera nebyl snadný úkol. Poprvé jsem se o to pokusila v mé bakalářské práci² v roce 2008.

K úspěšnému soubornému zhodnocení mi však scházelo mnoho. To vycházelo především z neznalosti celkového díla umělce, které se samozřejmě neomezuje jen na monumentální tvorbu, ale obsahuje i olejomalbu, grafické práce či ilustrační tvorbu.

Na základě dostupné literatury, ukazující se dnes v některých informacích jako nepřesná a zavádějící, jsem sestavila ve zmíněné bakalářské práci umělcův osobní i profesní životopis. Nyní se pokusím upřesnit a rozšířit detaily z výtvarníkovy soukromého života, ale především se zaměřím na vnější okolnosti, které Köhlerovu práci ovlivnily nejvýrazněji.

Zabývala-li jsem se zpočátku v bakalářské práci veškerou Köhlerovou tvorbou monumentálního měřítka, musela jsem - kvůli neočekávaně se rozrůstajícímu počtu dohledaných děl a maximálnímu možnému rozsahu práce - pátrání zúžit. Zmapovala jsem v ní tak pouze zmíněné monumentální sakrální práce, a to jen na území Jihomoravského kraje. Již nyní je ale jasné, že se to nepodařilo v úplnosti.

Katalog děl, který jsem v této své nové práci sestavila, představuje všechny existující i zaniklé monumentální realizace z území celé České republiky.

Při popisu a hodnocení děl jsem se v bakalářské práci také příliš soustředila na jejich formální stránku a nedokázala jsem je pak zhodnotit v kontextu celé Köhlerovy tvorby ani v poměru k současnému uměleckému dění. V nové práci proto před formální analýzou díla upřednostňuji širší pohled na dílo samotné, tzn. charakterizují místo díla v kontextu celé umělcovy tvorby a v kontextu práce jeho současníků i uměleckého vývoje doby.

Výtvarné práce Jano Köhlera z dalších odvětví umělecké tvorby, jako jsou kresba, malba, grafika, užité umění a

ilustrace se mně staly pomocnými vodítky při bližších analýzách děl.

Součástí příloh je také přehled účastí Jano Köhlera na výstavách, mapa rozmístění prací umělce na území České republiky a seznam obrázků vztahujících se k průběžným ilustracím v katalogu, tištěné obrazové příloze i příloze na DVD.

II. Současný stav bádání

Jano Köhlerovi byla za jeho života věnovaná omezená, či spíše ojedinělá pozornost ze strany umělecké kritiky. Příčin můžeme najít hned několik. Zásadním důvodem je zajisté umělcův pobyt na Moravě, mimo hlavní centrum uměleckého dění. Tedy mimo moderní výtvarné proudy první poloviny 20. století, jimž byla věnována tehdejší pozornost, a kterými zůstal dotčen jen okrajově.

Výrazný rozruch a zájem nemohla způsobit ani oblast umělecké tvorby, která v díle Jano Köhlera převládala. Sama náboženská tematika, a ani její zadavatelé, nedovolovali žádné zvláštní přístupy, obzvláště ne na katolické Moravě. Nová témata však přinesla Köhlerovi práce na soukromou objednávku. Vrstva jeho soukromých zadavatelů ale nepatřila k nejbohatší klientele doby, a proto pro ně umělec vytvářel spíše práce menších rozměrů.

Nejvýraznější důvody malého zájmu historiků umění i ostatní veřejnosti však pramení ze samotného nezájmu a nevěle umělce k poskytování jakýchkoliv informací o vlastní osobě. Pravděpodobně za to mohlo jeho nízké sebevědomí a přehnaná skromnost.

O tom svědčí nejlépe dopis adresovaný publicistovi a architektu Emilu Edgarovi (1884-1963), který umělce prosil o bližší autobiografické údaje do svého článku. Jano Köhler na jeho prosby odpovídal opakovaně negativně: *„Nepište o umění nic, prosím Vás snažně za to. Zavážete si mne k obzvláštní vděčnosti. Neznám trapnějších pocitů, než když čtu o sobě. Připadám si vždy, že mne zase někdo před lidmi do naha svléká (...) nechte mne úplně stranou - nejsem umělec - jsem řemeslník a rád zůstanu státi tam, kam mne odstavili ti, kteří mi spálili křídla...“*.³

Přesto již na počátku své umělecké kariéry měl Jano Köhler to štěstí, že si jej všiml myšlenkový vůdce katolické moderny Karel Dostál - Lutinov (1871-1923). Zaujat Köhlerovou prací na renesančním zámečku v Prostějově, rozhodl se k jeho podpoře prostřednictvím krátkých zmínek a statí v časopise *Nový život*⁴, jenž redigoval. Když Lutinov žádal o životopisné údaje a informace o jeho studiu, Köhler se dlouho zdráhal. Krátkou statí⁵ se podařilo Lutinovi otisknout až po tříměsíčním naléhání. Od té doby se stal *Nový život*⁶ pravidelným informátorem o plánovaných i právě realizovaných pracích Jano Köhlera. Medailon umělce publikoval Lutinov roku 1905 také v časopise *Eva*⁷, se stejným obsahem byl pak článek vydán po redaktorově smrti v časopise *Hovory dne*⁸.

Až do roku 1930 se ale větší zájem o Jano Köhlera neobjevil. Krátké zmínky o působení umělce v daných lokalitách najdeme pouze v podobě krátkých informačních zpráv v regionálním tisku⁹.

Další větší připomínkou osobnosti a tvorby Jano Köhlera byla stať Jakuba Vrbase (1858-1952) v jeho vlastivědně zaměřené publikaci *Ždánsko*¹⁰. Již od roku 1928 se obě osobnosti dostaly do těsnějšího kontaktu, protože Köhler přislíbil celou knihu obohatit o obrazovou přílohu v podobě ilustrací. To se také stalo v podobě 44 doprovodných obrázků. Vrbas zde otiskl Köhlerův vlastnoručně sestavený životopis, který doplnil o soupis dalších provedených realizací ve ždánském okrese¹¹.

V souvislosti s vlastivědným zeměpisem Kyjovska a Ždánka¹² Emanuela Havelky, vydaným roku 1939, nemohl Bedřich Kračmer opomenout ve strážovickém místopisu¹³ alespoň krátký medailon umělce, jenž na Strážovicku působil.

K posílení zájmu o Jano Köhlera dochází až po jeho smrti v roce 1941, kdy se k němu ve vzpomínkách vraceli přátelé i

odbornější veřejnost. Regionální tisk¹⁴ oslavoval Köhlera jako spolubudovatele Domu umělců a spoluzakladatele SVUM Hodonín, ale rovněž také jako výborného výtvarníka, jenž povýšil charakter moravského výzdobného rázu na vyšší umění.

Téhož roku 1941 informoval místní tisk o připravované výstavě na počest Jano Köhlera, jejíž přípravy se ujal Dům umění v Hodoníně. Květnové zahájení výstavy reflektovala mnohá periodika¹⁵. Všechna popisovala velkou pečlivost při sestavování výstavy a obrovský zájem ze strany návštěvníků. Cenným zdrojem informací se tak stal katalog¹⁶, vydaný při této příležitosti.

Reakce na Köhlerovu smrt na sebe nedala dlouho čekat zejména v prostějovském prostředí. Ve speciálním vydání *Kulturních zpráv*¹⁷, zcela věnovaných výtvarnickové osobnosti, byly otisknuty příspěvky Köhlerových nejbližších známých. Najdeme zde vzpomínky Boženy Mrštíkové (1876–1958), Julia Pelikána (1887–1969), Zdeny Škrobalové (1870–1952), Vladimíra Součka (1890–1956) a Josefa Glivického (1903–1991).

Na počátky vzniku SVUMu zavzpomínala dcera Aloise Mrštíka, Božena¹⁸. Popisovala setkání několika členů Sdružení, které se odehrálo v září roku 1909 v rodišti bratří Mrštíků, v Divákách, a vykreslila Köhlera v jeho nejtypičtější roli během takovýchto setkání; jako na zpívajícího baviče společnosti.

Julius Pelikán¹⁹, malíř, sochař a člen SVUMu Hodonín, prezentoval Köhlera jako toho, který vtiskl Domu umělců svým smyslem pro dekoraci jedinečnou stavební podobu a ocenil jeho osobnost spjatou se Sdružením a Köhlerovu názorovou pevnost, především jeho charakterové vlastnosti.

Kulturní zprávy do svého obsahu přidaly také dopis Zdeny Škrobalové²⁰, který již svému adresátovi nemohl být doručen. Přítelkyně jej psala v době silící nemoci Jano Köhlera, a proto dopis obsahuje morální povzbuzení tvůrci, který musí

díky své duchovní víře vše překonat, stejně, jako tomu bylo dopsud.

Působení Jano Köhlera v Prostějově shrnul Vladimír Souček²¹, osoba k tomu nejpráhodnější. Právě přátelství s rodinou Součkovou, která často poskytovala Köhlerovi na jeho cestách zázemí a pomoc radou, je obsahem další statě. Syn stavitele Václava Součka - Vladimír - připomenul první setkání s umělcem, kdy jej vnímal ještě dětskýma očima a popsal společné veselé chvílky a hry. Popis Köhlerových realizací na Prostějovsku ohraničil jeho prací na rodinné vile, kdy se k ní - za účelem restaurování - po 38 letech Köhler vrátil. Vladimír Souček také připomenul, že umělcova činnost na rodinné vile byla zachycena na krátkometrážním filmu²².

Podrobnější přehled všech Köhlerových realizací v Prostějově najdeme v posledním příspěvku, jehož autorem se stal Josef Glivický²³, prostějovský profesor matematiky a geometrie.

Na osobní setkání a výtvarnou spolupráci s Jano Köhlerem vzpomínal malíř Oldřich Lasák (1884-1968) v knize *Z malířova zápisníku*²⁴, kde věnoval v jednotlivých medailonech pozornost význačným osobnostem z řad výtvarníků i literátů, které sám osobně poznal. Jano Köhlera potkal jako mladého umělce, který se právě potýkal se svou první samostatnou zakázkou, a to s prací na Pernštejnském prostějovském zámečku (1901-1902). Lasák ve svém popisu přinesl technický postup Köhlerovy práce, který si sám dobře osvojil během pomoci na jiné Köhlerově prostějovské zakázce a vylíčil umělcům fyzický vzhled, povahu, temperament, koníčky a záliby. V závěru jedné kapitoly neopomenul uvést nejdůležitější práce umělce.

Až sedm let po smrti umělce vyšla odbornější a obsáhlejší studie k celému dílu a osobnosti Jano Köhlera. Ujal se jí

Jaroslav Mathon (1867–1953), prostějovský lékař a milovník umění, jenž Köhlera sledoval již od jeho příchodu do Prostějova roku 1901. V tomto textu, vydaném jako mimořádné číslo časopisu *Archa*²⁵ roku 1948, se J. Mathon poprvé pokusil o objektivní zhodnocení Köhlerovy tvorby. Po obsáhlém úvodu, v němž popsal kulturní prostředí Prahy v kontrastu s Moravou, objasnil vnější okolnosti Köhlerova uměleckého i osobnostního vývoje. Zajímavým přínosem textu je přehled Köhlerových studijních výsledků na pražské Umělecko-průmyslové škole i vliv tamních pedagogů a výtvarných postupů na budoucí Köhlerovu práci.

Hlavním cílem Jaroslava Mathona bylo obhájit Köhlerovu tvorbu před doposud převažující negativní kritikou. Upozornil na chybný způsob odděleného nazírání na jednotlivé složky jeho tvorby. Zdůraznil, že nelze sledovat jen formální stránku díla, ale je nutné dbát také na duchovní jádro, na obsah práce. Mathon se hlouběji zamýšlel nad Köhlerovým konzervatismem, epigonstvím a přehnaným tíhnutím k církevní tematice. Všechny tyto časté výtky kritiků rozebírá a zdůvodňuje.

Za přínosnou je třeba považovat kritiku Köhlerovy první velké práce, výzdoby Pernštejnského zámku v Prostějově. Mathon pochopil, že Köhler musel respektovat podmínky zadavatelů, ale vytkl mu malou invenci a vliv studijních poznatků, jichž se za celý život nedokázal vzdát. Na závěr studie se Mathon zamyslel nad dvěma velkými pracemi v Olomouci a Kroměříži, kde sledoval Köhlerovu podporu myšlenky všeslovanství, problematiky, jíž se v té době církev intenzivně zabývala. Zhodnotil také pozitivně Köhlerovo chápání postavy sv. Václava a vytvoření nadčasové podoby slovanských věrozvěstů. Vyzvedl jeho nový pohled na zobrazení Madony, jejíž podobu Köhler přiblížil lidovým vrstvám. Charakterizoval obecnou všestrannost umělce a rozsah jeho tvorby.

Ke stému výročí Köhlerova narození (1973) byla připravena vzpomínková výstava, jejímž kurátorem, stejně jako autorem katalogu²⁶, se stal ředitel GVU Hodonín Jaroslav Pelikán (*1937). Krátký životopis doplnil J. Pelikán o obrazovou přílohu, seznam vystavených prací a přehled literatury. Na soupisu děl výstavy i katalogovém přehledu monumentálních realizací poznáme, že z politických důvodů byla téměř vynechána duchovní tvorba a tematika. Právě proto, že v Köhlerově tvorbě převládaly sakrální motivy, nemůžeme se v době komunistického režimu (1948-1989) setkat příliš často se zájmem o Köhlerovu osobnost.

Již v průběhu první poloviny 40. let byl vytvořen koncept vzpomínkové knihy Karla Dvořáka (1859-1946) *Slovácko. Hrst vzpomínek z let kol. 1905*²⁷. Ta však byla vydána až v roce 1991. V krátkém medailonu představili Jano Köhlera jeho přátelé. Sochař Franta Uprka (1868-1929) Köhlera vylíčil jako výborného zpěváka a „pravého všeumělce“, spisovatel Otakar Bystřina (1861-1931) mu předpověděl nesmrtelnost, kterou si získal svou prací na Pernštejnském zámku.

Významného výročí narození umělce využil však k jeho připomenutí také uherskohradištský rodák Oldřich Svozil (1906-1984), který jako jeden z mála v těchto letech připomínal²⁸ Köhlera a jeho vztah k Uherskému Hradišti. Roku 1984 se Svozilovi také podařilo sestavit soupis Köhlerem vytvořených *Ex libris*²⁹.

Stejně příležitosti využil i historik Jan Nič³⁰. Ten sledoval Köhlerovo působení v Lounech a kooperaci umělce s architektem Kamilem Hilbertem (1869-1933) a především stavitelem Jindřichem Grünerem, jehož syn Antonín se stal Köhlerovým dobrým přítelem. J. Nič popsal jejich spolupráci a přínos Köhlera na podobě města Louny. O přátelství a vzájemné korespondenci Köhlera s Antonínem Grünerem napsal roku 1947³¹

poutavý článek také Alois Pitřman ve *Vlastivědném sborníku Loun*.

Nový a výraznější návrat zájmu o tvorbu a osobnost Jano Köhlera sledujeme až po roce 1989.

V umělecko-historické literatuře najdeme stať o Jano Köhlerovi v Tomanově *Novém slovníku československých výtvarných umělců*³² a *Nové encyklopedii českého výtvarného umění*³³ editované Andělou Horovou (*1944). Ve svých soupisech uměleckých památek Moravy a Slezska nezapomněl na Köhlera ani Bohumil Samek³⁴.

Významné články, vycházející ze sledování katolické moderny, často přinášel Stanislav Batůšek (1942-1996). Ten v časopise *Malovaný kraj* sledoval Köhlerovu ilustrátorskou činnost pro *Mathematiku*³⁵, *Mladý Máj*³⁶ a *Nový život*³⁷, oceňoval umělce jako cyrilometodějského ctitele³⁸ a významného výtvarníka Slovácka³⁹ a Hané.

Mezi důležité odborné studie zabývající se úžeji tvorbou Jano Köhlera patří diplomová práce Pavly Čiklové⁴⁰. Ta se nesnažila pojednat veškerou Köhlerovu tvorbu, ale zaměřila se napříč výtvarnými obory na tematiku náboženskou. Vytvořila chronologicky seřazený přehled, v němž sledovala kresbu, malbu, ilustraci i monumentální práce zejména stěžejních děl. I když se ve své práci výrazně opřela o Mathonovu monografii, dokázala objektivně zhodnotit jednotlivé vybrané práce i samotné postavení Jano Köhlera jako umělce žijícího a tvořícího v určitém prostředí a době.

Ve snaze povznést a připomenout osobnost Jano Köhlera se objevil také článek manželky vnuka umělce, Jany Köhlerové (*1950), která na manželova dědečka upozornila ve *Věstníku historicko-vlastivědného kroužku z Žarošic*⁴¹ roku 1999. Má však jen shrnující charakter, jenž nepřinesl nové významné poznatky.

Důležitou osobností, jež v posledních dvou desetiletích projevuje o Jano Köhlera zájem, je Jiří Dunděra (*1933). V žarošickém Věstníku⁴² připomenul šedesáté výročí úmrtí umělce v roce 2002 krátkou biografií a přehledem jeho nejdůležitějších zakázek. Upozornil také na dosud nezminěné a zaniklé práce v Kyjově; zejména ornamentální výzdobu Gymnaziální kaple, sgrafita na Zemědělské škole v Kyjově a výzdobu domu na ulici Palackého tamtéž. Přepracované pojednání tohoto příspěvku je v Dunděrově publikaci z roku 2006, 33 životů⁴³.

Ve svém zájmu o výzdobnou složku měsíčníku katolické moderny *Nový život* nemohl Aleš Filip (*1964) opomenout vedle Zdenky Vorlové, Františka Bílka, Antonína Thein (Runié) či Cyrila Mandela ani Jano Köhlera. V rozsáhlé publikaci *Zajatci hvězd a snů. Katolická moderna a její časopis Nový život (1896-1907)*⁴⁴ z roku 2000 byla průběžně sledována spolupráce Köhlera s Dostálem - Lutinovem a prezentovány časopisecké ilustrační příspěvky Jano Köhlera.

Sto třicáté výročí narození umělce dalo příležitost vzniku menší výstavy v Nenkovicích s kratší doprovodnou textovou přílohou. Publikovaný tisk⁴⁵ nebyl nějak rozsáhlý, obrazová příloha však přinesla bohatou fotodokumentaci stěžejních prací z kraje Köhlerova dlouholetého působiště - z Kyjovska.

Své studium křesťanské tematiky, odrážející se v architektuře Moravy na přelomu století, publikoval již zmiňovaný Aleš Filip roku 2004⁴⁶. Stejně jako ve své předchozí knize se zaměřil na působení katolické moderny a její časopis.

V díle *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku* se pokusil vyložit úlohu nově chápané spirituality, která při budování sakrálních novostaveb procházela reformami. Kdo jiný než Jano Köhler mohl být chápán jako představitel ideálu křesťanského

umělce. K výzdobě nově projektovaných staveb kostelů a jiných sakrálních architektur byl velmi často oslovován. Aleš Filip se zabýval spoluprací Jano Köhlera s některými architekty a objednavateli. Zvýšenou pozornost zaměřil na Köhlerovo působení v kostele sv. Cyrila a sv. Metoděje v psychiatrické léčebně v Kroměříži, v kostele sv. Kříže v Prostějově a na Köhlerovu práci pro Jurkovičovu Křížovou cestu na Svatém Hostýně. Případné další práce sakrální architektury, na nichž se Köhler podílel, byly připomenuty pouze okrajově. Přínosná je skutečnost, že Filip uvádí doposud opomíjené práce; hlavní oltář bl. Juliány de Collalto v Brtnici, výmalbu kaple Vojenské nemocnice v Hodoníně a výzdobu brněnského kostela Neposkvrněného početí Panny Marie.

Další dvě výrazné Köhlerovy práce v Brně připomenul Jan Sedlák (*1951) v publikaci *Brno secesní*⁴⁷. Nalezneme zde pojednání o sgrafitové výzdobě tzv. *Švédského domu* a kostela Nejsvětějšího srdce Páně, původně brněnské nemocniční vojenské kaple, dnes stojící v Oslavicích v okrese Znojmo, kam byla přesunuta v 60. letech 20. století.

Cenným vzpomínkovým souborem na zakladatelskou generaci SVUMu je kniha *Sladké s hořkým*⁴⁸ připravená k tisku již roku 1986 dlouhodobým spolupracovníkem SVUMu Janem Andrysem (1895-1992). V kapitole, kterou věnoval Jano Köhlerovi, přinesl několik drobných nových faktů. Upozornil na to, že právě v jeho pozůstalosti se nachází soupis prací umělce, který sestavil sám Jano Köhler. Jde o *Život v obrazech*⁴⁹. Rozsáhlé album obsahuje fotografie, náčrty, články a údaje o odměnách za realizaci je významným zdrojem informací o Köhlerových zakázkách do roku 1912.

U širší veřejnosti třicátých a čtyřicátých let se výtvarník Jano Köhler zapsal díky vydání původní litografické předlohy v podobě emise poštovních známek a pohlednic s motivy slovanských věrozvěstů. Zájem filatelistů proto nemůže tuto

Köhlerovu tvorbu opomenout. Ve svém článku *Jano Köhler - malíř dávné Moravy*⁵⁰ ji připomenul Josef Šolc (*1942).

Jednotlivé Köhlerovy realizace jsou v posledních letech pojednány coby součást menších publikací věnovaných sakrálním stavbám, vydávaných Historickou společností Starý Velehrad.

Jedná se o popis Sarkandrovky kaple v Olomouci⁵¹, Poutní kaple sv. Antonína Paduánského v Blatnici pod svatým Antonínkem⁵², Filiálního kostela sv. Cyrila a sv. Metoděje v Prostějově⁵³ nebo Arcibiskupské rezidence v Olomouci⁵⁴.

Posledními připomínkami života a tvorby Jano Köhlera, a to opět u příležitosti kulatého výročí narození umělce, jsou články⁵⁵ Jiřího Dunděry (*1933). Ten však v posledních letech svoje pátrání nikterak nerozšířil a nenalezneme v nich žádné nové obohacující informace.

III. Biografie Jano Köhlera (1873–1941)

Jano Köhler byl brněnským rodákem. Narodil se 9. 2. 1873 v nemocnici na Pekařské ulici. Společně se svou sestrou Růženou (1873–1946), které byla jeho starším dvojčetem, je přivedla na svět matka Rozina do smíšené, německo-české rodiny.⁵⁶ Zatímco tatínek Jano Köhler (1845–1873) byl německé národnosti a pocházel z Olbramovic u Lanškrouna, maminka, rozená Rozina Ježková (1843–1935), se narodila na Slovácku v Nenkovicích u Kyjova⁵⁷.

Otcova výchova a zabezpečení, které by mohl ze svého platu kočího městské dráhy poskytnout, však po celé mládí oběma dětem chyběly. Jano Köhler starší zemřel na černé neštovice pět týdnů po narození svých dětí. O zabezpečení a výchovu se musela postarat matka.⁵⁸ I přes výraznou pomoc její sestry Marie, která se rozhodla vzdát dobré práce ve Vídni a vrátit se do Brna, zápasila rodina nejen s problémy hmotného zabezpečení, ale i s tlaky silné německé menšiny⁵⁹.

Díky jejímu moravskému národnostnímu citění a naléhavému apelu na radnici se jí brzy podařilo přemístit obě děti z německé Volksschule do jedné z českých, tehdy přeplněných škol, a to na brněnské gymnázium⁶⁰.

Tato volba byla jistě šťastnou. Od roku 1884 zde potkával mladý Köhler profesora Josefa Zeleného (1824–1886), který ho vyučoval prvním základům kreslení. Vliv profesora Zeleného, který dobově odpovídal zálibě v nazarénském stylu a historizujících tendencích, se stal jistě Köhlerovi prvním vzorem⁶¹.

Jestliže se u něj již tehdy objevovaly umělecké sklony, v jiných, nehumanitních předmětech, zaostával. Dokladem toho je vlastní vzpomínka z roku 1903, kdy Jano Köhler svoje studia

popisuje takto: „...byl jsem slabým matematikem už tenkrát, a proto byli brněnští páni profesori rádi, když jsem se do oktávy prokousl do Prahy. Z kreslení jsem míval výborně a z řečtiny jen dostatečně a mimo to byl jsem chudák (matka vdova posluhovala), a co ti potřebují studovat.“⁶² Označen profesory jako „nepoddajný žák“, absolvoval proto poslední ročník a maturitu roku 1881 na pražském gymnáziu v Žitné ulici.⁶³

Tato nepřilíš pozitivní studijní zkušenost však výrazně ovlivnila Köhlerovy další kroky. Ocitl se v kulturně bohaté Praze. Svůj zájem o výtvarné umění chtěl uplatnit v rámci svého budoucího povolání, které si zvolil. Roku 1893 nastoupil na Umělecko-průmyslovou školu v Praze s cílem stát se profesorem kreslení pro střední stupeň vzdělávání⁶⁴. Během pěti let studia ho zde formovala řada významných uměleckých osobností.

Souměrně s pílí se zlepšoval mladý umělec také po stránce výtvarné⁶⁵. Pod vedením Stanislava Suchardy (1866-1916) se učil všeobecnému modelování, od Felixe Jeneweina (1857-1905) aktu a konečně, pod vedením Kamila Hilberta (1869-1933), se seznámil s technikou sgrafita a fresky. Dějiny umění Köhlerovi přibližovali Otakar Hostinský (1847-1910) a Karel Boromejský Mádl (1859-1932).⁶⁶

Všechny tři umělecké osobnosti ho ovlivnily do maximální možné míry. Z dob Köhlerových studií se sice nedochovalo mnoho prací, ale na jeho pozdější vlastní tvorbě můžeme zřetelně vidět, jak velký vliv na něho akademické prostředí školy mělo. Zasáhlo Köhlera dokonce natolik, že se na studiích získaných postupu a nazírání nedokázal vzdát po celý život.

Felix Jenewein, jenž učil Köhlera dva roky a hodnotil jeho práci na výbornou⁶⁷, promítl do jeho práce svůj nazarénský

styl. Stanislav Sucharda vštípil Köhlerovi secesní metodu zjednodušování formy. Vůbec největší vliv na jeho profesní život měl však Kamil Hilbert. Můžeme jen hádat, proč si z řad studentů architekt zvolil právě Köhlera pro pomoc na svých vlastních zakázkách. Pravděpodobným důvodem byla vynikající práce mladého studenta v oboru ornamentální tvorby, kterou uplatňoval Hilbert na fasádách svých budov.⁶⁸

Učitelem kreslení se Jano Köhler však nikdy nestal. Umělecké nutkání k vlastní tvorbě ho přivedlo roku 1889 na pražskou akademii. Širšího rozhledu a prohloubení již získaných dovedností se mu zde dostalo od Františka Ženíška (1849-1916). Na akademii se pod jeho vedením věnoval studiu figurativního zobrazování tři roky⁶⁹.

I přes to, že se mladý absolvent pohyboval v určitém období v centru Prahy, nové moderní umělecké proudy - především plenérismus, jej nepoznaly. Köhlerovi se v letech 1898-1899 stal studijním cílem Mnichov, tehdejší ohnisko akademismu. Přes zimní období pobýval v místních ateliérech a společně s Kamilem Hilbertem si zde dále rozšiřovali své znalosti v oboru sgrafita a fresky.⁷⁰

Po svých studiích a školení v Německu se však Jano Köhler vrátil zpátky domů, na Moravu. I když je jasné, že by měl v Praze větší příležitost dostávat se v oblasti umění chtivých zadavatelů i společnosti k lepším a váženějším zakázkám, vrátil se domů za rodinou. Vedl ho k tomu pocit dluhu, který vycházel ze vztahu k matce i sestře. Kvůli jejich obětavé pomoci a finanční podpoře během svých studií, jim chtěl Jano Köhler mnohé vrátit⁷¹.

Již v první polovině 90. let závěru století se pustil umělec do prvních monumentálních realizací. Stalo se tak díky vedení Köhlerova profesora z umělecko-průmyslové školy.

V rodišti Kamila Hilberta, v Lounech, začala jeho dráha tvůrce sgrafit a fresek. Tyto techniky se staly Köhlerovými hlavními výtvarnými prostředky po celý život. V Lounech šlo o jedenáct realizací vytvořených z většiny pro světské stavby, při nichž architektovi asistoval.⁷²

V Lounech se Jano Köhler seznámil také se stavitelem Antonínem Grünerem.⁷³ Stejně jako Hilbert zprostředkoval Grüner Köhlerovi řadu zakázek na výzdobu jím projektovaných domů.

Vzájemné přátelství Köhlera s Grünerovou rodinou bylo velmi silné a trvalo až do Köhlerovy smrti⁷⁴.

Sympatie, kterých se mu od Hilberta dostalo, přinesly mladému umělci první velkou samostatnou realizaci. Roku 1900 byla Köhlerovi nabídnuta práce na obnovu Pernštejnského záměčku v Prostějově. Šlo o zakázku, kterou kvůli zadání objednavatele odmítl dříve oslovený Mikoláš Aleš, a jež mu svým doporučením zajistil právě Hilbert.⁷⁵

Výsledek Köhlerovy práce lze i přes četnou kritiku určitě označit za úspěšný. Nejenže si za obnos 1200 zlatých mohl dovolit koupit domu v Nenkovicích⁷⁶, v matčině rodné vsi, ale dostal se do povědomí široké veřejnosti, a to nejen na Hané.

Z důležitých osobností, se kterými se v Prostějově mladý umělec seznámil, byl také začínající architekt Vladimír Fischer (1870-1947), který za obnovou Pernštejnského záměčku stál.⁷⁷ V průběhu let se z nich stala sehraná dvojice realizující na Moravě řadu privátních i státních zakázek. V Prostějově, Brně a Luhačovicích zdobil Köhler Fischerovy vily. Větší prostor pak dostal při výzdobě radnice v Tišnově a dalších světských objektech např. v Olomouci a Brně.

V Prostějově se Jano Köhler roku 1901 díky Fischerovi seznámil s rodinou Součkovou, pozdějšími dlouholetými přáteli, u kterých nezdávka pobýval během svých cest na Hanou.⁷⁸

V prostředí známého prostějovských stavitele Václava Součka se také seznámil se svou budoucí manželkou Rosálií Uhlířovou (1882-1965), kterou si roku 1901 od Součkových odvedl a se kterou se oženil o 15 let později.⁷⁹

Mezi významnými osobnostmi, které zaujala sgrafitová výzdoba zámečku v Prostějově, byl také literát a kněz Karel Dostál - Lutinov (1871-1923). Tato vůdčí osobnost katolické moderny se stala na dalších dvacet let Köhlerovým mecenášem, podporovatelem a také přítelem. Prostor dal začínajícímu umělci zejména ve svém časopise *Nový Život*, a to poté, co si ověřil Köhlerův ilustrační talent v časopise *Zlatá Praha*⁸⁰.

V *Novém Životě* informoval o všech Köhlerových probíhajících zakázkách a dovolil mu zde publikovat svoje návrhy pro monumentální práce, kresby a grafiku. Jen v rozmezí let 1903 - 1907 vyšlo v *Novém Životě* bezmála 60 Köhlerových ilustrací⁸¹. Obrazový doprovod najdeme také v jiném Lutinem redigovaném časopise *Eva*. Umělec se také podílel na výzdobě Lutinových literárních děl: *Ryme a Špryme* (1912)⁸², *Archa* (1917)⁸³, *Hovory Dne* (1923)⁸⁴. Přátelství a podpora Lutinova způsobilo, že se Haná stala důležitým centrem Köhlerovy působnosti.

V prvním desetiletí 20. století vytvořil v Prostějově a jeho okolí řadu děl. Své působení zde zahájil po návratu z Itálie, kde navštívil za účelem studia umění Benátky, Florencii a Ravennu⁸⁵. Roku 1905 vytvořil v Prostějově monumentální dílo v kostele Povýšení sv. Kříže a pokračoval zde poté na zakázkách soukromých objednavatelů z řad měšťanstva. Ve 30. letech pak vyzdobil kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje.

Období prvního a druhého desetiletí 20. století bylo v českém výtvarném umění etapou hledání. S přicházejícími novými proudy ze západu se někteří čeští umělci ztotožňovali s nadšením, jiní se proti nim výrazně vyhraňovali. Vůči modernímu programu SVU Mánes, v jehož čele stál Mikoláš Aleš, se postavil především Joža Uprka. Ten se rozhodl v duchu podpory národního uvědomění založit Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. Toto seskupení výrazných uměleckých osobností Moravy z řad hudebníků, literátů a výtvarníků vycházelo z brněnského Klubu přátel umění, který byl založen roku 1900.⁸⁶

Podstatným prvkem programu SVUMu byly vazby na Slovensko a širší okruh slovanských zemí. Takovéto cítění plně odpovídalo i postoji Jano Köhlera. Přístup Sdružení k dalším slovanským národům a společné výtvarné výstavní snahy Köhler popsal v Almanachu z roku 1925⁸⁷. Již od samotného počátku stál v čele seskupení jako jeho spoluzakladatel a podílel se organizačně na jeho chodu coby „kasírník“ (pokladník).⁸⁸

Když bylo rozhodnuto, že si po dvou letech své existence zaslouží Sdružení vlastní výstavní prostory, stal se Jano Köhler tím, kdo měl nově vzniklou budovu v Hodoníně výtvarně zvelebit. Architekturu Domu umělců navrženou Antonínem Blažkem (1874-1944) a odkazující na lidové stavby Slovácka Köhler roku 1912 vyzdobil v exteriéru i interiéru zcela bez nároku na honorář.⁸⁹ Lásky k lidovému umění také přivedla Jano Köhlera roku 1912 k založení hrnčířského kurzu v prostorách Domu umělců.⁹⁰

Pobyť na Moravském Slovácku a trvalé usazení umělce v Nenkovicích, kde žil až do roku 1926⁹¹, přineslo otisk jeho tvorby do mnohých sakrálních i světských staveb okolních obcí. Za všechny jmenujme alespoň ty nejvýznamnější lokality: Kyjov,

Nenkovice, Bzenec, Želetice, Žarošice, Vacenovice, Strážovice, Lužice, Hroznová Lhota či Blatnice pod sv. Antonínkem.

Z prací náboženského charakteru se Köhler významně představil v případě Jurkovičem projektované Křížové cesty na Svatém Hostýně. V porovnání s původně zamýšlenou skleněnou mozaikou od Jožy Uprky, se ukázala keramická mozaika Jano Köhlera vhodnější. Na Křížové cestě, jedné z nejrozsáhlejších prací umělce, začal Köhler pracovat roku 1912 a zcela ji dokončil až v roce 1933.

V průběhu I. světové války došlo v životě Jano Köhlera k mnoha změnám. Přímému válečnému nasazení se sice vyhnul, ale byl povolán jako hlídač sadu u dnešních hranic s Rakouskem⁹² a chvíli sloužil císaři pánu také v rakouském Grimmensteinu a v Brně - Židenicích.⁹³

Roku 1916 se oženil. Jeho manželkou se stala Rozálie Uhlířová z Mořic u Přerova⁹⁴. Důvody, jaké Köhlera vedly k takovému svazku, popsala manželka jeho vnuka Jana Köhlerová: *„Dědáček se rozhodl čistě racionálně, protože si byl vědom toho, že jeho budoucí manželka bude muset zastat mnoho práce v domácnosti i na poli na jižní Moravě v době, kdy bude odjíždět za prací“*.⁹⁵

O rok později přišlo na svět první dítě. Syn Antonín (1917-1924). Zemřel však velmi brzy, v pouhých sedmi letech.⁹⁶ Druhý syn Jiří se manželům narodil roku 1920. Dcera Ludmila přišla na svět rok poté. Roku 1926 se celá rodina z důvodu pohodlnější dopravní přístupnosti k železnici v Kyjově, který byl z Nenkovic 12 kilometrů, přestěhovala po dlouhých šestadvaceti letech z Nenkovic do Strážovic. Zde Jano Köhler koupil od Davida Natznera⁹⁷ tzv. Šmelcovnu, kde si zřídil nový ateliér.

Ve dvacátých letech se Köhler často objevoval v Olomouci. Moravským arcibiskupem se totiž roku 1923 stal Leopold Prečan

(1866-1947), významný podporovatel a sběratel umění. Jano Köhler, jenž se stal v církevních kruzích velmi oblíbeným především díky charakteru podání náboženské tematiky přibližující se lidem, vzbudil zájem nového metropolity. V Olomouci byl Köhler osloven k práci na své nejrozměrnější mozaice - v Hejčíně, i k vnitřní výzdobě arcibiskupského paláce. Z dvacátých let také pochází jeho realizace na fasádách domů v centru města.

Roku 1923 se arcibiskup Leopold Prečan zasadil o uspořádání první samostatné Köhlerovy výstavy.⁹⁸ Pod jeho záštitou se uskutečnila také Köhlerova posmrtná výstava roku 1941, která čítala 228 kreseb, olejů a fotografií představující průřez Köhlerovým životním dílem.

Dá se říci, že až na několik výjimek setrval po zbytek života Jano Köhler v rovině náboženské tematiky. Většinou šlo o výzdobu interiérů městských či farních kostelů v podobě ornamentální výzdoby stěn, vitráží oken či hlavního oltáře.

I když monumentální práce v díle Jano Köhlera převažovala, ostatní odvětví výtvarné tvorby mu rozhodně nebyly vzdálené.

Vedle ilustrační tvorby, která v Köhlerově tvorbě nese nejvýrazněji prvky secesní ornamentiky, maloval také olejové obrazy menších rozměrů. V nich se soustřeďoval na portrétní tvorbu. V zobrazených polopostavách osob ze svého nejbližšího okolí (rodina, sousedi a přátelé) se snažil zachytit hlavní charakteristické rysy portrétovaného. Celkový počet olejů se přibližuje ke 100 obrazům.

Okrajově se Jano Köhler dotkl sochařství a zajímal se také o restaurátorské práce. Zde se ohrazuje proti puristickým přístupům Augusta Prokopa a souhlasil s postojem Maxe Dvořáka k pietnímu přístupu k památce. Zajímal se o restaurování nástěnných maleb kostela ve Slatinicích na Hané, Zábřehu na

Moravě a Jevíčku.⁹⁹ Pomohl zrestaurovat gotickou žarošickou Madonu, které dal novou polychromii a u příležitosti 1000. výročí smrti sv. Václava vytvořil jeho sochu pro několik kostelů.

Roku 1923 se Köhlerovi dostalo také jiné cti. Pro českou kapli ve vatikánském Chrámu sv. Petra vytvořil obraz českého patrona sv. Václava a následně za to obdržel papežské vyznamenání a zlatý prsten¹⁰⁰.

S pečlivostí jemu vlastní zdobil příležitostně nábytek, keramiku, ale i předměty denní potřeby; různé krabičky, kazety či vějíře. Svým rodinným příslušníkům a blízkým přátelům zhotovil Ex libris (Arnoštu Hrabalovi, Evě Součkové, Ludmile Součkové, Leopoldu Prečanovi, aj.).¹⁰¹ Do širšího povědomí, a to nejen ve své době, se dostal Jano Köhler svým návrhem první etikety na skleněné láhve Hanácké kyselky¹⁰².

Důležitější prací se však stala Köhlerova litografie *Sv. Cyrila a sv. Metoděje* z roku 1912. Podoba obou věrozvěstů, která se dnes už stala pro obě postavy charakteristickou, začala být tištěna na pohlednice a plakáty a roku 1933 také na poštovní známky.¹⁰³

Výtvarnou všestrannost a šíři zájmů Jano Köhlera hezky vylíčil Franta Úprka: „... náš Janíček je pravý všeumělec. Dnes vám vypálí portrét na porculánovém koflíku v nejskvělejších barvách a zítra ho uvidíte na čtyřpatrovém lešení, jak pokrývá svými sgrafity celé fasády domů ornamenty a historickými obrazy. A jindy zas opatřuje vzácné knihy kumštovními vazbami a za chvíli veze do rakovnické keramičky obrovské kartóny pro křížovou cestu na Hostýně a sázím se, že kdybyste mu dal do ruky plastickou hlínu, vytvoří vám soušku jak živou.“¹⁰⁴

Život Jano Köhlera se uzavřel 20. ledna roku 1941 v brněnské nemocnici U svaté Anny. Po operaci žaludku zemřel na selhání srdce. Již od roku 1935 se Köhler totiž potýkal

s těžkou nemocí. Pomocí proti revmatické bolesti, která byla dozajista způsobena prací v chladných interiérech kostelů či na fasádách domů v zimních měsících, byly návštěvy lázní. Nejen nemožnost pracovat, ale i svobodně se pohybovat, donutily Köhlera roku 1940 odjet do Trenčianských Teplic. Finanční potíže, které Jano Köhlera v této době tížily, pomohl vyřešit umělcův přítel Petr Bezruč (1867-1958). S pomocí profesora Miloslava Hýska (1885-1957) zajistil Köhlerovi státní penzi 500 korun měsíčně.¹⁰⁵ Tu si malíř však moc dlouho neužil. Roku 1940 se vydal znovu do Slatinic na Hané s nadějemi a touhou opět se po návratu z lázní vrátit do práce.¹⁰⁶ To se však 68letému umělci podařilo jen částečně. Jedinou zakázkou, kterou byl ještě schopen dokončit, byla obnova vlastní, již poničené práce. Šlo o sgrafitovou výzdobu domu ing. V. Součka v Prostějově.

Okamžik loučení s Jano Köhlerem na hřbitově ve Strážovicích, které vedl prostějovský farář František Starý, zachytil malíř a přítel Bedřich Saňa (1901-1993).¹⁰⁷ Vladimír Souček na něj vzpomíná takto: *„Za smutné zimní nálady přijeli na vozech želečtí, Nenkovští, poslední cesty se zúčastnily celé Strážovice a přátelé mistrovi. A všichni jsme věděli: Byl to šťastný a vzácný člověk“*.¹⁰⁸

Přátelé vyličili Jano Köhlera jako velmi skromného a šetrného umělce. Bratři Mrštíkové a nejbližší přátelé ho kvůli tomu nazývali zdrobněle Janíček.¹⁰⁹ Přesto však nebyl Jano Köhler tichým a zakřiknutým společníkem. Stal se oblíbeným a vítaným při společných schůzkách SVUMu, ale i při návštěvách far. Byl výborným zpěvákem s jemnou tenorovou barvou hlasu a zdatným hráčem na kytaru. Vzpomíná na něj i Božena: *„Měli jsme ho všichni rádi, a když nepřišel do schůze, bylo nám smutno. Byl vždy humorný a dovádivý, v tom byl z nás vždy nejmladší. Nemusel se ani k tomu posilovat, on vždy jen*

pití předstíral. O tom, že rád a vědomě přispěl k zábavě druhých, svědčí několik jeho portrétů, na nichž se namaloval s šaškovskou čepicí...“¹¹⁰

Na závěr nechme promluvit básníka Petra Bezruče, s nímž se Köhler seznámil pravděpodobně v Kyjově, který Bezruč navštěvoval a jenž ve svém dopise vzpomíná na zesnulého přítele takto: *„Byla to přímá duše moravská. Skromná, prostá, bez falše, dobrosrdečná, ale stojící proti všem bonzům a byzantinismu.“¹¹¹*

Zodpovědnost spojená s pečlivostí a hlubokým křesťanským citěním vyhovovala také církevním zadavatelům. To však často způsobovalo, že Köhler dělal práci bez nároku na honorář nebo za minimální mzdu. Podle četných autoportrétů plných ironie směřujících k vlastní osobě i kritice společnosti je jasné, že se Köhler cítil svou dobou nedoceněn a ukřivděn. Jako svoji značku si také zvolil symbol větrného mlýna, který poukazuje na dobu, která přijde a s pochopením jeho dílo ocení. Ve vlastní závěti se k tomu vyjadřuje následovně: *„...pracoval jsem s láskou ve svém povolání a hlavně pro kostely, protože jsem měl zvláštní pro to porozumění. Vyneslo mi to pohrdání u lidí pokrokových a cítil jsem tíhu toho, kdykoliv jsem vystavoval. Byl jsem umlčován a stavěn na slepou kolej. Proto také moje obrazy, o které nikdo nestál a kterých se za čas nahromadilo mnoho čísel, odevzdával jsem dětem - ať se o ně rozdělí, ať je třeba i prodají, kdyby jim bylo zle...“.¹¹²*

Odměnou za Köhlerovu čestnost, píli a pracovitost se jistě stalo množství prací, které byly a stále ještě jsou každodenní a neodmyslitelnou součástí života věřících, zejména na Moravě. Bohužel v současné době, 70. let od úmrtí umělce, kdy se hlásí Köhlerovy práce o neodkladnou restaurátorskou péči, řada jeho monumentálních prací zaniká, stejně jako slábne s odchodem pamětníků povědomí o této výrazné výtvarné osobnosti Moravy.

IV. Chronologicky sestavený katalog realizací Jano Köhlera pro výzdobu světských i sakrálních staveb na území České republiky

IV.1. Úvod ke katalogu

Chronologicky uspořádaný katalog výtvarných prací, který jsem zpracovala, obsahuje ucelený a vyčerpávající přehled celé umělcovy tvorby v oboru monumentální výzdoby sakrálních i světských staveb.

Vedle realizovaných staveb se katalog zabývá okrajově nerealizovanými a nedokončenými zakázkami. Stejnou pozornost věnuje pracím existujícím, tak samozřejmě i těm, které již zanikly, byly zamalovány následnou výmalbou nebo byly sejmuty, přeneseny a druhotně umístěny jinde.

Soupis děl mapuje práce, které Jano Köhler realizoval na území České republiky. Vedle určení datace, sledování formální stránky díla a ikonografického rozboru, se zaměřuje především na ideovou hodnotu zobrazeného námětu. Sleduje postavení a roli díla v kontextu celé Köhlerovy tvorby a ve vztahu k výtvarnému vývoji doby. Pozoruje také kvalitu díla ve srovnání s ostatními díly podobně smýšlejících umělců či umělců podobné orientace.

První část katalogu chronologicky řadí díla provedená či jen navržená pro světskou architekturu. Tyto realizace sice v díle umělce nepřevažují, přednost je jim však dána kvůli tomu, že právě s nimi Jano Köhler začal svoji tvorbu a zdokonaloval na nich nově nabytou techniku práce ve sgrafitu.

Druhá část se věnuje realizacím v sakrálních prostorech; v kostelích, kaplích a zvonících. Obsahuje také Köhlerovy práce zdobící křížové cesty a náhrobní obrazy.

Mezi 127 v katalogu uvedenými pracemi a soubory prací se vyskytují nejčastěji monumentální díla provedená technikou sgrafita, fresky a mozaiky.

Sgrafitem Jano Köhler obvykle zdobil fasády světských staveb, a to často v kombinaci s pestrobarevnou freskou, sakrální interiéry obohacoval ornamentální dekorativní výmalbou a freskovými obrazy.

Dalším častým médiem, jež si Köhler osvojil již na začátku své kariéry, byla keramická či benátská mozaika. Řezanou keramickou mozaiku používal umělec pro vnější výzdobu fasád měšťanských domů, průčelí kostelů, náhrobních obrazů a největší prostor v užití této techniky dostal Köhler v podobě křížových zastavení na Hostýně. Benátskou mozaiku pak najdeme v podobě menších obrazů určených do interiéru sakrálních prostor.

Výzdobu kostelů a kaplí doplnil umělec také olejovými obrazy, které jsou nejčastěji součástí hlavních a bočních oltářů.

Umělecký prostor věnoval Jano Köhler také vitrážové výzdobě oken. Skleněné obrazy navrhované pro sakrální prostory nesou figurální scény. Zobrazují světce, jemuž je kostel zasvěcen, velmi často pak *Svatou rodinu* či *Nanebevzetí Panny Marie*.

Připomenuty jsou zde také jeho návrhy dalšího vybavení kostelů v podobě návrhů liturgických rouch a předmětů i jeho sochařské a restaurátorské zásahy.

Co se týče textové úpravy katalogu, jsou jednotlivé práce číslovány arabskými číslicemi a větší soubory se pak dělí na

jednotlivé části abecedně. V nich se číslování odvíjí od umístění díla. Popis výzdoby sakrálních staveb postupuje od východu na západ, a od evangelijní k epištolní straně. Prioritou popisu jednotlivých děl většiny světských realizací je dána chronologickou časovou linií vzniku prací.

Datace jednotlivých realizací, která není podložena jistými prameny či další literaturou, je uvedena v kulatých závorkách. Díla, jež nelze datovat ani přibližně, byla v katalogu umístěna na jeho samotný závěr, a tam dále řazena dle abecedy podle názvu místa kde se nacházejí.

K jednotlivým realizacím jsem přiřadila nejpříznačnější obrazovou dokumentaci. Jde obvykle o fragment, který dílo nejvýstižněji charakterizuje či poukazuje na nějakou zvláštnost, o níž je podrobněji pojednáváno. Součástí katalogu jsou odkazy na bohatý obrazový doprovod obsažený na přiloženém DVD.

Neméně podstatnou součástí katalogu je jeho závěr. Ten shrnuje veškerou Kohlerovu monumentální práci. Zaměřuje se na výběr tematiky, Kohlerovy objednavatelské vrstvy a umělecký vývoj umělce, který je periodizován do tří etap.

Důležitou kapitolou závěru katalogu je rozbor Kohlerova chápání a aplikace lidového výzdobného systému, jež umělec čerpal zejména z národopisných oblastí Slovácka a Hané.

Uvedená citace literatury a pramenů katalogu je ve zkrácené podobě, její úplný přehled je umístěn na závěr katalogu.

Při pátrání po všech Köhlerových zakázkách, nejen na území České republiky a následném sestavování katalogu, se mi staly vedle dostupné citované literatury nejdůležitějším zdrojem informací prameny z farních, obecních a městských kronik. Ty

však byly většinou dopisovány později, obvykle v 2. polovině 20. století a rozsah těchto informací je tedy kusý a ne vždy zcela spolehlivý.

Další stěžejní pramen poznání Köhlerovy tvorby spočívá v jeho soukromé korespondenci s přáteli, především s Karlem Dostálem - Lutinovem nebo dlouhodobým tajemníkem hodonínského SVUMu Janem Andrysem, a dále samotnými objednavateli prací z řad farníků.

Velkou hodnotu má také druhotně přepsaný vlastní Köhlerův přehled tvorby z let 1907-1912, který se však nedochoval v úplnosti.¹¹³

Výraznou výpovědní hodnotu samozřejmě mají také vzpomínky dosud žijících příbuzných, zejména rodiny Köhlerova vnuka Jana, bydlištěm v Plumlově.

Dalšími zdroji informací jsou restaurátorské zprávy vycházející zejména z nutných oprav chátrající sgrafitové a freskové výzdoby sakrálních a světských staveb a především v případě zaniklých staveb dobová fotodokumentace a historické pohlednice.

Pomocnými prostředky při analýzách jednotlivých prací jsou další složky Köhlerovy výtvarné tvorby, které nejsou hlavním tématem této práce. Zcela opomenuty nebyly ani přípravné skici, návrhy tužkou a akvarely. Sledovány byly i umělcovy práce v oleji či kresbě a jeho ilustrátorská činnost.

IV.2. Chronologicky sestavený katalog realizací určených pro výzdobu světských staveb

1. Louny

Výzdoba chlapecké školy, Poděbradova ulice 640

Alegorie školství a vědy, (1896)

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Sgrafito v chiaroscuro na čelní fasádě budovy.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Výzdoba chlapecké školy v Lounech byla Köhlerovou první realizací, kterou však určitě neprovedl zcela samostatně. Roku 1896 se mu v závěru uměleckých studií dostalo příležitosti spolupracovat s profesorem Umělecko-průmyslové školy v Praze Kamilem Hilbertem. Architekt, zaujat Köhlerovou schopností vnímat ornament, jej oslovil, aby se s ním vydal do svého rodiště, Loun, kde společně provedli několik dekorací fasád světských budov.

Detailnější informace o vzniku výzdoby pro chlapeckou školu se však nepodařilo zjistit.

Popis:

Šlo o poměrně velkou fresku, jejíž obsah je dle dobových fotografií špatně čitelný. Pravděpodobně zobrazovala mnohofigurální scénu rozdělenou na dvě skupiny postav obklopující *alegorickou* postavu *školství a vědy*.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Nič, 1982, s. 8.

Obrazová příloha: obr. č. 11.

2. Louny

Výzdoba sokolovny, č. o. 638

Postava Sokola v kroji a ornamentální výzdoba, (1897)

Současný stav:

Nedochováno (zamalováno novou fasádou za okupace).

Technika a umístění:

Freska na štítě budovy sokolovny.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Výzdoba sokolovny se stala druhou společnou prací architekta Kamila Hilberta a čtyřiatřicetiletého studenta Jano Köhlera. O bližším zisku zakázky této práce se podrobnější informace nepodařilo zjistit.

Popis:

Šlo o barevnou fresku zobrazující stojícího mladíka oděného v sokolském oděvu z roku 1897. Čelní fasádu domu Jano Köhler dále vyzdobil ornamentálním dekorem.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Nič, 1982, s. 8.

3. Louny

Hessův dům, Hilbertova ulice 67

Postava sv. Václava, (1898)**Současný stav:**

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska na čelní fasádě domu.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Výzdobu Hessova doma můžeme dát opět do souvislosti s Kamilem Hilbertem, lounským rodákem, který Köhlera k zakázce přivedl. Umělec vytvořil výzdobu po konzultaci se svým učitelem roku 1898.

Popis:

Barevná freska zobrazovala stojící postavu knížete Václava.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 1.

Literatura:

Nič, 1982, s. 8.

4. Louny

**Ventova/Strombachova
tiskárna, Na Valích 662**

Sgrafitová výzdoba, (1899)

obr. č. 12.

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba čelního průčelí a štítu domu.

Značení:

Zn. JANO KOEHLER 99.

Vznik a historie práce:

Výzdoba fasády tiskárny, jež patřila Theodoru Ventovi, později Antonínu Štrombachovi vznikla poté, co se Jano Köhler společně se svým učitelem Kamilem Hilbertem vrátili ze studijní cesty v Mnichově. Zde se oba umělci zdokonalovali v dekorativním umění. Zajímaly je tady především techniky sgrafita a fresky vytvářené v historizujícím duchu. Právě pod tímto vlivem vznikla výzdoba, kterou pravděpodobně už vytvořil Köhler bez Hilbertovy výraznější pomoci.

Popis:

Střídmá výzdoba průčelí se skládá především ze subtilních a štíhlých dlouhých rostlinných úponků zakončených kalichovitými květy. Orámovány jsou boční strany oken a nad středním z nich je umístěna dvojice klečících andělů nesoucích štít s dvouhlavou orlicí. Stejně jako dva menší dekorační nápisy zaniklo také jméno zadavatele práce *ANT. ŠTROMBACH* ve spodní části fasády. Pozdějším a nekvalitním přídavkem restaurátorů je signatura umělce umístěná na místě zmizelého nápisu.

Rozbor díla:

Způsob podání ornamentální výzdoby fasády stylově odpovídá dobovému cítění historických slohů. Precizní vedení linie a kompoziční rozvrh je řešen symetricky přesně. Až geometrickým rozvrhem jsou zobrazeni také oba andělé. V této práci ještě nenašel Jano Köhler vlastní stylový rukopis, který se začal objevovat až v polovině prvního desetiletí 20. století a práce vznikla pod vlivem německého dekorativního umění.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57; Nič, 1982, s. 8.

Obrazová příloha: obr. č. 12.

5. Louny

Soukromá vila, Poděbradova třída

636

Jiří z Poděbrad na koni, (1899)

obr. č. 13.

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Lunetová barevná freska čelního štítu fasády.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

O poslední Köhlerově realizaci v Lounech na soukromou objednávku některého z lounských měšťanů se nepodařilo zjistit žádné bližší informace.

Popis:

Freskový obraz zobrazuje důstojnou a hrdou postavu krále Jiřího z Poděbrad, jenž sedí na cválajícím bělouši pod lomeným gotizujícím obloukem zdobeným vegetabilními rozvilinami. Král ve středním věku, oblečený v dlouhý rudý plášť jede jako voják

v brnění a s mečem za pasem, v pravici nebojácně pozdvihuje žezlo.

Rozbor díla:

Zobrazenou jezdeckou scénou, v níž, stejně jako v předchozích dílech, ještě nemůžeme najít později tak výrazný Köhlerův rukopis, je potřeba chápat jako výzdobu Hilbertovy gotizující architektury v době ještě nerozšířených myšlenek moderny.

Romantizující heroická postava Jiřího z Poděbrad je plasticky podána a zobrazena pro perspektivu z podhledu, přesto zde můžeme vidět ještě nedostatky začínajícího umělce. Tím je především málo prostoru pro malbu, kdy musely být některé části obrazu useknuty a dále zde sledujeme předimenzované zobrazení koně.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Obrazová příloha: obr. č. 13.

obr. č. 14.E

6. Prostějov

Ornamentální výzdoba Pernštýnského

zámku, 1900-1901 Pernštýnské náměstí 176/8

A) Ornamentální výzdoba a dvojice slunečních hodin, (po obvodu celé stavby, sluneční hodiny na jižním a východním nároží budovy).

- B) Alegorie spořivosti, (jižní stěna fasády vpravo).
- C) Alegorie práce, (jižní stěna fasády vlevo).
- D) Král Ječmínek, (jižní stěna fasády v jejím středu).
- E) Honění krále Ječmínka, (jižní stěna fasády vlevo).
- F) Postava rytíře, (západní stěna fasády vpravo).
- G) Alegorická postava s erbem pánů z Lichtenštejna,
(západní stěna fasády ve středu).
- H) Štitonoš s erbem pánů z Pernštýna, (západní stěna
fasády ve středu).
- CH) Kníže Svatopluk, (západní stěna fasády vlevo).

Současný stav:

Obnoveno mezi lety 1958-1959.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito na fasádě stavby po celém jejím obvodu.

Značení:

Zn. *PROVÁDĚLI 1900-1901 KOEHLER JANO.*

Další zn. *ŠVANDERA JOSEF, PODLOUDEK ARNOŠT, KAZDA BOHUMIL, RENOVOVALI 1958-1959.*

Vznik a historie práce:

K záměru obnovit stavbu a výzdobu renesančního záměčku došlo poté, co ho odkoupil roku 1893 Úvěrní spolek Záložna a zastavárna v Prostějově. Ten se roku 1900 rozhodl k novým, poměrně výrazným úpravám objektu. Hlavními architekty se stali

Václav Roštlapil a Vladimír Fischer (Belšík, s. 16.). Tehdy došlo k prvnímu kontaktu Fischera s Köhlerem a byla tak nastartována dlouhá etapa vzájemné spolupráce.

Původní myšlenkou výzdoby měla být pouze obnova renesančních sgrafit. Tento záměr byl však později v touze po větší modernosti opuštěn.

K úpravě fasády byl nejprve osloven Mikoláš Aleš (1852-1913), (Glivický, s. 19). Tomu se však nelíbily přísné požadavky a daná tematika zadavatele a od zakázky brzy ustoupil.

Následně byl osloven Jano Köhler. O zisku této práce zanechal následující písemnou zprávu: *„Koncem školního roku 1899 zavolal mne prof. um. prům. školy Sucharda a pravil mi: u vás tam na Moravě v Prostějově chtějí sgrafito. V Mánese to nikdo nechce, jste Moravák, vezměte si to na prázdniny.“* (Köhlerová, s. 49-50).

Koncepce výzdoby byla navržena podle libreta politika a básníka Ondřeje Přikryla (1862-1936), (J.Mathon, s. 36.). Jano Köhlerovi byla práce zadána roku 1900 a zcela ji dokončil roku 1901. Finanční odměna byla pro začínajícího umělce poměrně vysoká, činila 1200 zlatých (Souček, s. 12.).

Popis:

Výzdoba perněstejnského zámečku Jano Köhlera obsahuje jak ornamentální, tak figurální části. Po celém obvodu stavby se nachází pod atikou vegetabilní pás složený z bohatého listoví a rozkvetlých květin v plném květenství. Nárožní části stavby jsou doplněny sgrafitovými psaníčky, jejichž jedno pole zaplňuje květinový vzor. Ornamentální části obsahují také jednotlivé pole renesančního volutového štítu stavby směřujícího na východ (obr. č. 14.A).

Na obě nároží budovy z jihovýchodu umístil Köhler sluneční hodiny. Jaroslav Mathon ve své studii uvádí historku, která vysvětluje hrubou a pitvořivou podobu obličeje s grimasou jižních slunečních hodin, která patřila místnímu pekařovi, jenž si u ředitele záložny stěžoval na Köhlerovu práci (Mathon, s. 39-40.).

Hodiny umístěné v ornamentálním rámu s nápisem „*Čas utíká jako voda, ta ve chvílku věčná škoda*“ zdobí dvojice dětí. Pravé drží srp a levé květinu a nápisovou deskou vymezující obnovu stavby (obr. č. 14.B).

Sluneční hodiny na východní straně nesou nápis „*Ranní ptáče dál doskáče*“ a jeho výzdobu doplnil umělec dětskou postavou s erbem města Prostějova a dítětem s plody hrušky a střapcem hroznu.

Hlavní figurální výzdoba budovy v podobě obdélníkových scén v meziokenních prostorách se soustřeďuje především na jižní, čelní fasádu.

Prvním výjevem jižní strany zprava, který následuje za dekorativně pojatým rýmovaným textem „*V Prostějově na rynku je tam pěkný stání, stojijó tam na něm štere koně vraný*“, je scéna *Alegorie spořivosti*. Ta zobrazuje otce, který drží pokladničku, do níž hází jeho syn ušetřenou minci. Sedící otec, který se synovi upřeně dívá do očí má oblečený hanácký kroj s rozepjatou vestou a je obutý do vysokých holínek. Syn, kterého otec drží za rameno, se otci důvěřivě dívá do tváře a bez váhání přispívá do společně držené kasy.

Dle dobových fotografií (Chytil, s. 14-15.) ozdobil Jano Köhler i východní přístavek, jehož dekor však již zanikl. Zde šlo pouze o prvky ornamentálního rázu zdůrazňující ostění lichoběžníkové stavby.

V další výzdobě budovy pokračují pod nápisem „Záložna a zastavárna“ tři štíty zasazené do ornamentálního rámu. Barevné sgrafito zobrazuje koruny, pod nimiž jsou umístěny znaky říšské orlice a českého lva.

Pod štíty je obraz s polopostavou hrdého krále Ječmínka s insigniemi moci (obr. č. 14.C). Dle Jiráskovy pověsti šlo původně o královského potomka, který se však narodil vyhnané královně v obilném poli. Protože byl však lid svým pánem utlačovaný, nepřestal nikdy návratu Ječmínka vyčkávat. Smrti císaře Josefa, jenž zrušil nevolnictví, však lid nechtěl věřit, a proto mezi sebou začal šířit pověst, že císař dále žije mezi lidmi a obchází dědiny. Začali mu také říkat Ječmínek, stejně jako předtím, s nadějí jeho příchodu a návratu lepších časů. Proto je robustní postava Ječmínka zobrazena jako císař oděný v hermelínový plášť, na hlavě nesoucí císařskou korunu a v ruce pak držící žezlo a jablko.

Pod tímto výjevem se nachází nápis „Hospoda u Ječmínka“, který je uvozen poměrně dramatickou scénou vojáků vycházející z pověsti o Králi Ječmínkovi (obr. č. 14.D). Černobílé sgrafito zobrazuje pětici polopostav mužů s puškami a sudlicemi, kteří se vydávají krále hledat. Všechny postavy mají na hlavách rozličné pokrývky. Každý z nich projevuje silné emoce vyjádřené důraznými gesty a obličejovými grimasami.

Levou část čelní fasády ukončuje figurální scéna Hanačky s přeslicí představující *Alegorii práce* a poté nápis „Hanák tade bode do skonání světa - tento staré zámek dyl o štere leta“.

Západní stěna zámku nese další výjevy obracející se k historii prostějovského panství. Zcela vpravo je zobrazena postava mladého rytíře s vavřínovým věncem, mečem a renesanční

helmou s péry pod pravou paží (obr. č. 14.E). Postava pravděpodobně upomíná na zakladatele zámku Viléma z Perštejna (1438-1521), úspěšného účastníka šlechtických turnajů. Pravá strana zobrazuje malý medailon s hlavou muže ve zbroji obklopeného rozvilinami.

Následují *alegorie* prostějovských vládnoucích rodů *Pernštejnů* a *Lichtenštejnů*.

Lichtenštejny, za nichž byl zámek přestavěn, představuje ženská postava oblečená v soudobý oděv měšťanské třídy. Postava obracející se za svojí levou rukou, ve které drží vavřínový věnec, přidržuje na opačné straně erb pánů z Lichtenštejna.

Alegorii rodů *Pernštejnů* zastupuje postava mladíka oděného v renesanční oděv. Také on se obrací ke své levici, ve které drží hlavu zubra a opírá se o pernštejnský znak na druhé straně.

obr. č. 14.F

Následuje rozměrné barevné sgrafito velkomoravského knížete *Svatopluka* (obr. č. 14.F). Nejzdařilejší obraz z celé výzdoby zachycuje moment, kdy trůnící kníže nabádá své tři syny ke svornosti přesně tak, jak to popisuje historická legenda. V levé ruce drží svázané pruty, které podává třem objímajícím se chlapcům, pravou rukou pak jasným gestem zdůrazňuje důležitost svého sdělení. Nejmladší chlapec poukazuje svým zlomeným proutkem na slabost a křehkost síly, která samostatně mnoho nezmůže. Vlevo dole na tento odkaz odkazuje ideogram - symbol kruhu, který drží čtyři ruce. Rozvoj křesťanství na Velké Moravě za Mojžírovského rodu zdůrazňuje zobrazený kříž vpravo od přísné, ale moudré postavy Svatoplukovy.

Rozbor díla:

Köhlerovu práci dobová kritika nepřijala příliš dobře. Figurální výzdoba, která byla složena z různých nesouvisajících scén vztahujících se jak k historii Prostějovska a jeho zámku, tak i k v zámku sídlící spořitelně, nikterak nesouzněla s architektonickým slohem renesanční budovy tak, jak to viděla tehdejší společnost stále ještě inklinující k historizujícím stylům (Mathon, s. 38).

To, že výběr scén nebyl proveden přesně podle původního Přikrylova záměru, dokládá Köhlerův dopis z dubna roku 1901, ve kterém vyjadřuje nespokojenost z neustále se objevujících nových požadavků ze strany objednavatelů. Hanácké motivy, prostoupené celou tematikou, do kterých jsou zasazeny historizující scény různého obsahu opravdu nebyly nejšťastnějším řešením.

Po formální stránce se Jano Köhler ještě plně řídil akademickými principy osvojenými během studií. Pečlivě propracoval obrysovou linii, plasticitu budoval pomocí důkladně vedeného šrafování. Ornamentální dekor, který vychází ze stylu Kamila Hilberta, jenž si osvojil za jeho vedení na pracích v Lounech, tvoří zejména dekorace v podobě stylizovaného ornamentu. Akantové rozviliny dostaly až barokní rozbujelý ráz, které spojil Köhler se svým cítěním hanáckých lidových prvků a pokusil se ho přetvořit v ornamentiku reflektující secesní výzdobný systém.

V celkovém chápání výzdoby Pernštejnského zámku vidíme ještě historizující eklektický přístup ovlivněný zejména výzdobou pražské architektury konce století. Zobrazení alegorií *Spořivosti* a *Práce*, stejně jako *Honění krále Ječmínka* a *Král Ječmínek* vyznívají poněkud hrubě. Tvrdá obrysová linie a hrubé zalamování šrafování působí v porovnání s jemnější

západní stranou výzdoby fasády méně kvalitně. Za nejzdařilejší část výzdoby by se dali označit oba *Štítonosiči*, postava rytíře a scéna knížete *Svatopluka se svými syny*.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 15-16.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 180; Dostál - Lutinov, *Nový Život*, 1906, s. 212; Glivický, 1941, s. 19; Chytil, 2009, s. 14-16; Köhlerová, 1999, s. 49-50; Mathon, 1940, s. 36, 38-40; Souček, 1941, s. 12.

Obrazová příloha: obr. č. 14.A-F

7. Louny

Dům architekta Jindřicha Grünera, Na Valech 709

Okenní vitráž, 1901

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Okenní vitráž.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Z pramenů se dozvídáme, že Jano Köhler provedl práci pro architekta Grünera podle dispozicí svého učitele Kamila Hilberta roku 1901. Bližší informace o podobě výzdoby se nepodařilo zjistit.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Nič, 1982, s. 7.

8. Holešov

Dům žida Grättra, Palackého ulice 501

Sluneční hodiny a ornamentální výzdoba domu, (1901)

Současný stav:

Nedochováno (zalıčeno novou fasádou).

Technika a umístění:

Freska a sgrafito na čelní fasádě domu.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Práce vznikla pravděpodobně na soukromou objednávku pana Grätra, o němž se však nepodařilo zjistit bližší životopisné údaje.

Popis:

Sluneční hodiny obklopené sgrafitem s přírodními motivy.

Prameny:

Bartošek, 2011.

9. Luhačovice

Dům doktora Leopolda Kolíska**Slovanští věrozvěsti Cyril a Metoděj, (1901-1902)****Současný stav:**

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska na fasádě domu.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

O vzniku práce se nepodařilo najít bližší informace.

Literatura:

Batůšek, 2001, s. 278; Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4.

10. Luhačovice

Jurkovičův/Janův lázeňský dům, dnes lázeňský hotel
Jurkovičův dům, Lázeňské náměstí 109

**Slovanští věrozvěsti Cyril a
Metoděj, 1902**

Současný stav:

Pravděpodobně obnoveno.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito v posledním,
slepém okně jižní fasády domu.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl přizván k výzdobě Janova domu roku 1902 poté, co dům zcela nově přestavěl architekt Dušan Samo Jurkovič (1868-1947). Köhler získal příležitost vyzdobit stěžejní luhačovickou stavbu jistě díky rodině Kolískové. Pro Dr. Leopolda Kolíska, bratra Aloise Kolíska (1868-1931),

obr. č. 15.

vyzdobil soukromou vilu zcela identickou freskou, která se zdála vhodnou i pro Jurkovičovu vilu.

Popis:

Obraz zobrazuje polopostavy dvou mužů s dekorativně pojatými svatozářemi. Starší muž vpravo má již šedé vousy i vlasy a je oděn v kněžský ornát se štólou. Druhá postava s hnědým vousem svírá v ruce knihu na jejímž přebalu je dvouramenný pravoslavný kříž. Pozadí obou postav je neutrální a souzní s modrou barvou zdobení prvků architektury.

Jano Köhler zde představil postavy soluňských věrozvěstů Cyrila a Metoděje. Metoděj, starší z obou bratří, je podán jako první panonsko-moravský arcibiskup v bohatě dekorovaném kněžském rouchu, Konstantin pak upomíná na svůj mnišský život a překladatelskou činnost slovanských bohoslužebných textů.

Rozbor díla:

Obraz malých rozměrů je kompozičně i barevně vyvážen. Vedení obrysových linií provedených technikou sgrafita je přísně vedené silnější linkou. Köhler vynechal stínování pomocí šrafování a upustil od plastičnosti. Přesto působí obě postavy poměrně životně, a to svým natočením a pohledem směřujícím na diváka. Plochy jsou dekorativně zdobené v duchu secese. I když v této době Köhler ještě často pracoval v duchu realismu, pravděpodobně byl ovlivněn architektem a secesním duchem přestavby města.

Svým podáním Köhler plně nedospěl k výraznějšímu odlišení obou postav, což se mu podařilo až začátkem druhého desetiletí 20. století a vyvrcholil litografií z roku 1912, jejíž podobu potom stále zdokonaloval.

Námět s postavami soluňských věrozvěstů plně souzní s duchem, ve kterém byla vedena celá výstavba a rekonstrukce Luhačovic samotných. S touhou po založení lázní oproštěných o

německý duch se Köhler obrátil k moravským patronům. Otázkou slovanského původu a nacionalismu se zabýval hodonínský profesor češtiny Alois Kolísek (1868–1931), důležitý zastánce cyrilometodějské myšlenky, který v Luhačovicích na toto téma často přednášel.

Literatura:

Batůšek, *Slovácko*, 1996, s. 4; Zatloukal, 2002, s. 480

Obrazová příloha: obr. č. 15.

11. Prostějov

**Ornamentální výzdoba
domu Vladimíra Součka,
1902,** (také Hanákův dům),
Hanačka 2992/2

obr. č. 16.A

A) Figurální výzdoba štítu se slunečními hodinami,
(jižní fasáda vily).

B) Ornamentální výzdoba s postavou Davida s hlavou Goliášovou,
(západní fasáda vily).

Současný stav:

Obnoveno roku 1940.

Technika a umístění:

Freska a sgrafito na štítě západní fasády domu a lišty s freskovou figurální postavou pod atikou jižní fasády.

Značení:

Zn. *J. KOEHLER* (pravý dolní okraj štítu jižní fasády pod freskou).

Další zn. *ING. VLAD. FISCHER DEL, ING. VÁCLAV SOUČEK FEC, JANO KOEHLER PIN.*

Vznik a historie práce:

Druhou, společně realizovanou stavbou Vladimíra Fischera a Jano Köhlera byla Součkova vila, tzv. Hanačka. Stavebníkem domu byl inženýr Václav Souček (1867–1938), který byl ovlivněn podobou pražské architektury se kterou se setkal v době svých studií (Rudolf, s. 136.).

Inspirovaný předešlou realizací obou umělců, Pernštejnským zámečkem, si objednal u svého budoucího spolupracovníka ve stavební firmě Vladimíra Fischera výstavbu vlastní vily.

Na doporučení architekta pak přizval Souček roku 1902 k výzdobě štítu stavby Jano Köhlera. Ten zde působil na přelomu roku 1902 a 1903 (Souček, s. 12.). Köhler od té doby udržoval s rodinou Součkovou přátelství a jejich vila se pro Köhlera stala také přechodným bydlištěm během jeho cest za prací na sever od Kyjovska (Glivický, s. 20.).

U Součků se navíc Köhler seznámil se svojí budoucí manželkou Rozálií Uhlířovou, kterou zde často potkával (Souček, s. 15.).

Roku 1940 se k Součkově vile musel Köhler navrátit. Restauroval vlastní práci, která již byla po téměř 40 letech ve velmi špatném stavu. Obnova freska se stala poslední

umělcovou prací (Souček, s. 16.). Václav Souček, syn zadavatele výzdoby natočil celý průběh obnovy na krátkometrážní film. Ten se dnes nachází pravděpodobně ve Švýcarsku, kam jej odvezl bývalý majitel Köhlerovi „Šmelcovny“ Jokl (Köhlerová, duben 2011).

Popis:

Hlavní částí výzdoby Součkovy vily je fresková malba ve štítě západní fasády domu, která je doplněna sgrafitovými slunečními hodinami.

Historizující styl celé stavby vytvořil Jano Köhler malovanými architektonickými detaily v podobě psaníček pod atikou, vějířů ve štítových výklencích a arkádách. Jano Köhler opět zapojil motiv mluvící pásky, který používal zejména v začátcích samostatné kariéry. V duchu pozdně renesančního výzdobného systému přidal taky podokenní pásy zachycující peroucí se děti a mužské busty.

Jaroslav Mathon popsal celou centrální fresku jako *„vyjádření abstraktních problémů života, které čekají na mladou manželskou dvojici.“* (Mathon, s. 42.). Takovému výkladu napovídají nápisy po obou stranách malby. Po její pravé straně je zobrazena mladá dvojice nesoucí nůši čerstvých květin, nového a zdravého začátku společného života v manželství, kdy si dvojice, stejně jako to potvrzuje nápis, bude vzájemnou *„Útěchou“* ve *„Svízelných“* situacích, které je čekají. Tuto dvojici můžeme ztotožnit s postavami manželů Součkových, jedná se totiž o portréty Václava Součka a Marie Součkové, rozené Svobodové (Hrubanová, 1991).

Mnohofigurální skupina na protější straně fresky (*„Svízel“*) opravdu ukazuje na budoucí životní překážky. Jde o *Pýchu* jako honosně oblečenou ženu se zrcadlem, která se sklání k Součkově postavě, *Nespravedlnost* a *Korupci* zobrazená

v podobě silné mužské postavy s převažujícími vahami spravedlnosti na jednu stranu, *Obžerství* jako silný měšťan a o postavu *Války* v podobě vojáka. V úplném rohu se nachází choulící se bledé postavy *Závisti* a *Strachu* z peněžních problémů podané jako dvě stařecké postavy s lebkou (Hrubanová, 1991).

V centru obrazu je píšící polopostava stavitele Součka, který nahlíží do otevřené knihy a stejně jako kronikář symbolicky zapisuje běh života a dějin.

Po pravé i levé straně k němu přistupují děti, pravděpodobně je to syn Vladimír, který otci do knihy nahlíží a jeho sestra. Na objednavatelovo povolání poukazuje po jeho levici stojící podstavec sloupu a stavba altánku v pozadí (obr. č. 16.A).

Vzorem pro zobrazení slunečních hodin v centru štítu bylo jistě provedení hodin na prostějovském záměčku. Zdařilé hodiny zobrazují výrazný obličej slunečné hlavy a číselný rám hodin vyplňuje sgrafito anděla držícího symboly stavitelství - kružidlo a trojúhelník (obr. č. 16.B).

obr. č. 16.C

Na jižní straně fasády stavby najdeme poslední část výzdoby, figuru mladého, až dětského chlapce s mečem a uťatou hlavou, obklopeného bujnou rozvilinou. Interpretovat ho můžeme jako *Davidu s hlavou Goliášovou*. U jeho pravé nohy sedí opice, symbol neřesti a zároveň na druhé pak ke Goliášově hlavě vzhlíží čáp jako upomínka na vidinu budoucího štěstí. Opět se zde objevuje morální apel a v podobě Davidova vítězství je zobrazen symbol výhry spravedlnosti nad špatností (obr. č. 16.C).

Rozbor díla:

V případě výzdoby fasády Součkovy vily se Jano Köhler ještě plně nedostal k modernímu výtvarnému přístupu doby. Secesní chápání můžeme sledovat v plošném zobrazení postavy anděla se symboly stavitelství zasazeného ve slunečních hodinách provedené technikou sgrafita. Figurální scéna pod tím však stále zobrazuje částečně plastické postavy tvořené nanášením barevných valérů. Nedostatky můžeme najít v barevné i kompoziční nevyváženosti, a to zejména v porovnání levé, figurálně přeplněné části s pravou polovinou. V centru fresky se také objevuje předimenzovaný sloupový podstavec odkazující na stavitelskou kariéru zadavatele.

Výzdobný výrazový aparát ornamentální části je poznamenán akademickým školením umělce. Ten se musel jistě přizpůsobit také historizující architektuře stavby samotné.

Výzdoba Součkovy vily je v kontextu celého Köhlerova díla zajímavou tím, že se zde objevuje silný metaforický obsah a alegoričnost. Mravoličný podtext a kritika soudobé stylu života je pro Köhlera typickou stránkou mnoha děl. Prostor jim dával zejména v monumentální práci světského charakteru či v intimních kresbách a grafice.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 17; Köhlerovi, duben 2001.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Dunděra, 2002, s. 93; Hrubanová, 1991; Glivický, 1941, s. 20; Mathon, 1943, s. 42, 47; Pinkava, 1991; Rudolf, 2009, s. 136; Souček, 1941, s. 12, 15-16; Škrobalová, 1941, s. 11.

Obrazová příloha: obr. č. 16. A-C

12. Duchcov

Ornamentální výzdoba záložny s postavou sv. Václava,
(1902), Husova ulice 580

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Sgrafito na fasádě domu směřující do Husovy ulice.

Značení:

Jiné zn. 1902 (nápisový svitek po pravé straně fasády prvního patra).

obr. č. 17.

Vznik a historie práce:

O vzniku práce se nepodařilo najít bližší informace. Dle nalezené obrazové dokumentace došlo k výzdobě fasády domu na objednávku duchcovské záložny, jež odkoupila stavbu na konci 19. století. Ta totiž sloužila dříve jako městský hotel. V této budově, kde byl umístěn obchod Eduarda Fleischmanna, byla ve vyšších patrech zřízena také česká záložna (spořitelna) vedená ředitelem Rudolfem Konholzem (1879–1847). Roku 1902 záložna nechala rekonstruovat dům U Svatého Václava, kde byla od toho roku taky vyhrazena místnost pro knihovnu. Jak se stalo, že práci výzdoby zadali Jano Köhlerovi, není jasné.

Výzdoba fasády záložny se nedochovala, celá stavba byla zničena nacisty během okupace.

Popis:

Podobu dekorace záložny v Duchcově můžeme odvodit pouze z dochované dobové fotografie. Převažující ornamentální výzdoba v duchu dekorace fasád konce století pokrývala fasádu budovy poměrně bohatě.

Trojosý štít a tři patra domu zdůraznil Jano Köhler horizontálními pásy a zhuštěným dekorem ve střední části fasády. Vegetabilní ráz doplnil umělec architektonickými články v podobě čtyř ornamentálně pojatých sloupů mezi okny druhého patra a nápisy v rozvinutých svitcích („Česká záložna“, „L. P.“, „1902“). Třetí patro zakončené obloukovým štítem je zdobené nejbohatěji. Dekor nesou meziokenní prostory i obloukové suprafenestry.

Prameny se zmiňují o existenci obrazu sv. Václava na fasádě stavby. Umístění a podoba jeho postavy však nejsou z dobové fotografie doložitelné a čitelné.

Rozbor díla:

Köhlerova práce v Duchcově odpovídala dobovému chápání sgrafitové výzdoby domů. Míšení historizujícího stylu výzdoby se secesními prvky ještě nejsou ovlivněny Köhlerovým tíhnutím k lidovému ornamentu, jenž je pro něho později tak typický. Práce umělce je velmi těžko z dostupné dokumentace hodnotitelná.

Prameny:

www zdroj, 26. 5. 2011.

Literatura:

Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57.

Obrazová příloha: obr. č. 17.

13. Olomouc

Lunetová výzdoba domu architekta Sojky, 1903,

Masarykova třída 17

obr. č. 18.A

- A) Alegorie jara, (zcela vlevo).
- B) Alegorie léta, (druhá zleva).
- C) Alegorie podzimu, (třetí zleva).
- D) Alegorie zimy, (zcela vpravo).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freskové lunety pod atikou domu a sgrafitová ornamentální výzdoba obklopující lunety pod atikou.

Značení:

Zn. 03. KOE. (ve sgrafitu obklopující *Alegorii zimy*).

Vznik a historie práce:

O vzniku zakázky, kterou Köhler obdržel od architekta Sojky, se nepodařily zjistit žádné bližší informace.

Popis:

Sgrafitový ornament zdobící lunetové výseče pod atikou je vegetabilního rázu. Složen je z rozkvetlých větví, květin,

obilí, plodinami a plody zemědělství (kukuřice, hrozen, dýně aj.) a osekanými větvemi.

Čtyři drobné freskové lunety, které můžeme číst zleva doprava, obsahují figurální výzdobu v podobě zjednodušených polopostav.

Zcela vlevo spatříme mladou dvojici oděnou v hanácký kroj (obr. č. 18.A). Dívka s červeným šátkem s mašlí se chytá pod krkem, k ní se obrací mladík v bílé košili a zelené vestě s kloboukem na hlavě. Děvče chytá jinoch svou pravicí jemně za ruku. Pozadí dvojice, které je jen letmo načrtnuté, zobrazuje blíže nespecifikovatelnou architekturu po levé straně, po pravé pak větrný mlýn.

Druhá luneta (obr. č. 18.B) podává mladou rodinu oděnou ve sváteční šaty. Otec s velkým kloboukem, kabátem a motýlkem pod krkem je oděn jako měšťan, zatímco matka nese bohatý hanácký kroj s šátkem, vestou a bohatě nabíranými rukávci. Hlavy otce i matky směřují ve třičtvrtinovém natočení k divákovi, malé dítě v šátku, které ve svém náručí drží matka, je podáno z profilu.

Na třetím lunetovém obraze (obr. č. 18.C) je muž a žena ve středním věku, jejichž shrbení a natočení, stejně jako výrazy v obličejí poukazují na těžce prožitý život spojený s manuální prací. Ženská postava v prostém bílém šátku má již na tváři vrásky. Muž, který kouří dýmku, nese přes rameno sekeru a srp.

Poslední výjev je nejprostší (obr. č. 18.D). Ve středu fresky je zobrazena schoulená mužská postava s beranicí v kožichu. Po jeho pravici je zobrazen krkavec, nad levou pak zasněžená suchá větev stromu.

Freskové obrazy, které sledují jednotlivé fáze lidského života od prvního nesmělého seznamování mladých lidí, vznik

rodiny a těžký život prostých vesničanů, až po osamocení a stáří, může být vyloženo také jako *alegorie čtyř ročních období*. Napovídá tomu sgrafitová výzdoba nad lunetami, která zobrazuje přírodní koloběh rostlin, podobně jako se vyvíjí a stárne člověk.

Rozbor díla:

I když ornamentální výzdobný systém ještě nevykazuje výraznější inspiraci lidovým ornamentem, vůbec poprvé se zde setkáváme s použitím národopisného motivu v podobě oděvu, do kterého Köhler postavy oblékl. Právě v tomto období si umělec poprvé uvědomil potenciál, který hanácké prostředí může poskytnout. Soustavné používání prvků Hané však ještě nezahájil.

Literatura:

Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57.

Obrazová příloha: obr. č. 18.A-C

14. Brno

Výzdoba fasády Reálného gymnázia, 1903, Brno – Veveří, Antonínská ulice 3

obr. č. 19.B

A) Alegorie umění, (pravá strana fasády).

B) Alegorie vědy, (levá strana fasády).

Současný stav:

Obnoveno v 90. letech 20. století.

Technika a umístění:

Sgrafito al fresko na hlavní fasádě školy směřující do Antonínské ulice. *Alegorie vědy* je umístěna na levé straně čelní fasády, na straně protilehlé je pak *Alegorie umění*.

Značení:

Zn. J. KOEHLER (*Alegorie vědy*, nápisová páska u chlapce s trojúhelníkem).

Vznik a historie práce:

Budova nové školy, která vznikla mezi lety 1902 - 1903 dle projektu architektů Vladimíra Fischera a Antonína Tebicha (1853-1935), se stala sídlem prvního českého reálného gymnázia, které se přestěhovalo z Křenové ulice (č. o. 36), kde sídlila jako chlapecká škola od roku 1880.

Pravděpodobně ještě v průběhu dokončování stavby doporučil Vladimír Fischer prvnímu řediteli školy Janu Udržalovi pro výzdobu fasády budovy Jano Köhlera. Po prostějovských pracích (Pernštýnském záměčku a Součkově vile) šlo již o třetí společnou realizaci. Sám Jano Köhler obrazy provedl roku 1903 a obdržel za ně odměnu 1400 korun (Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.).

Popis:

Výzdoba fasády objektu se soustředí na dva rozměrné figurální obrazy zakončené půlobloukem o rozměrech 380 x 320 cm.

V centru pravé barevné fresky stojí postava anděla s rozsvícenou petrolejovou lampou v pravé ruce. Ženská

postava, pravici pokládající si elegantně na hrudník, míří svým pohledem ven z obrazu. Ve spodní části výjevu se nachází čtyři děti. Chlapec v pravém rohu je oděn v mnišský plášť s kapucí a v ruku drží berlu zakončenou křížem. Polonahý chlapec, sedící vedle, přes rameno s kytarou je plně soustředěn na hraní. Je v družném obklopení kreslící dívky opřené o okraj obrazu a dívky přinášející koš s rozkvetlými květy (obr. č. 19.A).

Protilehlý obraz zobrazuje sedící mužskou plnovousou postavu oděnou v historizující šat z doby Rudolfa II. Levou rukou pozvedává lebku, zatímco druhou pokládá na glóbus, s nímž si hraje chlapec s trojúhelníkem. Na protilehlé straně jsou další dvě chlapecké postavy studentů. V pozadí můžeme pozorovat stavební konstrukci a laboratorní kádinku s lupou (obr. č. 19.C).

Obě sgrafita jsou alegorickým zpodobněním *Umění a Vědy*, dle umělce a zadavatelů základními obory vzdělávání.

Jednotlivým odvětvím *Umění*, které zahrnuje hudbu a výtvarné umění, svítí na cestu lampou anděl a modlí se k němu malé dítě v kápi. Plodnost a rozvoj v podobě rozkvetlých květin v nůši přináší malá kudrnatá postava dítěte, která na oba umělecké obory nahlíží pod andělovou rukou.

Zobrazení *Vědy* je popisnější. Upomíná na vrchol českého rozvoje experimentu, výzkumu a alchymie rudolfínské doby v podobě mužské postavy s okružím kolem krku dle španělské módy pozdní renesance. Zobrazené předměty platí za atributy matematiky, geografie, chemie a biologie.

Rozbor díla:

Sám Jano Köhler ve svých vzpomínkách nehodnotil práci příliš pozitivně. Na přípravné kresbě pro alegorii *Umění* můžeme opravdu pozorovat, že původní skicová předloha je

zdařilejší než finální provedení. Autor samotný přikládá důvod tohoto nezdaru nedostatku času na zhotovení práce

Provedení *Alegorie umění* prošlo vývojem pravděpodobně ovlivněným samotnými zadavateli. Původně klasičtější předloha, získala plošnější, zejména v obličejích méně realistickou podobu. Dívka představující kresbu či malbu se stala téměř dítětem.

Secesní prvky a pojetí bylo v druhém obraze opomenuto. *Alegorie Vědy* výrazněji postrádá jemné elegantní vedení obrysových linií a drží se přesné popisnosti předmětů.

Stylově se jeví pokročilejší sgrafito zobrazující *Alegorii Umění*, které svým pojetím reflektuje nový secesní proud přístupu k ornamentu a detailům. Pravá freska naopak díky svému inspiračnímu historizujícímu zdroji za moderním vývojem zaostává a je spíše eklektickou prací.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl; Holoubek, nedat.

Literatura:

Kol. autorů, *Almanach*, 1930, s. 33; Batůšek, 1996, s. 169; Dostál - Lutinov, *Nový Život*, 1904, s. 34; Glivický, 1941, s. 18; Hálová, 1991, s. 86; Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57.

Obrazová příloha: obr. č. 19.A-C

16. Napajedla

Výzdoba věže radnice,

Masarykovo náměstí 89

obr. č. 20.

Výzdoba ciferníku, 1903-1904

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika na radniční věži.

Značení:

Zn. *KOEHLER* (pravý dolní roh mozaiky).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl v souvislosti s prací v Napajedlích poprvé kontaktován v září roku 1903. Postaral se o to architekt stavby Dominik Fey (1863-1950), který Köhlera poprosil o počáteční návrh. Původním zadáním bylo vytvoření figurálního nebo ornamentálního orámování věžních hodin. Köhler provedl návrh skici a kartonu za 200 korun.

Finanční důvody za cenu keramických dlaždic způsobily váhání ze strany zadavatelů z obecního zastupitelstva. Významnou podporou Köhlerova návrhu však byl architekt novostavby Dominik Fey a jeho spolupracovník Jan Sedláček (1848-1916).

K osazení ciferníku z řezané mozaiky došlo v červnu roku 1904. Díky pozitivnímu ohlasu byl Jano Köhler osloven v letech 1922-1923 napajedelskými radními k další práci ve městě.

Popis:

Výzdoba modrého hodinového ciferníku, jenž je dekorativně pojat a očíslován římskými číslicemi, je oslavou samotného města Napajedla a jeho nové radnice.

Ve vrchní části mozaiky je umístěna dvojice chlapců, mezi nimiž je znak města, platný od roku 1899. Obě děti, které obklopují celou vrchní polovinu hodin, jsou zobrazeny na dekorovaném pozadí tvořeném třemi horizontálními řadami s geometrickými prvky.

Chlapec po pravé straně je oděn v zimní plášť a na ruku má rukavice. Jeho choulící se postoj, předsunutí pravé ruky, ve které drží černého ptáka (pravděpodobně vránu) a umístění suché větve stromu odkazuje na zimní roční období.

Na protilehlé straně stojí nahý chlapec obklopený květy a plody ovoce. Tato alegorická postava léta, která drží roh, na který vytrubuje, odkazuje také na budoucí blahobyt a úspěch města, k jehož znaku se otáčí.

Spodní půloblouk hodin dekoruje pestrý závěsný feston s plody ovoce a kukuřice.

Rozbor díla:

Barevná i prostorová kompozice hodinového orámování ciferníku je zdařilá. Škála barev, která vycházela z omezené možnosti kachlové mozaiky působí pestře. Užité výzdobné rejstřík reflektuje rozvoj stylových prvků secesního proudu. Jano Köhler se tak v souvislosti s podobou Feyovy radniční architektury oprostil od historizující tendence.

Literatura:

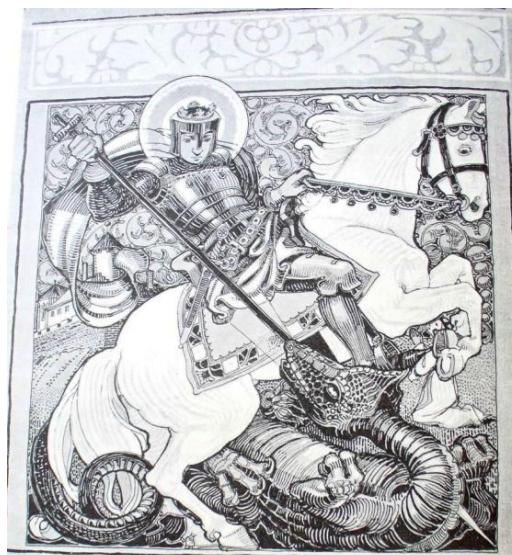
Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57; Šolc, 2008; Valůšek, 2002, s. 13-15.

Obrazová příloha: obr. č. 20.

17. Kyjov

Fasáda domu na Palackého
ulici

Svatý Jiří drakobijec, (1904)

Současný stav:

obr. č. 21.

Nedochováno.

Technika a umístění:

Obdélný medailon na čelní fasádě domu.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

O existenci práce se dovídáme poprvé až ze soudobé literatury. Atribuci Köhlerově autorství mu přisoudil Jiří Dunděra, který zaniklou výzdobu soukromé vily připomenul poprvé roku 2002 (Dunděra, 2002, s. 93.).

Studií grafické a ilustrátorské práce Jano Köhlera však zjistíme, že se podobným námětem opravdu zabýval a tato práce byla dokonce publikována v časopise *Nový Život*. Tento obrázek Köhler datoval vpravo dole (29. 11. 04) u symbolu větrného mlýna. Otázkou však zůstává, zda mohlo jít o přípravnou kresbu určenou pro plánovanou výzdobu kyjovské vily či nikoli.

Popis:

O podobě výzdoby, která měla zobrazovat sv. Jiřího na koni porážejícího draka, můžeme pouze polemizovat. Budeme-li

vycházet z publikované kresby, lze sledovat dramatickou scénu, kdy na vzpírajícím se bělouši útočí sv. Jiří v brnění s kopím na draka, ležícího pod koňskými kopyty. Pozadí, z poloviny tvořené ornamentálním dekorem závitnic, zobrazuje také modlíci se dívku a hradební architekturu na návrší.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Mathon, 1943, s. 31.

Obrazová příloha: obr. č. 21.

18. Praha

Hotel Paříž, 1904, U Obecního domu 1080/1

A) Návrh dekorativní výzdoby vstupní supraporty a interiéru restaurace.

B) Šohaj, (vlevo).

C) Praha, matka měst, (ve středu).

D) Děvčica, (vpravo).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Keramická kachlová mozaika na boční fasádě budovy, benátská mozaika v restauraci interiéru budovy.

Značení:

Nezn.

Jiné zn. *PFEIFER - ARCH, FOERSTER* (sloup v interiéru restaurace).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven k vytvoření výzdoby interiéru i exteriéru luxusního hotelu projektovaného zkušeným architektem Janem Vejrychem roku 1904. Zatímco podobu figurálních keramických mozaik navrhl umělec sám, vzhled interiéru vznikl ve spolupráci s P. Pfeiferem, jenž o celé podobě interiéru rozhodoval.

Popis:

obr. č. 22.B

Výzdoba interiéru hotelu se soustřeďuje do její restaurace a podobnou dekoraci můžeme dále vidět nad hlavními vchodovými dveřmi do budovy. Benátskou mozaikou, jíž dominuje kobaltově modrá barva, vyzdobil Köhler střední části stěn místnosti. Slavnostní a vznešenou atmosféru umělec zdůraznil přidáním zlatého ornamentu doplněného o zelené a červené prvky, které běží po spodním i vrchním obvodu mozaiky.

Jano Köhler navrhl také obloukovou supraportu u vstupních dveří do hotelu. Ta je tvořena dvěma vázami, z nichž vychází rozvilina obohacená o květiny, kukuřici a ovocné plody. Ve středu je umístěn znak s lodí (obr. č. 22.A).

Technikou i stylem podání se od výše popsaného figurální výzdoba fasády výrazně odlišuje. Ve třech kachlových keramických mozaikách jsou zobrazeny dvě ženské a jedna mužská postava (obr. č. 22.B).

Vlevo je sebejistá postava horníka, který drží v ruce krumpáč a za pasem má zastrčenu svítilnu. Slavnostně oděný muž v bílé košili si právě sundal klobouk a svým postojem směřuje ke střednímu obrazu.

Ženská postava ve středu je podána jako královna. Na hlavě má nasazenu korunu, oděna je v královský plášť a v ruce drží pevně meč a větev lípy srdčité. Po její levici je sluncem ozářené panorama Hradčan a na protilehlé straně stojí dětská postavička držící znak s českým lvem.

Poslední, dívčí postava, upomíná na českou, či spíše moravskou lidovou kulturu. Mladá žena držící košík s ovocem je oděna do hanáckého kroj s šátkem a její tělo je také natočeno vpravo.

Koncepce této části výzdoby fasády je zřejmá. Snaží se demonstrovat slávu Čech, zejména Prahy jako matky všech měst.

Muž upomíná na rozvoj hornictví, které bylo zdrojem bohatství české země. Dívka pak na pestrou českou a moravskou národopisnou tradici. Alegorická postava ve středu oslavuje české království a Prahu samotnou.

Rozbor díla:

Výzdoba restaurace, která svým stylem není pro Köhlera typickou, byla ovlivněna požadavky objednavatele a celkovým duchem dalších použitých prvků interiéru. Podobný přístup v práci s benátskou mozaikou, která vyhovovala architektovi Vejrychovi, najdeme i u Köhlerovy výzdoby semilského hotelu (viz. srovnání č. kat. IV.2. 27.).

V případě keramické mozaiky bočního průčelí však již snadno rozeznáme Köhlerovu práci. I přes to, že se jedná o dílo začínajícího umělce, jenž se teprve stylově vyhraňoval, patří výzdoba hotelu Paříž k jeho zdařilé práci, která dokázala

reagovat na myšlenky a přístup soudobého výtvarného stylu, secesi.

Literatura:

Batůšek, *Slovácko*, 1996, s. 4; Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Svozil, 1973, 15-16; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 22.A-B

19. Litovel

Obrazy z historie města

Litovle na Gymnáziu Jana

obr. č. 23.B

Opletala, 1904, Opletalova 189/4

A) Václav II. povyšuje Litovel na Trhovou ves 1291,

(čelní, západní fasáda vlevo).

B) Jan Lucemburský udílí Litovli práva městská 1327,

(čelní, západní fasáda druhý obraz zleva).

C) Jiří z Poděbrad zakladatel zlatého věku Litovle

1461, (čelní, západní fasáda třetí obraz zleva).

D) Genius Slovanstva žehná obrozené české Litovli

1899, (čelní, západní fasáda vpravo).

E) Postava malíře Karla Škréty, (výklenek na severní fasádě vlevo).

F) Postava Františka Palackého, (výklenek na jižní fasádě vlevo).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika (z továrny na šamotové zboží RAKO Rakovník) na čelní (západní) fasádě a ve výklencích severní a jižní strany budovy.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler obdržel zakázku k vytvoření figurální výzdoby novostavby školy postavené v neorenesančním stylu podle návrhů architekta Josefa Bertla (1866-1955) roku 1904. Köhler však nedostal volnou ruku k výběru tématu výzdoby, řídil se koncepcí městského lékaře a konzervátora Dr. J. Smyčka, která měla postihnout nejdůležitější historické momenty Litovelska. K slavnostnímu svěcení nové reálné školy došlo 10. a 11. září 1904 (Krausová, s. 17.).

Popis:

Rozměrné, čtyři metry dlouhé barevné kachlové mozaiky jsou umístěny v druhém patře oddělující druhou a třetí řadu oken a dále v nárožních výklencích bočních stěn. Všechny nesou

několik figurálních scén, které beze zbytku zaplňují plochu obrazů doplněných pouze o architektonické fragmenty.

První mozaika zobrazuje trojici mužů, kteří předstupují před vlevo stojící postavu s listinou (obr. č. 23.A). Přísná postava s korunou ukazuje pak levicí k obci v pozadí. Věkově i typově odlišené postavy mužů předstupují před vlevo stojícího s litovelským znakem v podobě dvou ryb. Datum 1291 umístěný pod mozaikou napovídá ikonografický výklad díla. Jde o postavu *Václava II. který toho roku povýšil Litovel na trhovou ves.*

Kompozičně velmi podobně je řešena také druhé mozaika obr. č. 23.B). V její pravé části jsou tři polopostavy: žena s šátkem přes oči držící váhu, postava muže s kloboukem a mečem a královská postava v hermelínovém plášti svírající listinu s pečetí a svým gestem levé ruky ukazující na obě postavy. Levá strana, oddělená od pravé architekturou hradu, města a jeho opevnění, zobrazuje dva muže v měšťanském oděvu. Pod obrazem umístěné datum 1327 odkazuje na důležitou událost, kdy byla z rukou krále *Jana Lucemburského Litovel povýšena na město.*

Třetí mozaika (obr. č. 23.C), které vévodí do středu umístěná mohutná královská postava na pozadí architektury s bránou, vzpomíná také na historickou událost. *Krále Jiřího z Poděbrad, který se zasloužil kolem roku 1461 o rozkvět města,* obklopuje pět mužských postav. Po pravé straně je zobrazena svorná skupina, kterou vede vlajkonosič. Král pak podává listinu protilehlé dvojici měšťanů.

Poslední obraz, který zobrazuje ženskou postavu v hermelínu držící v levici žezlo a pravou žehnající čtyřem měšťským zástupcům s listinou, je oslavou nejen města Litovle, ale i samotného gymnázia (obr. č. 23.D). Roku 1899 v Litovli vyhráli obecní volby Čechové a město se stalo vedle německé Olomouce důležitým centrem českého průmyslu, školství a

kultury. Budova školy je také zobrazena v pozadí výjevu, kdy *Genius Slovanství žehná obrozené české Litovli*.

Výzdoba budovy pokračuje na bočních fasádách pouze malými mozaikovými obrazy. Na její severní straně je stojící *polopostava Karla Škréty*, jenž drží v ruce malířskou paletu (obr. č. 23.E). Na jižní stranu zobrazil Köhler poprsí historika Františka Palackého.

Rozbor díla:

Výzdoba litovelského Gymnázia, pro kterou zvolil Jano Köhler techniku, jenž pro něho byla nová a přístup k ní teprve hledal, vykazuje ještě některé nedostatky začínajícího umělce. Opomeneme-li samotný námět, který byl Köhlerovi přímo zadán, uchopení na sebe nezávislých a odlišných témat nebylo nejvhodnější. Dosti přeplněné scény množstvím mohutných postav bylo jistě možné redukovat a celou mozaiku tím zpřehlednit a zjemnit.

Kompozičně i barevně jsou obrazy vyvážené. Podání je pak ovlivněné přístupem k malbě, kdy Köhler neopomněl přechody světla a stínu. Obličejové typy nejsou nějak charakterizované. Velkou škodou je, že se neodlišují ani hlavní postavy králů Václava II., Jana Lucemburského a Jiřího z Poděbrad. Nepoučenému divákovi by se mohlo zdát, že jde stále o stejnou postavu.

Všechny figury působí staticky, až neživotně, kromě výrazných gest jim chybí jakékoliv emoce. Jano Köhler se svým podáním ještě k modernímu secesnímu přístupu plně plošného zobrazování nepřiblížil. Dílo náleží k historizujícímu slohu, a i když v téže době Jano Köhler již ornamentální dekor moderny používal, zde ho zcela vynechal.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 176; Batůšek, 2001, s. 276; Krausová, Spurná, Valenta; 2001, s. 17-19; Lutinová; Eva, 1905, s. 57; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 23.A-E

20. Uherské Hradiště

Výzdoba domu architekta
Dominika Feye, 1905-1906,
dnes budova Slováckého muzea,
Smetanovi sady 179

obr. č. 24.A

- A) Vyšší moc**, (vlevo nahoře, první řádek, původně asi první mozaika zleva boční fasády).
- B) Šašek**, (ve středu prvního řádku, původní umístění nejasné), (obr. č. 24.C).
- C) Zahradník ořezává strom**, (vpravo nahoře, první řádek, původní umístění nejasné).
- D) Šosák v cylindru s deštníkem**, (vpravo, druhý řádek, původní umístění nejasné), (obr. č. 24.D).
- E) Dívka v zahradě s kytarou**, (ve středu druhého řádku, původně pátý obraz zleva boční fasády).
- F) Dívka s náručí kvítí**, (vpravo druhého řádku, původně šestý obraz zleva boční fasády).

G) Mladá žena nesoucí snop obilí, (vlevo třetího řádku, původní umístění nejasné).

H) Venkovan se džbánem, (ve středu třetího řádku, původně pátý obraz zprava čelní fasády).

CH) Hospodyňka přináší plody, (vpravo třetí řádku, původní čtvrtý obraz zprava čelní fasády).

I) Myslivec, (vlevo čtvrtý řádek, původně třetí zprava čelní fasády).

J) Muž s cylindrem a hůlkou pod paží, (ve středu čtvrtého řádku, původně druhý obraz zprava čelní fasády).

K) Král, (vpravo čtvrtý řádek, první řádek, původně první obraz zprava čelní fasády).

L) Děvčica s kyticí, (vlevo dole, původně na arkýři vlevo), (obr. č. 24.E).

M) Dekoratívni váza, (ve středu dole, původně mezi děvčicou a venkovánem na arkýři).

N) Šohaj, (vpravo dole, původně na

arkýři vpravo).

obr. č. 24.E

Současný stav:

Nedochováno v původním stavu (dnes přeneseno ve změněném uspořádání).

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika, boční jihovýchodní strana budovy muzea.

V původní podobě tvořilo čtrnáct barevných kachlových mozaiek výzdobu fasády domu umístěnou pod atikou. Jednotlivé obrazy byly řazeny horizontálně a každý figurální výjev střídal vegetabilní ornament. Při pohledu z průčelí bylo umístěno šest výjevů na levé části fasády, dva na rohovém arkýři a šest v pravé části fasády (obr. č. 24.A).

Po demolici Feyova domu byly mozaiky aplikovány na fasádu Slováckého muzea v Uherském Hradišti. Sled jednotlivých obrazů dnes neodpovídá původnímu řazení (obr. č. 24.B).

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler vytvořil tuto práci pro svého spolupracovníka, ale také o deset let staršího přítele architekta Dominika Feye poté, co s ním spolupracoval poprvé na hodinovém ciferníku v Napajedlích, kdy se mu stal architekt velkou oporou. Podobný, historicko - secesní výtvarný přístup stejně jako společné vnímání lidových prvků, regionalismu a shodný výtvarný názor pojil oba umělce na mnoha realizacích. Společná jim byla také životní cesta vycházející z pražských studií a usazení se na Moravě.

Práci pro architektovu vilu vytvořil Köhler na přelomu let 1905-1906, ale původní výzdoba zanikla kvůli demolici domu „Na Tůni“ roku 1981. Mozaiky však byly transferovány a umístěny na budovu Slováckého muzea v Uherském Hradišti roku 1984 podle návrhu Antonína Nového.

Do současné doby se dochovaly všechny barevné mozaiky, sgrafitová výzdoba však zanikla, dochována a osazena je pouze jedna dekorativní váza.

Popis:

Soubor, jenž zdobil fasádu domu, čítal čtrnáct figurálních obrazů a mezi nimi téměř dvacet čtvercových dekoračních výplní vegetabilního charakteru se zakomponovanými nápisy (zleva: „*DEJ/BŮH/ŠTĚSTÍ/TOMU/DOMU/POSTAVIL/JSEM/NEVIM/KOMU/KDOV/NĚM/BUDE/PŘEBÝVATI/TOMU/PAN/RACĚ/POŽEHNAT*“).

Figurální obrazy menších rozměrů zobrazují ženské i mužské postavy na krajinném pozadí nebo fragmentu sakrální či světské architektury města.

Zobrazené mužské i ženské postavy jsou představiteli různých společenských vrstev. Objevují se zde lidé vyššího postavení (*pán s deštníkem a kloboukem a měšťan s hůlkou, dívka s kytarou na pozadí lázeňského altánu a dívka s mísou ovoce*), střední vrstva (*myslivec, ovocnář*), ale i prostí venkované (*muž se džbánem, šohaj, děvčica, dívka s otepí slámy*). Všechny však vystupují velmi sebejistě a s pýchou reprezentují různé druhy společnosti a zájmy, jenž tvoří náš svět. Celý soubor doplňují dvě postavy *králů*, kteří tuto společnost uzavírají a soudí ji, stejně jako se společností kriticky vysmívající postava *šaška*.

Jednotlivé figury jsou vizuálně variovány. Umělec se také snažil vyjádřit grimasou v obličeji či celkovým podáním charakterové vlastnosti zobrazených. To se podařilo v postavě muže, jenž škodolibě piluje strom, vysmívající se postavě šaška, pyšně si vykračující postavě myslivce nebo spikleneckém gestu muže se *slunečníkem*.

Velká barevná škála, která byla jindy omezená použitou výtvarnou technikou, tvoří harmonický soulad nejen v jednotlivých obrazech, ale i v celém souboru. Oproti předcházející práci na gymnáziu v Litovli je kolorit pestřejší a veselejší (viz. srovnání č. kat. IV.2. 19.)

Povšimnout si můžeme také snahy o zobrazení časové linie. Střídání ročních období vyjadřuje sklizené plody, které odnášejí ženské postavy (obilí, ovoce a květiny), oděv postav (slunečník, silný kabát či klobouk) i krajina (padající listí, pole zralého obilí atd.).

Rozbor práce:

Celým souborem kachlových mozaik je prostoupen moralistní duch. Jano Köhler prostřednictvím představitelů různých společenských vrstev a fyzických typů soudil soudobý svět. S humornou nadsázkou zachytil člověka v různých momentech života. Jano Köhler neopomenul v duchu svého přesvědčení vyjádřit touhu po obnově pravého křesťanství. Svět totiž řídí dva králové a sám výtvarník se cítil být vysmívanou osobou, a proto se nechal zobrazit v podobě šaška, jehož umístil do řady ostatních typů.

Köhlerovu výzdobu Feyova domu v Uherském Hradišti lze hodnotit jako kvalitní práci, a to co do formální tak i obsahové stránky díla.

Secesní dekorativismus Köhler podpořil začleněním stylizovaných váz s květinami mezi každou polopostavu. Také na jednotlivých obrazech můžeme sledovat dekorativní duch a prvky stylizace vycházející s lidových vzorů. Redukoval také stín a výjevy začal zplošťovat.

Prameny:

Frolcová, 1976; Rašticová, 1981; Patková 1990.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; Mathon, 1943, s. 43, 45, 65.

Obrazová příloha: obr. č. 24. A-E

21. Tišnov

Výzdoba radnice, 1905, Náměstí Míru 346

A) Vlys pod atikou

B) Darování privilegií Tišnovu abatyší kláštera Porta Coeli Barborou Konickou ze Švábenic roku 1554

C) Alegorie hornictví

D) Alegorie rolnictví

E) Štědrý den roku 1620

F) Postava Šimona z Tišnova

G) Alegorie cechovnictví

H) Ornamentální výzdoba

východního štítu

obr. č. 25.C

Současný stav:

Obnoveno 2002-2003.

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní severní a boční východní straně radnice.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Výsledkem další spolupráce umělce a architekta Vladimíra Fischera byla historizující úprava radnice v Napajedlích. Jano Köhler získal zakázku na výzdobu radnice opět nejspíše díky Fischerovu doporučení městské radě v době posledních architektonických úprav novostavby.

Na konci zimy roku 1905 poprvé dorazil Köhler do Tišnova, aby zde načerpal náměty z dějin města. Náměty mu pomohli vybrat místní archivář Bohuš Sedlák, Antonín Zelinka a spisovatel J. F. Karas. V září roku 1905 začal Köhler pracovat na ornamentálním vlysu radnice a přípravnou práci pro další výzdobu provedl Jano Köhler v polovině února roku 1906. K úplnému dokončení došlo ke Köhlerově spokojenosti v červnu roku 1906. Za práci obdržel odměnu 2 000 korun (www. zdroj, 1. 6. 2011).

Popis:

Historizující výzdobě fasády radnice dominují figurální scény doplněné ornamentálním dekorem pod atikou a obdélnými dekoračními obrazci s nápisy.

Hlavní výzdoba je soustředěna na severní fasádu radnice. Napravo i nalevo od střední radniční věže jsou umístěny dvě figury a jedna dějová scéna (obr. č. 25.A).

Prvním obrazem vpravo je mužská postava s nápisem *CECHOVNICTVÍ*. Následuje dramatická scéna boje dvou mužů

s nápisem *ŠTĚDRÝ DEN V TIŠNOVĚ R. 1620*. Poslední obraz sedícího muže u pulpitu je opsán jako *ŠIMON Z TIŠNOVA 1409*.

Na levé straně fasády radnice jsou umístěny také tři vertikální figurální obrazy. Zcela vlevo je mužská orající postava s nápisem *ROLNICTVÍ*, následuje historická scéna zobrazující ženskou mnišskou postavu s otcem a jeho synem na pozadí gotické architektury s nápisem *BARBORA KONICKÁ ZE ŠVÁBENIC 1554* (obr. č. 25.B) a výzdoba je ukončena klečícím mužem s kápí, krumpáčem a svítilničkou s nápisem *HORNICTVÍ* (obr. č. 25.C).

Všechny výjevy jsou oslavou města Tišnova. Alegorické mužské postavy upomínají na hlavní pracovní odvětví města, ze kterých vždy prosperovalo.

Historické scény pak upomínají na stěžejní události českých dějin, které se v okolí Tišnova odehrály. Postava *Šimona z Tišnova*, rektora pražské univerzity a autora Dekretu Kutnohorského, připomíná Tišnov jako svého rodáka.

Scéna *bitvy na Štědrý den roku 1620* zase vzpomíná na dobrosrdečnost tišnovských obyvatel vedených Jiříkem Mydlářem, který vítal žoldáky vracející se z bitvy na Bílé Hoře, ale byla mu za to setnuta hlava.

Poslední historická scéna zobrazuje *abatyši kláštera Porta Coeli, která roku 1554 darovala Tišnovu městská privilegia*.

Výzdoba východní fasády radnice je prostší. Obsahuje obraz dívky s mečem obklopenou rozvilinami v ornamentálním rámu, mužskou postavu s knihou a brkem a stylizované nápisy „*Tento dům až potrvá až do konce světa, Tišnováci zůstanou po něm čtyři léta*“ a „*Přestavěno L.P. 1905*“.

Rozbor díla:

Výzdoba fasády radnice obsahuje jak alegorické tak i historické scény. *Alegorické postavy* jako je *hornictví*, *rolnictví* i *cechovnictví* zpodobňují drsné mužské postavy poměrně dost vmáčknuté do architektonického orámování obrazu. Obdobně je zobrazena i postava *Šimona z Tišnova*. Tato postava se jeví jako nejméně zdařilá. Nejen, že je Šimon předimenzován, ale ani kompozice nevyšla zdárně. V pozadí postavy se objevuje zcela zbytečně dřevěný srub s lebkou, který obraz svou mohutností i provedením přeplňuje.

Podání všech výjevů je charakterizováno velmi silnou, těžkou a lámanou drapérií látek a tvrdou obrysovou linií. Šrafování není použito za účelem stínování záhybů, ale rozprostírá se v hustém rytmu po velkých plochách. Výjev s námětem bojů označen jako *Štědrý den v Tišnově roku 1620* je nejbarevnějším sgrafitem výzdoby radnice. Je jedinou scénou s pohybovou dynamikou postav, kterou se snažil Köhler vyjádřit. To se mu podařilo docílit gesty a nakročením obou mužů v boji. Tuhost zobrazených draperiových látek je tak alespoň částečně zvlněna a rozpohybována. Nejzdařilejším barevným sgrafitem se jeví výjev zobrazující *Barboru Konickou ze Švábenic*. Zde se umělec oprostil od drsné šrafuratury a plochy nechal čisté v duchu secesního zplošťování. Dějová scéna je vyvážená co do barevného i kompozičního rozvržení.

Zbývající ornamentální dekorace v podobě menších obrazů a horizontálních pásů pod atikou nejsou nějak zajímavé. Svě předlohy Köhler našel v renesančním umění.

Celkové pojetí výzdoby radnice je Köhlerovým krokem zpět. Výrazný eklektismus je o secesní ornament moderny doplněn jen místy. Pojetí zobrazených postav je akademické a objevují se zde i formální nedostatky.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Batůšek, 1996, s. 1, Batůšek, nedat, s. 24-25; Čiklová, 1995, s. 18; Sokol, 1995; www. zdroj, 1. 6. 2011.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 184; Dostál-Lutinov, *Nový Život*, 1906, s. 212; Dunděra, 2008, s. 16; Edgar. 1958, s. 165-178; Horová, 1995, s. 369; Oharek, 1923, s. 17; Svozil, 1973, 15-16; Šolc, 2008; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 25.A-D

22. Praha - Karlín

Výzdoba školy, 1906, Lyčkovo náměstí 460/6

- A) Medailony sv. Cyrila a Metoděje**, (čelní straně bočních křídel budovy).
- B) Smíření Jana Žižky s Pražany na Špitálském poli r. 1424**, (fasáda levého traktu budovy).
- C) Korunovace krále Ferdinanda na Invalidovně r. 1836**, (fasáda pravého traktu budovy).
- D) Obrazy z dětského školního života**, (meziokenní fresky pod atikou na levé i pravé čelní části křídel budovy).

Současný stav:

Obnoveno 1998.

Technika a umístění:

Freska a barevné sgrafito na bočních křídlech školy, pravé i levé části fasády čelní strany křidel.

obr. č. 26.C

Značení:

Zn. *J. KOEHLER*, (vpravo dole na obraze *Korunovace krále Ferdinanda na Invalidovně r. 1836*).

Vznik a historie práce:

Zakázku na vnější výzdobu budovy obdržel Jano Köhler v průběhu jejího dokončování roku 1906, a to od Politické a školní obce Karlínské. Jano Köhler se tak pustil společně se svým starším spolupracovníkem Karlem Ladislavem Klusáčkem (1865-1929) do poměrně rozsáhlé práce. Hlavním zadáním byla oslava pražské čtvrti Karlín, a to připomenutím důležitých historických událostí, které se na tomto území odehrály. Köhlerova výzdoba musela být dokončena před slavnostním otevřením školy, a to 30. září roku 1906.

Popis:

Medailonové obrazy *sv. Cyrila* a *sv. Metoděje* jsou menšími díly zobrazující pouze hlavy a ramena obou světců. Schematicky načrtnuté polopostavy drží v ruce své atributy (obr. č. 9.).

Freska *Smíření Jana Žižky s Pražany* na Špitálském poli r. 1424 je velkým obrazem o rozměrech 7 x 7 metrů (obr. č. 26.A, B). Zobrazuje mnohofigurální historickou scénu, kdy přichází k již zesláblému Janu Žižkovi sedícímu pod stromem

prostředník, M. Rokycana, aby spolu usmířil pražskou a táborskou stranu. V centru obrazu sedí dvojice mužů za stolem, kteří vše dokumentují do knihy. Hlavní děj obklopuje množství vojáku z obou znepřátelených stran. Někteří z nich demonstrují prosebné gesto, které vysílají k Žižkovi. Pod obrazem se nachází nápis: „*M. Rokycana smiřuje Žižku s Pražany na Špitálském poli 14. září 1424*“. Současný stav užitých barevných pigmentů je pravděpodobně dosti zavádějící. V současné době ve stavu po posledním restaurátorském zásahu výrazně vyniká svou užitou barevnou škálou (obr. č. 26.A).

Korunovace krále Ferdinanda Dobrotivého na Invalidovně r. 1836 je stejně rozměrné barevné sgrafito. Obraz zachycuje veselou oslavu měšťanů, kteří vítají příjezd královského jezdeckého průvodu s kočářem. Panovník však nesedí ve voze, ale na jeho osobu upomíná korunovační koruna umístěná při spodním okraji obrazu ve středu. Busta, zasazena do medailonu v levém horním rohu scény, nezobrazuje oslavovaného panovníka, ale naopak odkazuje na císaře Františka Josefa I., za něhož byla stavba postavena. Pod sgrafitem dále čteme nápis: „*Národní slavnost při korunovaci krále Ferdinanda Dobrotivého na Invalidovně 14. září L. P. 1836*“ (obr. č. 26.C).

Užitá barevná škála je v tomto případě omezená na okrovou, zelenou a tlumenou červenou.

Tři dětské motivy na každé straně fasády tvoří menší skupiny dětí, které korespondují s nápisy umístěnými nad nimi.

Jde o alegorické scény na jednotlivé vyučující předměty okomentované nápisy. Na levé straně jsou to *Výchova (Škola druhá matka sladká)*, *Matematika (Každý počátek je těžký)*, *Tělesná výchova (Zdravé tělo zdravý duch)*. Na pravé straně jde o fresky *Dějepis (Vlast poznej a miluj)*, *Věda (Vědění poklad*

největší) a *Mravní výchova (Co poznáš - k dobrému užij)*, (obr. č. 26.D).

Koncepce výzdoby figurální části školy upomíná na stěžejní historické okamžiky v dějinách pražské části Karlín, který tehdy platil za samostatné město. Pojítkem mezi oběma scénami, ale i samotnou realizací a slavnostním otevřením budovy školy, je jistě také zářijové výročí, které mělo všechny historické události spojit, a to 14. září. K malému posunu však došlo při slavnostním otevření školy (30. září).

První z nich, *Smíření Jana Žižky s Pražany na Špitálském poli roku 1424*, vzpomíná na úspěšné vyjednávání žižkovských husitů, od kterých se odtrhla část pražských přívrženců, jež Žižka svým vydíráním donutil k opětovnému smíření a společné výpravě na Moravu, kde však po roce zemřel.

Druhý obraz se posunul o bezmála 400 let do historické budoucnosti a zobrazuje *Slavnostní korunovaci krále Ferdinanda V. Dobrotivého*, rakouského císaře, která proběhla v Karlínské Invalidovně. Právě tudy totiž vedla královská korunovační cesta již od roku 1438. Také v tomto případě se snažili Karlínští vzpomenout na důležitou událost, která se v tomto prostředí odehrála. V obou případech dostal Köhler jistě přesné zadání dle představ objednavatelů.

Dětské postavy odkazují na vzdělávání a jednotlivé obory gymnaziální výuky, které jsou základem pro znalosti a schopnosti studentů. Jde o obrázky ze školního života žáků.

Pro Köhlera se stala nepostradatelnou také dvojice slovanských věrozvěstů, stojících na počátku rozvoje velkomoravské kultury a vzdělanosti.

Rozbor díla:

Köhlerova práce pro karlínskou školu je stále výtvořem začínajícího a osamostatňujícího se umělce. V duchu

historizujících myšlenek, ale i tematického zadání obrazových scén, zapadl Köhlerův přístup ještě do výtvarného myšlení 19. století a tuto práci musíme označit jako eklektickou.

Umělec se držel akademických přístupů v rozvržení budovního prostoru, stínování pomocí šrafování, kompozičního uspořádání a snahy o epické zobrazení historických událostí. Také výzdobný systém ještě postrádá moderní formální aparát.

Jistě je potřeba ocenit Köhlerův přístup k látce. Znáť je zde důkladné studium odborné historické literatury. Zvláště zdařilé je zachycení typů jednotlivých osob a dobového odění (zejména husitského šatu) a dalších rekvizit.

Zatímco se Köhlerovi podařilo alespoň částečně variovat obličejové typy na fresce s Žižkou, na druhém obraze se spokojil pouze s jednoduchým schematizováním obličejů osob.

Formální nedostatky můžeme najít v zobrazení některých dětských postav odkazující na školní předměty (např. *matematika*).

Prameny:

Skořepa, Mašek, 1998.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Batůšek, 1996, s. 172; Batůšek, 2001, s. 276; Edgar. 1958, s. 165-178; Svozil, 1973, 15-16; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 9, 26.A-D

23. Otrokovice

Fasády základní školy, dnes Městský úřad Otrokovice,
Náměstí míru 3. května 1340

Obraz Sv. Cyrila a Metoděje
na fasádě školy, 1906

obr. č. 27.

Současný stav:

Obnoveno 1992, transferováno.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika ve vstupním vestibulu městského úřadu.

Značení:

Zn. *JANO KOEHLER 1906* (vpravo dole).

Další zn. *ren. 1992 E* (vpravo nahoře).

Vznik a historie práce:

Příležitost k výzdobě školy v Otrokovicích vznikla jistě díky Köhlerově známosti architekta Dominka Feye (1863–1950), který ho pravděpodobně coby hlavní architekt celé stavby k výzdobě doporučil.

Barevnou skicu zobrazující slovanské věrozvěsty vytvořil Jano Köhler 16. 8. 1906. Ve stejném provedení byla připravená také k výzdobě školy v Uherském Hradišti. Samotnou fresku provedl v Otrokovicích umělec sám o dva dny později (Andrys, nepubl. rukopis, nečís.).

Roku 1992 došlo k novým úpravám fasády školy a mozaika proto byla transferována na jiné místo. V současné době se nachází ve vstupním vestibulu otrokovického městského úřadu.

Popis:

Malý obraz, který zdobí fasádu školy v Otrokovicích, zobrazuje polopostavy slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje ve tříčtvrtinovém natočení směřujícím k divákovi. Obě postavy na kobaltově modrém pozadí upřeně sledují pozorovatele, kterému představují Bibli v podobě otevřené knihy, na jejíž dvojstraně je obrázek Krista v mandorle a iluminovaný text. Pravá, starší bělovlasá postava s vousy je oděna v zlaté kněžské roucho s pluviálem a pozvedává kříž, levá, poměrně mladší je v prostém šedomodrém šatu s kapucí.

K určení postav napovídají ornamentální nápisy ve svatozářích obou mužů. Sv. Metoděj, zobrazen jako kněz, má po své pravici sv. Cyrila, jenž svým vzezřením upomíná na svůj mnišský původ.

Rozbor díla:

Barevná kompozice je založená na užití kontrastu komplementárních barev modré a žluto-zlaté, které obrazu dodávají slavnostnější podobu.

Kompozice je tvořena do trojúhelníku, jehož vrcholem je kříž a jeho strany tvoří linie ramen a hlav postav. I přes dobré zvládnutí formální kresebné stránky díla, obě postavy působí stísněným dojmem a to díky jejich stlačení do formátu.

Výrazná je naléhavost sdělení, o které se Köhler snažil, ať už gesty, tak i upřenými pohledy obou postav.

Problematikou nejvhodnějšího zobrazení slovanských věrozvěstů se Jano Köhler zabýval celý život. Od prvního

monumentálního provedení obou postav na Jurkovičově vile v Luhačovicích se Köhlerovi podařilo obě postavy více specifikovat a obličejově charakterizovat.

Köhlerův rukopis provedení mozaiky v Otrokovicích je již nezaměnitelným. Díky užití poměrně velkých glazovaných kachlů, odstranil umělec rušivé elementy obrazu v podobě spár. Plošnost a ornamentální dekor plně odpovídá dobovým uměleckým tendencím secese.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.

Obrazová příloha: obr. č. 27.

24. Prostějov

Výzdoba hotelu „U tří králů“

Freskový obraz Tří králů a ornamentální výzdoba fasády,
1906

Současný stav:

Nedochováno.

obr. č. 28.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito ve střední části štítu domu pod dekorativním nápisem *HOTEL*.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Výzdobu známého a oblíbeného hotelu, který měl základy již ve 14. století, provedl Jano Köhler v polovině měsíce srpna roku 1906. Vytvářel ji souběžně s prací pro školu v Otrokovicích. Přesně její vznik můžeme datovat k 18. srpnu 1906. Výzdoba zanikla ještě před rokem 1944 (Lasák, s. 79.).

Popis:

Způsob zobrazení původně tři vznešených králů Kašpara, Melichara a Baltasara pojal Köhler zcela po svém. Dal jim podobu spíše „dobráckých strejdů“, jak to popisuje Jaroslav Mathon (Mathon, s. 43.). Osoby byly zachyceny v diskuzi jak a kde hledat cestu k novorozenému Ježíškovi do Betléma.

Kašpara zpodobnil umělec tradičně jako muže s indickými rysy a gestem klanění se zkříženými rukama v úklonu. Perský a arabský původ dalších dvou postav Köhler nezdůraznil. Obě postavy jsou zobrazeny jako evropští králové s hermelínem, pláštěm, zbrojí a korunami. Všechny tři postavy jsou přibližně stejného stáří.

Rozbor díla:

Kriticky zhodnotit výzdobu hotelu U Tří králů lze pouze z dochované přípravné skici provedené tuší. Na ní můžeme vidět, že se Köhler zcela naplno chopil secesního ornamentu orámování výjevu i dekorace pozadí tří postav. Kompoziční podání navozuje pocit živé diskuze. Köhler opustil realistickou statickosti a skica se jeví jemnou a elegantní, po formální stránce dobře zvládnutou.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 25;
www.zdroj, 2. 6. 2011.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Dunděra, 2002, s. 93; Glivický, 1941,
s. 22; Horová, 1995, s. 369; Lasák, 1946, s. 79; Mathon, 1940,
s. 43; Pinkava, 1991; Souček, 1941, s. 14; Škrobalová, 1941,
s. 10.

Obrazová příloha: obr. č. 28.

25. Prostějov

Hanákův dům**Freska sv. Cyrila a Metoděje, 1906****Současný stav:**

Nedochováno.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Bližší informace o vzniku a podobě zakázky se doposud nepodařily zjistit.

Popis:

Výzdobu tvořil freskový obraz zobrazující sv. Cyrila a Metoděje.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Glivický, 1941, s. 18, 22.

26. Slavkov

Vnitřní výzdoba záložny, 1907

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Techniku ani námět, jenž Köhler v interiéru slavnostního sálu slavkovské záložny provedl, neznáme.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

K práci na výzdobě sálu záložny přivedl Jano Köhlera architekt stavby Vladimír Fischer. Ten také schválil čtyři návrhy, které mu Köhler předložil v prosinci roku 1907 (přesně 8. prosince). Odměnou za ně bylo umělci pouhých 60 korun. S dalšími zmínkami o postupu realizaci či jeho konečné podobě se literatura ani nalezené prameny nezmiňují.

Popis:

O bližší podobě výzdoby záložny ve Slavkově se nepodařilo získat žádné informace.

Prameny: Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.

27. Semily

Hotel Obecní dům, Husova 70.

Výzdoba štítu, 1908

Současný stav:

Obnoveno 1999, 2004.

obr. č. 29.B

Technika a umístění:

Freska ve štítu budovy.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Na projektu stavby nového, reprezentativního hotelu pro rozmáhající se město, si dávala semilská rada velmi záležet. Stavbu svěřila roku 1905 zkušenému pražskému architektovi Janu Vejrychovi (1856–1926). Ten rozhodoval nejen o podobě stavby, ale i o materiálech a výzdobě hotelu. Právě Vejrych sám kontaktoval Jano Köhlera ke zhotovení výzdoby fasády hotelu.

První návrhy pro skleněnou mozaiku poslal Köhler architektovi v květnu roku 1908. Vzápětí na to ji v benátské mozaice provedla firma Giovanni Petrucco sídlící v Praze.

Popis:

Drobná mozaiková výzdoba štítu hotelu se skládá ze tří půlobloukovitě vyřiznutých trojúhelníků a neuzavřeného kruhu a pokračuje pod atikou domu tenkou ornamentální lištou.

V trojúhelníkových výsečích můžeme sledovat zoomorfní motivy v podobě dvou okřídlených bílých ptáků. Zatímco pravý stojí na větvi, levý pod svým pařátem drtí hada. Poslední výseč, umístěná zcela ve vrcholu fasády, nese vegetabilní motiv květiny s nápisem 1908.

Kruhová dekorace kopírující tvar okna štítu je tvořena tmavě modrým podkladem, na němž je zobrazen městský znak se dvěma květy a stužkou barvy trikolóry. V semilském znaku je umístěn jelen kráčejíci na louce pod korunou lípy.

Stejně dekorativní prvky i barevné schéma pak můžeme najít na liště lemující fasádu. Ta se nachází pouze nad dvěma okny čelní fasády.

Rozbor díla:

Výzdoba semilského hotelu není co do ikonografického obsahu ani formálního provedení příliš pozoruhodná. Jano Köhler dostal jasným požadavkům zadavatelů a prostor k vlastnímu osobnímu přístupu nedostal. Umělcův typický rukopis bychom zde opravdu hledali marně.

Prameny:

www. zdroj, 28. 10. 2010.

Obrazová příloha: obr. č. 29.A-B

28. Kyjov

Fasáda zemědělské školy, 1909, Urbanova ulice 625

A) Rozsévač

B) Žně

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Fresky umístěné na čelní fasádě budovy.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Důležitým dokladem vzniku výzdoby fasády zemědělské školy je vlastní Köhlerův nepublikovaný soupis realizací. Umělec vzpomíná, že práci prováděl od 1. do 15. července roku 1909 (Andrys, nepubl. rukopis).

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Batůšek, nepubl. rukopis, s. 2.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16.

29. Brno

Dům pátera Podmikáře

Dům dr. N. Tůmy

Sv. Cyril a Metoděj, 1910

Sv. Václav, 1910

Současný stav:

Pravděpodobně nedochováno.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito umístěné na štítě v elipsovitéch obrazech.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

O existenci této výzdoby víme pouze z jedné zmínky v zápisech umělce samotného. Obě práce měl vytvářet mezi 26. březnem a 3. dubnem 1910. Bližší informace včetně umístění domů či sgrafita se do současné doby nepodařilo nalézt.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.

30. Brno

Fasáda tzv. Švédského domu, 1911, Smetanova ulice 593/41

A) Sgrafito Obrana Brna proti Švédům.

B) Medailony Luise Raduita de Souches (vpravo) a Lennarta Torstenson (vlevo).

C) **Panna Marie**, (ve středu celého obrazu fasády mezi mužskými medailony).

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Sgrafito a barevné sgrafito na čelní straně budovy směřující do Smetanovy ulice.

Značení:

Zn. JANO KOEHLER (vpravo dole na svitku, jenž vychází z vavřínového věnce obklopujícího Luise Raduita de Souches).

obr. č. 30.A

Vznik a historie práce:

Ke sgrafitové výzdobě Švédského domu se Jano Köhler dostal na doporučení architekta Vladimíra Fischera, který stavbu dokončil již roku 1910 podle návrhu Fritze Schmeera (1875-1941). Jano Köhler zde působil mezi 11. a 25. červencem roku 1911.

Popis:

Poměrně rozměrná sgrafitová výzdoba přesahující dvě patra domu zobrazuje bojovou scénu v černobílém sgrafitu doplněnou mariánských obrazem a dvěma portrétními medailony provedenými technikou barevného sgrafita.

Hlavní scéna se odehrává v předměstském prostředí, na což ukazují hradby obíhající architekturu v pozadí, které dominuje závěr gotického kostela a hradební architektura na návrší vpravo. Mnohofigurální obraz zachycuje historizující bojovou scénu vojáků, kteří se v rozličném postavení dramaticky vrhají

jeden na druhého. Někteří jsou oděni ve vojenskou zbroj, jiní mají kabát a klobouk s peřím. Bohatá je také škála použitých zbraní. Muži drží meče, pušky a kopí, vpravo dole leží dělová koule (obr. č. 30.A).

K odhalení námětu díla napoví ornamentálně dekorované portréty pod scénou. Busty zobrazující muže v tříčtvrtinovém natočení jsou obklopeny vavřínovými věnci. Obě postavy jsou plavovlasé, s knírkem a oděny v dobový historizující šat. Nápis nad nimi vysvětluje, o koho jde. Vpravo je umístěn Luis *Raduit de Souches*, vlevo pak *Lennart Torstenson*. Mezi oběma postavami je datum 1645 a výše obraz *Panny Marie Královny nebes s korunovaným Ježíškem* (obr. č. 30.B).

Celý výjev je upomínkou na úspěšné ubránění Brna, které čelilo nájezdům švédského vojska pod vedením Lennarta Torstensona roku 1645. Obléhané město v pozadí připomíná zobrazením augustiniánského kostela sv. Tomáše svou zranitelnost. Augustiniánský klášter ještě nestál za hradbami, a proto byl ve velmi nevýhodném postavení. Brněnské vojsko, kterému velel Raduit de Souches bylo v menšině a zachránit ho mohl pouze zázrak. Mariánským obrazem chtěl Köhler připomenout pověst o neočekávaném zjevení Panny Marie a její pomoci Brnu v nejtěžších chvílích.

Rozbor díla:

Po formální stránce můžeme Köhlerovu práci hodnotit jako poměrně kvalitní. Ústřední scéna boje, která zaplňuje celou spodní polovinu díla, je kompozičně vytvořená do půloblouku, který má své centrum vlevo dole v postavě zraněného muže. Stínování pomocí šrafování zdařile buduje prostor a přechody mezi stínem a světlem. Obrysová linie je pevná a jistá. V zobrazených postavách, jejichž změny poloh Köhler zvládl bez

problémů, můžeme sledovat i odlišnou obličejovou charakteristiku a vyjádření silných emocí.

Umělci se také podařilo rozpohybovat jinak pro něho velmi staticky zobrazované postavy a pomocí bojovných gest celou scénu zdramatizovat.

Předlohou pro architektonické pozadí Brna (pohled na město z jihu) se Köhlerovi stal olejový obraz *Obležení Brny Švédy* z let 1645-46 vytvořený Hieronymem Benno Bayerem a Hansem Jörgem Zeiserem.

Méně kvalitní se jeví oba medailony velitelů vojsk i mariánský obraz.

V podobách mužských portrétů se nechal Köhler inspirovat staršími předlohami. Pro portrét Torstensonova si vybral pravděpodobně práci Davida Becka (1621-1656), v postavě Raduita de Souches se snad inspiroval brněnským pomníkem z roku 1902 od Johanna Tomoly (1845-1907).

Polopostava Panny Marie s Ježíškem, která si bere za kompoziční vzor Starobrněnskou Pannu Marii umístěnou v bývalém augustiniánském klášteře, je provedená neobratně. Řasení látek, hrubost obrysové linie i podání obličejů působí nedopracovaným dojmem. Důvodem takového podání může být, že se Köhler držel originální předlohy, ale domnívám se, že zde, podobně jako v mnohých případech hrál roli i pozdější restaurátorský zásah.

Díky užitím ornamentálního dekoru, který má spíše historizující charakter a celkovému rozvrhu a přístupu k práci inspirovaném gotickými a renesančními dřevořezbami nepatří dílo k příliš pokrokovým pracím. To vychází především ze samotného námětu výjevu spadajícího do první poloviny 17. století.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl; Batůšek, 1996, s. 1.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Horová, 1995, s. 369; Sedlák, 2004, s. 94-95; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 30.A-B

31. Kyjov

Výzdoba zámečku, 1911, Třída Palackého 70

A) Ornamentální výzdoba fasády se psaníčky, výzdoba štítu, (jižní a západní a východní fasáda).

B) Kryptoportrét Jano Köhlera v podobě šaška, (východní fasáda).

C) Znak Jana Kropáča z Nevědomí a na Litenčicích a Jana Kuny z Kunštátu, (jižní fasáda).

D) Povýšení Kyjova na město, znak Bukovan, Břesovic a Kelčan, vyobrazení opice, plazícího se ještěra a kostlivce, (z části jižní a západní fasáda).

obr. č. 31.A.

Současný stav:

Obnoveno 1940, 1995.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito na jižní a západní straně budovy záměčku.

Značení:

Zn. *JANO KOEHLER 1911* (vpravo dole na straně hlavního průčelí v podobě kryptoportrétu umělce v šaškovské čepici).

Další zn. *OBNOVENO L. P. 1940*.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler začal na výzdobě budovy záměčku pracovat v srpnu roku 1911. Práce, která trvala pouhý měsíc a obdržel za ni odměnu 700 korun (Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.), vznikala zcela podle předem stanového námětu navrženého ředitelem gymnázia v Kyjově Josefem Klvaňou (1857-1919). Ten rozhodl o výběru takových námětů, které shrnují nejdůležitější historické okamžiky města Kyjova (Havelka, s. 15.). Dle Klvaňova návrhu byla výzdoba provedena v historizujícím neorenesančním slohu, a to podle původního slohu záměčku, který vznikl v 1. polovině 16. století.

Popis:

Výzdoba fasády záměčku je soustředěna na jeho jižní a západní části. Psaníčková čtvercová sgrafita střídající se s obdélnými pokrývají nároží stavby a arkýř. Pseudorenesanční obdélníková sgrafita ve třech řádcích pak Köhler umístil do spodní části půdorysu stavby. Výzdoba arkýře obráceného na jih je doplněna datací rekonstrukce stavby „*Obnoveno 1911*“, která je orámována kruhovým ornamentem. Obě strany psaníčkového sgrafita jsou ukončeny dvěma maskami. Arkýř je zakončen štítem děleným čtyřmi poli a dvěma polopilíři ozdobenými jednoduchými římsami. Pole jsou vyplněna vegetabilním dekorem v podobě akantu a růžic (obr. č. 31.A).

Východní strana záměčku, kde je výzdoba velmi skromná, je zdobena stejným sgrafitem. Ve středu štítu obráceného na východ je *Köhlerův portrét* v podobě šaška a signatura umělce (obr. č. 31.B).

Jižní fasáda nese po levé straně od arkýře zobrazení majitele záměčku do roku 1539 Jana Kunu z Kunštátu a portrét *Jana Kropáča z Nevědomí* a na *Litenčicích* obohacený jeho portrétem v rámu s rokem 1548, který upomíná na odkoupení záměčku od Hradiska (obr. č. 31.C).

Menší medailony a štíty, která poukazují na nejvýznamnější historické události v dějinách města Kyjova, jsou umístěny na levé i pravé straně stěny západní. Jde o nápisy: „*Hradisko u Olom. 1126 Klášter*“ s pečetí kláštera s latinským nápisem („*Conventus Monasterii Gradicensis*“) a s postavou mnicha poukazujícího na benediktinský řád sídlící na Hradisku v době, kdy byl prodán záměček z jejich majetku Janu Kunovi z Kuštátu (r. 1539).

Na jihozápadním nároží je umístěn znak odkazující na povýšení Kyjova na královské město („*18. VIII. Ferd. I. 1548 městem královským*“), který je doplněn o znak Ferdinanda I, který tak učinil. Napravo od toho pak Köhler umístil znak Kyjova, jehož předlohou je jeho starší verze z roku 1548.

obr. č. 31.B

Skupina dalších tří nápisů odkazuje k obcím, které ke Kyjovu jistý čas náležely. Jedná se o Bukovany („*1548 Diedina Bukowany*“), Vřesovice („*1577 Diedina Brzesowicze*“) a Kelčany („*Diedina Kelzany k miestu Kygowu 1666*“). Nápisy jsou obohaceny o pečetě, které byly odvozeny od těch, jež obce v době vzniku

používaly. Bukovanské a vřesovité mají symboly hroznu a vinohradnického nože, jelčanské razítko opět odkazuje na vinohradnictví v podobě tří hroznů a listu vinné révy (obr. č. 31.D).

Výzdoba západní stěny je doplněna o zoomorfní motivy. V rozích zde najdeme *opici* a plazícího se *ještěra*. Postava kostlivce, odkazující na původně umístěný hřbitov na západní straně s nápisem „Memento mori“, je upomínkou smrti.

Rozbor díla:

Historizující styl výzdoby stavby zámečku, odkazující svým styloslovím na renesanční pojetí dekorace staveb zdařile připomíná dějiny stavby samotné a zdůrazňuje její architektonické části.

Srovnáme-li však takový přístup umělce se současným uměleckým směřováním a smýšlením doby musíme podotknout, že nejde o pokrokové dílo reflektující secesní výzdobný systém. To však jistě vycházelo ze záměrů a požadavků zadavatelů práce.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl; Malíková, 2008, s. 26-27; Severinová, 1995.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93-95; Dunděra, 2008, s. 16; Dunděra, 2011, s. 17; Havelka, 1939, s. 15; Šolc, 2008; Valentová, 1994, s. 4-5, 12.

Obrazová příloha: obr. č. 31. A-D

32. Přerov

Výzdoba hospodářské školy, (1911)

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska na čelní fasádě budovy školy.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Výzdobu fasády provedl Jano Köhler za odměnu 1 100 korun mezi 17. a 22. červnem 1911. Ve dvacátých letech překryla Köhlerovu výzdobu nová sgrafitová výzdoba Františka Ziegelheim-Záhorského (1885-1979) s náměty *Rozsévač* a *Oráč s kravami*. Ta již však také zanikla.

Popis:

O jakékoliv podobě námětu či dekorace výzdoby hospodářské školy se nepodařily zjistit žádné bližší informace.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł.

33. Nenkovice

Výzdoba fasády školy, 1911,

(dnes OÚ Nenkovice), Nenkovice 37

Současný stav:

Nedochováno (zalıčeno novou fasádou).

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní fasádě budovy.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Dle zápisu autora samotného prováděl práci Jano Köhler od 1. do 16. srpna roku 1911. V létě roku 1971 však byla celá výzdoba zamalována novou výmalbou.

Popis:

Podle výpovědi pamětníků se skládala sgrafitová výzdoba školy z obrazu školáka a školačky, který byl obklopen ornamentálním dekorem, jenž také vyplňoval meziokenní prostory. Do oválného medailonu zasadil Köhler zoomorfní motiv v podobě holubice (Vozdecký, 2002).

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl, Vozdecký, 2002; *Kronika obce Nenkovice*, nedat.

Literatura:

Havelka, 1939, s. 225; Ježek, 1991, s. 24.

34. Hvězdlice

Základní škola, Nové Hvězdlice 51

Obraz sv. Cyrila a Metoděje, 1911

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska na čelní fasádě budovy.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Budova nové školy byla postavena dle návrhu architekta Vladimíra Fischera, který pravděpodobně doporučil Jano Köhlera k její výzdobě.

Po vysvěcení stavby a zahájení vyučování v listopadu roku 1911 objednal opat František Bařina freskový obraz k výzdobě školy. Ta měla zobrazovat *Slovanské věrozvěsty sv. Cyrila a sv. Metoděje*. Za práci obdržel Jano Köhler odměnu 800 korun.

Popis:

Jediný obraz zachycující původní podobu fasády školu najdeme na dobové pohlednici. Ta však neumožňuje žádný bližší popis práce.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 35;
Procházka 1929.

35. Brno

Hostinec paní Doležalové, Brno - Komín

Výzdoba fasády budovy, (1911)

Současný stav:

Nedochováno

Technika a umístění:

Sgrafito.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Sgrafitovou výzdobu na objednávku paní Doležalové určené jako výzdoba fasády hostince provedl Jano Köhler mezi 24. a 30. říjnem roku 1911 a obdržel za ni odměnu 250 korun.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł.

36. Prostějov

Dům U zlaté bečičky

Mozaiková výzdoba, 1912

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Mozaikový obraz na čelní fasádě domu.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce, popis:

O vzniku a podobě práce se nepodařily získat žádné informace.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Glivický, 1941, s. 22; Pinkava, 1991.

37. Prostějov

Vrlův dům, náměstí E. Husserla 1640/8

Ornamentální výzdoba domu se čtyřmi medailony, 1912

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito na čelní fasádě budovy.

Značení:

Nezn.

Jiné zn. *STAVĚLI V. SOUČEK, V LUKÁŠ.*

Vznik a historie práce:

Čtyřpodlažní měšťanský dům Vrlovy tiskárny byl postaven roku 1912 dle projektu architekta Richarda Klenky (1873–1954).

obr. č. 32.C

Jano Köhler se k práci na jeho fasádě jistě dostal díky známosti Václava Součka, jehož stavitelská firma celou realizaci vedla. Dle architektonických plánů měla být výzdoba obohacena ještě o dva velké sgrafitové figurální obrazy ve štítových nástavcích průčelí domu. Ty pravděpodobně nikdy nebyly realizovány.

Popis:

Stavbu soukromého domu reagující na moderní chápání architektury oproštěné od historizmu vyzdobil Jano Köhler nepřiliš výrazný dekorem. Samotná technika proškrabávání do tmavého podkladu nedalo figurální ani vegetabilní výzdobě vyniknout (obr. č. 32.A).

Rozvilinové zeleno-červené ornamenty najdeme v podobě suprafenester oken a meziokenních prostor a v balkóně vrchního patra.

Do středu fasády umístil umělec čtyři mužské postavy s mluvícími páskami zasazené do osmiúhelníků. Jde o hlavy, jejichž ikonografický rozbor je kvůli značnému poškození fasády špatně čitelný a určit je můžeme jen díky jejich popiskám a monogramům.

Prvním portrétem je JAN OLIVETSKÝ. Ten je zobrazen s mečem a lebkou na pozadí. Druhá postava oděna v historizující šat s vysokým okružím je obtížně identifikovatelná. Text nápisové pásky chybí a nalezneme u něho pouze fragment nápisu *BLAHOSLAV*. Třetí postava zprava zachytila plnovousého muže označeného písmeny JV po jeho levici a datem na pásce 1871. Poslední postavou je *KAŠPAR AORGUS* s datem 1562 (obr. č. 32.B).

V ikonografickém rozboru musíme vycházet z tematiky knihtisku samotného. Postava *Jana Olivetského* upomíná k roku 1547, na datum poprav tohoto tiskaře za distribuci kacířských knih. Druhá postava zřejmě připomíná *Jana Blahoslava*, prostějovského biskupa a písaře Jednoty bratrské. Iniciály *JV* u třetí postavy pak odkazují na rodinného zakladatele firmy objednavatele výzdoby *Josefa Vrlu* (1844-1896). Nejasný je rok 1871. Tehdy snad portrétovaný přesídlil ze svého rodiště do Prostějova, kde založil tiskařský podnik. Poslední postava *Kašpara Aorguse* upomíná na důležitého zakladatele prostějovské tiskárny, která roku 1527 vydala první českou knihu na Moravě. Rok 1562 vzpomíná na datum Aorgusova úmrtí.

Pod těmito portréty se nachází medailon s nahým dítětem nesoucí košík zralého ovoce jako symbol prosperity a rozvoje rodinného podniku.

Figurální výzdobu uzavírá postava šaška v životní velikosti umístěného na pravé straně fasády domu. Figura, laškovně se opírající o sloup se jmény stavitelů domu, nese Köhlerovy autoportrétní rysy. Šaškem, postavou vysmívanou a nepochopenou se totiž Köhler cítil celý život, a proto si ji zvolil za svou značku (obr. č. 32.C).

Rozbor díla:

Námětová koncepce odkazující na dějiny tiskařství spojené s městem Prostějovem byla jistě závislá na požadavcích objednavatele práce. Malé obrazy, které na fasádě neměly mnoho místa, se snaží zobrazit historické osobnosti ne příliš přehledně. Polopostavy jsou stísněné tvrdými nápisovými páskami či vtlačením atributu postavy. Köhler se snažil o zachycení tři čtvrtinově natočených postav v dobové módě. Obrysová linie je dost tvrdá, pravděpodobně ovlivněná pozdějšími restaurátorskými zásahy.

Nejkvalitnější obrazem výzdoby fasády je jistě postava šaška obklopená bohatou rozvilinou. Stejně jako celá výzdoba, také postava šaška odkazuje na renesanční umění a spojuje historizující přístup se secesními prvky výzdoby.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Glivický, 1941, s. 22; Chytil, 2009, s. 132-135; Pinkava, 1991.

Obrazová příloha: obr. č. 32.A-C

38. Hodonín

Výzdoba Galerie
výtvarného umění, 1912-
1913, Úprkova ulice 2

obr. č. 33.C

A) Dekorativní výzdoba interiéru galerie, (vstupní vestibul, přednáškový sál, kanceláře SVUM a prostor nad schodištěm do druhého patra budovy).

B) Dekorativní výzdoba fasády galerie, (vstupní žudro, lišta atiky obíhající obvod budovy).

Současný stav:

Obnoveno 1944, 2010.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba prvního patra interiéru a fresková výzdoba jižní a západní fasády stavby.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler se podílel již od začátku (od roku 1909) nejen na diskuzích o nutnosti stavby Domu umělců. Byl jedním z porotců (vedle Joži Uprky, Vladimíra Fischera a Dušana Jurkoviče) při výběru jejího architekta Antonína Blažka (1874-1944), jež jej navrhl v požadovaném lidovém duchu v příbuznosti k moravské venkovské architektuře. O výběru umělce pro výzdobu stavby nebylo dlouho rozhodováno. Díky

charakteru Köhlerových prací byl k tomuto úkolu přímo předurčen.

Ornamentální výzdobu provedl roku 1907, a to bez nároku na honorář. K vytvoření výzdoby žudra došlo přesně mezi 5. a 8. červnem roku 1907. Celou výzdobu dokončil Jano Köhler před slavnostním otevřením stavby vernisáží 4. května 1913.

Popis:

Výzdoba interiéru budovy je soustředěna do vstupního vestibulu a stropu druhého patra.

Malovaný strop vestibulu, jenž je tvořen kazetováním v pravidelných obdélnících, odpovídá původním přípravným studiím, které došly několika přepracování

(obr. č. 33.A).

obr. č. 33.E

Vystupující zdivo je v místě křížení s dalšími rameny zdobeno modrožlutě s červenou květinou ve středu. Rámy ve vnitřním obdélníku jsou zelené se zoubky, v rozích obohaceny o další prvky. V tomto případě jde o čistě geometrické obrazce (obr. č. 33.B).

Nad obloukem dalších vstupních dveří je umístěna bohatší, pestře kolorovaná freska s dvěma k sobě otočenými modrými pávy, mezi nimiž je váza s květinami. Tvar půlobloukového portálu podtrhuje geometrický obrazec nad ním (obr. č. 33.C).

V dalším prostoru, původně nazvaném národopisný kout, je strop pokryt čtvercovým kazetováním po stranách a obdélníkovým kazetováním ve středu. Vnitřní obvod celkem patnáct kazet je jemně zdůrazněn červenou hlinkovou linkou. Restaurátorské zásahy, probíhající po válce roku 1945, odstranily původní vrstvu, která obsahovala i pravidelné trojúhelníkové zoubky.

Dekorace trámů kazet je původní, tvořená jemnými točenými spirálami ve žluté barvě.

Na protilehlé straně od výjevu s pávy se měla podle dochovaných plánů vyskytovat vitrážová výzdoba s námětem běžícího jelena obklopeného vegetabilním dekorem. Nejen tato, ale i další plánovaná bohatší výzdoba nebyla realizována (obr. č. 33.D). Její redukováná podoba má dnes pouze charakter výzdoby polosloupů držících keramiku lemujících vstupní dveře. V horní polovině vlevo měly mít žlutočervenou a vpravo modročervenou malovanou síť. Dnes nesou pouze malý modrý ornament těsně pod svými hlavicemi.

Typické prvky lidového slováckého ornamentu použil Köhler na pohledu vstupních oblouků, jak v místě vchodu do šaten, tak především směrem ke schodišti vedoucího do patra (obr. č. 33.E). Doposud střídme užití barevného rejstříku zde získalo větší prostor. Rám po celé délce malby, která končí asi ve výšce lidské postavy od země, je modro - žluto - červený. Vnitřní malba je tvořena dvěma velkými zelenými rozvilinami po stranách, ve středu modrou květinou a v prázdných místech menšími červenými kvítky.

V zasedací síni, dnes kanceláři Galerie výtvarného umění, se nachází dekorativní malba pouze na špaletě okna. Jde o zelenočervenou malbu tří stran, v jejichž středu je žlutý kruhový ornament s hvězdou a kruhem uvnitř v barvách modré, zelené a červené.

Poslední částí vnitřní výzdoby budovy je dekorace stropu nad schodištěm vedoucím do druhého patra (obr. č. 33.F). Jde o plochu nepravidelného tvaru s půlobloukovitě ukončenými rohovými stranami. Zde autor pravidelně řadil velké spirály v okrové barvě do seskupení čtyř, v jejichž středu je malá červená květina. Výzdoba ohraničená zeleným a červeným dekorem

působí kompaktně, jednotlivé spirály navozují dynamický pocit pohybu.

Vnější výzdoba Domu umělců reaguje na Blažkovu architekturu. Köhler zdůraznil specifické stavební části (dvě malovaná žudra), které svým charakterem sice odkazovaly na typickou slováckou lidovou architekturu (tzv. budy), ale svým dekorem je učinil slavnostnějšími (obr. č. 33.G).

Köhler jemně zdůraznil stříbrnou linkou architektonické články obou žudrových vstupních přístavků a prostor pestřejšímu koloritu dal v pohledu jejich oblouků. Zatímco boční vstup je kobaltově modrý olemovaný po stranách červeným zubováním s volutami a zelenou vlnkou, pohled hlavního vstupu je bohatší. Podobně jako ve vstupním vestibulu je tvořen červeno - zelenými stylizovanými květinami na žlutém pozadí s drobnými modrými prvky (obr. č. 33. H).

Oživujícím prvkem celé fasády je kazetovaná žlutá atiková lišta s kvítky a poté barevný pás pod ní. Dynamizující prvky šrafování v zelené a červené na bílém pozadí je opět doplněno stříbrnou variací stylizovaných kruhových květin (obr. č. 33.CH).

Rozbor díla:

Köhlerova výzdoba Domu umělců stojí i přes svou rozměrovou omezenost a redukci původních návrhů na vrcholu umělcova dekorativního projevu. Pečlivě vybrané prvky a jejich propojení, které Köhler dokázal výrazně geometricky stylizovat, ale přesto jim zanechat svou stylivou specifičnost Slovácka, odkazují na regionální vzory tak, jak bylo záměrem, ale zároveň získávají moderní punc. Köhlerova výzdoba dala Blažkově architektuře energický nádech a zdůraznila ty prvky, které zdůrazněny být měly. Přesně tak zapadá do prostor galerie, aniž by mohla rušit její návštěvníky.

Právě v tomto období, jistě pod vlivem přátel ze SVUMu, se Köhler dokázal osobnostně vyhranit a našel si pro sebe kvalitní výrazové prostředky.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 39; Procházka, 2007.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 20; Andrys, 2007, s. 18-24; D. K, 1941, s. 3; Dunděra, 2011, s. 17; Glivický, 1941, s. 18; *Katalog souborné výstavy díla*, 1941; Köhlerová, 1999, s. 49; Mrštíková, 1941, s. 2. - Pelikán, 1941, s. 5-6; Šolc, 2008, Tichá, 1998; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 33. A-CH

39. Plumlov

Výzdoba fasády vily „Šumná“, 1914,
Rudé armády 301

A) Ornamentální výzdoba s freskou

Panny Marie, (obvod fasády vily).

obr. č. 34.D

B) Vitrážové okno s obrazem Panny Marie a zátěším s košíkem, (okno na jižní straně domu).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní fasádě budovy a sklomalba a vitráž okna směřujícího na jih.

Značení:

Zn. *JANO KOE* (sgrafito, západní strana fasády vlevo), *J. K.* (malba na sklo, košík s ovocem).

Vznik a historie práce:

Vila, jenž zůstala v majetku vnuka Jano Köhlera, Jiřího, byla postavena Ing. Václavem Součkem a Ing. Šimánkem jako letní sídlo obou stavitelů. Původně nazývaná jako „Vila Šumná“, byla vyzdobena Köhlerem barevným sgrafitem a dvěma menšími vitrážemi kolem roku 1914.

Popis:

Sgrafitová výzdoba, jež se v současné době vyskytuje ve velmi špatném stavu, se soustřeďuje zejména na severní a východní fasádu vily (obr. č. 34.A).

Dekoraci fasády domu dominují ornamentální rysy, jejichž hlavním výzdobným prvkem je stylizovaný zavnutý akant do tvaru voluty. Tyto prvky, podobně jako jejich doplňky, bychom našli zejména na vrchní fasádě pod atikou a na štítě domu.

Na západní, vstupní straně, je výzdoba obohacena o drobnou trojúhelníkovou fresku s námětem Panny Marie s Ježíškem jako *Královny nebes*. Zde se setkáme opětovně s novým kompozičním uspořádáním Köhlerova oblíbeného motivu. Madona, která stejně jako Ježíšek hledí divákovi přímo do očí, však modré říšské jablko nepodává dítěti, tedy nalevo, ale nechává ho na straně opačné. Malý Ježíšek s plavými vlasy a v bílé tunice k němu natahuje pravou ruku v žehnajícím gestu.

Menší figurální obraz v technice sgrafita je umístěn v severním štítu. Jde o nahou chlapeckou kráčejíci postavu obklopenou bohatou rozvilinou, ale i symboly stavitelského řemesla. V pravé ruce drží velké kružidlo a v levé nese pod paží příložník. V pozadí pak stojí konstrukce teodolitu sloužící k měření výšky.

Do vegetabilních rozvilin umístil umělec také několik zoomorfních prvků. Jde o malé dráčky a letící ptáky.

Drobná výzdoba interiéru je umístěna v centrálním okně směřujícím na jih. Mariánský vitrážový obraz je doplněn malým zátiším v podobě *ovocného košíku* z kobaltově modré barvě zasazeným do čtvercového červenozeleného rámu.

Podání výrazně vertikalizovaného obrazu s Královnou nebes Köhler opět obměnil. Ježíška přemístil z Mariina pravého ramena na levou stranu a otočil ho k divákovi zády. Oděn v zelenomodrý šat s opaskem drží ve středu malby umístěné říšské jablko a svým gestem divákovi žehná. Strnulé frontální vyobrazení výjevu s lomeným gotickým obloukem v pozadí a formou koruny prozrazuje historizující pojetí upomínající na středověké obrazové předlohy. Koruny obou postav tradici svatováclavských korun však nepřipomínají a jsou čistě fantazijní představou (obr. č. 34.D).

Rozbor díla:

Výzdoba plumlovské vily je umělecky průměrnou prací. Jano Köhler použil secesní ornament ovlivněný lidovými prvky pouze na výzdobě fasády vily. Vitrážová malba tyto prvky připomíná pouze jemně a její pojetí je spíše historizující.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 40; Köhlerová, duben 2011.

Literatura:

Souček, 1941, s. 15.

Obrazová příloha: obr. č. 34.A-D

40. Praha

Invalidovna, Praha - Karlín

Výzdoba interiéru kaple sv. Kříže, (1920)

Současný stav:

Dochováno v původním stavu pouze ve fragmentech.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba kaple sv. Kříže.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Köhlerovo působení v karlínské Invalidovně můžeme datovat do roku 1920, kdy došlo k celkové úpravě vnitřních prostor a také k zavedení elektrického rozvodu. V současné době je vnitřní výzdoba dochována pouze ve fragmentech. Zanikla zejména pod vlivem povodní z roku 2002.

Popis:

Původní podobu výzdoby kaple Invalidovny můžeme odvodit jen z dochovaných fragmentů v prostorách kaple. Ty napovídají,

že byla dekorace kaple poměrně skromná a ne příliš ornamentálně bohatá.

Köhler se zde soustředil pouze na zdůraznění tektonických částí barokního prostoru. Barevnou lištou obtáhl stropní náběžníky nasedající na mohutné pilíře, které zdobí stylizovaný červený vertikálně položený koberec s ornament. (obr. č. 35.A). Vítězný oblouk ve světle modré barvě a zdůrazněný tmavě červenou a hnědou lištou doplnil umělec jednoduchými křížky (obr. č. 35.B).

Rozbor díla:

Hodnocení práce pro karlínskou Invalidovnu je obtížné, a to díky její fragmentálnosti zachování a nedostatečné pramenné základně popisující celou původní výzdobu. Ze současného stavu lze konstatovat, že práce umělce zde nebyla svým dekoračním styloslovím invenční.

Obrazový doprovod: obr. č. 35.A-B

41. Luhačovice

Výzdoba vily Emauzy, (20. léta 20. století), Holubýho 384, Pražská čtvrť

A) Ornamentální výzdoba

fasády domu, (ve vrchní části celého obvodu domu).

B) Cesta do Emauz, (čelní fasáda domu, vpravo nahoře).

obr. č. 36.A

Současný stav:

Pravděpodobně obnovené.

Technika a umístění:

Ornamentální sgrafito, které pokrývá horní části obvodového zdiva fasády domu je doplněno o menší kolorované sgrafito a freskovou malbu v čele vily pod štítem stavby směřující do Holubyho ulice.

Značení:

Zn. *JANO KOE*. (vpravo dole na fresce *Cesta do Emauz*).

Vznik a historie práce:

O historii vzniku Köhlerovy výzdoby Vily Emauzy, jejíž název je odvozen od nápisu pod freskou se nepodařily získat bližší informace z literatury ani pramenů. Výzdobu však umělci můžeme připsat nejen kvůli původní signatuře, ale i typickému rukopisu tvorby. Stylová analýza užitých prvků ornamentu i styl malby napovídá, že byla výzdoba vytvořena již v době ustáleného Köhlerova stylosloví oproštěného od historicizmů. Její vznik je proto možné datovat do počátku 20. let 20. století.

Popis:

Ornamentální výzdoba pokrývající horní polovinu vily po celém obvodu je složená z bílých závitnic na okrovém podkladu vycházejících z vegetabilních prvků lidového ornamentu. Bujný dekor listů kapradin doplnil umělec stylizovanými květy (obr. č. 36.A).

Čelní fasáda směřující do Holubyho ulice nese epický výjev. Fresková malba zobrazuje tři diskutující postavy. Ve středu stojí prostovlasá postava se svatozáří, kterou

obklopuje postava s negroidními rysy a turbanem a vpravo poutník s holí a kloboukem na zádech.

Ikonografii pomáhá osvětlit nápis *EMAUZY* umístěný pod scénou. Jedná se o biblický výjev zobrazující *Ježíšovu cestu do Emmauz*, místo doposud neznámé, kam kráčeli jeho dva učedníci, kterým se zjevil znovuzkříšený Ježíš.

V postavě kněze Kleofáše se Köhler neodvrátil od obvyklého způsobu zobrazování a zpodobnil ho jako muže s arabskými rysy. Postava sv. Šimona (Petra) také tradiční. Má pleš s tonzurou, oblečen je v poutnický plášť a nese hůl. Obvykle však bývá podstatně starší a robustnější (obr. č. 36.B).

Rozbor díla:

Zdařilá výzdoba vily na soukromou objednávku nechává velký prostor ornamentálnímu dekoru, jenž získává dynamiku a není jenom aplikací výzdobných prvků. Köhler dokázal podobně jako v jiných případech použít a modifikovat takové prvky, jenž jsou příznačné pro daný region.

Světskou stavbu dokázal umělec nenásilně obohatit o biblický výjev prostoupený duchovností a spiritualismem, což dosáhl jemným lavírováním malby a celkovou atmosférou tvořenou jemnými přechody barev a obrysů i podáním postav.

Obrazový doprovod: obr. č. 36.A-B

42. Bzenec

Sokolovna, 1922-1923, Těmická 18

obr. č. 37.C

A) Ornamentální výzdoba pod atikou, (čelní strana fasády).

B) Sluneční hodiny, (vpravo na čelní straně fasády).

C) Výzdoba štítu budovy, (bočí stěna fasády).

Současný stav:

Obnoveno v druhé polovině 90. let 20. století.

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní a boční straně budovy, barevné sgrafito.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

O historii vzniku bzenecké zakázky pro Jano Köhlera se nepodařily zjistit bližší informace. Jisté je, že k výzdobě došlo po přesídlení sokolského spolku do nové budovy roku 1921.

Popis:

Jde o sedmnáct sgrafitových polí pod atikou, jež neprobíhají v souvislém pásu, ale jsou přerušovány okny s nadokenní výzdobou a vpadlými barevnými ornamentálními výklenky (obr. č. 37.A).

Na pravém štítě, jež je odkryt do ulice, se nachází pták s roztaženými křídly. Drápy se drží držadla činky. Köhler zde zachytil s kritickým podtextem, i přes zadanou objednávku místo sokola, orlici. Pod ptákem se nachází svitek se sokolským heslem „Tužme se!“ Pod úrovní římsy jsou po obou stranách první sgrafitové ornamenty. Vpravo jde o bohatou rozvilinu, vlevo o květinu a menší rozvilinový list.

Hlavní výzdoba je soustředěna na čelní fasádě. V pravém rohu ji uvozují *sluneční hodiny* s freskovou malbou s námětem slovanské dívky. Žena v šátku, oděna v bílou košili a červenou vestu, je obklopena plodinami země. Na tuto bohatou sklizeň pokládá levou ruku, pravou zakládá laškovně za hlavu (obr. č. 37.B).

Následují tři obdélníkové rozvilinově zdobené obrazce, kdy poslední z nich uzavírá postava vojáka se zástavou (obr. č. 37.C).

Další průběh dekorace zahajuje stejně pojatá postava hráče na trubku. Tento pás je také přerušen, tentokrát třemi vpadlými výklenky s barevnou dekorací v podobě kosočtverců postavených na jednom z rohů. V nich jsou barevné rozviliny. Tuto část opět uzavírá postava mladíka, tentokrát s činkou v obou rukách. Následuje značka *sokola* a *košík s květinou*.

Poslední pás uvozuje dívka s věnečkem. Do levé strany výzdoby zakomponoval Köhler vedle vegetabilního i zoomorfní tematiku. Vpravo mezi rozvilinami klečí lukostřelec, jež míří šíp na jelena okusujícího listy zelí. Mezi oběma výjevy je umístěna vertikální dekorace s úponky, na kterých visí opička.

Ve středu hlavní fasády se nacházel hlavní vchod, který dnes již neslouží. Nad vstupními dveřmi s nápisem *SOKOLOVNA* se také nalézala ornamentální výzdoba, tentokrát trojdílná.

Koncepce výzdoby sokolovny samozřejmě poukazuje na sportovní odvětví a zájmy, které organizace pěstovala. Podivné je však zapojení zoomorfní symboliky v podobě oblíbených motivů *jelena* a *opice*.

Köhler neopomněl vyjádřit svůj postoj k sokolské organizaci, jež byla namířena proti katolictví. Právě z toho

důvodu zobrazil místo sokola, symbolu svobody a síly orlici, která může demonstrovat negativní vlastnosti jako je pýcha.

Rozbor díla:

Jano Köhler zapojil dynamizující ornamentální prvky stejné jako na luhačovické vile Emauzy (viz. srovnání č. kat. IV.2. 41.), do kterých organicky zapadají dětské postavy. Ty však v ornamentu téměř zanikají. Naopak štít s obrazem ptáka působí až příliš prázdně.

Po formální stránce jsou však figurální i zoomorfní postavy kvalitní, jistý rukopis již nedovoluje žádné pochybnosti o zkušeném umělci.

Literatura:

Dunděra, 2008, s. 16.

Obrazová příloha: obr. č. 37.A-C

43. Olomouc

Výzdoba fasády moravsko-slezské banky, Denisova ulice 10

Dekoratívni výzdoba fasády s hanáckými ženskými postavami a medailonem Panny Marie, 1922-1923

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito na čelní, severní fasádě budovy.

Značení:

Nezn.

obr. č. 38.C

Vznik a historie práce:

Za jakých okolností byla Köhlerovi svěřena práce na výzdobu fasády olomoucké banky není známo.

Popis:

Výzdoba fasády budovy je pokryta Köhlerovým ornamentem bezezbytku. Dekorativní i figurální složka se zde mísí stejně jako sakrální i světská tematika (obr. č. 38.A).

Vegetabilní ornament, který se nachází pod atikou i všech meziokenních prostorech, běží v dlouhých nepřerušovaných lištách vycházejících z váz vertikálně vzhůru k atice a je dále umístěn pod okny třetího patra. Umělec doplnil výzdobu také o tři obdélníkové obrazce v přízemí.

Prostor dal Köhler také pro sebe typickému lidovému prvku v podobě dvou ženských postav po stranách fasády. Prostě oděné dívky v šátcích, které demonstrují bohatost hanáckého kraje, drží v rukou obilný snop (vpravo) a jabloňovou větev. U jejich nohou leží džbánek a vedle nich koš plný ovoce (obr. č. 38B).

Do středu fasády Köhler umístil medailon *Panny Marie s dítětem*, který obklopují dvě andělské postavy. Matka, která k sobě dítě pevně tiskne, upřeně sleduje diváka. Není zobrazena jako vznešená královna, ale jako prostá žena (obr. č. 38.C).

Andělské postavy v životní velikosti drží ornamentální dekor obklopující medailon a povznášejí dvojici výše k nebesům. Postavy stojící na ornamentálních podstavcích působí nadpozemsky a odlehčeně, dekoraci vytvářejí také roztažená křídla obou andělů.

Rozbor díla:

Kvalitu celé výzdoby silně ovlivnily restaurátorské zásahy, které řadu umělcových děl v poslední době značně poškodily.

Typický rukopis na jednotlivých postavách téměř nepoznáme. Pozůstatky najdeme pouze v obou postavách andělů, a to jak ve fyziognomii postav, tak i v podání obličejů.

Co se týče obou postav vesnických dívek, ty působí neotesaně a hrubě a pravděpodobně byly obnoveny pouze obtažením obrysových linií a přidáním pigmentu. Takový přístup zvolili restaurátoři také v podobě mariánského obrazu.

Koncepce výzdoby měla demonstrovat požehnání hanáckému kraji s veškerým jeho bohatstvím. Po stránce stylové však fasáda díky pozdějším úpravám nepůsobí jednotně.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Edgar. 1958, s. 165-178; Glivický, 1941, s. 22.

Obrazová příloha: obr. č. 38.A-D

44. Olomouc

Fasáda domu na Wurmově ulici, 1923, Wurmova ulice
589/36

A) Ornamentální a figurální sgrafitová výzdoba, (severní a východní strana fasády, Třída 1. Máje a Wurmova ulice).

B) Freskový obraz sv. Cyrila a Metoděje, (východní strana fasády směřující do Wurmovy ulice).

Současný stav:

Obnoveno 2010.

Technika a umístění:

Sgrafito a barevné sgrafito na severní a východní fasádě budovy.

Značení:

Zn. *J. KOE* (vpravo dole na fresce sv. Cyrila a Metoděje),
ORNAVIT JANO KOEHLER 1923 (pod čtvercovým ornamentem z fasády směřující do Wurmovy ulice).

Další zn. *REKONSTRUXERUNT ARCH. VODIČKA A JURÁNEK OLOMOUC.*

Vznik a historie práce:

O vzniku výzdoby vrchní části fasády nárožního domu na Wurmově ulici se nepodařily zjistit žádné podrobné informace.

Můžeme se jen domnívat, že práce vznikla ve vazbě na nastoupení nového arcibiskupa Leopolda Prečana do úřadu. Ten byl zvolen právě v roce vzniku výzdoby, roku 1923, a jeho arcibiskupské sídlo se nacházelo ve stejné části Olomouce, na

obr. č. 39.B

Wurmově ulici. Na této straně fasády domu se nachází také sakrální motiv v podobě fresky *soluňských věrozvěstů*.

Popis:

Výzdoba rohového domu ulice, jež provedl Jano Köhler, se vyskytuje v horní polovině domu v meziokenních i nadokenních prostorech. Dekorace zčásti nahrazuje architektonické prvky v podobě nápodoby balkónu, na němž stojí dvojice sloupů s kompozitními hlavicemi nesoucími pomyslnou atiku. Mezi sloupy je další dekorace v podobě bohatých vegetabilních motivů a do nich zapojených zoomorfních (opice a drak) nebo figurálních prvků, které střídá stejné schéma, ale již bez vnitřních výplní (obr. č. 39.A).

Na severním průčelí domu zaujímá figurální scéna druhý obraz zleva. Sgrafito zobrazuje mužskou rozkročenou postavu vojáka, který rozhrnuje oběma rukama větvě stromu plné jablek. Muž, který je oděn v kyrys s křížem na prsou a na hlavě má nasazenu přilbu, míří svým pohledem doleva. Pod obrazem je umístěný nápis: „PŘESTAVĚNO L. P. 1923.“ (obr. č. 39.B).

Na samotném nároží východní fasády je umístěn obraz *slovanských věrozvěstů* v bohatě dekorovaném sgrafitovém orámování. Na rozdíl od zbývajících výzdoby jde o fresku živých barev. Obě postavy se svatozářemi se dotýkají Bible s iluminací Krista v mandorle. Pravá postava Metoděje oděná ve zlaté biskupské roucho drží dvouramenný pravoslavný kříž, který je umístěn do středu obrazu. Sv. Cyril se na rozdíl od svého bratra dívá na diváka, kterému představuje Písmo svaté.

Köhlerovi se podařilo jednoznačně odlišit obě postavy nejen fyziognomickým zobrazením, které studoval řadu let. Ve srovnání s předešlým podáním obou věrozvěstů, působí v tomto případě scéna životněji. Dosavadní statická postava a upřené pohledy na diváka vyměnil Köhler za kompoziční změnu u postavy sv. Metoděje (obr. č. 39.C).

Rozbor díla:

Celá výzdoba fasády domu oproštěná o výrazné historismy, které v Köhlerově díle dlouho přetrvávaly, uplatňuje bohatý secesní ornament střídaný se střízlivější výzdobou. Obrysové linie ztratily na hrubosti a vegetabilní i figurální výjevy jsou provedeny velmi jemně a jsou precizně šrafováním stínovány.

Jano Köhler zde již nemínil dvě techniky, sgrafito a fresku, ale obě osamostatnil. Od tohoto momentu začal preferovat jejich čistou podobu.

Obrazová příloha: obr. č. 39.A-C

45. Lipov

Výzdoba fasády školy, Lipov 199

Význam školní výchovy, 1923

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska na boční fasádě budovy.

Značení:

Nezn.

obr. č. 40.

Jiné zn. 1923.

Vznik a historie práce:

Objednávku umělec obdržel od pana řídícího Josefa Vojkůvky, a to nejspíše v první polovině roku 1925. K této práci Jano Köhlera pravděpodobně přivedl autor mnoha výchovných spisů, Köhlerův přítel působící v Lipově, Josef Úlehla (1852-1933). Freska byla provedena v měsících červenci a srpnu téhož roku a to bez Köhlerova nároku na honorář (Vojkůvka, nedat, s. 7.).

Popis:

O podobě fresky umístěné na školní lipovské budově se můžeme dozvědět pouze z dochované dobové fotografie.

Freska menších rozměrů, jejíž barevné provedení dnes není jasné, zobrazovala čtyři postavy. Ve středu výjevu stála mladá žena ve světlém oděvu, která svýma zdviženými rukama míří a ukazuje na děti pod ní. Tři děti oblečené v lidový kroj se věnují studiu. Nejmladší chlapec si prohlíží glóbus, dívka po ženině pravici se sklání k nejasnému předmětu v rukou. Hoch na druhé straně drží dnes již blíže neurčený předmět. Celý výjev se odehrává v chrámové architektuře, na kterou odkazují jónské hlavice sloupů v pozadí výjevu.

Rozbor díla:

Kompoziční a prostorové rozvržení fresky, stejně jako její formální provedení, je zdařilé. Zobrazené postavy působí jemným a elegantním dojmem (zejména u alegorické postavy *Vzdělání*).

Umístění výjevu v antikizujícím chrámu má upomínat na vzdělání, které svého největšího rozkvětu dosáhlo právě v antickém Řecku.

Jano Köhler se svým podáním snažil výjev přiblížit místním obyvatelům zejména zobrazením dětí v lidovém kroji, odpovídajícím svou podobou kroji Horňácka užívaného v Lipově po první světové válce.

Prameny:

Vojkúvka, nedat, s. 7.

Literatura:

Jančář, 2008, s. 124-126; Samek, 1994, J/N, s. 368; Svozil, 1973, 15-16; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 40.

46. Pardubice

Výzdoba fasády radnice, 1924-1925, Pernštýnské náměstí 1

Současný stav:

Obnoveno 2002.

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní fasádě budovy.

obr. č. 41.A

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl povolán k opravě sgrafitové výzdoby neorenesanční radnice zbudované roku 1893 podle projektu Jana

Vejrycha, jehož potkal Köhler již během práce v Praze a Semilech. Nejprve byl pro výzdobu fasády povolán K. L. Klusáček, se kterým Köhler spolupracoval na výzdobě pražské školy v Karlíně a později Mikoláš Aleš, jehož kartony provedl malíř Rašek.

Jano Köhler se v Pardubicích objevil již roku 1924 během prvních oprav fasády. Následujícího roku představil svoje návrhy a mezi lety 1925 až 1926 doplnil svými sgrafity celou hlavní fasádu stavby.

Popis:

Köhlerova výzdoba radnice se nachází ve štítu a dvou patrech všech tří os fasády dělené dvojicí věží. Tvoří ji ornamentální části s figurální výzdobou v meziokenních prostorech a horizontálních pásech dělicích patra.

Do stylizovaných květinových úponků vycházejících většinou z váz a ovocných mís organicky začlenil rozličné lidské, pololidské i zvířecí postavy.

Vertikálně se pnoucí rozviliny vycházejí střídavě z hrdel váz, volně vyrůstají ze země nebo je drží postava mladého chlapce.

Výzdobě horizontálního pásu na levé části fasády vévodí figurální doplňky ornamentu. Nachází se zde dvě mužské a jedna ženská polopostava, jejichž spodní části těl přecházejí ve vegetabilně zakončené údy připomínající nohy chobotnice. Zde, podobně jako v případě dekoračních váz, reagoval Köhler na štukovou výzdobu radnice a aplikoval maskarony na fasádě také do své sgrafitové výzdoby (obr. č. 40.A).

Střední část fasády se štítem obohatil Köhler o výzdobu špalet oken v podobě zalamované lišty, vázami a stylizovanými květinami. Nad první řadou oken se nachází mužské i ženské

polonahé postavy a děti, které drží štíty s čočkou uvnitř a obklopeny jsou bohatým vegetabilním dekorem (obr. č. 40.B).

Pravé části fasády dominuje zoomorfní tematika boje mezi člověkem a zvířetem či zvěří samotnou. Spatřit zde můžeme lov na jelena, kterého honí dvojice lovců a pes, dále opici či psa lovícího ptáka (obr. č. 40.C).

Neorenesanční štít zdobí ženská postava s korunou, vegetabilní dekor, dva draci a datum „1893-1924“.

Rozbor díla:

Zvolená výzdoba fasády pro historizující architekturu, jež byla jistě řízena objednávkou zadavatelů, dostala kvalitně provedený historizující pseudorenesanční ráz. Köhler sice zapojil antikizující postavy zobrazované v renesanci a také renesanční výzdobné prvky, k těm však přistupoval moderním způsobem zobrazení a organického zapojení do výzdobného ornamentu. Secesní stylosloví užitého dekoru však Jano Köhler nerozvinul.

Tmavě-hnědo-bílé proškrabované sgrafito je kvalitně provedené. Dekor je jemný a precizně provedený do detailu. Zobrazené postavy nejsou pouhými statickými figurami, ale dostávají se do akce a děj je zdramatizován přirozeným způsobem.

Prameny:

www. zdroj, 5. 6. 2011.

Literatura:

Dunděra, 2008, s. 16; Edgar. 1958, s. 165-178; Glivický, 1941, s. 22; Svozil, 1973, 15-16.

Obrazová příloha: obr. č. 40.A-C

47. Olomouc

Výzdoba radničního orloje, 1926, Horní náměstí

A) Dva obrazy olomouckých občanů,
(vrchní část orloje nad oběma
neogotickými baldachýny).

B) Alegorická postava Moravy, (ve středu
orloje mezi baldachýny).

C) Svobodná umění, (po stranách oblouku
radničního výklenku pro orloj).

D) Legenda o Pohlovi, (vrchol orloje).

obr. č. 42.B

E) Portréty starostů Josefa Engela a Richarda Fischera, (po stranách oblouku radničního výklenku pro orloj).

Současný stav:

Nedochováno (obrazy vystaveny v Muzeu umění Olomouc a zčásti umístěny v depositáři muzea).

Technika a umístění:

Olejové obrazy původně v čelní vrchní část orloje na severní straně radnice.

Značení:

Dnes nejasné.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven k malířské výzdobě olomouckého orloje, který prošel větší pseudogotickou renovací mezi lety 1895-1898, a měl nahradit stávající poškozenou výzdobu vídeňského malíře Richarda Bitterlicha z roku 1898.

Osloven byl městskou radou, která mu rozkázala zachovat staré motivy a odlišit výzdobu zdí od výzdoby dřevěných částí orloje a respektovat architekturu výklenku a celkový rozvrh (Čermák, 1997). To Köhler také učinil, přidal pouze ohraničení rámu, nápisy a svým pojetím se opět vrátil k výzdobě z roku 1661, kdy se inspiroval barokním malířem Kryštofem Handkem (1694-1774) a jeho návrhem alegorií svobodných umění.

Popis:

Köhlerova výzdoba orloje se stávala ze tří olejových obrazů s figurálními náměty. Po stranách měsíčního kotouče orloje byly umístěny obrazy, na nichž byla umístěna skupinu osob oděných v historický šat od 14-19. století. Postavy, které shlíží z galerie či balustrády dolů na diváky pod orlojem jsou doprovázeny městským panoramatem nejdůležitějších staveb Olomouce.

Obraz po pravé straně zobrazuje postavy měšťanů a rytířů oděných v šat od 14. do 17. století. Jejich podoba upomíná na nejslavnější dobu existence Olomouce, na což poukazuje i architektonické pozadí, v jehož čele stojí věže kostela sv. Mořice.

Levý obraz zachycuje zprava postavu mladíka, který drží vlajku a vinné listy, dále vojáka ve zbroji s šavlí, měšťanskou dvojici (ženu s vějířem a muže s kloboukem, oděného v brokátový kabát s fiží držící hůl) a postavou ukrytou v pozadí je kněz s kolárkem. Architektuře v pozadí dominuje

Sloup nejsvětější Trojice a Arcibiskupský palác (obr. č. 42.A).

Do středu orloje mezi dva baldachýny umístil Köhler korunovanou polopostavu oblečenou v červený královský plášť s hermelínem. Mladík, svým zjevem působící velmi žensky, drží v obou rukách štít s orlicí a za hlavou ho dekoruje věnec z obilných klasů. Jde o *Alegorickou postavu Moravy*, která drží olomoucký městský znak. Obilí a oděv muže pak odkazuje na pověst o králi Ječmínkovi, jenž se stal pro obyvatele Hané symbolem naděje na lepší a spokojenější časy (obr. č. 42.B).

Rozbor díla:

Köhlerova výzdoba pro olomoucký orloj je svým akademickým přístupem zpátečnickým dílem. Důvodem zvolení takového pojetí vyšlo jistě z vůle městského zastupitelstva. Tomu svědčí přístup k formální stránce malby i samotné náměty obrazu. Snad v touze o nadčasovost scény a přirozené začlenění obrazů do historizujícího schématu výzdoby a starších prvků celého orloje se Köhler oprostil od secesního výzdobného systému.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 57.

Literatura:

Čermák, 1997; Edgar. 1958, s. 165-178; *Katalog souborné výstavy díla*, 1941; Svozil, 1973, 15-16; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 40.A-B

48. Kyjov

Výzdoba vily Šimečkových a Zaňátových, 1927, ul. Sv. Čecha 678/10

obr. č. 43.B

A) Alegorie Jara, (západní fasády, vlevo).

B) Alegorie Léta, (západní fasáda, vpravo).

C) Alegorie Podzimu, (jižní fasáda, vlevo).

D) Alegorie Zimy, (jižní fasáda, vpravo).

E) Ornamentální výzdoba fasády, (západní a jižní fasáda).

Současný stav:

Obnoveno roku 2002.

Technika a umístění:

Sgrafito na čelní a boční straně budovy.

Značení:

Zn. J. KOE. (vlevo dole na *Alegorii Léta*).

Vznik a historie práce:

Kdo si u Köhlera objednal výzdobu soukromé vily v centru města Kyjova není jasné. Víme však, že ji současní spolumajitelé, rodina Zaňátových, odkoupila od neznámého geometra v 60. letech 20. století.

Popis:

Sgrafitová výzdoba soukromé vily se skládá z ornamentálních i figurálních obrazů zdobících celou vrchní polovinu fasády (obr. č. 43.A).

Vegetabilní rozviliny zasazené do horizontálních obdélníků a trojúhelníků zastupují chybějící architektonické prvky v podobě suprafenester oken čelní i boční fasády. Chybějící špalety doplnil Köhler jemnými lištami se skládanými páskami.

Dekorativní výzdoba je na jižní fasádě dále obohacena o mužský obličej bachovského typu s dlouhými rozvilinovými vousy a vlasy.

Hlavní tematikou výzdoby jsou však čtyři roční období. Dvě alegorie na západní fasádě a dvě na jižní zobrazují ženskou postavu věnující se činnosti příznačné pro danou dobu v roce.

Alegorie jara je první obraz na západní fasádě vlevo. Zobrazuje na louce klečící dívku s listy ve vlasech. Oblečená dle dobové módy začátku 20. století drží v levici ptáčka, v druhé ruce pak větvičku s dubovými plody. Na jarní období ukazuje rozkvetlá pampeliška po její pravici a v pozadí záře a sílící paprsky vycházejícího slunce (obr. č. 43.B).

Druhé sgrafito zobrazuje vesnickou dívku v šátku věnující se sklizení obilí na poli za vsí. U jejího kolena stojí džbán s načrtnutým lidovým motivem a pozadí dominuje architektura malého kostelíka. Jde o *Alegorii léta* (obr. č. 43.B).

Další figurální sgrafita pokračují na jižní fasádě druhého patra vily (obr. č. 43.C).

Podobně jako v první scéně, i *Alegorii podzimu* zobrazil Köhler jako městskou dívku v dobovém šatu. Klečící žena se otáčí za svou pozdviženou pravou rukou, v níž drží hrozen,

který právě utrhla z keře révy nad ní. V druhé ruce drží košík s plody ovoce.

Na posledním obraze klečí dívka v zimní krajině mezi holými větvemi ovocného stromu a jehličnany. Oděná v zimní plášť a na hlavě nasazenou čepicí si ohřívá ruce u hořícího ohně. Představuje *Alegorii zimy*.

Rozbor díla:

Výzdoba kyjovské vily patří určitě do Köhlerovy kvalitnější tvorby. Vytvořil ji v době své zralosti, na vrcholu, jenž předcházel období přechodu do manýry.

Kompozice jednotlivých alegorií je vyvážená, stejně jako střídání tmavých a světlých proškrabovaných ploch. Obrysová linie je jemná, ale pevná, kvalitní je také fyziognomie postav i odlišení ženských tváří, v nichž vidíme typický Köhlerův rukopis (velké oči, výrazné obočí a větší nos).

Význam a ikonografie jednotlivých scén je divákovi, díky promyšlené symbolice, jasná na první pohled.

Köhlerovi se podařilo v duchu secesního výzdobného systému oprostit od prvků vycházejících z lidového ornamentu i historizující tendence a vytvořit zdařilou výzdobu podtrhávající architekturu novostavby.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Dunděra, 2011, s. 17.

Obrazová příloha: obr. č. 43.A-C

49. Bohuslavice

Výzdoba hospody U Budíků, 1928, dnes
dům Jiřího Budíka, Bohuslavice 4019

obr. č. 44.B

A) Ornamentální nápisová výzdoba
interiéru

B) Dívka česající hrozny, (vlevo pod
atikou čelní fasády).

C) Starý muž se sotůrkem, (vpravo pod atikou čelní
fasády).

Současný stav:

Výzdoba interiéru dnes nedochována, obrazy na fasádě domu
po obnově.

Technika a umístění:

Sgrafito v barvě sieny na fasádě a v interiéru budovy.

Značení:

Zn. J. KOEHLER, 1928 (vpravo dole na obraze *Starého muže
se sotůrkem*).

Vznik a historie práce:

Roku 1906 se rozhodl Emanuel Budík zmodernizovat úspěšnou
hospodu, kterou zdědil po svém otci. O výzdobu interiéru i
exteriéru byl požádán Jano Köhler (Heimrichová, s. 40.).

Hlavním tématem námětu se měla stát slivovice, produkt,
kterým se rodina Budíků proslavila. Jano Köhler nevytvořil

pouze fasádu domu, ale na základě výzdoby fasády navrhl také vinětu Budíkovy slivovice (obr. č. 44.A).

Popis:

O podobě dnes již neexistující výzdoby interiéru hospody mnoho nevíme. Prameny popisují lidové motivy ornamentů provedené tmavšími okry, červenou, modrou a bílou. Ve stejné kombinaci byli i nápisy a různé průpovídky vztahující se k vínu, hospodě a slivovici. Zde jejich výčet: *„Kdo starý sýr a slivovicu pije, toho ani sekerú nezabije. Do hospody skokem, z hospody krokem. Přadu, přadu ráda len, který teče bečků ven, eště rači lenicu, kerá teče bečicú. Latu na latu šiju, enom když slivovicu piju. Opilá su, opilá, eště sem nic nepila, enem takú kapečku, štyři máze flašečku. Kdo pivo pije, muzice platí, vezmú ho do nebe andělé svatí. Eště byly štyři týdně do hodů, už mně milá zakázala pit vodu. Budíkova hospoda z drobného kamení, kdo peníze nemá, at do ní nechodí. Dobré jídlo, dobré pití, grunt je všeho živobytí. Chod' radš do vinárny nežli do lékárny, jak káže zvyk i mrav, pak budeš dlouho zdráv. Staří pili, pijeme taky. Pijme chlapci víno, voda sa nehodí, žaba po ní chodí. Pro cech nebud' smutný, vždyt' můj lék je chutný“* (Heimrichová, s. 40).

Výzdoba fasády hospody nese dva sgrafitové obrazy ženy a muže umístěné pod atikou.

Postava mladé dívky stojící pod nápisem *Pálenice pravé* je oblečená do kyjovského kroje s šátkem a nabíranými rukávcí. Stojí pod úponky vinné révy, které se chytá pravou rukou. Druhou drží velkou kádi, ve které se šlapáním drtí hrozny. Dívka stojí velmi lehce v trávě, v níž leží i košík se švestkami. Postava dívky sleduje diváka a působí živě. (obr. č. 44.B).

Druhým sgrafitovým obrazem s nápisem *Slovácké slivovice* je postava starého schýleného muže opírajícího se o hůl a nesoucího v levé ruce sotůrek. Stejně jako v prvním obraze (*Léto*) jde o alegorii ročního období. Na *Zimu* poukazuje opadaná koruna stromu, ptáček a teplý kabát muže s kožešinou (obr. č. 44.C).

Rozbor díla:

Dochovanou výzdobu fasády hospody U Budíků lze označit za kvalitní a zdařilou práci. Obě fresky jsou po formální stránce dobře provedeny, sledovat zde můžeme již profesionální a jistý přístup ke sgrafitové technice. Vedení linie je pevné a svoji sílu mění v obrysových liniích a provedení detailu, kdy je sgrafito velmi jemné.

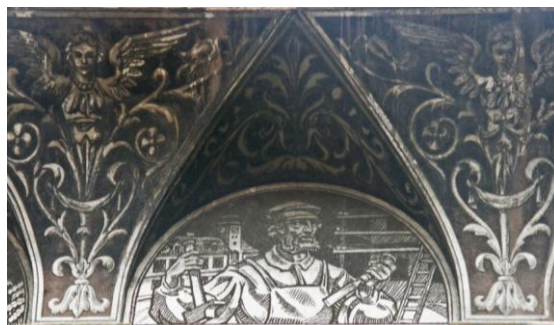
Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2006, s. 21; Dunděra, 2008, s. 16; Dunděra, 2011, s. 17, Heimrichová, 2002, s. 39-41.

Obrazová příloha: obr. č. 44.A-C

50. Žatec

Občanská záložna, 1931

obr. č. 45.C

A) Alegorie včelařství a ovocnářství, (vpravo).

B) Alegorie hokynářství, (druhé zprava).

C) Alegorie stavitelství, (třetí zprava).

D) Alegorie zemědělství, (vlevo).

E) Ornamentální výzdoba pod atikou.

Současný stav:

Původní stav.

Značení:

Zn. *J. KOE* (*Alegorie včelařství a ovocnářství*, vpravo dole).

Technika a umístění:

Lunetové obrazy a štítové náběhy pod atikou provedené technikou sgrafita.

Vznik a historie práce:

Vznik čtyř lunetových obrazů, které zdobily fasádu budovy záložny připomíná Jano Köhler v dopisu z 24. prosince 1931 adresovaném příteli, synu stavitele Jindřicha Grünera, Antonínovi. Jde zde o jediný zdroj informací o vzniku a dataci této práce (Pitrmann, 1948, s. 125.).

Popis:

Sgrafitová dekorace zdobící lunetové výseče a mezilunetové náběhy tvoří historizující motivy stylizovaných listů stojících na obrácené květině, které končí poprsím cherubína. Renesanční a barokní styl podoby zobrazení andělů se odvrací od secese a bere podobu antikizujícího dekorování stěn.

První luneta zprava zobrazuje dívčí postavu s květinami ve vlasech, která drží v levici roh hojnosti naplněný ovocnými plody, pravicí pak přidržuje včelí úl. V pozadí lunety stojí fragment architektury barokního zámku. Pravděpodobně jde o *Alegorii včelařství a ovocnářství* (obr. č. 45.A).

Ženská postava otočená zády k divákovi je zobrazena také na následujícím obraze. Dívka vysunuje rukama přihrádky, ale svým pohledem směřuje k divákovi. Po její pravici jsou na pultě poskládány látky, dózy a sud. Na prostředí obchodu poukazují váhy na levé straně sgrafita. Zde Jano Köhler zobrazil *Alegorii obchodu* či *hokynářství* (obr. č. 45.B).

Ve středu třetí lunety zprava stojí statná postava muže se zástěrou a kloboukem, která drží v ruce špachtli a kladivo. Zobrazené prostředí s žebříkem a budovy s věží určuje námět jako *Alegorii stavitelství* (obr. č. 45.C).

Posledním výjevem, který zobrazuje mužskou postavu brousící kosu v obilném lánu na pozadí obce s kostelem, je *Alegorie zemědělství* (obr. č. 45.D).

Rozbor díla:

Výzdoba atiky budovy záložny je stylově dost nesourodá. Jano Köhler opustil secesní výzdobný systém a nechal se inspirovat antickou rozvilinou s cherubíny. Figurální složka opustila styl přelomu století pouze částečně. V první lunetě je ještě zobrazena žena oděná v secesní šat s broží a muchovským podáním obličeje ženy s květinami ve vlasech. V ostatních výjevech se Jano Köhler svým podáním vrací ještě k historizujícímu stylu zcela opomíjející moderní přístupy doby 30. let. Celé dílo se jeví eklektickým a zpátečnickým.

Literatura:

Pitrmann, 1948, s. 125.

Obrazová příloha: obr. č. 45.A-D

51. Prostějov

Dům U zlaté studny, Masarykovo
náměstí 21

Mozaiková výzdoba, (1936)

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 46.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika nad vchodem do budovy.

Značení:

Zn. *KOE* (vpravo dole).

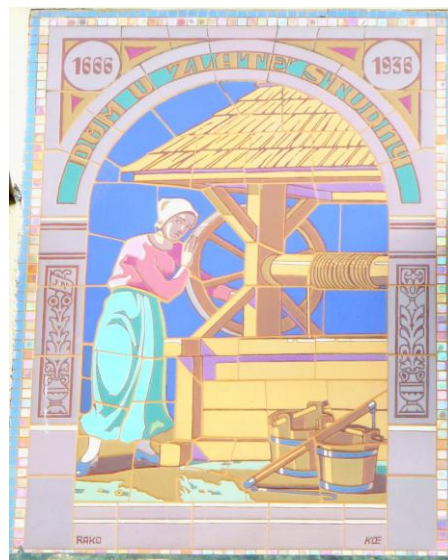
Další zn. *RAKO*. (vpravo dole), *1666* (vlevo nahoře), *1936* (vpravo nahoře).

Vznik a historie práce:

O vzniku práce pro soukromou objednávku se nepodařily zjistit bližší informace. Datování do roku 1936 odvozujeme pouze z nápisu umístěného do jeho pravého horního rohu. Na Köhlerovo autorství pak ukazuje jak signatura, tak formální analýza díla.

Popis:

Drobný mozaikový obraz, který zobrazuje v průhledu ornamentálně zdobeného oblouku dívčí postavu u studny, odkazuje na historii středověkého domu, na jehož parcele se nacházela přes deset metrů hluboká kamenná studna. V ní byla roku 1882 nalezena zlatá mince, od níž pak bylo odvozeno pojmenování stavby.

Námět výrazně stylizovaného kachlového obrazu je jednoduchý. U dřevěné konstrukce studny s kolem a stříškou ze slámy stojí prostá dívka v dlouhé modré sukni a růžovou halenou v šátku, která se chystá nabrat vodu. Pravý dolní roh obrazu pak Köhler doplnil o dvě dřevěná vědra s tyčí.

Na obou rozích oblouku s nápisem: „DŮM U ZLATÉ STUDNY“ jsou uvedeny dvě data. To právě upomíná na vznik mozaiky samotné, druhé pak připomíná rok 1666, kdy došlo k úpravě či vzniku hlavního portálu stavby.

Rozbor díla:

Formální i námětové pojetí obrazu, stejně jako užitý kolorit a technika práce odkazují na secesní chápání výtvarného přístupu Jano Köhlera. Ornamentální prvky, které se v díle mělce v průběhu 30. let již dávno nevyskytují v takové podobě, výrazně podporují domněnku, že předloha pro tuto mozaiku musela vzniknout dříve, a to pravděpodobně v průběhu let 1905-1915.

Literatura:

Glivický, 1941, s. 22; Vicha, 2009.

Obrazová příloha: obr. č. 46.

52. Prostějov

Výzdoba domu U měsíčka,

náměstí T. G. Masaryka 108/5

Panna Marie Immaculata, 1936

obr. č. 47.

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika ve štítu budovy.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler dostal zakázku ozdobit štít domu z 15. století v závěru jeho úprav, které se započaly v druhé polovině 19. století v historizujícím duchu. Majiteli domu byli tehdy manželé Postlerovi. Dle kresebních studií a návrhů fasády z roku 1901, kde se již s umístěním *Madony - královny nebes* do štítu domu počítá v podobném provedení, můžeme Köhlerovu kachlovou mozaiku datovat před tímto rokem (Rudolf, s. 21-23.).

Popis:

Nepříliš rozměrná kachlová mozaika zobrazuje madonu s Ježíškem, která stojí nad oblaky na srpku měsíce obklopená zlatou aurou v pozadí. Královna nebes s insigniemi moci, korunou a žezlem, je oděná v červený šat a modrý plášť. Na levém předloktí drží sedící dítě asi ve věku 4-5 let, které je oblečeno v bílé roucho. Malý ježíšek se svatozáří má ruce v žehnajícím gestu obracejícím se na diváka.

Rozbor díla:

Způsob provedení madony, kterou Jano Köhler vytvořil pro dům U Měsíčka v Prostějově je zdařilou prací umělce. Celkové harmonické působení výjevu narušují příliš precizně vymezené a kladené glazované kachle. Barevné schéma však působí vyváženě.

V kompozičním a ikonografickém podání se Jano Köhler přidržel tradičního způsobu podání daného výjevu.

Typické obličejové rysy a kompoziční postavení této scény je velmi podobné mozaikovému obrazu ze Ždánic (viz. srovnání č. kat. IV.3. 52.) Strážovic (viz. srovnání č. kat. IV.3. 53.) a Modřic (viz. srovnání č. kat. IV.3. 54.), který je vlastně redukcí této práce provedený v jiných barevných schématech s větší mírou dekorativismu.

Literatura:

Glivický, 1941, s. 22; Mathon, 1943, s. 60; Pelikán, 1941, s. 7; Pinkava, 1991; Rudolf, 2009, s. 21-23.

Obrazová příloha: obr. č. 47.

53. Mutěnice

Slovácká buda č. 300, ul.

Okruh č. 98

(současným majitelem je Julius Vagunda, Hodonín)

obr. č. 48.A

Ornamentální výzdoba fasády, (1941)

Současný stav:

obnoveno 2004.

Technika a umístění:

Sgrafito na průčelí stavby.

Značení:

Nezn.

Jiné značení: 1941

Vznik a historie práce:

Výzdobu vinařské budy si objednal Josef Mikuš z Hodonína pravděpodobně roku 1940. K jejímu zhotovení došlo podle datace na fasádě domu roku 1941, pravděpodobně již jenom podle Köhlerových předloh.

obr. č. 48.B

Popis:

Jemná dekorace drobné stavby v podobě rámování oken a nároží stavby a vstupního žudra je provedeno jemným, modro - žluto - červeným dekorem ze stylizovaných květin, volut a zubování.

Rozbor díla:

Výzdoba mutěnické „budy“ zapadla svým stylem mezi ostatní stavby podobného charakteru. Ornamentální dekorace vycházející z lidových prvků Slovácka nacházejících se na keramice i místním kroji byla modifikována do secesního výzdobného systému stavbu příjemně zkrášlil.

Prameny:

www. zdroj, 9. 1. 2011.

Literatura:

Matuszková, 2004, s. 145.

Obrazová příloha: obr. č. 48.A-B

54. Mutěnice

Búda rodiny Novákovy,

č. 235.

Ornamentální výzdoba fasády

obr. č. 49.

Současný stav:

Obnoveno začátkem 21. století.

Technika a umístění:

Barevné sgrafito žudra, okenní špalet a výzdoby fasády stavby.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

V případě budy č. 235. jde pouze o hypotetické přisouzení práce Jano Köhlerovi. Vycházet můžeme z přátelského vztahu původních majitelů vinařské budy, kterými byla rodina Nováková, ze které pocházela Božena Nováková, manželka Franty Uprky. Köhlerově práci napovídá také použitý formální aparát.

Popis:

Výzdoba mutěnické budy se soustředí na žudro, které zdobí stylizované jednoduché vegetabilní a geometrické prvky v modrých a žlutých barvách. Ornamentální rostlinný pás se nachází i na samotném průčelní fasádě domu.

Rozbor díla:

Dekorace budy rodiny Novákovi zřetelně cituje Köhlerovu výzdobu hodonínského Domu umělců. Fasáda získala svou výzdobou na živosti a malebnosti.

Obrazová příloha: obr. č. 49.

55. Prostějov

Výzdoba domu U tří zajíců, Pernštýnské náměstí

Tři zajíci

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika na fasádě budovy.

Značení:

Zn. *KOE* (vpravo dole).

Jiné zn. *RAKO* (vlevo dole).

obr. č. 50.

Vznik a historie práce:

O vzniku zakázky a jejím objednavateli se nepodařily zjistit žádné bližší informace.

Popis:

Drobná kachlová mozaika zobrazuje trojici odpočívajících zajíců v trávě mezi kmeny stromů bříz. Dvojice proti sobě ležících zajíců, stejně jako stojící třetí zvíře, sledují diváka bystrýma očima.

Zvláštní užitý kolorit mozaiky je výrazný a pestrý. Barevná kompozice, která užívá odstínů modré, hnědé, zelené, béžové a lila je vyvážená.

Rozbor díla:

Na mozaice tři zajíců lze vidět zkušenosti a osvědčený způsob přístupu v práci mozaikovou technikou. Jednotlivé kachle nepůsobí rušivě, umělec odstranil obrysové linie a opustil lavírování. Dovolil si stínovat výjev použitím zcela odlišných a kontrastních barev.

Literatura:

Glivický, 1941, s. 22; Pinkava, 1991.

Obrazová příloha: obr. č. 50.

IV.3. Chronologicky sestavený katalog realizací určených pro výzdobu sakrálních staveb

1. Louny

Chrám sv. Mikuláše

Trůnící Panna Marie s Ježíškem,
1901

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Vitráž nad kůrem chrámu.

Značení:

Nezn.

obr. č. 51.

Vznik a historie práce:

Nápis pod vitráží svědčí o tom, že se stali objednavateli výzdoby Jindřich a Kristýna Grünerovi. Manželé, s nimiž byl mladý umělec v kontaktu během vlastního pobytu v severních Čechách, zadali Köhlerovi práci roku 1901.

Jinřich Grüner byl vedle Kamila Hilberta dalším stavitelem, jež Köhlerovi pomáhal k zisku realizací na začátku jeho kariéry. V Lounech se stal jeho častým spolupracovníkem, jeho syn Antonín pak jeho celoživotním přítelem.

Popis:

Bohatě kolorovaná figurální sklolalba zdobí pozdně gotické trojosé okno. V jeho středu trůní ženská postava v červeném plášti a modro-zlatě vyšívaném šatě. Na svém levém kolenu přidrží madona stojící plavovlasou postavu nahého dítěte, k němuž se milostně naklání. Hořící trůn obklopují tři andělské letící postavy. Andělé po pravé i levé straně přidrží stuhu, která zdobí zlatou korunu, jíž na Madoninu hlavu klade anděl nad ní a chce ji tím povýšit na *Královnu nebes*.

K madoně s Ježíškem vzhlíží dvě postavy svatých. Vlevo klečí modlící se rytířská postava sv. Václava s praporcem a mečem. Na protilehlé straně je starší bělovousá postava s mitrou a berlou, která zobrazuje sv. Mikuláše, patrona chrámu.

Scéna je ve své dolní polovině obohacena o znak města Louny a monumentální gotickou architekturu chrámu sv. Mikuláše s městskou zástavbou.

Kořeny a z nich vycházející větvoví budující podstavec pro trůn jsou zdobeny bujným listovím, fialovými hrozny a dvěma opicemi.

Pod vitráží je umístěn nápis informující o donaci vitráže: „*Potěše bližních památce potomků věnovali Jindřich a Kristýna Grünerovi za přispění rodného města léta Páně 1901*“.

Rozbor díla:

Vitrážová výzdoba, která svým charakterem zapadá do gotické architektury kostela, je kvalitně provedenou prací co do barevného vyvážení kompozice, která zdůrazňuje postavu Madony s dítětem, ale i budování rozvrhu figurálních částí.

Köhlerova práce užívá citaci renesančních předloh v podobě zobrazení ústřední dvojice a Raffaelovsky líbezných obličejů andělů. Svým přístupem ještě zapadá do historizujícího přístupu opomíjející reflexi dobového moderního výtvarného umění.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 165; Dostál - Lutinov, *Nový Život*, 1901, s. 254; Nič, 1983, s. 7.

Obrazová příloha: obr. č. 51.

2. Luhačovice

Výzdoba augustiniánské vily, 1904 – 1925, Pražská čtvrt',

ulice Antonína Václavíka 241

A) **Madona s Ježíškem**, (boční oltář na severní straně kaple Panny Marie).

B) **Ornamentální výzdoba fasády domu s postavou sv. Augustína**, (na celé fasádě vily s figurální malbou na západní fasádě).

C) **Kristova hlava**, (vstupní tympanon do kaple Panny Marie).

D) **Pout' Nivničanů u sv. Antonínka**, (evangelijní strana závěru kaple Panny Marie).

obr. č. 52.B

E) Poutníci z Lidečka na Pustevnách, (epištolní strana závěru kaple Panny Marie).

Současný stav:

Vnější výzdoba Augustiniánské vily byla obnovena 2010, výzdoba kaple Panny Marie je v původním stavu, obraz Panny Marie byl pravděpodobně restaurován.

Technika a umístění:

Olejo­vý obraz na severní straně kaple Panny Marie, barevné sgrafito a freska na štítě domu a fasádě po celém obvodu budovy, sgrafito v tympanonu nad vchodem do kaple Panny Marie, freska na evangelijní a epištolní straně kaple Panny Marie a olej na bočním oltáři severní stěny kaple.

Značení:

Zn. *JANO KOE 1925* (vpravo dole na fresce Poutníci z Lidečka na Pustevnách), *J. KOE 1925* (vlevo dole na fresce Pouť Nivničanů u sv. Antonínka).

Vznik a historie práce:

Cesta Jano Köhlera k zakázce výzdoby nově postavené Augustiniánské vily vedla přes jejího architekta Vladimíra Fischera (1870–1947) z Brna. Zadavatelem práce se stali členové řádu augustiniánů kláštera sv. Tomáše na Starém Brně v čele se svým opatem Františkem Bařinou.

Do roku 1904 spadá vznik první části výzdoby připisovaná Jano Köhlerovi, a to ornamentální výzdoba fasády domu v čele s obrazem sv. Augustína a oltářní obraz s *Pannou Marií a malým Ježíškem* do kaple vily.

Podruhé se Jano Köhler objevil u luhačovických augustiniánů roku 1925. Tehdy pravděpodobně vytvořil průčelní

sgrafito nad vstupem do kaple Panny Marie a vnitřní výzdobu kaple v podobě ornamentálního dekoru a dvou freskových obrazů.

Popis:

Nejmonumentálnější částí výzdoby celého domu je obraz sv. Augustína. Světec oblečený v biskupském rouchu drží v levici biskupskou berlu a pravicí žehná. Na legendu spojenou se sv. Augustínem upomíná malý anděl držící lasturu. Třetí postavou na obraze je plavovlasý anděl nesoucí Svaté písmo a zelený mučednický věnec. Další výzdoba fasády je skromná. Tvoří ji svítek s nápisem Augustiniánský dům a další s nápisem Svatý Augustin. Sgrafitová výzdoba lemující špalety některých oken a obíhající atiku a rohy stěn je tvořena stejně jako plocha střední věže listovím, maskarony, stylizovanými větvemi a květy (obr. č. 52.A).

Posuneme-li se chronologicky k další Köhlerově práci pro luhačovické augustiniány, dostaneme se do kaple Panny Marie, pro níž vytvořil olejový obraz sedící *Marie s malým Ježíškem* (obr. č. 52.B).

Ten představuje trůnicí Madonnu vycházející z ikonografického prototypu Dexiokratusy na pozadí lesní krajiny a byzantského chrámu oddělených přísným vymezením balkónového parapetu za dvojicí. Na kopii obrazu z roku 1948 (Mathon, s. 26.) můžeme sledovat od současné podoby díla malé odchylky. Jde zejména o jinou polohu nohou dítěte či změnu v zobrazení džbánu s květinou po pravé straně obrazu. Neznačený obraz v kapli dnes pravděpodobně neodpovídá původní podobě z roku 1904.

Olejový obraz je silně ovlivněný renesančním uměním a svým přístupem, který by se dal zařadit ke snahám preraphaelistické skupiny o návrat k náboženskému umění quattrocenta a

cinquecenta je Köhlerova práce i přes snahu o doplnění dekoračních prvků do obrazu eklektická a konzervativní.

Výzdoba tympanonu směřujícího do kaple zobrazuje sgrafitovou hlavu Krista obklopenou kruhovou svatozáří s ornamentálním dekorem květů.

Závěr kaple Panny Marie vyzdobil Jano Köhler velmi bohatým a barevným dekorem. Obě figurální fresky jsou zasazeny do několika stupňovitého ornamentálního vzoru. Dolní koberec tvoří červené květy s modrými listy, následuje užší vrstva žlutých sloupů střídajících se s červenými kazetami se vsazenými modrými květinami a dále již ornamentální orámování samotných figurálních scén zakončené gotizujícími oblouky s křížky. Jano Köhler jistě navrhl také pohled vítězného oblouku a špalety vitrážových oken.

Freskový obraz zachycující *Pout' Nivničanů u sv. Antonínka* (obr. č. 52.C), stejně jako obraz *Poutníků z Lidečka na Pustevnách* (obr. č. 52.D)

jsou především figurálními studiiemi a oslavou lidových zvyků, folkloru, bohatosti krojů obyvatel Moravy, a to ve spojitosti s poutními křesťanskými

tradicemi.

obr. č. 52.C

Mnohofigurální scény zachycují zastavení průvodu na cestě k poutnímu místu, kterak se klečící modlí. Všechny postavy směřují svými pohledy k závěru kaple.

Na fresce *Poutě Nivničanů* je v čele zástupu mladý hoch, který odložil klobouk a představil před skupinu dřevěný kříž s ukřižovaným. Zástup lidí, který je oblečen v bohatších

krojích než na druhé fresce klečí ve stínu stromu a je zcela pohroužen do modlitby.

Poutníci na protilehlé fresce zastavili u lesa v blízkosti menší kapličky. Zřetelněji než na první fresce zde můžeme pozorovat úplné pohroužení se jednotlivých postav do vlastní modlitby. Ne všechny postavy však svými pohledy směřují k závěru kaple. V čele průvodu klečí muž s holí a brašnou, který sleduje diváky. Můžeme zde sledovat určité autoportrétní rysy umělce a Köhlerovu podobu z mladších let.

Rozbor díla:

Díky velkému časovému rozestupu jednotlivých etap Köhlerova působení v luhačovickém augustiniánském domě můžeme zřetelně pozorovat velký umělecký vývoj umělce.

Zejména v oblasti výzdobného systému, kdy se Köhler v začátcích silně inspiroval historizujícími principy, které postupem času začal obohacovat o secesní ornamentiku obohacenou čím dál více o lidové prvky. To pak vyvrcholilo ve výzdobě kaple Panny Marie jak po jejích stěnách, tak ve freskových obrazech, které jsou variací práce s podobnými náměty v klášteře řádových sester v Napajedlích z roku 1922-1923 (viz. srovnání č. kat. IV.3. 29.).

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 24; Nátr, nedat.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 169, 181; Batůšek, *Slovácko*, 1996, s. 4; Filip, 2004, s. 88-89; Glivický, 1941, s. 18; Horová, 1995, s. 369, Dostál - Lutinov, *Eva*, 1905, s. 57., Dostál - Lutinov, *Nový Život*, 1904, s. 34; Mathon, 1943, s. 26; 72, Toman, 1993, s. 513, Zatloukal, 2002, s. 480.

Obrazová příloha: obr. č. 52. A-D

3. Dobroměřice (okres Louny)

Kostel sv. Matouše, Pražská ulice

Sv. Matouš, 1905

Současný stav:

Nedochováno (odcizené).

Technika a umístění:

Olej na hlavním oltáři kostela.

Značení:

Značení nejasné.

Vznik a historie práce:

Hlavní oltářní obraz pro kostel v Dobroměřicích vytvořil Jano Köhler v polovině roku 1905. 4. května roku 1905 poslal totiž umělec architektu Jindřichu Grünerovi olejový náčrt s obrazem sv. Matouše do Loun, ten měl Köhlerovi zakázku zřejmě zprostředkovat. Podle vlastních umělcových slov „bylo to, jako když do vody hodí“, a proto byla práce pozdržena. Přesto obraz ještě téhož roku vznikl a byl osazen.

Köhlerův obraz však v prvním desetiletí 21. století z kostela zmizel. Dnes se v dobroměřickém kostele nachází kopie Caravaggiova obrazu *Sv. Matouš s andělem* (1602).

Popis:

O původní podobě obrazu zobrazující postavu sv. Matouše dnes víme velmi málo. Jedinou informací jsou rozměry práce (42 x 26 cm) a technika (olej, plátno). Mezi dochovanými kresbami a přípravnými skicami se podobné tématika nevyskytuje.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł.

4. Prostějov

Kostel Povýšení sv. Kříže, 1905, Lutínovova ul.

A) **Sv. Ludmila**, (evangelijní strana presbytáře), (obr. č. 53.A).

B) **Sv. Prokop**, (evangelijní strana presbytáře), (obr. č. 53.B).

obr. č. 53.H

C) **Smrt sv. Metoděje**, (evangelijní strana presbytáře), (obr. č. 53.C).

D) **Sv. Helena**, (epistolní strana presbytáře), (obr. č. 53.D).

E) **Ukřižování Ježíše Krista**, (epistolní strana presbytáře), (obr. č. 53.E).

F) **Opat Božetěch**, (epistolní strana presbytáře) (obr. č. 53.F).

G) **Proměnění Páně**, (evangelijní strana presbytáře), (obr. č. 53.G).

H) **Sv. Václav na koni**, (epištolní strana presbytáře), (obr. č. 53.H).

I) **Zavraždění sv. Václava**, (boční oltář severní strany kostela), (obr. č. 53.CH).

J) **Panna Marie**, (jižní strana kostela, čtvrté okno), (obr. č. 53.I).

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freska a Barevné sgrafito na evangelijní i epištolní straně, olej na plátně obrazu bočního oltáře severní strany kostela a vitráž na jižní straně kostela ve čtvrtém okně od východu.

Značení:

Zn. *INV ET FEC. JANO KOEHLER 06* (vpravo dole na fresce sv. Václava), *J. KOEHLER 1929* (vpravo dole na oleji Zavraždění sv. Václava).

Další zn. *1905-1906* (evangelijní strana lodi nad vchodem do sakristie).

Vznik a historie práce:

Pozvání k výzdobě interiéru kostela dostal Jano Köhler od pana faráře Františka Starého (1874-1961), a to na doporučení Karla Dostála - Lutinova. Původně oslovil Dostál - Lutinov Felixe Jeneweina (1857-1905), který spolupracoval s *Novým Životem* od prvního čísla druhého ročníku roku 1897. Když Jenewein 2. ledna 1905 náhle zemřel, požádal Lutinov o výzdobu kostela Jano Köhlera. Počáteční jednání o této práci proběhlo během prvního setkání Karla Dostála - Lutinova 10. dubna 1905.

Ze smluveného počtu devíti fresek stihl Köhler dokončit do slavnostního otevření kostela 15. září 1906 jen malou část. Příštího roku dodělal dalších sedm fresek.

První fázi samotné Köhlerovy práce v kostele můžeme datovat do období od 24. dubna do 16. srpna 1907. Finanční ohodnocení první části výzdoby činilo 2 000 korun (Andrys, nepubl. rukopis).

V kostele sv. kříže se Köhler objevil znovu roku 1911, kdy dodal oltářní olejový obraz *Božského srdce Páně*. Roku 1912 navrhl vitráž s motivem sv. *Cyrila a Metoděje* a téhož roku provedl vitráž s námětem *Panny Marie* (Aleš Filip, s. 104-105). Olej s námětem *Zavraždění sv. Václava* vytvořil Jano Köhler roku 1929. V prostějovském chrámu se Jano Köhler objevil ještě dvakrát ve 30. letech. Roku 1936 dodal do kostela vitrážové okno objednané Městskou spořitelnou a roku 1939 provedl barevné mozaiky ve výklencích kostela s motivy *Večeře Páně* a *Úzkosti Kristovy* (Glivický, s. 20-21.).

Popis:

Rozsáhlá Köhlerova výzdoba hlavního prostějovského chrámu, která probíhala v několika etapách, se soustřeďuje především do presbytáře kostela. Tam je provedena technikou, která kombinuje fresku se sgrafitovými dekoračními rámy a zobrazuje české světce doplněné dvěma biblickými náměty.

Všechny obrazy sjednocuje společná koncepce výstavby obrazu. Zatímco vrchní část obrazu je vyplněna tmavě červeným pozadím zdobeným rytými volutami, v popředí stojí polopostava světce doplněná krajinou a architektonickou stafáží. Obrazy jsou řazeny do horizontálního pásu a prostory mezi nimi jsou vyplněny mohutnými dekorativními sloupy s dórskými hlavicemi.

První obraz na evangelijní straně presbytáře zobrazuje sv. *Ludmilu*. Ženská postava, která drží ve svých rukou otevřenou knihu, má ve svém objetí dětskou postavu se svatozáří se sepjatýma rukama v modlitbě. V pravém rohu je zobrazen růžový keř a celá scéna se odehrává na pozadí architektury s románskými sloupy.

Následuje obraz sv. *Prokopa*. Muž s černým vousem a zcela zahalený hnědým mnišským šatem s kapucí a svatozáří nese stejně jako světice v obou rukách symbol křesťanství. Tentokrát však v podobě tenké dlouhé hůlky. Postava vyplňuje levou část obrazu. Po jeho pravici je zobrazena konstrukce rozestaveného chrámu s jeho staviteli a v popředí hrůzně vyhlíží malý ďábel nesoucí strom vytržený i s kořeny a kráčející směrem ke sv. Prokopovy.

Zcela nezvyklé a nové pojetí najdeme na fresce zobrazující *Smrt sv. Metoděje*. Zde je zobrazena v pravém rohu sedící monumentální postava sv. Metoděje, který je oděn ve zlatý biskupský plášť s palliem. Dramatičnost scény je vybudována strnulostí hlavní postavy, která v natažených rukou drží malý kříž a své oči obrací k nebesům. Sv. Metoděje sleduje mladší postava mnicha s dlouhou bílou svíčkou. V pravém horním rohu se objevuje hlava třetí postavy, která se odvrací v modlícím gestu na druhou stranu. Spatřit v ní můžeme fyziognomickou podobu obličeje umělce samotného, jde asi Köhlerův autoportrét.

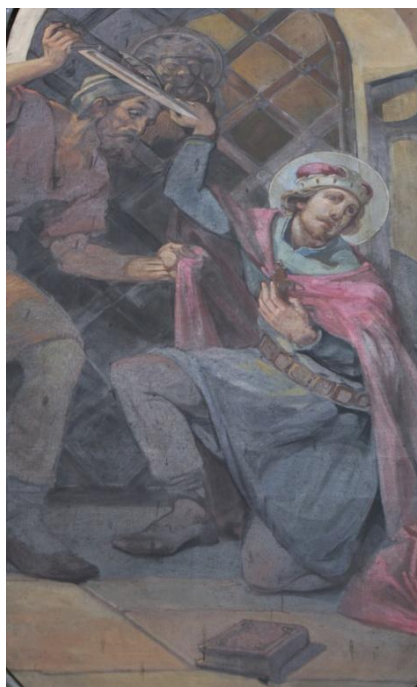
První obraz na epištolní straně zobrazuje sv. *Helenu*. Tu podal Köhler po ikonografické stránce poměrně inovativně. Je zobrazena jako monumentální korunovaná postava objímající látkou svého šátku kříž, který nese opřený o své levé rameno. Na pravé straně obrazu je schematicky načrtnuta dvojic. Ti jsou na pozadí hradeb města a věnují se kopání v zemi. V pravém rohu je upomínka smrti v podobě lebky a kostí.

Na nešťastnou událost, která postihla Prostějov 27. dubna 1697 v podobě požáru, symbolicky upomíná obraz *Ukřižovaného Ježíše Krista*. Toho tradičně doprovází dvě postavy v modlitebním gestu. Vlevo muž s bílým vousem, vpravo žena v šátku. Na pozadí je zobrazen požár města, který zachvátil školu, kostel a radnici ze které zvoní na poplach mužská postava.

Poslední výjevem v řadě je postava opata *Božetěcha* nesoucího na svých ramenou těžký dřevěný kříž s reliéfem. Mnich v mohutném hnědém rouchu jde těžce s hlavou k zemi a zaujímá celou plochu obrazu.

Výzdoba presbytáře je doplněna o dva obrazy ve vyšší partii stěny. Jde o *Proměnění Páně* a *sv. Václav na koni*.

Freska *Proměnění Páně* je obrazem ve dvou prostorových rovinách a dělený na tři partie. Ve středu stojí v zadním plánu nadpozemská postava Ježíše Krista v bílé tunice. Po pravé straně stojí Mojžíš držící dřevěné desky s desatero Božími přikázáními v podobě řeckým písmen a po levé Ježíšově straně stojí postava Eliáše. V první partii obrazu jsou zobrazeny podle ikonografické tradice tři apoštolské postavy; Petr, Jakub a Jan. Zatímco Petr stojící vlevo ukazuje na Ježíše, zbývající postavy, jedna klečící, starší a druhá mladší nad ní, spolu rozmlouvají.

obr. č. 53.CH

Protilehlým obrazem je jezdecká postava *sv. Václava* doprovázeného dvojicí andělů. Světec oděn v knížecí oděv s červeným hermelínovým pláštěm drží otěže svého bělouše,

kterého přidržuje za uzdu anděl v popředí. Druhá andělská postava nese za knížetem knížecí korunu na podušce a korouhev s přemyslovskou orlicí. Pod postavou pentlemi zdobeného koně je nápisový erb: „SVATÝ VÁCLAVE VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ“.

Köhlerova výzdoba prostějovského chrámu pokračuje na podhledu vítězného oblouku v podobě obrazu *Pantokratora* stojícího na zeměkouli na pozadí barevné duhy.

Další prací z rukou Jano Köhlera je olejový obraz bočního oltáře na jižní straně lodi. Námětem obrazu je *Zavraždění sv. Václava*. Köhlerovi zobrazil dramatickou scénu přepadení sv. Václava u brány vedoucí do románské architektury. Světec s knížecí čapkou na hlavě a v červeném plášti, který právě odhodil Bibli, klečí na jednom kolenu a odvrací svůj zrak od vraha. Ten vystupuje z rámu obrazu a v dynamickém nakročení se napřahuje s mečem ke sv. Václavovi. I přes omezenou skladbu barev hnědi, ze které vystupuje pouze symbolika červené barvy, působí obraz velmi živě. Umělci se podařilo vytvořit dramatickou scénu naplněnou silnými emocemi. Důležitým prostředkem budování prostoru i atmosféry je použití světelných paprsků, přechodů světla a stínu. Práce je zdařilou po formální a kompoziční stránce.

Poslední prací umělce v chrámu sv. Kříže je vitrážový obraz v lodi. Jeho námětem je *Nanebevzetí Panny Marie*. Pestrobarevný obraz složený převážně z blankytně modrých, světle žlutých a červených ploch zobrazuje tradičně oblečenou Pannu Marii, nesenou na oblačném podstavci a doprovázenou dvojicí andělů, kteří drží pod Marií feston. V dolní partii okna je další andělská postava, na rozdíl od předešlých spíše dětského vzhledu. Ta má výrazně dekorované roztažené křídla a jeho vzpažené ruce připomínají tvar kříže.

Srovnáme-li tuto práci s vitrážovým obrazem z lounského chrámu sv. Mikuláše (viz. srovnání č. kat. IV.3. 1.),

povšimneme si velkého výtvarného vývoje umělce. Ten již opustil historizující pojetí scény a v Prostějově vytvořil práci v čistém duchu secesních myšlenek prostřednictvím široké barevné škály a tvarové pestrosti.

Rozbor díla:

Köhlerovu práci pro prostějovský hlavní chrám je možné označit za jednu z nejzdařilejších souborů prací z celé umělcovy tvorby. Své nesporné kvality dokládá nejen v koncepci celé práce, ale i ve formálním provedení a ikonografických schématech jednotlivých scén.

Jano Köhler již opustil historizující tendence a plně aplikoval secesní principy tvorby. Užil stylizaci, dekorativnost a symboličnost. Potlačil tradiční perspektivu, kterou začal zplošťovat a velký prostor dal dekorativní rytmizaci ploch.

Za nejzdařilejší fresky bych označila scénu *Proměnění Páně* a obraz *sv. Václava*. První ze zmíněných je prostoupená posvátnou atmosférou zázraku vytvořenou kontrastem světlých odstínů; bílé a zlaté, a jemných linií, v poměru k tmavým postavám stínovaných světelnými paprsky vycházejícími z druhého plánu.

Kvalita obrazů v presbytáři ale jinak kolísá. Důvodem výskytu formálních nedostatků a setření známek umělecké hodnoty (např. u fresky *Sv. Ludmily*) způsobil pravděpodobně pozdější restaurátorský zásah.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 18-23; Starý, 1927-1989, nečísł.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 169-171; Batůšek, 2001, s. 276; Čiklová, 1995, s. 18-23, 41, 60; Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Edgar. 1958, s. 177; Filip, 2004, s. 104-105; Glivický, 1941, s. 20-21; Lasák, 1946, s. 75; Pinkava, 1991; Souček, 1941, s. 12; Škrobalová, 1941, s. 9; Toman, 1993, s. 513;

Obrazová příloha: obr. č. 53.A-I

5. Louny

Náhrobek Karolíny Hilbertové (1839-1897) a Petra P. Hilberta (1834-1906), městský hřbitov Louny, č. hrobu 44

Nechte maličkých přijíti ke mně,
(1906)

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Fresková malba v nice náhrobku.

obr. č. 54.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler se dostal do Loun díky svému učiteli z umělecko-průmyslové školy v Praze Kamilu Hilbertovi. V architektově rodišti vyzdobil pod jeho vedením Jano Köhler nejen fasády světských staveb, ale Hilbert mu svěřil také

výzdobu náhrobku vlastních rodičů matky Karolíny a otce Petra P. Hilbertových (obr. č. 54.A).

Přípravná kresba (obr. č. 54.B), jenž Köhler vytvořil na žádost architekta, byla publikována v časopise *Nový Život* roku 1904, k samotné realizaci zdobící náhrobek na lounském městském hřbitově však došlo až po smrti Hilbertova otce roku 1906.

Popis:

Fresková malba zobrazuje ve svém středu sedící mužskou postavu pod korunou stromu. Muž s delšími vlasy pozdvihující pravici je obklopený houfem dětí, které mu zaujatě naslouchají. Postavu se svatozáří, oděnou v dlouhou bílou tuniku, můžeme interpretovat jako Ježíše Krista, jenž káže skupině různě starých dětí. To nejmladší láskyplně předrzuje na klíně, ke kterému se vine i dívka po jeho pravici. Další tři děti jsou v pravé části obrazu. Jde o dívku s copánkem otočenou zády k divákovi, chlapce a děvče s věnečkem.

Rozbor díla:

Po formální stránce není freska příliš kvalitně provedená. Obličejové postav postrádají životnost a výraz a jsou jen hrubě schematizovány. Krajina v pozadí je nekonkrétní, obrysy tvarů jsou rozmazané. Dobře promyšlená není ani kompozice obrazu. Kmen stromu vyrůstá Kristovi z hlavy a do rámu obrazu se nevlezly všechny dětské postavy, dívka zcela vpravo musela být dokonce seříznuta.

Porovnáme-li freskovou výzdobu s kresebnou studií, která byla publikována v časopise *Nový život*, musíme dojít k závěru, že špatná kvalita práce byla stejně jako u jiných Köhlerových děl výrazně ovlivněna pozdějšími restaurátorskými zásahy.

Kresba, na které můžeme vidět obměny dětských figur (záměny dívky s copem za batole, chybějící věnec v ruce dívky apod.) se jeví podstatně kvalitnější a modernější. Jestliže se zdá lounská freska jako eklektické napodobování raffaelovského stylu nazarénů, v ilustraci si již všimneme reflektování modernějšího způsobu práce ve stylu secese.

Prameny:

Nič, rukopis, s. 3.

Literatura:

Batůšek, 1996, s. 181; Batůšek, 2001, s. 276; Dostál - Lutinov, *Eva*, 1905; Dostál - Lutinov, *Nový Život IX*, s. 83; Pitrmann, 1948, s. 125, 126.

Obrazová příloha: obr. č. 54.A-B

6. Kyjov

**Soubor prací v Gymnaziální kapli,
1906-1911, Třída Komenského**

A) Dvojice andělů, (po stranách vítězného oblouku v interiéru kaple, freska).

B) Hlava anděla, (vitráž nade dveřmi dělicí předsíň a loď kaple).

C) Kristus soudce obklopený anděly, (tympanon v průčelí, keramická mozaika).

obr. č. 55.B

Současný stav:

Původní stav. Redukovaná podoba.

Technika a umístění:

Fresky po obou stranách vítězného oblouku, skleněná vitráž nade dveřmi vedoucími z předsíně do lodi kaple, tympanon nad vstupními dveřmi do kaple.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Již v lednu roku 1905 psal Jano Köhler Karlu Dostálu - Lutinovi o svých přípravných skicách pro výzdobu kaple. K realizaci však došlo až o dvě léta později, roku 1907. Tehdy vytvořil Köhler vnitřní výzdobu kaple v podobě ornamentální výzdoby podhledu vítězného oblouku (dnes zaniklý) a dvojice andělů po stranách oblouku. K další etapě výzdoby Gymnaziální kaple se umělec vrátil o rok později, kdy vytvořil vitrážovou výzdobu a mozaikový kachlový obraz Krista soudce v tympanonu kaple. Odměnu Jano Köhlerovi v podobě 200 korun vyplatil páter H. Galusek z Kyjova. K provedení mozaikového obrazu došlo 7. března 1911.

Popis:

Výzdoba interiéru, která byla původně bohatší, doplněna o dekoraci vítězného oblouku, se sestává ze dvou figurálních postav provedených technikou fresky na epištolní i evangelijní straně pat vítězného oblouku. Jde o dvojici andělů.

Postava na evangelijní straně je podána v životní velikosti. *Anděl*, jenž se natáčí do lodi kaple k věřícím, má jemné mužské rysy. Oděn je v zlatý, bohatě dekorovaný ornát na

modrém šatu s dlouhými rukávy sahajícími až k jeho nohám. Zvláštností je podání zelené barvy svatozáře se žlutým geometrickým dekorem. Anděl má hnědá křídla, která objímají celou jeho postavu. Gesto pozdvižených rukou obrácených dlaněmi k nebi pobízí věřící k pohledu na nebesa (obr. č. 55.A).

Druhý anděl, spíše ženského typu obličeje, se otáčí k divákovi výraznější rotací těla a nakloněním hlavy. Drží v ruce malou loutnu s červenou stuhou kolem krku. Je oděn ve fialový šat s širokou stuhou, jež má zavázanou kolem pasu, a která spadá až k zemi. Pojetí páru křídel je plastičtější než v prvním případě (obr. č. 55.B).

Srovnáme-li obě postavy, všimneme si, že postava druhého anděla je výrazně plastičtější a svým nakročením méně statická. Jano Köhler se u obou postav nesnažil charakterizovat materiály šatu, které jsou podány čistě dekorativně v duchu secesních myšlenek. Köhler užil komplementární barvy v jemných kontrastech. Obličeje a inkarnát je však přirozený, ještě stále se snahou o plastičnost.

Köhlerovi můžeme přisoudit autorství také v případě menší barevné vitráže mezi předsíní a samotnou lodí kaple. Zde je zobrazena hlava s pestrobarevnými křídly tvořícími tělo anděla (obr. č. 55.C).

Vnější část výzdoby v tympanonu kaple zobrazuje keramickou mozaiku zobrazující trojici polopostav (obr. č. 55.D).

Jde o *Krista soudce* obklopeného po obou stranách anděly. Monumentální postava Krista je oděna v tmavě červený plášť se zlatým ornamentálním dekorem a velkou sponou na prsou. V levé ruce drží modré jablko se zlacením a zlatým křížem na vrcholu. Pravou rukou postava žehná. Tvář Krista je zobrazena tradičním způsobem. Oba andělé se zasmušilými pohledy mají modrá roucha

a drobná křídla. Levý anděl má ruce zkřížené na prsou, pravý k sobě tiskne Bibli. Jde o redukovanou podobu scény *Posledního soudu*.

Rozbor díla:

Výzdoba kaple začínajícího umělce je zdařilou prací, kdy dokázal Köhler reagovat na soudobý výtvarný vývoj. Dokázal se oprostit o historizující tendence, které v jeho díle převažovaly poměrně dlouho. Výjevy schematizoval s potlačováním plastičnosti a užitou dekorativnost oprostil od lidových prvků.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 60; Malíková, 2008, s. 21-24.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93, Dunděra, 2008, s. 16; Dunděra, 2011, s. 17; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 55.A-D

7. Ostrava – Mariánské Hory

Kostela Korunování Panny Marie, Náměstí Msgre. Šrámka
1740/4

Prosby loretánské mariánské litanie, 1908

Technika a umístění:

Freskový výmalba a sgrafito v presbytáři kostela.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Iniciátorem pozoruhodné výzdoby kostela byl ostravský kněz Antonín Zamazal. Ten zamýšlený projekt nového kostela a jeho výzdoby několikrát konzultoval v Prostějově s Karlem Dostálem - Lutinovem a Jano Köhlerem. Celkovou koncepci výzdoby pak vytvořil Antonín Blažek, architekt Domu umělců v Hodoníně a na výzdobě chrámu se podílela celá řada členů SVUM Hodonín. Malbu hlavního oltáře provedl Joža Uprka ve spolupráci s Antošem Frolkou, sochy nad hlavním oltářem provedl Franta Úprka a velké oltářní obrazy navrhla Zdenka Vorlová - Vlčková (1872-1954).

Jano Köhler, který na skicách a detailech začal pracovat na konci měsíce srpna roku 1908 a věnoval se jim měsíc, vytvořil nástěnné freskovo-sgrafitové obrazy v presbytáři chrámu. Samotné provedení přímo Jano Köhlerem proběhlo mezi 29. srpnem a 17. zářím roku 1908.

Popis:

Freskové obrazy, které jsou umístěny v presbytáři po obou stranách oltářního retabula, vytvářejí horizontální pásy po celém obvodu závěru. Vertikální obrazy jsou orámovány sgrafitovou výzdobou. Spodní lišta je tvořena geometrickým sgrafitovým ornamentem, vrchní pás nese nápis: „KRÁLOVNO - ORODUJ ZA NÁS“.

Náměty osmi obrazů (seskupených po čtyřech) loretánské litanie, které jsou popsány níže, zobrazují invokace k

jednotlivým nebeským zástupcům: *k andělům, patriarchům, prorokům, apoštolům, vyznavačům, pannám a všem svatým.*

Jano Köhler zobrazil v jednotlivých obrazech vždy dva až tři zástupce konkrétní skupiny. Jedná se o ženské a mužské postavy se svými atributy, které respektují ustálená ikonografická schémata.

Za pozornost jistě stojí freska *Královno mučedníku*. Ta zobrazuje kata, který se chystá setnout hlavu mužské postavě, v níž můžeme najít Köhlerovy portrétní rysy.

Vedle této výzdoby navrhl umělec ještě ornamentální výzdobu drobných podstavců hlavního oltáře a dekorativní koberce zářivě teplé oranžové barvy po stranách presbytáře.

Rozbor díla:

Zdařilá výzdoba kostela Panny Marie, jenž byla výsledkem vzájemné spolupráce hned několika moravských umělců, dala každému z nich prostor prezentovat svou tvorbu. Také freskovo-sgrafitová výzdoba, kterou zde umělec provedl, je pro Köhlera charakteristická a spadá do doby jeho aplikace secesního ornamentu, stylizace postav, zplošťování perspektivy a užití jemného pastelového barevného schématu.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 31-32.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Batůšek, 2001, s. 276; Filip, 2004, s. 110-112, 174; Toman, 1993, s. 513.

8. Kroměříž

Chrám sv. Cyrila a Metoděje
v areálu psychiatrické
léčebny, 1909, Havlíčkova
1265/50

obr. č. 56.B

- A) Ornamentální výzdoba interiéru chrámu, (kopulový strop a boční stěny chrámu).
- B) Mše soluňských věrozvěstů, (závěr chrámu, východní stěna).
- C) Adorující andělé, (severní a jižní okna).
- D) Skleněná vitráž s dvojicí klečících andělů, (průčelí).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Ornamentální výzdoba kupole kostela, podhledů vítězného oblouku, stěn nad tribunami a ornamentální koberec v závěru kostela. Nad parapety tribun umístil Köhler čtyři oválové obrazy z benátské mozaiky (dva na severu, dva na jihu) a do průčelí chrámu skleněnou vitráž.

Značení:

Zn. 1909 J. Köhler (vpravo dole na fresce Mše slovanských věrozvěstů).

Vznik a historie práce:

První návrh na fresku vytvořil Jano Köhler již v srpnu roku 1908 na objednávku zemského stavebního úřadu. V listopadu roku 1908 představil nový návrh v temperě, ten odkoupil Jan Kachník z olomoucké bohoslovecké fakulty za 200 korun. Samotná realizace výzdoby byla dokončena k 10. červnu 1909, kdy došlo k slavnostnímu vysvěcení celého nového areálu psychiatrické léčebny.

Popis:

Výzdoba kaple vychází ze středu kupole samotné, kde je umístěna holubice Ducha svatého obklopená červeno-žlutým paprscitým sluncem a poté velkou hvězdou s dekorací ve svých výsečích. Z centra vychází rozšiřující se trojúhelníkové žluté útvary, které nasedají na řadu oken a jež jsou vyplněné červenými a zelenými osmiúhelníky s ornamenty. Meziokenní prostory jsou dále rytmizovány vertikálně postavenými obdélníky s ovály a křížky. Prstenec kupole je zdoben kosodélníky a křížky, náběhy jsou zdůrazněny trojúhelníky s vegetabilním dekorem (obr. č. 56.A).

Další zdobení najdeme v pohledech oblouků směřujících do bočních kaplí (kosodélníky s obilnými klasy a čtyřlístky) a na stropě kaplí (přerušované pásy tvořené obdélníky a čtverci s křížky).

Jano Köhler také často připomínal gotickou tradici zdobení spodní části stěn lodi dekorativními koberci. Také v tomto případě se v závěru kaple setkáme s podobnými reminiscencemi. Hustá síť je tvořena různými formami hvězd tvořícími žluté zalamované kruhy se vsazenou červeno-modrou hvězdou.

Hlavní obraz ve freskové technice znázorňuje věrozvěsty sv. *Cyrila a Metoděje*, kteří slaví mši svatou společně

s moravským lidem. Lunetový obraz zaplňující celou stěnu postavil do svého centra osobu sv. Metoděje oděného v arcibiskupský šat, kterak pozdvihuje dvouramenný kříž k nebesům. Oltář se svíčkami a relikviářem sv. Klimenta, jež věrozvěsti přinesli, po jeho levici ho dělí od bratra Konstantína, mladší postavu v mnišském rouchu, která se modlí a od postav s kadidelnicemi (obr. č. 56.B).

Protipólem poměrně potemnělé scény je průřez s davem naslouchajících oblečených v pestrý lidový šat pod modrou oblohou. Kompoziční rovnováhu fresky vytvořil Köhler temnějším zakončením obou rohů obrazu. To zčásti určitě vzniklo také stárnutím barev fresky.

Köhler pravděpodobně navrhl také malé oválné mozaiky adorujících andělů pod okny na severu a jihu stavby. Statické postavy s přesnými obrysovými liniemi figur mají výrazně zdobené křídla malými barevnými kachlíky (obr. č. 56.C).

Poslední částí výzdoby kaple je vitrážové okno s dvojicí klanějících se andělů. Ta však pravděpodobně nevyšla z návrhu umělce, protože v nich nespátřujeme charakteristické rysy obličejů, účesu ani schématu zobrazených figur.

Rozbor díla:

Dekorativní výzdoba interiéru kaple působí slavnostně a vzdušně zároveň. Köhler se zaměřil na žluté barvy a zlacení čímž odkázal na východní, řecký původ obou bratří. Ornamentální prvky jsou střídme a oproštěny od lidové prvky, které Köhlera celý život přitahovaly.

Fresková malba oproti tomu bohužel dnes působí nevýrazně. Její tmavý kolorit dnes způsobil špatné čtení celého obrazu. Přesto je freska dobře kompozičně rozvržena.

Velký přínosem Köhlera je nové pojetí postav související s misijní činností obou bratří na Moravě. Historickou událost,

kdy přinesli soluňští bratři roku 867 do Říma relikviář s ostatky sv. Klementa zasadil umělec do moravského prostředí. Nejen, že vůbec poprvé tuto událost připomenul ve svém díle, ale i přes rozvoj oblíbenosti motivů obou postav se jí zabýval jako jeden z mála umělců 20. století.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Filip, 2004, s. 155-159; Horová, 1995, s. 369; Mathon, 1943, s. 25, 61.

Obrazová příloha: obr. č. 56.A-C

9. Věteřov

Farní budova, Věteřov 207

Anežka Přemyslovna, 1909

Současný stav:

Obnoveno 1989, 2002.

Technika a umístění:

Freska na boční fasádě fary směřující ke kostelu.

Značení:

Nezn.

obr. č. 57.

Jiné zn. 2002 (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

Freskový medailon vznikl při příležitosti stavby nové fary, kterou financoval řád křižovníků s červenou hvězdou sídlící v Praze. Stavba byla postavena na přelomu roku 1908-1909 podle projektu architekta Josefa Sekaře z Prahy, Objednávku fresky provedl nový farář Gustav Hans roku 1909.

Popis:

Stojící žena se svatozáří je zobrazena ve třech čtvrtinách své postavy na modrém pozadí. Oblečena v řeholní hnědé roucho je obklopena svými atributy. Ty poukazují, podobně jako křížový znak pod ní, na její spojitost s řádem křižovníků s červenou hvězdou. Model kostela, který drží postava v pravici, má upomínat na mateřský kostel řádu na Starém Městě v Praze. Další atributy v podobě kněžské berly, knihy a knížecí koruny, kterou postava odložila a dala se na duchovní cestu, určují ikonografii postavy. Jde o Anežku Přemyslovnu, jež založila křižovníky roku 1233.

Rozbor díla:

Po formální stránce nemůžeme fresku s postavou sv. Anežky zhodnotit příliš kladně. Obličej postavy postrádá jakýkoliv výraz, ale i přirozenost. Do jisté míry ovlivnil její dnešní podobu nekvalitní restaurátorský zásah (dle mého mínění zejména v pozměněném koloritu a setření typického Köhlerova rukopisu).

Obrazu také chybí zajímavější přístup k tématice, ale i reflexi secesních myšlenek ve zpracování díla samotného.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 44.

Literatura:

Bílovský, 2001; Kosík, 2002, s. 10; Stoklasa, 2007, s. 24.

Obrazová příloha: obr. č. 57.

10. Kyjov

Farního kostel Nanebevzetí
Panny Marie a sv. Cyrila a
Metoděje, 1910, Masarykovo
náměstí

**A) Ornamentální výzdoba
interiéru kostela**

B) Zdravas Královno,
(průčelí nad vstupem).

obr. č. 58.B

Současný stav:

Vnitřní výzdoba byla zamalována, Zdravas Královno obnoveno naposledy roku 2011.

Technika a umístění:

Freska v interiéru kostela, freska a sgrafito v průčelí nad vstupem do kostela.

Značení:

Zn. JANO KOE 1910 (štítek vpravo dole v ornamentální liště obrazu).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven kyjovskou farností začátkem roku 1910. Za úkol dostal navrhnout dekorativní výzdobu interiéru kostela, ale i obraz do průčelí chrámu. Freska *Panny Marie s Ježíškem* byla zhotovena přesně mezi 12. 4. a 23. 7. 1910. Za vlastnoručně provedenou práci obdržel umělec 850 korun.

Současná podoba výzdoby kostela není původní. Zatímco byl interiér zalíčen novou výmalbou, freskový obraz pozměnily následující restaurátorské zásahy, zejména ten poslední.

Popis:

O původní podobě dnes zalíčené dekorativní výmalby interiéru kostela nevíme mnoho. Jediným zdrojem informací jsou dobové fotografie, které naznačují, že byla výzdoba co do tvarové i barevné škály poměrně střídá. Zdůrazněny byly architektonické články stropu lodi i presbytáře, které tvořily geometrické mnohoúhelníky. Náběhy klenby dosedající na opěrné pilíře ozdobil Köhler dvojicí velkých volut vycházejících s vegetabilního základu. Větší dekorativismus se nacházel v podhledech oblouků do bočních lodí a na bohatém koberci lemujícím stěny kostela (obr. č. 58.A).

Dominantním prvkem jednoduché fasády kapucínského kostela je velký obraz zobrazující *Pannu Marii s Ježíškem*. Fresková malba, jejíž celý vnitřní prostor vyplňují obě postavy, je obklopen bohatě dekorovaným rámem technikou barevného sgrafita. Marie, jenž je zobrazena jako Královna nebes má na hlavě korunu s šátkem a byla tradičně oblečena v blankytně modré šaty s červeným pláštěm. Tento barevný rozvrh, který je pro tuto tematiku ikonograficky ustálen, byl však posledním restaurátorským zásahem změněn na tmavě modrý šat s fialovým pláštěm a zlatým zdobením. Ježíšek stojící po Mariině levici je oděn ve zlatý plášť a klade svou ruku na říšské jablko, které ve své dlani Marie dítěti podává. Velké nimby obou

postav vytvořené technikou sgrafita zasahují do rámu obrazu. Původní barevnost svatozáří v přírodních odstínech byly nedávno nahrazeny zářícím zlacením. Pod obrazem se nachází nápis „ZDRÁVAS KRÁLOVNO MATKO MILOSRDENSTVÍ“ (obr. č. 58.B).

Rozbor díla:

Současná podoba obrazu Panny Marie, Královny nebes nepomáhá k objektivnímu zhodnocení celého díla. Na detailním pozorování stavu práce ještě před poslední obnovou výjevu (obr. č. 58.C), můžeme vidět pentimenti žehnající ruky Ježíška, s níž si restaurátor nevěděl rady. Její podoba a poloha pak byla radikálně vyřešena roku 2011 zcela jiným natočením dlaně. Zamalována je také původní hermelínová kožešina na ramenou Panny Marie.

Neoriginální se jeví také oba obličejové postavy, které sice naznačují původní podobu vytvořenou Köhlerem, ale obě již ztratily osobitost setřením jasných obličejových rysů.

V porovnání s publikovaným návrhem fresky datovaným k 8. 7. 1910 (Mathon, s. 53) byl později změněn také pohled matky, jež původně sledovala upřenýma očima diváka. Dnes však hledí společně s Ježíškem nepřítomně z obrazu.

Köhlerův přístup k výtvarnému podání je však třeba zhodnotit kladně. Užítím pestrého výzdobného systému a zplošťováním postav a prostoru reagoval na secesní principy, jež právě v této době v českých zemích vrcholily.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 34.

Literatura:

Dunděra, 2008, s. 16; Dunděra, 2011, s. 17; Havelka, 1939, s. 15; Mathon, 1943, s. 53; Stoklasa, 2007, s. 4; Šolc, 2008.

11. Poštorná

Mozaika farní budovy, Hlavní 1/1

Panna Marie mezi Slováky,

1911

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

obr. č. 59.

Kachlová keramická mozaika ve štítu budovy fary.

Značení:

Zn. *JANO KOEHLER, 1910* (pravý dolní roh, tmavá barva na zelené kachli).

Další zn. *RAKO* (vpravo dole pod kozačkou dívky, tmavá barva na zelené kachli).

Vznik a historie práce:

Mozaiku provedl Jano Köhler pro břeclavskou farnost 13. 7. 1910 a získal za ni odměnu 300 korun (Andrys, nepubl. rukopis, nečísl.).

Popis:

Obraz zasazený v osově souměrném více úhelníku na štítě fasády fary zobrazuje trůnící Pannu Marii mezi mladou dvojicí oděnou v lidový kroj Slovácka.

Marie, zobrazena jako *Královna nebes* s korunou a bílým závojem, přidržuje esovitě prohnutého Ježíška, který se ukazuje divákovy nebojácný a zcela odhalený a čistý.

K dvojici vysazenou na schodišti a obklopenou dekorativně pojatými sloupy vzhlíží oba Slováci. Dívka, která klečí vpravo s dlaněmi připravenými k modlitbě a sklápějící zrak níže je oděna v bohatý lidový kroj s vysokým červeným čepcem a mašlí pod krkem. Ani tmavovlasý mladík klečící na jednom kolenu nesleduje ústřední dvojici, ale svůj zrak upírá na dívku. Oděn v bílou košili a červené kalhoty drží v ruce klobouk ovázaný pentlí a zdobený bílým pérem.

Dekorativnost celé mozaiky obohatil umělec o výraznou dvojici bílých váz s červeno-žlutými květinami po obou stranách trůnu.

Rozbor díla:

I přes velké množství dekorativních prvků, které plně souhlasí s reflexí umělce moderního výtvarného vývoje doby, zůstal Ježíšek ústřední postavou obrazu. Tomu napomohla především pyramidální kompozice mozaiky. Stereotypy porušuje Köhler zobrazením obou devočnických postav, jež se přibližují místnímu divákovi a prostředí. Podobně jako v díle Jožy Uprky (*Slovácká madona*, 1902), zpřítomnil Köhler silný náboženský zážitek v podobě zjevné Madony s Ježíškem lidovým vrstvám.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísł; Čiklová, 1995, s. 33, Malíková, 2008, s. 24-25.

Obrazová příloha: obr. č. 59.

12. Bučovice

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Mírová 203

Kristus Král, 1910-1911

Současný stav:

Neprovedeno.

Technika a umístění:

Mozaika nad vchodem do kostela.

Vznik a historie práce:

Dle pramenů se dozvídáme, že byla mozaika objednána děkanem Raškou, který schválil přípravnou kresbu, kterou odkoupil za 500 korun. K provedení se však Jano Köhler nedostal, nedočkala se totiž schválení památkového ústavu.

Popis:

Připravovaná mozaika měla představovat postavu Krista Krále. Předloha toho díla prozatím nebyla nalezena.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 27; Raška, 1941.

13. Strání

Kostel Povýšení svatého Kříže

Sv. Heraklius pozvedává Kristův kříž, 1911

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej na hlavním oltáři kostela.

Značení:

Zn. JANO KOEHLER 1911 (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

Oltářní obraz na téma *Sv. Heraklius pozvedává Kristův kříž* objednal místní farář Stanislav Spáčil roku 1911. Tento námět měl vycházet z jiného díla se stejnou tematikou umístěného na hlavním oltáři. Jano Köhler nestihl práci před svěcením rekonstruovaného kostela dokončit a obraz byl pouze doskicovaný. Po svěcení kostela pak zůstal ve Strání nedokončený.

Popis:

Ústředním motivem, jenž Köhler umístil do samotného středu olejového obrazu umístěného na oltáři kostela se stal kříž. Dřevěné, přísně vertikálně postavené břevno kříže pozdvihuje v obou rukách postava mladého bosého muže v bílé tunice.

Po pravé i levé straně je doprovázen dvojicí mladých hochů, kteří nesou cenné insignie královské moci (zlatou korunu a meč). Ze zástupu postav v pozadí, které zapadly díky

obr. č. 60.

nedopracování obrazu do šedi, vyhlíží vlevo biskupská postava, jež se ke kříži modlí. Zobrazená architektura zasazuje děj do středověku v podobě připomínky fragmentu stavby románského slohu.

Jano Köhler si vybral v souvislosti se středověkou legendou o pravém kříži Ježíše Krista, stejně jako původní obraz, příběh upomínající na slavnostní vjezd císaře Heraklia do Jeruzaléma. V legendě se vypráví, že při triumfálním vjezdu císaře do města s tímto posvátným ostatkem byl zadržen andělem, jenž ho vyzval, aby se pokořil. Císař ze sebe svlékl své královské roucho a nesl kříž do města.

Rozbor díla:

Tématem zobrazení legendy Svatého Kříže se Köhler zabýval ve Strání poprvé. Srozumitelné podání výjevu svědčí o dobré znalosti a studiu umělce církevních dějin.

Po formální stránce je práce promyšleně zpracovaná do pyramidální kompozice, která do svého vrcholu umísťuje kříž samotný. Umělec použil typických pastelových barev, ale v jejich tlumenějších odstínech. Secesní dekorativnost i plasticitu výjevu potlačil, ale zcela neopustil. Nejtypičtějším znakem Köhlerova rukopisu je typika tváří zobrazených, obou chlapeckých hlav, ale i komparzu v pozadí.

Prameny:

Spáčil, 1898-2000, s. 137-138.

Obrazová příloha: obr. č. 60.

14. Praha

Vyšehradský hřbitov

Madona s dítětem, 1912

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 61.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika umístěná nad boční vchod na hřbitov.

Značení:

Zn. *JANO KOE 12* (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

Vznik malého medailonu, jenž navrhl Jano Köhler, můžeme datovat k roku 1912 pouze na základě signatury umělce. Kdo umělci zadal úkol vyzdobit boční vchod směřující k o desetiletí dříve dokončenému vyšehradskému Slavínu, nevíme.

Popis:

Menší elipsovité mozaika zobrazuje polopostavu *Panny Marie* jako prostou ženu, která láskyplně přidržuje hrající si postavu malého Ježíška. Dítě se zelenou čelenkou ve vlasech a v netradičně zobrazené tunice s límcem přidržuje z vrchu modré říšské jablko se zlatým zdobením. Ježíšek se k tomuto symbolu obrací a symbolicky pravou rukou přísahá věrnost Bohu otci. Na pozadí obou postav je tmavě modrá noční obloha s hvězdami.

Rozbor díla:

Zobrazení vyšehradské mozaiky je novou ikonografickou obměnou podání mariánské scény Jano Köhlera. Umělec opustil motiv královny nebes a také líbezného a jemného Ježíška podal jako nic netušící bezstarostné hrající si dítě.

Intimní scénu obohatil drobnými výzdobnými secesními prvky a dekorativnost obrazu zdůraznil výraznou barevností a kontrasty kolorovaných ploch kachlí.

Obrazová příloha: obr. č. 61.

15. Hostýn

Zastavení křížové
cesty Dušana
Jurkoviče na Svatém
Hostýně, 1912–1933

A) Pán Ježíš je vydán

obr. č. 62.E

na smrt, (I.
zastavení).

B) Pán Ježíš na sebe bere kříž, voják s tyčí, dvě mužské postavy, (II. zastavení).

C) Pán Ježíš padá poprvé pod křížem, plačící žena, muž s nářadím, (III. zastavení).

D) Pán Ježíš potkává svou matku, (IV. zastavení).

E) Šimon pomáhá Pánu Ježíši nést kříž, mrzák, plačící mladíci, (V. zastavení).

F) Veronika podává Pánu Ježíši roušku, (VI. zastavení).

G) Pán Ježíš padá podruhé, (VII. zastavení).

H) Pán Ježíš napomíná plačící ženu, (VIII. zastavení).

I) Pán Ježíš padá potřetí, (IX. zastavení).

J) Pána Ježíše zbavili roucha, (X. zastavení).

K) Pána Ježíše přibíjí na kříž, (XI. zastavení).

L) Ukřižování Ježíše Krista,

(XII. zastavení).

obr. č. 62.I

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Řezaná keramická mozaika křížových zastavení Dušana Samo Jurkoviče.

Značení:

Zn. KOEHLER 33. (I. zastavení, vpravo dole), J. KOE 19 (II. zastavení, pravý obraz), J. KOE (II. zastavení, střední

obraz), *JANO KOEHLER* (III. Zastavení, obraz vlevo, vlevo dole), *J. KOE* (V. zastavení, střední obraz, vpravo dole), *JANO KOE 1915* (VI. Zastavení, obraz vpravo, vpravo dole), *J. KOE* (VII. Zastavení, střední obraz, vpravo dole), *32 JAN KOEHLER* (VIII. Zastavení, pravý obraz, vpravo dole), *JANO KOE* (IX. zastavení, pravý obraz, vpravo dole), *KOE 25* (X. zastavení, obraz vpravo, vpravo dole), *J. KOE 1920* (XII. zastavení, pravý obraz, vpravo dole).

Jiné zn. *RAKO*.

Vznik a historie práce:

K rozhodnutí o vzniku nové křížové cestě dal silný impuls hlas katolické moderny vedené Karlem Dostálem - Lutinovem a jeho apel v časopise *Nový Život*. Kritika se zaměřovala především na nestejnorodý charakter kaplí současných křížových cest a navrhovala jejich nutnou modernizaci. Roku 1903 byl pověřen architekt Dušan Samuel Jurkovič (1868-1947) návrhem nových zastavení, jejichž koncepce by více odrážela moravanství a národopisnou tradici místního kraje.

Jano Köhler byl osloven k výzdobě zastavení poté, co se ukázala technika sklomalby, se kterou začal na Hostýně pracovat Joža Uprka (1861-1940) jako nevhodná. Keramická mozaika, se kterou Jano Köhler již delší dobu zacházel, se projevila totiž jako trvalejší a odolnější.

Na jednotlivých zastaveních pracoval Jano Köhler přerušovaně. Věnoval se jim od roku 1912 (*XII. zastavení*) a poslední zastavení dokončil až roku 1933 (*I. zastavení*).

Popis:

Obrazy Jano Köhlera zasazené přirozeně do zastavení Jurkovičovy architektury, byly vytvořeny technikou keramické řezané mozaiky v rakovnické šamotové továrně *RAKO* v Rakovníku.

Schéma rozvrhu obrazů je tvořeno z většiny hlavní scénou doprovobenou dvěma menšími mozaikami po stranách. Ve třech případech (I, IV. a VIII. zastavení) však byla vytvořena scéna samostatná.

I. zastavení, na rozdíl od ostatních, nedomínuje Ježíšova postava, ale právě zajatý Kristus stojící stranou kterak vyčkává na vyřčení ortelu, jež vynese Pilát Pontský myjící si ruce. Hlavní část obrazu zaujímají občané Jeruzaléma, kteří rozčileně gestikulují a ukazují na Ježíše, jež stojí bosí s trnovou korunou na hlavě a svázanýma rukama. Obraz je přehlídkou bohaté škály oděvů přihlížejících mužů a zároveň jejich portrétní studií (obr. č. 62.A).

Do centra II. zastavení umístil Köhler figuru Ježíše v modlitbě. Z obou stran ho obklopují drsné postavy mužů, kteří mu nasazují na ramena mohutný kříž. Na levém doprovodném obraze stojí v rozhodném postoji ozbrojený římský voják mířící svým oštěpem k Ježíši. Na druhé straně se objevují dvě diskutující postavy a sedící figura nemocného, jež je do obrazu poměrně násilně vtlačena (obr. č. 62.B).

Ve III. zastavení, jehož námětem je *Ježíš padá pod křížem poprvé*, vidíme skleslou Kristovu postavu, která se však ještě dokáže podepřít a pomalu zvednout. Ježíš je hnán dvěma vojáky městem, kde scéně přihlíží plačící dívka s vědrem na vodu (v levé mozaice) a řemeslník s tesařským nářadím (v pravé mozaice), (obr. č. 62.C).

Samostatná scéna IV. zastavení zobrazuje *plačící Pannu Marii v doprovodu Máří Magdalény, kterak potkává svého syna s křížem na ramenou v doprovodu dvou vojáků* (obr. č. 62.D).

V dalším, V. zastavení si můžeme povšimnout portrétních rysů Jano Köhlera v postavě *Šimona, který pomáhá Kristovi nést kříž*. Doprovodné obrazy zobrazují vlevo vysmívajícího se

nemocného žebráka otočeného nezvykle k divákovi záda, jehož protipólem je dvojice plačících dětí nesoucích džbán, které jdou s pole se srpem a obilím na protilehlé mozaice (obr. č. 62.E).

VI. zastavením je *Veronika podává Pánu Ježíši roušku*. V tomto obraze jde Ježíš klidně a se stejným gestem uklidňuje také níže klečící Veroniku, která divákovi nastavuje bílý šátek s Kristovým portrétem. Po levé straně doprovází scénu skupina Jeruzalémských obyvatel (žena s dítětem a dva muži), vpravo připomíná statná postava vojáka se štítem Ježíšovo lynčování (obr. č. 62.F).

V zastavení číslo VII. vidíme *Krista padat po druhé*. Děj se přesunul za město, z jehož brány vyhlíží jeho občané. Postavu Ježíše stále doprovází Šimon, který mu s křížem pomáhá. Vpravo je dramatická postava římského vojáka na koni. Kristus svým pohledem míří vpravo na jednoho ze zajatých zločinců, jenž má být ukřižován společně s Kristem. Druhý z těchto zloděj je veden vojáky na protilehlém obraze (obr. č. 62.G).

Cesta Ježíše Krista pokračuje v VIII. zastavení v krajině, kdy *potkává plačící ženu s malým dítětem*. Centrální obraz doprovodil umělec ženským komparzem. Vlevo jde o mladou matku s dítětem, dívku a stařenku s šátkem - jediným výrazným lidovým motivem celé Křížové cesty na Hostýně. Vpravo jsou pak zobrazeny dvě plačky zahalené v šátcích (obr. č. 62.H).

IX. zastavení zobrazuje dramatickou scénu, v níž *Ježíš Kristus padá potřetí*. Vysílené tělo hlavní postavy padlo k zemi se zavřenýma očima. Šimon na Krista hledí s hrůzou v očích, ale postavy vojáků na Ježíše stále dorážejí. Na levé mozaice přihlíží scéně robustní voják se vztyčeným ukazováčkem, vpravo se k sobě tisknou dvě ustrašené postavy: Panna Marie a Máří Magdaléna (obr. č. 62.CH).

V následující scéně je *Kristus zbavován roucha*. Obstoupen čtyřmi postavami vzhlíží k nebi a jeho subtilní tělo podklesává v kolenou. Zatímco v levé scéně kopou vojáci v zemi díru pro kříž, vpravo odnáší jeden z nich Kristovo rudé roucho (obr. č. 62.I).

XI. zastavení zobrazuje *Ukřižování Ježíše Krista*. V centru samostatného obrazu je Ježíš přibíjen na kříž, který právě vztyčila dvojice vojáků pomocí lan. Jeden z mužů přitlouká do Kristových nohou hřebíky, druhý jej přivazuje ke kříži za zápěstí. Po levé straně obrazu stojí dvě postavy biřiců, kteří celý výjev sledují (obr. č. 62.J).

Posledním mozaikovým obrazem z rukou Jano Köhlera je XII. zastavení *Ukřižování Ježíše Krista*. Na malém kamenném návrší je zobrazen Kristus na

kříži, ještě živý a shlížející dolů na svou matku v doprovodu Máří Magdalény. Na druhé straně se s Ježíšem loučí poklidná postava Jana Evangelisty. V zadním plánu je zobrazena jeskyně jako

obr. č. 62.G

budoucí místo uložení Kristova těla. Vlevo hrají o Kristův plášť kostky vojáci, zatímco na pravém doprovodném obraze ukazuje na ukřižovaného Pilát Pontský. Na obou menších mozaikách jsou na kříži také postavy dvou zlodějů, kteří zemřeli společně s Kristem (obr. č. 62.K).

Rozbor díla:

Köhlerovu výzdobu Jurkovičových zastavení můžeme označit za umělcovu nejlepší práci. Ta se vyznačuje promyšleným kompozičním i barevným rozvrhem a výbornou znalostí ikonografických schémat křížových zastavení.

Umělci se podařilo zobrazit dramatičnost i duchovnost scén. Jednotlivé postavy jsou svým zobrazením lehko čitelné a rozpoznatelné. Umělec poukázal na záporné figury jejich výrazem v obličeji, ale i gesty a postojem.

V budování figur dbal umělec na přesné obrysové linie. Plasticitu vybudoval použitím výrazných barevných a kontrastních přechodů. V jednotném barevném schématu všech zastavení převládají barvy fialové, zelené, hnědé, žluté a modré. Ty jsou charakterizovány spíše chladnějšími odstíny, které tak pomáhají vytvořit atmosféru děje.

Köhler se oprostil od národopisných výzdobných prvků, které právě v letech, kdy vytvořil větší část obrazů v jeho práci převažovaly, a jedinými lidovými prvky jsou stařenka v kroji s malovaným šátkem (VIII. zastavení) a malovaný džbán, který drží plačící dítě (V. zastavení).

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 36.

Literatura:

D. K, 1941, s. 3; Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Edgar. 1958, s. 165-178; Filip, 2004, s. 103-105; Glivický, 1941, s. 18; Mathon, 1943, s. 41, nečís. (obrazová příloha); Škrobalová, 1941, s. 8; Šolc, 2008; Toman, 1993, s. 513;

SVUM památce Jano Köhlera, České slovo ostravské, 3.5, 1941, s. 2.

16. Prostějov

Náhrobek rodiny Součkovy a Svobodovy, městský hřbitov

Panna Marie s dítětem, sv.
Václavem a sv. Ludmilou,
1912

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Keramická kachlová

mozaika na náhrobku.

obr. č. 63.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler vytvořil náhrobek svým prostějovským přátelům a dlouholetým podporovatelům, s nimiž se seznámil během svého prvního působení v Prostějově již roku 1901. Po smrti hlavy rodiny, stavitele Václava Součka, navrhl Köhler roku 1912 rodinný náhrobek rodiny Součkovy a Svobodovy pravděpodobně po dohodě se svým přítelem, synem Václava Součka, Vladislavem.

Práci nechal zhotovit v březnu téhož roku u rakovnické keramické šamotové továrny RAKO v technice glazované kachlové mozaiky.

Popis:

Barevný kachlový obraz zobrazuje ve svém středu Pannu Marii podanou jakou prostou ženu s šátkem a Ježíška, který vypadá jako obyčejné, asi 6 leté hravé dítě oděné v pestře zdobené červené šaty. Obě postavy jsou obklopeny dvojicí svatých. Vlevo jde o klečícího muže v brnění s praporcem a štítem se znakem přemyslovské orlice. Po pravé straně se k madoně a Ježíškovi obrací v modlitebním gestu ženská postava s bílou čepicí s kobaltově modrými šaty.

Svatá scéna, která vychází z ikonografického typu *Sacra conversazione*, se vymyká tradici umístěním obou hlavních postav do stejné roviny jako další dva světci. Její obvyklé umístění v trůnu na schodišti či v podobě výjevu Nanebevzetí Panny Marie Jano Köhler zesvětštil. Dvojici snesl na rozkvetlou louku s pestrobarevnými květinami, které trhá i sám Ježíšek a vrátil se tak k ikonografickému typu *Madonna del'umiltà*, která se v českém umění objevila v druhé polovině 14. století. Tím přiblížil Madonu s dítětem nejen světcům, sv. Václavovi a sv. Ludmile, ale i jejich jmenovcům - donátorům manželům Součkovým.

Rozbor díla:

Výzdoba náhrobku s čistě náboženskou tématikou se Köhlerovi podařila vytvořit v duchu moderního výtvarného vývoje doby. Velký prostor dal umělec secesnímu ornamentu, který podal odvážně v podobě dekorace šatu dítěte s bílými puntíky na červeném podkladě, jež nahradily tradiční prostou bílou tuniku. I přes obtížnost práce s užitou technikou se Köhler dobře vypořádal s výzdobnými prvky a jemnějšími detaily. Kompozice práce je vyvážená a opět zdůrazňuje rovné postavení všech zobrazených postav. Zajímavé jsou taky barevné kontrasty, v nichž vynikají pro Köhlera tak typické pastelové barvy, zejména tmavě modrý odstín.

Prameny:

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl; Čiklová, s. 38-39.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Glivický, 1941, s. 21; Pinkava, 1991

Obrazová příloha: obr. č. 63.

17. Olomouc

Kaple sv. Jana

Sarkandra, 1909-12,

1939-1940, Mahlerova

ulice

obr. č. 64.E

A) Ornamentální výzdoba kupole a stěn kaple, (obr. č. 64.A).

B) Andělé nesoucí symboly umučení, (obr. č. 64.B).

C) Jan Sarkandr vede procesí k Holešovu, (obr. č. 64.C).

D) Mučení Jana Sarkandra, (obr. č. 64.D).

E) Pobyť Jana Sarkandra v žaláři spolu s kartuziány, (obr. č. 64.E).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba interiéru centrální lodi a boční lodi kaple.

Značení:

Zn. *JANO KOEHLER 1912* (vpravo dole fresky *Mučení sv. Jana Sarkandra*), *J KOE* (vlevo dole fresky *Jan Sarkandr vede procesí k Holešovu*).

Vznik a historie práce:

Práci v novobarokní novostavbě kaple sv. Jana Sarkandra začal Jano Köhler roku 1909 a první etapu výmalby dokončil roku 1912. Opět se k ní však vrátil ještě v srpnu 1939. Kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu práci prováděl podle Köhlerových návrhů jeho spolupracovník Jan Ježek.

Popis:

Výzdoba Sarkandrovky kaple je Köhlerovou monumentální prací bohatou jak na dekorační složku, tak i na tu figurální.

V případě ornamentální části se umělec oprostil od obvykle užívaného vegetabilního pojetí, ale užil iluzivní architektonické prvky v podobě balustrády s kužely, kompozitních sloupů s architrávy, mezi nimiž visí festony zdobící pod nimi stojící anděly umístěné v nikách na profilovaných podstavcích s nápisy.

Strop kupole je zdoben podobným výrazných barevných koloritem tmavě modrou a zářivě žlutou. Vytváří paprsky vycházející z pomyslného otevřeného středu. Tyto paprsky jsou tvořeny geometrizovanými pletenci a geometrickými útvary s volutami.

Mezi dvojicemi sloupů najdeme čtyři stojící postavy andělů. Jak napovídají latinské nápisy na podstavcích a jejich

atributy (kříž, svazky knih, kalich, palma), jde o *Víru, Učenost, Kněžství a Mučednictví*.

Köhler se snažil odlišit jemné postavy provedené šedavými a okrovými tóny nejen svými atributy, ale i natočením a polohou těla. Postavy se tak dostávají do určitého rytmu také nakročením a zdůrazněním pevné a volné nohy. Nad hlavami jim svítí žlutá hvězda, které stejně jako figury vyniká na tmavě modrém pozadí.

Figurální výzdoba pokračuje v dalších prostoru Sarkandrovky kaple, kde najdeme také fresku Jakuba Obrovského (*Nanebevzetí Panny Marie*).

Jano Köhler zde vytvořil tři scény ze života bl. Jana Sarkandra. První freska zobrazuje *Jana Sarkandra, jenž vede procesí směrem k Holešovu*, druhou je *Mučení Jana Sarkandra* a třetí uzavírá život světce, jde o *Umírajícího bl. Jana Sarkandra*.

Všechny obrazy pojí společný obdélný formát s konkávně vyřiznutými rohy. Poslední obraz, umístěný do středu kaple je obohacen o dvojici velkých andělů, jenž Sarkandra doprovázejí s nápisovými deskami s texty: „*OBIIT. 17. III. 1620. a BEAT. 6. V. 1860*“.

První freska upomíná na to, kdy chtěl světec společně s procesím nesoucím církevní standartu vejít do Holešova, kde působil jako farář. Po pravé straně však zástup sledují dva ozbrojení muži na koních a jeden pěší, kteří se chystají Sarkandra zatknout za velezradu.

Smutné události bolestného vyslýchání světce pokračují na dalším obraze. Je na něm zobrazeno prostředí šedého sklepení, v jehož levé části sedí šest postav vyšetřujících u stolů a vpravo je natahován na trámovou konstrukci s dřevěným kolem

polonahý světec. Zatímco dva muži natahují kolo, třetí zepředu opaluje Sarkandra loučí. Výjev je podán tlumenými barvami šedé, modré a okrové mezi nimiž vynikne symbolika červené barvy kalhot kata. Jano Köhler si zde pohrál se světelnými paprsky, které dopadají stejně jako Boží duch na Sarkandrovo mučené tělo.

Poslední scéna zachycuje skleslého a zesláblého světce umístěného do totožného prostředí v podzemní. Jeho ležící tělo, které podpírají dva mniši (dle pověsti kartuziáni) bezvládně padá k zemi. Sarkandr je zobrazen již jako mrtvý, má zavřené oči a kolem hlavy mu září svatozář. V levé části obrazu stojí dětská dívčí postava s košíčkem, která svým gestem naznačuje zármutek a neštěstí celé události. Je jedinou postavou zobrazenou v živějším koloritu. Stejně jako v předcházejícím obraze i v tomto případě ozařuje tělo Kristovo mohutný světelný proud přicházející zleva do místnosti.

Rozbor díla:

S novobarokní stavbou Sarkandrovky kaple, jenž přestavěl Eduard Sochor (1862-1947), souzní i historizující pojetí výzdoby interiéru. Dekorativní ornamentika hlavního prostoru kaple je zdařilou, nikoli však pokrokovou prací. Jano Köhler dosáhl monumentálního slavnostního barokního účinku. Užil výrazné komplementární barvy, do níž zdařile umístil nadpozemsky se jevící postavy andělů.

Ve freskových obrazech ze života světce akademicky budoval prostor vzdušnou, prostorovou perspektivou. Opustil již přešlou secesi a vrátil se opět k realistickému pojetí.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 74-77; Köhler, 1939, 21. července, Köhler, 1939, 26. září.

Literatura:

Andrys, 2007, s. 18-24; Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Filip, 2004, s. 36-37, 85; Jan Mracký, Niklová, 1995, s. 7-8 - Gabriela Niklová, Sarkandrova kaple, Olomouc 1995, s. 7-8.

Obrazová příloha: obr. č. 64.A-D

18. Uherský Ostroh

Zvonička, Předměstí Uherského
Ostrohu

**Ornamentální výzdoba se slunečními
hodinami**, 1912

Současný stav:

Obnoveno 2007-2010.

Technika a umístění:

Sgrafito ve vrchní části celého
obvodu stavby.

Značení:

Nezn.

Další zn. *OPRAVENO L.P. 1912.*

Vznik a historie práce:

Vznik zvonice, který spadá do roku 1912, vyšel ze zájmu
radních obecního úřadu, kteří Jano Köhlera výzdobou nové

obr. č. 65.

stavby pověřili. Použitý materiál a povětrnostní podmínky však během let dekoraci poškodili natolik, že byla neodborně restaurovaná a dokonce domalovávána až do té doby, kdy se roku 2007 přistoupilo k její celkové obnově, která skončila roku 2010. Dnešní stav však již odpovídá původní podobě.

Popis:

Výzdoba zvoničky v Uherském Ostrohu, jež je čistě ornamentální, je tvořena čtyřmi obdélnými, vertikálně postavenými útvary s bohatým dekorem. Ten vychází z lidových motivů doplněných prvky inspirovanými přírodou. Jde o srdce a věnce a poté zejména o květiny s rozvilinami ve tvarech volut či závitnic. Zvonice je doplněna o hodinový ciferník a po stranách o prázdné výklenky, což určuje soustředný bod, od kterého se odvíjí dekorace.

Rozbor díla:

I když byli Köhlerova představitivost a cítění lidového prvku bohaté a téměř nikdy se neopakovali, můžeme v tomto případě upozorovat na blízkost podobné výzdoby v Domě umělců v Hodoníně (strop druhého patra, viz. srovnání č. kat. IV.2. 38.) či výzdoby Vily Emauzy v Luhačovicích (viz. srovnání č. kat. IV.2. 41.). To však musíme chápat jako záměr o zdůraznění specifik regionu.

Jano Köhlerovi se podařilo vytvořit práci, jež svým pojetím zapadá do místního prostředí a odpovídá tradici národopisné oblasti Slovácka.

Prameny:

Frolcová, 1992; www. zdroj, 15. 6. 2011.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4.

Obrazová příloha: obr. č. 65.

19. Nenkovice

Zvonice, 1912

- A) Hlava Krista, (průčelí)
- B) Panna Marie s dítětem,
(východní strana)
- C) Cyril a Metoděj, (jižní strana)
- D) Nejsvětější Trojice, (západní
strana)

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freska a sgrafito v nikách po obvodu zvoničky.

Značení:

Nezn.

Další zn. *POSTAVENO NÁKLADEM OBCE LÉTA PÁNĚ 1912*, (dole pod lunetou s hlavou Krista).

obr. č. 66.C

Vznik a historie práce:

K freskové výzdobě čtyř nik novostavby zvonice byl Jano Köhler osloven coby „nenkovický rodák“ obecním zastupitelstvem roku 1912. Stavitelem byl Josef Polášek z Kyjova (1899–1946).

Popis:

Výzdoba zvoničky se skládá ze čtyř freskových figurálních obrazů zasazených do nik stavby.

V jejím čele je v tympanonu namalována hlava Krista obklopená rozvilinovým dekorem v technice sgrafita. Jeho svatozář je pojatá zvláštním způsobem, nejedná se o kruhový nimbus, ale spíš o sluneční paprsky v podobě pravoúhlých zubů. Obličej Krista je upřený svým pohledem na diváka, Köhler zde použil pouze hnědé valérové odstíny. Typické je pro něho podání čela postavy, které získalo tvar obráceného písmene V, velké oči a bradka. Pod lunetou zasazenou do červeného rámu je nápis: „POSTAVENO NÁKLADEM OBCE LÉTA PÁNĚ 1912“ (obr. č. 66.A).

Na východní straně zvoničky je freska zachycující stojící *Pannu Marii, Královnu nebes* s Ježíškem opřeným o její levý bok. Dítě sledující diváka má mírně nakloněnou hlavu směrem k matce a upozorňuje pozorovatele výjevu oběma pozdviženými rukama. Pravá ruka předává linii pohledu diváka na druhou ruku se vztyčeným ukazovákem směřujícím k nebi (obr. č. 66.C).

V následující nische jsou zobrazení věrozvěstové sv. *Cyril a Metoděj*. Postava vlevo, oděná v kněžský šat, na němž má palium s červenými kříži, drží pod paží Bibli a v levé ruce pozdvihuje dvojitý kříž ve tvaru písmene T. Jedná se o stavu sv. Metoděje. Konstantin drží pod paží schránku s ostatky sv. Klimenta, motiv, na který si Köhler vzpomněl monumentálním fresku psychiatrické léčebny v Kroměříži (viz. srovnání č. kat

IV.3. 8.) vůbec poprvé a pokusil se ho připomenout i nyní (obr. č. 66.B).

V západním výklenku zvoničky najdeme fresku *Nejsvětější Trojice*. Střed kompozice je rozdělen ramenem kříže, na kterém visí v dolní polovině mrtvé tělo Ježíše Krista. V horní polovině fresky je zobrazen Bůh Otec s velkou korunou a svatozáří kolem hlavy. Bůh s bílým plnovousem a šedivými vlasy hledí přísně na diváka. Je oblečen v bohatý modro-žluto-hnědý šat, jež objímá Kristovo tělo. Ruce Boha Otce pomáhají podpírat kříž v místech, kde je ke kůlu jeho Syn přikován. Ve středu krucifixu je nápis INRI a zobrazena holubice s roztaženými křídly (obr. č. 66.D).

Rozbor díla:

Kvalita výzdoby nenkovické zvonice je průměrnou prací a v porovnání se soudobým výtvarným vývojem doby spíše podprůměrnou. Jistou váhu zde podle mého mínění opět hrát pozdější restaurátorský zásah, přesto není Köhlerova práce výjimečnou ani po ikonografické ani formální stránce. Užitý kolorit je nevýrazný, postavy působí jako dílo lidového umělce a objevují se zde i formální nedostatky fyziognomie postav (např. disproporce v porovnání těla sv. Cyrila k jeho tělu, držení těla Ježíška aj.).

Prameny:

Malíková, 2008, s. 27-30.

Literatura:

Bílovský, 2001, Dunděra, 2008, s. 16; Ježek, 1991, s. 24.

Obrazová příloha: obr. č. 66.A-D

20. Brtnice (okres Jihlava)

Kostel sv. Karla Boromejského a blahoslavené Juliány de Colalto

Boční křídla hlavního oltáře s postavami světců Bl. Juliány de Colalto a Sv. Karla Boromejského, 1914

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Technika emailu zdobící boční křídla hlavního oltáře.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Pro úpravu interiéru zámeckého kostela v Brtnici byl osloven architekt Vladimír Fischer. Jako konzervátor památkové péče vypracoval návrh hlavního oltáře v souladu s historickým interiérem. Návrhy pro výzdobu bočních pilířů oltáře vytvořil Köhler stejně jako v předešlých případech z důvodu úspěšné spolupráce obou umělců. Emailovou technikou navrhl obrazy světců, jimž byl kostel zasvěcen.

Popis:

Netradičně dělený trojkřídlý oltář zobrazuje ve svých dvou samostatných nástavcích postavu blažené Juliany de Colalto a svatého Karla Boromejského.

Obě postavy jsou podány jako stojící statické postavy drobného měřítka na bohatě dekorovaném zlatém pozadí připomínajícím svým ubíháním vzoru apsidu s konchou.

Blažená Juliana je řeholnicí oblečenou v tmavé řádové roucho s šátkem, kterak přikládá svou levici na hrudník. podle tradičního schématu zobrazování je podán také *Karel Boromejský*. Oděn v červený šat se štolou před sebou drží kardinálský klobouk jako symbol funkce, které se vzdal a žil příkladným životem.

Rozbor díla:

Po formální i ikonografické stránce není podání obou světců nikterak zajímavou a výjimečnou prací. Jano Köhler zde pracoval s pro sebe ne příliš typickou technikou v benátské mozaice, ke které přistupoval historizujícím způsobem obrazejícím se na středověkou tradici zobrazování oltářních obrazů a ikon.

Literatura:

Filip, 2004, s. 87, 89-90.

Obrazová příloha: obr. č. 67.

21. Lovčice

Farní budova, Lovčice

186

obr. č. 68.

Ježíš Kristus, beránek Boží, 1914

Současný stav:

Obnoveno 2011.

Technika a umístění:

Freska na boční fasádě fary.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven k výzdobě nové farní budovy, jež byla postavena Ondřejem Pospíšilem a Karlem Doupovcem ze Ždánic mezi lety 1913–1914. Drobný obraz na fasádě fary musel Köhler vytvořit ještě před svěcením nové budovy 23. června 1914.

Popis:

Freska zobrazuje mužskou polopostavu se svatozáří držící v pravici poutnickou hůl a na modré košili nesoucí hnědý plášť. K ikonografickému určení pomůže fyzická podoba, tradičně zobrazující Ježíše Krista, ale především bílý beránek, jehož drží muž v levé ruce. Freska podává Krista *coby beránka Božího*, jako toho, jenž svou obětí snímá hříchy světa stejně, jako bývá obětován čistý beránek.

Vpravo nahoře je zobrazen monogram tvořený řeckými písmeny chí (X) a rhó (P), jenž byl používán prvními křesťany jako symbol křesťanství. Ježíš Kristus tu také upomíná jako pastýř ovcí na úlohu kněží, jež vedou věřící lid.

Rozbor díla:

I když zůstala freska po formální stránce věrná původní Köhlerově práci, rozhodně její podobu nemůžeme zhodnotit jako kvalitní dílo. Köhlerův rukopis sice poznáme, ale stejně jako v jiných případech restaurátorský přístup, jenž spočívá v obtažení obrysových linií a vyplnění ploch barevnými valéry, způsobil ztrátu duchovnosti a životnosti postavy.

Literatura:

Bílovský, 2001; Havelka, 1939, s. 215.

Obrazová příloha: obr. č. 68.

22. Oslnovice

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo, 1915–1918

A) Ornamentální dekorace

kostela, (stěny lodí, špalety oken, strop).

B) Vitráže v presbytáři,

(postavy andělů).

C) Výzdoba tribuny,

(sedum dekorativních výjevů na dřevěné tribuně).

D) Poslední soud,

(evangelijní strana vítězného oblouku).

E) Nanebevzetí Panny Marie,

(epištolní strana vítězného oblouku).

obr. č. 69.A

Současný stav:

Obnoveno 1995.

Technika a umístění:

Freska v interiéru kostela, vitráž v závěru kostela, olej po evangelijní i epištolní straně lodě.

Značení:

Zn. *Jano Koehler 1916* (vlevo dole na obraze Poslední soud), *Jano Koehler 1916* (vlevo dole na obraze Nanebevzetí Panny Marie).

Vznik a historie práce:

Drobná kostelní stavba Nejsvětějšího srdce Páně vznikla na počátku první světové války jako kaple vojenského lazaretu v Brně Králově Poli podle projektu Vladimíra Fischera.

Zadavatelem stavby byla vojenská správa města Brna. Stejně jako v jiných případech, vzájemné propojení a společné smýšlení architekta s Jano Köhlerem dalo vzniknout výjimečně kompaktnímu propojení lidových prvků do sakrálního umění.

Stavba byla rozebrána z důvodu výstavby vojenského sídliště roku 1969 a v letech 1993–1995 znovu postavena v redukované podobě (avšak s většinou původní vnitřní výzdoby) v Oslnovicích u Znojma.

Popis:

Výzdoba interiéru kaple v Oslnovicích je nejbohatěji zdobenou stavbou sakrálního prostoru Jano Köhlera. V původní podobě nesl dekoraci celý prostor. Počínaje presbytářem, přes dřevěný strop, špalety oken a vitráže, až k stěnám haly stavby, zpěvácké tribuně a olejovým nástěnným obrazům.

Pravouhle zakončený závěr stavby pokrývá geometrický dekor tvořený obdélnými obrazci červeno-oranžové barvy s bílým křížem uprostřed. Mezi jednotlivými obdélníky jsou dále na jejich rozích namalovány zelené čtverce. V čele presbytáře je umístěna figurální část složená z dvojice andělů obklopující stojící polopostavu Ježíše Krista, jenž je proveden technikou ve vitrážové sklomalbě zasazenou do okna oktogonálního tvaru (obr. č. 69.A).

Pravý anděl se obrací ke Kristu se sepjatýma rukama v modlitbě a protilehlý levý anděl taktéž obrácený k Ježíši rozhoupává kouřovou kadidelnici (obr. č. 69.B). Obě postavy ženského typu jsou oblečeny v antikizující šat sepnutý páskem těsně pod hrudníkem. Odkazem na antiku je i čelenka, kterou mají obě postavy ve vlasech. Křídla andělů jsou podány dekorativně s výraznou stylizací. Kořeny křídel jsou tvořeny barevnými listy či lupeny v barvách červené nebo zelené. Zbývající perutě připomínají svým tvarem píšťaly varhan (obr. č. 69.C).

Ježíš Kristus, ozářen světelným paprskem vycházejícím za jeho zády, je zobrazen čistě frontálně. Pravou rukou žehná, levou pak pokládá ke své hrudi, kde je umístěno Nejsvětější srdce Páně se stylistickým naznačením trnové koruny ovinuté okolo srdce a křížkem v jeho středu.

V nice epištolní strany presbytáře je zobrazena menší freska. Ta zobrazuje mužskou postavu oděnou v arabský oděv s turbanem, kterak pozvedává k nebesům chléb. Muž podaný z profilu obětuje tělo Kristovo před symbolickou menzou, na které stojí kalich s Tělem Kristovým stejně tak, jak to popisuje příběh o Melchisedechovi. K této ikonografické atribuci napovídá taky nápis pod scénou „MELCHISEDECH“. Köhler zde připomíná starozákonní příběh návratu Abrahama po vítězném osvobození svého bratra Lota ze zajetí, kdy mu právě

Melchisedech přišel vstříc s požehnáním. Symboly eucharistického kalicha a chleba měly představovat předobraz poslední večeře.

Co se týče výzdoby dřevěného kazetového stropu, je svým podáním výrazně ovlivněn lidovými prvky. Provedení květů a rozvilin je v barvách červen, zelené a žluté.

Dřevěnou tribunu vyzdobil Jano Köhler sedmi dekorativními výjevy složenými ze čtyř zelených věnců ovázaných pentlemi a zdobený oranžovými květy, ale i světeckými postavami. Po levé straně je do tonda umístěna postava sv. Barbory, po pravé pak další postava, patrně sv. Jiří. Ve středu zpěvácké tribuny jsou v místě jejího zalomení symboly černé a bílé orlice, které obklopují postavu lva na červeném pozadí. Tyto znaky odhalily dva andělé pozvednutím modré drapérie (obr. č. 69.F).

Köhler navrhl i výzdobu špalet šesti oken. Tu tvoří vegetabilní stylizované listy s barevnými květinami, které jsou svázány stylizovanou mašlí u paty oblouku. V samém středu vrcholu špalety jsou umístěny konsekrační kříže.

Dekoratívni výmalba stěn kaple pokračuje dále i v lodi v podobě souvislého geometrického koberce přerušovaného pouze okny.

Výzdobu interiéru kostela doplnil Köhler dvěma poměrně rozměrnými oleji.

Na evangelijní straně vítězného oblouku je umístěna malba *Posledního soudu* (obr. č. 69.D). Jeho protipólem je *Nanebevzetí Panny Marie* (obr. č. 69.E).

V centru obrazu *Posledního soudu* stojí postava Ježíše Krista v bílé tunice a krvavě rudém plášti, který o sebe opírá dřevěný kříž. Kristus na nebesích obklopen sluneční září je po své pravici doprovázen hlavami andílků v obláčcích, vpravo pak stojí anděl posledního soudu s trubkou. Ve spodní části obrazu

se odehrává dramatická scéna, v níž sráží ozbrojený archanděl Michael padlé k zemi. Pohlcen bojem protivníka v úšklebku se rozpřahuje svým mečem. Z druhé strany klečí zbožné postavy preláta s biskupskou čepicí a muž ve středním věku s bradkou. Tuto postavu můžeme určitě identifikovat jako Jano Köhlera, jenž zde umístil svůj kryptoportrét.

Druhé malbě dominuje Nanebevzatá Panna Marie stojící na modré zeměkouli obklopená bohatými obláčky a hlavami andílků, jež zašlapuje plazícího se hada jako symbol přemoženého hříchu. Podobně jako v případě ikonografického schématu Sacra conversazione i v tomto případě Marii doprovází další postavy. Nejedná se však o svaté, ale o postavy světské. Pod jejíma nohama se objevují zástupci lidu. Vlevo k ní vzhlíží důstojník, ve kterém bychom opět mohli poznat samotného autora a sedící mladá matka v kroji s dítětem, která se společně modlí růženec. Po pravé straně stojí měšťanská dívka a pod ní se krčí ve strachu voják s pistolí, ke kterému je vztažena připomínka války a válečného utrpení v podobě ohně.

Podobně jako obrazu Posledního soudu dominuje červené, dramatická barva a teplé tóny, Nanebevzetí Panny Marie Köhler charakterizoval modrými chladnějšími odstíny, které celou scénu zklidňují.

Rozbor díla:

Výzdoba oslnovické kaple v duchu „Gesamtkunstwerku“ patří mezi Köhlerovy nejzdařilejší práce. Kvalitativní nedostatky, které se zde objevují zejména ve formálním provedení drobnější obrazů, musíme přiřadit úplně nové obnově některých děl, které prováděli z části laici a neškolení oslnovičtí dobrovolníci.

Köhler dokázal reagovat na moderní umělecký vývoj. Spojil myšlenky regionalismu se secesními myšlenkami v kvalitní soubor prací, které působí jednotně.

Za velmi kvalitní bych označila zejména oba olejové obrazy. V nich se umělci podařilo vystihnou působivě sdělení a atmosféru zobrazené události zcela podle vlastní invence. Obrazy jsou i přes svůj sakrální obsah symbolickými díly. Jsou zdařilé také po formální stránce a najdeme v nich typický Köhlerův rukopis.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 31-37.

Literatura:

Filip, 2004, s. 106-107; Sedlák, 2004, s. 150-153; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 69.A-F

23. Hodonín

Návrh vojenské kaple, 1916

Současný stav:

Nedochováno.

Vznik a historie práce:

O existenci výzdoby vojenské kaple v Hodoníně se dozvídáme pouze z jednoho novodobého zdroje. Žádné bližší informace o tom, zda výzdoba pro kapli skutečně vznikla, nemáme.

Literatura:

Filip, 2004, s. 107.

24. Praha

Náhrobek generálního ředitele firmy RAKO Emila Sommerschuha, 1919

Současný stav:

Nejasný.

Technika a umístění:

Řezaná keramická mozaika náhrobku.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler vytvořil mozaikovou výzdobu náhrobku třetímu řediteli věhlasné keramické šamotové rakovnické továrny Emilu Sommerschuhovi (1898-1919). Jistě se to stalo Köhlerovi ctí, protože šlo o období vrcholného rozvoje tohoto materiálu, coby typického výzdobného prostředku secesního umění.

Popis:

Vzhledem k tomu, že se práce nepodařila najít a ani dostupné prameny neuvádí, co by měla zobrazovat, nelze práci blíže popsat.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Toman, 1993, s. 513.

25. Střílky

Hřbitovní kaple

Kristus Vykupitel, (20. léta 20. století)

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 70.

Technika a umístění:

Mozaikový obraz nad hlavním oltářem hřbitovní kaple.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

O vzniku obrazu pro barokní hřbitovní kaple ve Střílkách se nepodařily zjistit žádné bližší informace. Formální analýza napovídá, že mohl být obraz vytvořen v průběhu 20 let 20. století.

Popis:

Mozaikový obraz zobrazuje stojící asketickou postavu Ježíše Krista v roztrhaném šatě. Köhler zachytil zmrtvýchvstalého Krista, jenž vychází z temnoty za ním a vyzraňuje ze sebe jemné, ale silné paprsky demonstrující zázračnost celé události. V levé ruce drží rudý prapor vítězství, pravou, šlachovitou ruku pozdvihuje varovně vzhůru.

Rozbor díla:

Obraz *Krista Vykupitele* je v celé Köhlerově tvorbě velmi výjimečný svým dramatickým, až patetickým barokním podáním scény, která má silný emotivní účinek.

Nezvyklá je také fyziognomie Ježíšova těla, která připomíná středověké naturalistické cítění jeho utrpení.

I přes problematickou práci v mozaikové technice se umělci podařila vyjádřit výjimečná atmosféra výjevu.

Obrazová příloha: obr. č. 70.

26. Velké Bílovice

Zastavení křížové cesty, městský hřbitov

XIV. zastavení křížové cesty a X. růžencových zastavení,
1920

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freska v nikách křížových a mariánských zastavení po obvodu hřbitova.

obr. č. 71.B

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Výzdoba jednotlivých kaplí byla objednána bílovickým farářem a děkanem uherskohradištským Inocencem Obdržálkem. Jano Köhler zde spolupracoval s architektem Dominikem Feyem a práce provedl v letních měsících roku 1920.

Popis:

Z celkového počtu dvaceti pěti zastavení se do dnešní doby zachovaly pouze tři, a to ve fragmentární podobě. Jednotlivá zastavení kaplí, ve kterých byly výjevy umístěny do nik, nejsou číslována. Pravděpodobně se zde nalézají pozůstatky jednoho křížového zastavení (obr. č. 71.A) a růžencové zastavení s *Pannou Marií* (obr. č. 71.B) a s *žehnajícím Ježíšem Kristem* (obr. č. 71.C).

První zmíněná freska je velmi špatně čitelná. Jde o postavu muže v dlouhé tunice přidržující v obou rukách kříž. Na pozadí je hradební architektura s gotickým lomeným obloukem. Pravděpodobně jde o vyobrazení V. křížového zastavení, kdy Ježíš padl pod křížem, ale pomáhá mu postava Šimona. Takové určení vychází z podobného podání výjevu užitě na Sv. Hostýně.

Druhý dochovaný obraz zachycuje ženskou hlavu se svatozáří v bílém šatu a modrém šátkem. *Panna Marie*, která má ruce sepjaté k modlitbě, vykazuje typický rukopis umělce svým podáním obličeje postavy s velkýma očima, výrazným obočím, malými ústy a větším štíhlým nosem).

Posledním výjevem je stojící prostovlasá postava s žehnajícím gestem. Jde o zobrazení *Ježíše Krista*, který je oděn v dlouhou zlatou tuniku a fialový plášť. Štíhlá postava,

jejíž zřasení šatu napovídá nakročení vpřed je obklopena hustými bílými oblaky.

Rozbor díla:

Na zbývajícím fragmentu dochovaných obrazů nemůžeme posoudit a ohodnotit kvalitu Köhlerovy práce v Bílovicích. Rukopis umělce je jistý pouze u postavy Panny Marie. Pravděpodobně šlo o kompozičně jednoduché malby s výrazným koloritem a důrazem na obrysovou linii postav. Na zbývající práci také není doložený zřejmý secesní ornament, pravděpodobně se od něj Köhler v tomto případě zcela oprostil.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 44; Malíková, 2008, s. 38-39.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 71.A-C

27. Valašské klobouky

**Kostel Povýšení sv. Kříže,
1921**

**A) Adorující andělé a
ornamentální výzdoba,**
(pilíře vítězného oblouku).

B) Zvěstování Panny Marie

obr. č. 72.E

s doprovodnými andělskými postavami, (strop na evangelijní straně příčné lodi).

C) Sv. Cyril a sv. Metoděj s doprovodnými postavami světců (bl. Jan Sarkandr, sv. Prokop, sv. Ludmila a sv. Václav, (strop na epištolní straně příčné lodě).

D) Kristus Pantokrator, Kristus dobrý pastýř, sv. Kliment a Milosrdný samaritán, (střed klenby kupole).

Současný stav:

Obnoveno 1981, 2001.

Technika a umístění:

Freskové obrazy umístěné na evangelijní i epištolní straně vítězného oblouku, na pandantivech kupole a v jejím středu a na klenbě ramen příčné lodi.

Značení:

Zn. JANO KOEHLER 19. IX 1921 (vpravo dole na fresce Zvěstování Panně Marii).

Vznik a historie práce:

Objednavatelem vnitřní výzdoby kostela ve Valašských Kloboucích se stal místní farář Ignác Kremel, a to roku 1921.

Současná podoba je od originálního provedení dosti vzdálená, prošla totiž několika restaurátorskými zásahy. Ten poslední spadá do roku 2001.

Popis:

Výzdoba interiéru navržená Jano Köhlerem je soustředěna na figurální výjevy drobného měřítka zejména na klenbě lodi kostela.

Po stranách vítězného oblouku najdeme dvě stojící postavy adorujících andělů, přísně zasazených do obdélného geometrizovaného rámu. Oba andělé otáčející své postavy směrem do lodi k divákovi jsou oděni v kněžský zlatý ornát nasazený na bílé tunice. Anděl na evangelijní straně se zelenou stuhou ve vlasech drží v ruce rozevřený svitek a jeho obraz je obohacen o malou lucernu. Protilehlá postava s červenou čelenkou se věnuje hře na loutnu a v jeho pravém dolní rohu stojí váza s květinou.

Obě postavy jsou statické, uzavřeny v prostoru a působí téměř neživotně. Porovnáme-li jejich provedení s anděli v gymnaziální kapli v Kyjově (viz. srovnání č. kat. IV.3. 6.), musíme tyto práce označit přímo za podprůměrné.

Do střední části klenby lodi, v křížení s lodí boční, umístil umělec dva kruhové a dva oválné medailony. Jejich náměty jsou *Poslední soud* se sedícím Kristem na duze obklopeným dvěma anděly nesoucími symboly utrpení (obr. č. 72.A) a mu protilehlý trůnící sv. *Kliment* oděn jako biskup pravoslavné církve doprovázený dvěma dětskými *andělskými figurami* (obr. č. 72.B). Oválné obrazy jsou pak doplněny o dva kruhové s náměty *Milosrdného samaritána* v podobě muže s turbanem ošetřujícího malomocného (obr. č. 72.C) a *Ježíše Krista, dobrého pastýře*, jež se sklání k právě nalezené ztracené ovečce (obr. č. 72.D).

Také v této části výzdoby nenajdeme vyšší kvalitu zpracování, ba právě naopak, vyskytují se zde formální a kompoziční nedostatky

Výzdoba klenby lodi pokračuje dvěma obdélnými freskami, které jsou v rozích klenby doplněny drobnými medailony. Obraz *Zvěstování Panny Marie* (obr. č. 72.E), která přináší nové schéma uspořádání výjevu doplňují oválné obrazy bust českých

patronů sv. Václava s praporcem a přilbou na hlavě (obr. č. 72.F), sv. Ludmily s korunou i šátkem zároveň (obr. č. 72.G), bl. Jana Sarkandra s žehnajícím gestu (obr. č. 72.H) a sv. Prokopa jako mnicha s plnovousem a berlí (obr. č. 72. CH). Stejně jako světecké medailony nejsou svým podáním ničím obzvláště zajímavými, také freska s Pannou Marií neobměňuje Köhlerovo tradiční schéma výjevu Zvěstování. Mladá Marie klečí na jednom kolenu v levém rohu obrazu, anděl k ní přistupuje ze sluneční záře s liliovou kyticí z pravé strany. Zkosený povrch země, na kterém Marie klečí není podán příliš dobře, celý obraz tak působí kompozičně nevyrovnaně.

Protipólem tohoto výjevu je freska zobrazující sv. Cyrila a Metoděje (obr. č. 72.I), který je svým podáním velmi příbuzný obrazu hlavního oltářní obrazu umístěného v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Prostějově (viz. srovnání č. kat. IV.3. 4.). Podání postav respektuje ikonografickou tradici zobrazování obou věrozvěstů. Chybějícím prvkem, obvykle Köhlerem umístěným do středu obrazu, je pravoslavný dvouramenný kříž. Novinkou je do kompozice přidán smírčí, zvaný též cyrilometodějský kříž na levé straně obrazu. Ten můžeme chápat jako pozůstatky z dob prvního velkého rozvoje křesťanství na Moravě prostřednictvím misie této dvojice v první polovině 9. století.

Malé medailony umístěné v rozích klenby zobrazují nahé putti s rouškou v manýristickém duchu. *Andílci* nesoucí na svých ramenou růžové květy či zelené věnce poukazují na nepříliš čitelnou sakrální architekturu zobrazenou z ptačí perspektivy (obr. č. 72.J).

Rozbor díla:

Zhodnotit výzdobu chrámu ve Valašských Kloboucích není vůbec snadné. I když zde cítíme Köhlerovu ruku, současný stav napovídá spíše pouze na citaci Köhlerovy práce jiným umělce.

Pozdější restaurátorské zásahy změnilly freskové obrazy do té míry, že setřely veškeré jejich tušené kvality.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 45.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Toman, 1993, s. 513; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 72.A-J

28. Šumice

Farní budova, Šumice 29

Panna Marie s Ježíškem, 1921

obr. č. 73.

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freska nad vchodem fary.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

O vzniku fresky nad vchodem novostavby fary se dochovaná farní kronika nezmiňuje. Díky nesrozumitelným zápiskům není také jasné, který farář mohl obraz od Jano Köhlera objednat.

Popis:

Obraz velmi malých rozměrů je zobrazením intimního vztahu matky a dítěte. Postava korunované madony s dlouhým šátkem přidržuje dětskou chlapeckou postavu v bílé tunice a svatozáří. Stejně jako obličej matky, je malý Ježíšek jemnou a líbeznou postavou. Jeho gesto roztažených rukou směřuje k věřícím, které vtahuje do svého obětí, ale připomíná také naivní dětské vykročení do světa, které usměrňuje a hlídá matka. Celou scénu zobrazenou na kobaltově modrém pozadí se zlatým nápisem („*Svatá Boží rodičko oroduj za nás*“) doplnil umělec o malé zátiší s růžemi ve váze po pravé straně.

Rozbor díla:

Podobně jako se Jano Köhler zabýval celý život dvojicí sv. Cyrila a Metoděje, varioval také neustále dvojici Marie s dítětem. V tomto případě sice povýšil *Marii na Královnu nebeskou*, ale jejím vztahem k dítěti zdůraznil princip mateřství a lásky. Intimitu scény zdůraznil také užitím světlých pastelových tónů a vytvořil tak líbezný obraz dekorující fasádu fary.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4

Obrazová příloha: obr. č. 73.

29. Napajedla

Výzdoba klášterní kaple, 1922–1923,

(dnes koncertní síň
Rudolfa Firkušného)

A) Výzdoba kazetového stropu a závěru kaple

obr. č. 74.B

B) Zjevení Panny Marie Hostýnské, (evangelijní strana lodi).

C) Pout' na Velehrad, (epištolní strana lodi).

Současný stav:

Obnoveno v 90. letech 20. století.

Technika a umístění:

Freska na stropu a freskové obrazy na evangelijní i
epištolní straně lodi.

Značení:

Zn. *FECIT JANO KOEHLER 1923.*

Další zn. *IUSSU DR. CYRIL SEJFERT* (vpravo dole na obraze
Zjevení Panny Marie Hostýnské).

Vznik a historie práce:

Dnešní kaple Rudolfa Firkušného byla součástí ženského kláštera, který vždy sloužil jako vzdělávací zařízení. Zadavatelem práce výzdoby se Jano Köhlerovi stal majitel napajedelského cukrovaru, a to roku 1922. V době socialismu byla původní výzdoba zamalována a do původní podoby již nebyla

rekonstruována v úplnosti, došlo k obnovení freskových obrazů a části dekorace.

Popis:

Halová kaple s půlobloukovým zakončením je vyzdobená kazetovým stropem a ornamentální výzdobou presbytáře. Na evangelijní i epištolní straně je pak obohacena o dva freskové obrazy s náboženskou tematikou.

Strop dělený třemi řadami se čtvercovými kazetami je oživen živým kontrastem komplementárních barev. Šachovnicové střídání zelených a červených čtverců je doplněno o geometrizovaný ornament světlé barvy se žlutými středy (obr. č. 74.A).

Vegetabilní ornament nese také podhled vítězného oblouku. Zde nacházíme Köhlerovy nové výzdobné prvky: kosodélníky zdobené obilnými klasy a pětilístky.

Presbytář nese zářivý kolorit v podobě žluté sítě se vsazenými bílými mnohoúhelníky a červenými paprsky v útvaru, jenž připomíná rozvinutý vějíř. Pata kupole je ozdobena lištou v jiném barevném i tvarovém složení.

Evangelijní strana lodi kaple nese mnohofigurální obraz zobrazující žánrovou scénu *Poutě venkovanů ke sv. Hostýnu*. K takové ikonografii nás zavede architektura hostýnského chrámu vpravo a nad ním zobrazení korunované Marie s Ježíškem obklopené sluneční auroou. V čele průvodu jde muž nesoucí kříž ozdobený věncem v doprovodu dvou chlapců a dvou mužů s praporci s obrazy světců. Za nimi pak kráčí krojované ženy s šátky a plnými látkovými nůšemi. Mezi nimi spatříme také postavu faráře, jež předčítá z Bible. Procesí je zobrazeno v momentě, kdy právě vyšlo z jehličnatého lesa na kopci a odhalila se mu stavba kostela ve stejné chvíli, jako se poutníkům zjevila Panna Marie, Královna nebes (obr. č. 74.B).

Protilehlá scéna s podobnou tématikou je řešena kompozičně jinak. Obnažená krajina s chrámovou architekturou Velehradu se rozprostírá ve středu obrazu. Po levé straně se v němém úžasu zastavila skupina poutníků, někteří klesli na kolena, jiní sklopili zrak v modlitbě. Od protilehlé skupiny je dělí chodniček vedoucí ke svatému místu, cíli jejich poutě. Protilehlá skupina věřících obklopuje personifikovanou postavu Církve, jenž je oděná ve zlatý plášť, drží v levici dvouramenný patriarchální kříž a pravou rukou pozvedá ve výrazném gestu prst směrem k nebi. Je obklopena svými nejvěrnějšími, které představují děti držící vysoké svíčky, mladík držící rozevřenou Bibli s iluminací Krista v mandorle a prvními verši z evangelia podle Jana („*Na počátku bylo slovo a to slovo bylo Bůh a Bůh byl to slovo*“) a mnišskou postavou muže držícího se za srdce (obr. č. 74.C).

Rozbor díla:

Výzdoba kaple zdařile mísí světskou a sakrální tematiku v kompaktní celek. V duchu secesního výzdobného systému Köhler obohatil vnitřní prostor živým koloritem.

Nový přístup k náboženské tematice dal vzniknout poměrně kvalitním freskám, jež do sebe nechali opět proniknout Köhlerovu typickou lidovou tematiku. Obrazy jsou kompozičně i barevně vyvážené. Umělec se pokoušel do obrazu vnést nádech nadpozemské atmosféry zázraku, který můžeme potkat obyčejné věřící, což se mu podařilo.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 45.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4.

Obrazová příloha: obr. č. 74.A-C

30. Hodonín

Kostel sv. Vavřince, 1922, 1936

A) Ornamentální výzdoba presbytáře a lodi, medailony čtyř evangelistů, konsekrační kříže.

B) Obraz Josefa s malým Ježíšem, (boční oltář na evangelijní straně, mozaika).

C) Obraz Panny Marie, (boční oltář na epištolní straně, mozaika).

obr. č. 75.B

Současný stav:

Veškerá fresková výzdoba zanikla, mozaikové obrazy jsou v původním stavu.

Technika a umístění:

Fresková ornamentální výzdoba lodi a vítězného oblouku, freskové medailony v křížení kostela, benátská mozaika bočních oltářů v lodi kostela.

Značení:

Zn. *KOE* (vpravo dole na mozaice *Josefa s malým Ježíškem*),
INV. KOE (vpravo dole na mozaice *Panny Marie*).

Jiné zn. *FEC. VACKAR BRNO* (vpravo dole na mozaice *Josefa s malým Ježíškem*).

Vznik a historie práce:

K provedení vnitřní výzdoby byl Jano Köhler osloven katolickým výborem při příležitosti celkové rekonstrukce poničeného kostela.

První etapu výzdoby v podobě ornamentální dekorace a čtyř medailonů v lodi kostela provedl umělec roku 1922.

K nové výzdobě kostela sv. Vavřince se vrátil Köhler po 12 letech. První jednání o dodání návrhů na nové boční oltáře proběhly již začátkem roku 1934. V prvních návrzích, jež poslal umělec faráři 22. dubna bylo počítáno se čtyřmi bočními oltáři, menzou a tabernáklem v bílém mramoru se zlacením se zeleným žilkováním a červeným dekorem. Jednání o podobě oltářů probíhala více než rok, konečný výsledek v podobě kolorované kresby navrhující mozaiku pro Mariánský mramorový oltář poslal Köhler faráři v březnu roku 1935. Další zmínkou o postupu zakázky je pouze žádost umělce o zálohu ve výši 1 000 korun z 21. února 1936. Vyhotovení práce bylo opět pozdrženo. Jisté však je, že k provedení celkového plánu výzdoby nedošlo.

Vytvořeny byly pouze dva boční oltáře v podobě Panny Marie s dítětem a Josefa s malým Ježíškem.

V současné době se v kostele vyskytují pouze mozaikové obrazy, ornamentální výzdoba a medailony evangelistů byly zamalovány v průběhu roku 1998, kdy byly památkovým úřadem označeny za nekvalitní.

Popis:

O podobě freskové výzdoby kostela se dnes dovídáme zejména ze zápisů farní kroniky. V presbytáři provedl umělec malbu konsekračních křížů a úzkého vlysu s kruhovými stylizovanými útvary, s volutovým dekorem a s řeckými kříži umístěnými v jejich středu. Vegetabilní ornamentika, jež vycházela z lidových prvků, byla aplikována do vertikálně postavených obdélníků níže. Na barokní klenbě lodi se nacházel stylizovaný pletenec a konkávně prohnuté kosodélníky ukončené na obou stranách volutami.

Dnes rovněž zaniklé medailony čtyř evangelistů byly zobrazeny v klenebních výsečích presbytáře. Všechny postavy byly charakterizovány jednotným ikonografickým schématem, upomínajícím na jejich autorství evangelických textů. V ruku držely brk a knihu, která nesla zobrazení zástupného symbolu postavy věrozvěsta (tedy anděla, lva, býka a orla). Zatímco Matoušova kniha byla zavřená, ostatní ji drželi otevřenou. Jedinou ikonografickou odchylkou od tradice bylo dublované zobrazení Markova znaku lva. Jednou ho zobrazil na vazbě knihy, podruhé vedle evangelisty v okřídlené podobě.

Jano Köhler se do kostela v Hodoníně vrátil o více než deset let později. V technice benátské mozaiky vytvořil dva obrazy na boční oltáře.

Na evangelijní straně najdeme mozaikový obraz, který zobrazuje sv. Josefa s malým Ježíškem. Otec podán jako muž středního věku s vousem, což vychází ze starší tradice vázané na apokryfní texty, drží za ruku asi 10letého Ježíška. Oba kráčí v krajině za městem. Josef nese přes rameno své atributy v podobě tesařského náradí a na jeho povolání odkazuje také pracovní oděv. Ježíšek drží v levé ruce bílou lilii symbolizující čistotu. Oblečen je v bílou dlouhou tuniku a kráčí na rozdíl od Josefa bosý. Obě postavy sledují z obrazu

diváka, kterého nabádání k životu v poctivosti a čistotě (obr. č. 75.A).

Atmosféra výjevů nepůsobí příliš optimisticky a klidně. Umělec použil chladné tóny mozaiky (tmavě modrou, šedou a tmavě hnědou) a na pozadí obou postav stojí monumentální strom s tmavou kůrou kmene a bohatou korunou obrostlých listnatých větví. Blížící se katastrofu zvěstuje mohutné mračno valící se v podobě velkých oblaků za nimi nad městem.

Námětem druhé mozaiky je v oblacích stojící *Panna Marie*, která láskyplně přidržuje malého Ježíška na své pravé straně. Královna nebes, jejíž modrý šat symbolizuje nebe a její úlohu královny, se opět drží tradičního ikonografického schématu. Obě postavy jsou obklopeny oblaky, které jsou ovinuty pletencem s navázanými růžemi. Červené květy jsou připomínkou krve budoucího mučedníka. Zlato-žluté růže (jako zástupkyně bílých) mohou symbolizovat čistotu Panny Marie.

Stejně jako u předcházející práce i v tomto případě vybral Köhler chladnější odstíny, u tradičně teplých barev pak také zvolil jejich studenější tón. V obraze dal výrazně vyniknout svatozářím a koruně Madony, stejně jako kobaltově modré barvě, která patřila mezi jeho nejoblíbenější (obr. č. 75.B).

Rozbor díla:

Ve zpracování mozaikových obrazů můžeme sledovat umělcův vývoj a zdokonalení vlastní práce s benátskou technikou. Při srovnání s pracemi v Brtnici (viz. srovnání č. kat. IV.3. 20.) je hodonínské řešení odvážnější. Köhler se již nebál stínovat ostřejšími přechody a kontrasty barev. Záhyby bílého Ježíškova pláště například vytvořil pomocí šedé, či hnědý Josefům pláště oranžovými plochami. Vypustil také neutrální pozadí a zasadil figury do krajiny vyjadřující atmosféru, což je v této dekorativní technice obtížně vyjádřitelné.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 46; Farní kronika, 1922, s 57;
Malíková, 2008, s. 39-43.

Literatura:

Samek, 1994, A/J, s. 495-496; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 75.A-B

31. Věteřov

**Kostel sv. Cyrila a
Metoděje, 1925**

**A) Ornamentální výzdoba
vítězného oblouku a
lodi kostela,** (obr. č. 76.A).

obr. č. 76.B

B) Sv. Jakub, (evangelijní strana vítězného oblouku,
freskový medailon).

C) Sv. Filip, (epištolní strana vítězného oblouku, freskový
medailon).

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freska v interiéru kostela.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Kostel vymaloval Jano Köhler na objednávku věteřovského faráře Františka Janouše roku 1925. Pomocníkem mu byl Antonín Sychra z Kyjova.

Popis:

Výzdoba interiéru kostela se soustřeďuje v presbytáři, na vítězném oblouku a v lodi kostela je doplněna dvěma kruhovými obrazy v lodi.

Dekoratивní fresková malba je jemná a střídmá co do barev, ale i ornamentálních prvků. V okrových a žlutých barvách zdůraznil Köhler architektonické části stavby. V presbytáři mírně zintenzivnil žluť a přidal červené křížky. Podhledy oblouků i klenební náběhy na sloupy dekoroval bílou, pravoúhle zalamovanou lištou s menšími prvky. Placky klenby pak obtáhl po obvodu dvojitou linkou, kterou v rozích zakončil kosočtverci (obr. č.76.A).

Po obou stranách vítězného oblouku směřujícího do lodi jsou umístěny dva menší kruhové medailony s polopostavami světců.

Na evangelijní straně je obraz hlava apoštola *sv. Jakuba*. Jeho obličej je podán téměř z profilu, mladšího vzhledu s vousem a delšími vlasy. Oděný v bílý šat s rudě červeným pláštěm drží v levé ruce atribut odkazující na jeho mučednickou smrt. Valchářská hůl upomíná na to, kdy byl Jakub shozen davem ze střechy chrámu a poté lynčován až do chvíle, kdy byl udeřen do hlavy jedním z mužů a na tyto následky zemřel. Za postavou je zobrazena krajinná stafáž architektury a moře (obr. č. 76.B).

Protilehlým obrazem je světecká postava *sv. Filipa*. Starší postava s krátkým vousem byla Kristem povolána ve stejný

moment jako sv. Jakub. Na hlavě nese postava kapuci a v ruce drží kříž, atribut, který poukazuje na jeho misionářskou činnost v zemi Skytů, kde úspěšně vypudil hada z města Hierapolis právě prostřednictvím tohoto křesťanského symbolu (obr. č. 76.C).

Rozbor díla:

Pojetí výzdoby interiéru chrámu bylo jistě ovlivněno zadáním místního farníka. Ten pravděpodobně Köhlerovi příliš velký prostor pro tvorbu nedal, a tak je dekorace stěn velmi konzervativní. Ničím zajímavé nejsou formálně či ikonograficky ani figurální části. Vše se drží v duchu co největší jednoduchosti a srozumitelnosti.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 47-48.

Literatura:

Kosík, 2002, s. 10.

Obrazová příloha: obr. č. 76.A-C

32. Prostějov

Náhrobek Karla Dostála

- **Lutinova**, městský
hřbitov

Ukládání do hrobu, 1925

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 77.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika náhrobku.

Značení:

Zn. 1925. *Jano KOE* (vpravo dole).

Další zn. *RAKO*.

Vznik a historie práce:

Seznámení Jano Köhlera s Dostálem - Lutinovem bylo jedním z nejdůležitějších momentů v umělcově životě. Významná podpora a přátelství vůdce katolického kněžstva Katolické moderny, která stála proti České moderně, pomohla Köhlerovi v začátcích vlastní kariéry.

Právě Prostějov, kde si výtvarník vytvořil také díky Lutinovi dobré jméno, se pak stal důležitým centrem jeho umělecké tvorby. Lutinov jej seznámil s řadou farníků, mezi nimiž vynikal František Starý, ale dal mu příležitost publikovat vlastní drobné grafiky a informoval o Köhlerově právě probíhající či dokončené monumentální práci.

Pravděpodobně během jedné z obvyklých návštěv Köhlera na prostějovské faře došlo k hovoru o budoucí výzdobě Lutinova náhrobku, jenž byl skutečně realizován dvě léta po básníkově smrti roku 1925.

Popis:

Obraz, který Jano Köhler navrhl pro Lutinův náhrobek, se držel vysloveného přání zemřelého jen s malými odchylkami. Zobrazuje skupinu čtyř postav ve scéně *Ukládání do hrobu*. V centru obrazu stojí s útrpným výrazem Panna Marie držící v obou rukách růžencovou korunu. Pod ní leží horizontálně položené tělo Ježíše Krista, jehož tradičně ukládají do hrobu

Nikodém a Josef z Arimatie. Tyto postavy jsou kryptoportréty Dostála - Lutinova v podobě Nikodéma a Jano Köhlera jako Josefa z Arimatie. V pozadí výjevu se nachází jeruzalémské stavby, v levé části skupiny malá bronzová lucernička.

Atmosféra obrazu je vyjádřena nejen barevným složením převládajících temných barev (na šatu Marie i obou doprovodných postav), ale i rozervanou krajinou v pozadí výjevu. Dramatickým slunečním paprskům nad Jeruzalémem nechce dát proniknout velké valící se husté nebe v šedé barvě na pozadí. Dramaticky je podaná i krajina na golgotském návrší vytvořená nepravidelnými plochami tmavých barev.

Pod obrazem je umístěn nápis: „*RECORDARE JESU PIE! NEZAPOMEŇ SE JEZU MILÝ!*“

Rozbor díla:

Provedení obrazu v kachlové mozaice by se dalo svým pojetím zařadit mezi zastavení křížové cesty na sv. Hostýně, které Köhler řešil řadu let. Doplnil tak poslední výjev zastavení, které zde však vytvořil dříve Joža Uprka (viz. srovnání č. kat. IV.3. 15.). Proti hostýnské práci zde umělec použil výrazně tlumenější kolorit, který zdůrazňuje pochmurnou atmosféru scény. V mozaice vyniká mrtvé tělo Ježíše se světlým inkarnátem v kontrastu s tmavými šaty ostatních postav. Zvolená barevnost nebyla nejvhodnější. I když šlo pravděpodobně o záměr, jednotlivé postavy nejsou od sebe příliš odlišeny. Pozadí také působí poměrně prázdně, když zanechal Köhler monochromní šedivé barvě nebes velký prostor.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 49.

Literatura:

Glivický, 1941, s. 21; Mathon, 1943, s. 49; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 77.

33. Želetice u Kyjova

Kostel sv. Jakuba, 1925

A) Ornamentální výzdoba interiéru kostela

B) Sv. Antonín Paduánský,
(epištolní strana
presbytáře)

C) Sv. rodina, (evangelijní
strana presbytáře)

obr. č. 78.C

Současný stav:

Zatřena část výzdoby fasády kostela, vitráže v původním stavu.

Technika a umístění:

Vitrážová výzdoba oken na evangelijní i epištolní straně závěru kostela.

Značení:

Zn. *J. KOHLER 1925* (vitráž se *Sv. Rodinou*).

Další zn. *Zhotovil J. Říha Brno*.

Vznik a historie práce:

Zakázce na freskovou a vitrážovou výzdobu kostela, kterou dostal Jano Köhler v průběhu generální opravy a přestavby objektu roku 1925 předcházela daleko časnější kontakt s místním panem farářem. Již z roku 1917 jsou dochovány Köhlerovy studie kruchty a varhan kostela.

Oba vitrážové obrazy zasazené pravděpodobně ve stejném roce jako byla provedena dekorativní výmalba kostela jsou jmenovitě věnovány dvěma uvedeným rodinám, jež na vznik výzdoby finančně přispěly.

Současná podoba výzdoby kostela je redukována. Ornamentální dekor nacházející se po celé výšce stavby dnes zdobí především podhledy oblouků a vítězného oblouku a tektonické části stropu a sloupů. Ve spodní části byla výzdoba zamalována.

Popis:

Ornamentální výzdoba klenebních výsečí a oblouků lodi i bočních kaplí je jemně zdůrazněna žlutou dvojitou linkou. Závěr klenby je dále obohacen o oválný obrazec a ve výběžích klenby je doplněn o útvary s rozvilinami s červenými kříži v jejich středech. Nejbohatší zdobení chrámu najdeme v podhledu vítězného oblouku. Zde o geometrický dekor tvořený kosočtverci s křížky uprostřed v barvách žluté, červené a modré (obr. č. 78.A).

Hlavními pracemi Jano Köhlera v kostele jsou dvě vysoká vitrážová okna po obou stranách presbytáře.

Na epištolní stranu zhotovil umělec skleněnou vitráž s námětem *sv. Antonína Paduánského*. Bohatě kolorovaný obraz zobrazuje ve svém středu postavu světce oděného v hnědé řádové františkánské roucho. Na svém levém rameni drží malého Ježíška, kterého doprovází další chlapecká postava. Hlava světce i Ježíška dekoruje vedle vlastním nimbů ještě svatozář tvaru oválu. Chlapec vzhlížející k oběma postavám pozdvihuje výše chléb. Výjev se odehrává v prostředí středověké architektury, což naznačuje románské okno. Po pravé straně stojí džbán s květinou. Obtížné vyjádření prostorové perspektivy ve vitráži vyřešil umělec použitím šachovnicového koberce, jehož úběžník umístil za Antonínovu postavu. Pod postavami je umístěn nápis dokládající donaci obrazu: „*KE CTI A SLÁVĚ BOŽÍ A VĚRNOSTI K SV. ANTONÍNOVI VĚNOVALA KATEŘINA SLÁMOVÁ.*“ (obr. č. 78.B).

Protilehlým obrazem je námět *Svaté rodiny*. Skupina Ježíška, Panny Marie a Josefa stojí taktéž na pozadí románské architektury. Ve středu stojí Ježíšek, kterého drží za ruku vlevo stojící matka. Josef, který usměrňuje žehnající Ježíškovo gesto připomíná a nabádá věřící k čistotě víry prostřednictvím kytice lilií ve své ruce. V celkovém pojetí scény se Köhler zdržel zcela tradičního ikonografického schématu a barevného rozvrhu. I v tomto případě najdeme pod malbou nápis, který vyjadřuje myšlenku celého obrazu: „*SV. RODINU, BUĎ VZOREM ROINÁM NAŠIM! DAROVAL JAN ŠVÁBÍK.*“ (obr. č. 78.C).

Rozbor díla:

Práce Jano Köhlera pro želetický kostel je výtvarně průměrnou prací umělce. Jednoduchá ornamentální výzdoba nevyniká tvarově ani barevně a spíše jemně doplňuje interiér kostela tak, aby nebyla rušivým elementem. V případě obou vitrážových obrazů, v nichž můžeme sledovat dobrou formální i

kompoziční práci je spíše akademickou a eklektickou prací. Jano Köhler se pomalu začal odvracet od secesních principů a vrátil se opět k realistickému zobrazování postav.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 44-46.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 20; Bílovský, 2001; Dunděra, 2008, s. 16; Stoklasa, 2007, s. 31, *Želetice*, 2001.

Obrazová příloha: obr. č. 78.A-C

34. Příkazy (okres Olomouc)

Kaple sv. Cyrila a

Metoděje

obr. č. 79.A

Ornamentální výzdoba interiéru kaple, 1925

Současný stav:

Obnoveno v redukované podobě po r. 1945.

Značení:

Nezn.

Technika a umístění:

Ornamentální výzdoba závěru kaple, zploštělé kupole, špalet oken i obvodového zdiva chrámu technikou fresky.

Vznik a historie práce:

Na výzdobě nové a dosti moderní kaple navržené brněnským architektem Göttlicherem se podílelo hned několik moravských umělců. Zatímco se Julius Pelikán (1887–1969) zabýval sochařkou výzdobou a Eduard Milén malbou, Jano Köhler byl osloven arcibiskupem Leopoldem Prečanem k ornamentální výzdobě interiéru.

Původní podoba výzdoby se však do dnešního dne nedochovala v úplnosti. Kaple byla výrazně poškozena během druhé světové války a výzdoba byla obnovena po roce 1945 v redukované podobě.

Popis:

Z dobové fotografie (obr. č. 79.A) můžeme vyvodit, že Köhler se v presbytáři zaměřil na čisté geometrické prvky. Půdorys závěru zdůraznil dlouhou nepřerušovanou lištou a stejně obtáhl také výklenek okna. Stěny kaple byly děleny velkými vertikálními obdélníky a směrem k presbytáři vyzdobil stěnu vegetabilními úponky s hrozny.

Barevný koberec ve spodní části stěn je dnes neobnoven. Tvořila ho šachovnice s vepsanými kruhy.

Nejbohatší dekoraci spatříme ještě dnes na kupoli kaple. Ta je tvořena soustřednými kruhy vycházejícími s červené květiny ve středu. Následuje kruh s menšími zaoblenými kazetkami s ornamentální výplní, dále nápis „*SLÁVA NA VÝSTOSTECH BOHU A POKOJ LIDEM DOBRÉ VŮLE*“ a kruh se zelenými motýlovitými útvary. Poslední, nejvzdálenější prstenec nese ostré trojúhelníky připomínající sluneční paprsky (obr. č. 79.B).

Výzdoba pětiúhelníkových oken, stejně jako prostorů mezi nimi, je velmi jednoduchá, tvořena barevnou malbou bez ornamentu (obr. č. 79.C).

Rozbor díla:

Současná podoba výzdoby kaple sice neodpovídá původnímu vzhledu, ale i přesto můžeme na dobových fotografiích sledovat, že skutečně nebyla progresivnější ani nápaditější. Pravděpodobně vyšla dekorace z požadavků zadavatele a Köhler se snažil přistoupit k novému pojetí strohé sakrální architektury novým způsobem. Jednoduchá výzdoba je zcela oproštěná od secesních prvků, regionalismu i historismu. Přesto však nenese žádné prvky modernějšího pojetí.

Prameny: www.zdroj, 3. 6. 2011.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19.

Obrazová příloha: obr. č. 79.A-C

35. Prostějov

Kostel sv. Cyrila a Metoděje,

1926-1934

A) Ornamentální výzdoba interiéru kostela.

B) Sv. Cyril a sv. Metoděj, (hlavní oltář).

obr. č. 80.A

- C) *Sv. Cyril si volí Moudrost*, (epištolní strana presbytáře).
- D) *Vzkříšení Ježíše Krista*, (vítězný oblouk).
- E) *Božské srdce Páně*, (epištolní strana lodi u vítězného oblouku).
- F) *Nanebevzetí Panny Marie*, (epištolní strana lodi).
- G) *Návrhy na reliéfní výzdobu zvonů*.
- H) *Návrh oltáře a sochy sv. Václava*

Současný stav:

Obnoveno roku 1988-1989.

Technika a umístění:

Fresková ornamentální výzdoba presbytáře a lodi kostela, olej na plátně hlavního oltáře, vitrážová malba na evangelijní straně presbytáře, freskové obrazy na stropě presbytáře i lodi, freska na vítězném oblouku směřujícím do kostela a freska na evangelijní straně lodi.

Značení:

Zn. *JANO KOHLER NENKOVICE 1911* (vpravo dole na obraze Nejsvětější srdce Páně), *JANO KÖHLER 1926* (vpravo dole na obraze sv. Cyrila a Metoděje), *J. KOE 1932* (vpravo dole a fresce Nanebevzetí Panny Marie).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler započal svoji práci pro kostel na objednávku místního faráře Františka Starého roku 1925 a zcela ji

dokončil až o deset let později. Na začátku stál oltářní obraz sv. Cyrila a Metoděje, který byl poté postupně doplňován o další výzdobu.

Tvorba pro tento kostel byla bohatá a dotkla se mnoha výtvarných odvětví. Roku 1928 Jano Köhler navrhl nové liturgické předměty; vytvořil novou dekoraci výšivek zvonů a ornátů a dále reliéfní dekoraci zvonů.

V souvislosti s miléníem smrti sv. Václava byl o rok později pověřen k vytvoření nového vedlejšího oltáře se sochou světce. Tento oltář však roku 1988 zanikl a jediným jeho pozůstatkem je Köhlerova socha sv. Václava, dnes umístěna v předsíni chrámu.

Ve 30. letech se Jano Köhler v kostele objevil znovu. Pokračoval další freskovou výzdobou chrámu v podobě freskového obrazu s polopostavou *Vzkříšeného Ježíše Krista* umístěného na vítězném oblouku a malbou *Nanebevzetí Panny Marie* na epištolní straně lodi.

Ornamentální výzdoba interiéru chrámu, která byla vytvořena dle Köhlerových návrhů jeho dlouholetým spolupracovníkem Janem Ježkem z Bystřice pod Hostýnem vznikla roku 1932. Dnes je však zalíčena novou výmalbou z roku 1989.

Svoje působení v kostele sv. Cyrila a Metoděje zakončil roku 1934 okenním obrazem v presbytáři sv. *Cyřil si volí Moudrost*.

V současné době se v kostele vyskytuje také olej s námětem *Nejsvětějšího srdce Páně*, který sem byl přenesen z prostějovského kostela Povýšení sv. Kříže roku 1990.

Popis:

Podobu ornamentální výzdoby můžeme dnes odvodit pouze z dochované fotodokumentace 50. let. Ta ale zachycuje pouze

poničený závěr kostela. V presbytáři navrhl Köhler síťový koberec tvořený nakoso postavenými čtverci s vepsanými osmilistými květy. Tato dekorace byla zakončena horizontální lištou tvořenou obdélníky střídajícími světlé a tmavé odstíny. Taková dekorace se ve své zjednodušené formě vyskytovala i v lodi chrámu.

Hlavní oltářní obraz zachycuje stojící postavy *slovanských věrozvěstů*, jež Köhler zasadil do letní svěží krajiny sytě zelených barev stromů a trávy. Obě postavy, vycházející z tradičního ikonografického schématu navazují na Köhlerem ustálenou kompozici výjevu. Ve středu trojúhelníkového schématu je umístěn kříž se dvěma rameny, který drží sv. Cyril oděný v mnišský hnědý šat. Mladší z obou postav s plnovousem drží v pravici Písmo Svaté, otevřené na ikoně s Kristem soudcem v mandorle. Postava sv. Metoděje jako biskupa oděného v bohaté zlacené roucho s červenou podšívku nese ve své levici relikviář s ostatky sv. Klimenta, kterému vytváří podstavec pomocí bílého plátna přehozeného přes svůj loket. Na obraze můžeme sledovat nové pojetí svatozáří, které upoutávají svým barevným provedením pozornost diváka. Smírčí kříž, který umělec oproti minulému provedení umístil za Metodějovu postavu (srovnání viz. č. kat. IV.3. 27.), je do kompozice trochu vtlačený. Svým podáním obou postav Köhler navázal na předcházející práci pro hlavní oltář kostela v Lužicích z roku 1924 (viz. srovnání č. kat. IV.3. 50.). Tajemnou dramatickou atmosféru obrazu zde nahradil přirozenou krajinnou stafáží upomínající na křesťanskou misií obou bratrů (obr. č. 80.A).

Připomínkou jedenáctistého výročí narození sv. Cyrila je vitrážová malba umístěná na epištolní straně kněžiště. Ta zachycuje dětskou postavu v modré tunice s kruhovou svatozáří s nápisem (KONSTANTIN), která natahuje ruce k ženské postavě V rudém šatu se zlacenými lemy. Na pozadí pak stojí tři ženské

postavy v dlouhých tunikách se smutnými výrazy v obličeji. Taková scéna z mládí slovanského věrozvěsta vychází z legendy, která popisuje sen sv. Cyrila, v němž byl vybidnut představitelem města, aby si mezi shromážděnými dívkami vybral svoji budoucí manželku. Chlapec si pak po dlouhém přemýšlení vybral Sofii - Moudrost, tu nejkrásnější ze všech.

Köhlerovi se podařilo vytvořit zdařilý, ikonograficky i kompozičně srozumitelný obraz. Barevné schéma (modré a červené) dalo vyniknout hlavním postavám výjevu. Köhler umístil výjev do ranně křesťanské doby, promísl antické motivy (šaty, účesy i obličeje postav) s renesančními prvky (šachovnicová zem vytvářející prostorovou perspektivu a fyziognomie postav), které obohatil o drobný secesní ornament.

Na vítězném oblouku směřujícím do lodi najdeme freskový obraz *Vzkříšení Ježíše Krista* s nápisem „JÁ JSEM VZKŘÍŠENÍ A ŽIVOT.“ Ve středu obrazu je umístěna subtilní, ale rozhodná postava polonahého Ježíše se svatozáří zahaleného pouze do bílého pláště přehozeného přes levé rameno. Bílé radiální paprsky, které vycházejí zpoza jeho těla z naznačené hrobky, a které odrážejí dvě postavy obklopující Krista, demonstrují Ježíšovu sílu a neohroženost. Mužské postavy zasažené paprsky jsem alegorickými postavami zla v podobě římských vojáků s kopími, jež způsobili Ježíšovo utrpení na kříži (obr. č. 80.B).

Velmi podobné technické zpracování jako na obraze Ježíšova vzkříšení můžeme pozorovat na fresce *Nanebevzetí Panny Marie*. Křehká a výrazně vertikalizovaná postava oděná ve světle červený až narůžovělý šat má na hlavě dlouhý průsvitný šátek spadající téměř až k zemi. Marie obrací svůj zrak k nebesům a gesto zkřížených rukou na prsou demonstrují úplnou odevzdanost a důvěru jejímu dalšímu osudu. Světelné paprsky, které vycházejí z Mariiny svatozáře vynikají na modrém pozadí nebes, na které ji vynáší dvojice andělů. Zde se objevuje zvláštní

kompoziční uspořádání obou ženských andělských postav se světlými vlasy, jež jsou nazírány z nadhledu a jsou zachyceny pouze vrchní části jejich těl. Marie stojí na oblačném polštáři, v jehož přední části jsou umístěny růžové květy (obr. č. 80.C).

Druhotně umístěný obraz s námětem *Nejsvětějšího srdce Páně*, jenž vznikl již roku 1911, se nachází na epištolní straně lodi u vítězného oblouku. Jedná se o jednoduchou malbu, která je založena především na účinku a atmosféře výjevu. Jano Köhler umístil Kristovu postavu do temnosvitu, z něhož vystupuje pouze výrazná barva rudého pláště postavy, červené srdce s trnovou korunou na pozadí zlaté tuniky Ježíše a svatozář (obr. č. 80.D).

V tomto díle sledujeme úplnou změnu přístupu k formálnímu zpracování obrazu. Pevné kontury a linie postavy zmizely. Köhler také upustil od jakéhokoliv secesního ornamentu a svým podáním odkázal na temnosvitnou malbu baroka.

Výzdoba všech tří nově zakoupených zvonů, která byla vytvořena dle Köhlerových návrhů, obsahuje kartuše s reliéfním vyobrazením postav světců. Na všech zvonech najdeme obraz soluňských věrozvěstů *sv. Cyrila a sv. Metoděje*, které reliéfy světců, kterým byly jednotlivé zvony zasvěceny. První je zvon sv. Václava, který nese reliéf českého patronu s československým znakem. Druhý je vyzdoben obrazem sv. Ludmily s moravskou orlicí a třetí pak obrazem sv. Prokopa se znakem města Prostějov.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 50; Starý, 1927–1989, nečisl.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Glivický, 1941, s. 21; Kavička, 2009, *Prostějovský farní věstník*, 1931-35; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 80.A-D

36. Olomouc

Arcibiskupský palác, 1926-1927, Biskupské náměstí 9

A) Dobry pastyř, (vestibul přízemí).

obr. č. 81.F

B) Výzdoba hlavního schodiště.

C) Alegorická postava Mikulova, (nad vchodem do arcibiskupových pracoven).

D) Alegorická postava Kroměříže, (nad vchodem do reprezentačních sálů).

E) České nebe, (kaple řádových sester sv. Kříže).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freska (přízemí budovy a kaple), sgrafito (strop schodiště).

Značení:

Zn. PINX: 1926-29 J. KOEHLER (rozvilina vinné révy (boční stěna kaple řádových sester), J. KOE 16. IX. 1927 (vpravo dole Alegorie Mikulova), J. KOE 23. IX. 1927 (vpravo dole Alegorie Kroměříže), A. D. 1926 JANO KOEHLER (hlavní schodiště), J. KOEHLER 8. X. 1927 (vpravo dole fresky Ježíš Kristus Dobrý pastýř).

Vznik a historie práce:

Objednavatelem výzdoby celé kaple, ale i schodiště a další výzdoby byl arcibiskup Leopold Prečan. Ten se rozhodl k obnově výzdoby rezidence, která byla téměř celá zničena požárem brzy po jeho nástupu do funkce roku 1923. Když se Prečan rozhodoval komu tuto práci svěřit, objevil se u něho nečekaně Jano Köhler. Aby pomohl arcibiskup umělci zmitajícího se v existenční tísní, zadal práci roku 1923 právě jemu. Podle návrhů Jano Köhlera provedl většinu freskové výzdoby firma Vačkář z Brna roku 1926. Mezi lety 1926-1927 pracoval Köhler na výzdobě kaple řádových sester Kongregace sv. Kříže a freskové alegorické obrazy vytvořil umělec roku 1927. Kapli benedikoval Leopold Prečan (1866-1947) 22. 11. 1933.

Popis:

Umělecké působení Jano Köhlera, stejně jako jeho první práci v Arcibiskupské rezidenci musíme začít sledovat od přízemí stavby.

Čelní strana vestibulu nese freskový obraz *Dobrého pastýře*. V centru ornamentálně zdobeného sgrafitového

obr. č. 81.A

obdélného rámu obrazu stojí Kristova postava oblečená v dlouhou tuniku s hnědým pláštěm a brašnou přes rameno.

Ikonografie fresky je zřejmá. Muž, který nese v ruce hůl a přes svá ramena má přehozenou ovečku, upomíná na poselství Ježíše Krista, jenž se stará o svůj lid podobně jako pastýř o své stádo ovcí. Malá ovečka, kterou nese, má pak symbolizovat znovu nalezené ztracené mládě sešlé z cesty. Vedle jeho pravé nohy je skutečně zobrazeno stádo ovcí a beranů, které Krista důvěřivě následuje. Pozadí výjevu vyplňují vlevo skály, v nichž se mládě ztratilo a na opačné straně se za stromem rozprostírá architektura města Jeruzaléma (obr. č. 81.A).

Jano Köhler zvolil pro tuto fresku zvláštní barevné spektrum, které omezil pouze na hnědavé, okrové a žluté odstíny. I přes téměř monochromní pojetí působí obraz zajímavě a živě a teplé tóny vytvářejí v obraze pozitivní náladu.

Na pojetí rámu výše zmíněné fresky navazuje také výzdoba stropu hlavního schodiště vedoucího do patra stavby. Ta je provedena technikou sgrafita a tvoří ji vegetabilní prvky v podobě úponků s listy zasazenými do čtyř výsečí každé klenby schodiště, kdy vycházejí z kruhu s kytkou ve středu (obr. č. 81.B).

Nad oběma vchody vedlejších traktů paláce najdeme alegorické obrazy vztahující se k olomouckému arcibiskupství.

Nad vchodem do pracoven metropolitů je zachycena *Alegorie města Mikulov* (obr. č. 81.C) a na straně opačné vedoucí k reprezentačním sálům je umístěna *Alegorie města Kroměříž* (obr. č. 81.D). Kompoziční schéma obou freskových obrazů je stejné. Po levé straně sedí na kachlové šachovnicové podlaze ženská alegorická postava, která je od pravé části obrazu oddělena jevištní oponou. Obě postavy za svými zády ochraňují arcibiskupské poklady a symboly jako jsou mitra a biskupské pedum položené na barokní stoličce. Zatímco alegorická

postava Mikulova látku zvědavě odhrnuje, druhá, držíc na podušce knížecí čapku, sleduje diváka. Město Mikulov je pak připomenuto barokní stavbou Dietrichsteinské hrobky a jezuitským symbolem IHS vepsaným do vycházejícího slunce, Kroměříž je připomenut letní zámeckou rezidencí arcibiskupa a tzv. zlatým biskupským kočárem z majetku diecéze. Významným prvkem obou obrazů jsou také kartušové znaky nesoucí symboly českého lva a černé slezská orlice, oba doplněné o znaky olomoucké arcidiecéze.

Freskové obrazy, jež byly jistě ovlivněné požadavky objednavatele, z jehož ideje pravděpodobně vznikla také myšlenka oslavy historie olomouckého arcibiskupství, jsou po ikonografické stránce velmi zajímavé.

Jano Köhler zde opustil secesní zplošťování a stylizaci a vrátil se ke klasické výstavbě obrazu a figur. Po formální stránce obrazy připomínají barokní budování prostoru.

Největší výtvarný prostor dostal Jano Köhler v kapli řádových sester Kongregace sv. Kříže, kterou vyzdobil figurálními obrazy doplněnými o vegetabilní dekoraci technikou sgrafita a fresky.

Výzdoba kaple zaujímající všechny stěny beze zbytku, byla věnována českým a moravským patronům.

Dekoraci stěn najdeme na klenební náběžích v podobě široké lišty nesoucí opakovaný vzor zalamovaný lišty v jemných barvách a meziokenní prostory dekoroval umělec stylizovanými sloupy s korintskými hlavicemi ozdobenými girlandou. Nad ně pak umístil Köhler znak arcibiskupství s čtyřmi řadami třásní, mitrou, biskupskou berlou a znakem s postavou sv. Václava v jednom poli a třemi obilnými klasy v druhém.

Klenební výseče zobrazují ženské alegorické postavy hlavních křesťanských ctností. Jde o *Spravedlnost* (*JUSTICIA*) - dívka s vahami, *Moudrost* (*PRUDENTIAM*) - vyhlížející dívka na pozadí románské architektury a *Statečnost* (*FORTITUDO*) - dívka v úleku ze zjeveného kříže na nebesích.

Na západní stěně kaple najdeme dále nad vegetabilním dekorem v podobě úponků a plodů vinné révy, do nichž jsou zamotány latinské nápisy polopostavu sv. *Leopolda*. Toho si jako svého patrona vybral arcibiskup Prečan. Královská postava s hermelínem, korunou a zlatým náhrdelníkem drží ve své pravici modrý prapor s pěti českými orlicemi. Jeho červený plášť pak vytváří podstavec po románskou architekturou kostela, kterou drží v levé ruce.

Na severní straně kaple je zobrazen obraz trůnicí *Panny Marie - Královny nebes*, která na svém klíně přidržuje stojící postavu žehnajícího Ježíška oděného v blankytně modrou tuniku. Obraz působí velmi jemně a zdůrazňuje ochrannou úlohu Ježíškovy matky (obr. č. 81.E).

Stěžejním obrazem výzdoby kaple je monumentální freska zaujímající celou východní stěnu místnosti. Nazvána „*Českým nebem*“ zobrazuje mnohofigurální scénu na pozadí románské architektury, v níž Köhler představil celou přehlídku nejdůležitějších světců doprovázených Nejsvětější Trojicí. Ústřední postavou se na obraze stala dvojice soluňských věrozvěstů, kteří přinesli mezi ostatní světce ostatky sv. Klimenta, Metodějova společníka, které byly do Říma přineseny z daleké Chazárie. Početné obecenstvo, mezi nimiž najdeme postavy sv. Václava, Sv. Ludmily, Mladý Přemyslovny, Sv. Jana Nepomuckého, bl. Jana Sarkandra či sv. Vojtěcha se k relikviářové skříňce gotického charakteru sklánějí či modlí (obr. č. 81.F).

Köhlerovy se zde podařilo vyjádřit slavnostní atmosféru události, kterou vytvořil do zcela nového a zajímavého námětu. Dal vyniknou bohatému ornamentu a velkolepost scény podpořil teplým a pestrým koloritem s velkým zapojením zlatých odstínů. Kruhová kompozice umísťuje do svého středu hlavní motiv obrazu, a to ostatky sv. Klimenta. Na dobré znalosti Svatého Písma a hagiografie jednotlivých světců ukazuje snadná identifikace jednotlivých světců.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 51-52.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Andrys, 2007, s. 18-24; Dunděra, 2002, s. 93; Dunděra, 2008, s. 16; Glivický, 1941, s. 18; *Katalog souborné výstavy díla*, 1941; Pojsl, 2010, s. 19-20; Šolc, 2008.

Obrazová příloha: obr. č. 81.A-F

37. Žarošice

Kostel sv. Anny

Ornamentální výzdoba stropu a podhledu oblouků vedoucích na zpěvácké tribuny, 1927

obr. č. 82.A

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Fresková výmalba presbytáře chrámu, stropu lodi, podhledů oblouků vedoucích do zpěvácké tribuny a stropu zpěvácké tribuny.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Výzdobu kostela objednal tamější farář František Hanzl v první polovině roku 1929. K vlastnímu provedení došlo mezi červencem a srpnem a vytvořil ji malíř Antonín Sychra z Kyjova. Jano Köhler udělal návrhy pro výzdobu bez nároku na honorář.

Současný stav výzdoby není dochovaný v původním rozsahu. Zanikla výzdoba stropu nad kruchtou.

Popis:

Výzdoba stropu presbytáře vychází ze čtvercové sítě, která je umístěna do orámovaného víceúhelníku. Rohy jednotlivých polí kryjí ramena žlutých osmicípých hvězd, které na sebe plynule navazují svými rameny přecházejícími přes zelenou tečku. Středy dvanáctiúhelníků vyplňují malé řecké kříže. V rozích tohoto víceúhelníku se nachází čtyři kříže vepsané do kruhu ve čtvercových polích.

Ornamentální geometrizované prvky na vítězném oblouku připomínají motýly s otevřenými křídly. Mezi tyto zelené prvky umístil Köhler drobné barevné květy. Stejně provedení pak aplikoval na všech obloucích vedoucích na tribuny bočních lodí (obr. č. 82.B).

Strop kostela pokrývá čtvercová síť s vepsanými kruhy a řeckými kříži. Kruhy vycházející ze stylizovaných květů tvoří středový květ a obklopují ho tři barevné vrstvy. Rohy pole pak vyplňuje zelená rozvilina. Mezi jednotlivými čtverci jsou v rozích útvary doplněny o čtyřcípé hvězdy (obr. č. 82.A).

Rozbor díla:

Svým barevným rozvrhem (okrová, tmavě červená, žlutá a světle zelená) navazuje a cituje předcházející ornamentální výzdobu kaple v Příkazích (č. kat 33). Užitý kolorit působí slavnostně, ale poněkud smutně. V této době již Köhler opustil secesní pastelovou živou barevnost a zaměřil se na přírodní odstíny ve svých chladnějších tónech. Dva různé motivy dekorace (strop lodi a podhledy oblouků) nejsou příliš harmonicky sladěny ani co do barevného schéma ani do užití škály prvků.

Prameny:

Hanzl, nedat, s. 112; Malíková, 2008, s. 48-49; Zeman, 2005.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; Köhlerová, 1999, s. 49; Kosík, 1995, s. 76; Toman, 1993, s. 513, Vrbas, 1930, s. 479.

Obrazová příloha: obr. č. 82.A-B

38. Pavlovice u Přerova

Farní budova, 1927–1928,

Pavlovice u Přerova 5

obr. č. 83.B

A) Sv. Cyril a Metoděj, (štít čelní fasády)

B) Ornamentální výzdoba fasády fary, (čelní fasáda)

Současný stav:

Obnoveno 2008–2009.

Technika a umístění:

Freska ve štítě a na fasádě fary.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Výzdoba fasády fary v Pavlovicích byla Jano Köhlerovi zadána brzy po dostavbě nové farní budovy roku 1927. Zcela ji dokončil začátkem roku 1928. V průběhu let však natolik zchátrala, že musela být výmalba fasády zcela odstraněna. Podle původních Köhlerových předloh, jež se na faře objevily, byla práce nedávno obnovena místním dobrovolníkem. Obraz sv. Cyrila a Metoděje byl však proveden pouze jako malba na hliněném plechu a umístěn na štít budovy.

Popis:

Jednoduchá výzdoba fasády fary se skládá ze čtyř ornamentálních obrazů v průčelí stavby a figurální malby ve štítě.

Čtvercové obrazce vyplněné bílou rozvilinou a středním znakem vyplňují prostor mezi dvěma patry okenních řad. Dva krajní čtverce jsou na světlemodrém pozadí, ve středu jsou pak na pozadí tmavomodrém. Zleva je do ornamentu zasazen obraz Božského oka, následuje jezuitská značka IHS, dále monogram Panny Marie a poslední obrazec obsahuje křesťanské symboly víry: srdce, kotvu a kříž (obr. č. 83.A).

Obraz v obdélném rámu na modrém pozadí zobrazuje dvojici *soluňských věrozvěstů* v půloblouku, taktéž zasazený do ornamentálního rozvilinového dekoru. Ve středu malby stojí dvouramenný kříž s postavou Krista, jenž drží po levé straně stojící Cyril. Metoděj, oděn v biskupský zlatý ornát, natahuje ruku vlevo, aby poukázal na otevřenou Bibli, kterou drží jeho bratr. V ní najdeme tradiční vyobrazení Krista v mandorle, ale protilehlá strana neobsahuje citát z evangelia podle Jana, ale zobrazuje znaky hlaholice. Malba je doplněna nápis: „SVATÝ CYRILLE SV METODĚJI ORODUJTE ZA NÁS.“ (obr. č. 83.B).

Rozbor díla:

Charakteristický rukopis Jano Köhlera není ještě setřen, ale je znát, že obraz vznikl podle původní předlohy zcela nově. Köhlerovu podání je jistě bližší postava Cyrilova a rozvržené a pojetí obrazu.

Tvorba umělce v těchto letech se dostala do stereotypů a příliš se nevyvíjela. Köhler opakoval již použité předlohy a ornamenty. K tomu ho nutilo jistě také množství prováděných zakázek. Ani výzdoba fary v Pavlovicích nenese žádné významné výtvarné kvality.

Prameny:

Hofírek, 17. 11. 2011.

Obrazová příloha: obr. č. 83.A-B

39. Holasice

Kaple sv. Václava

Sv. Václav, 1928

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej, plátno, na hlavním oltáři kaple.

Značení:

Zn. *Jan KOE. 1928.*

Vznik a historie práce:

Zakázku pro vznik oltářního obrazu zadal Jano Köhlerovi pravděpodobně představený rajhradského kláštera, pod který spadala kaple v Holasicích. Stalo se tak roku 1928.

Popis:

Postava sv. Václava je podána tradičním ikonograficky ustáleným způsobem. Mladý muž stojí v královském červeném šatu s hermelínem a královskou korunou. Oděn v šat připomínající kyrys se zlateným opaskem za nímž má zastrčený meč drží v pravici praporec a v levé ruce přidržuje štít s černou přemyslovskou orlicí. Sv. Václav je zobrazen jako mladý muž s knírkem, velkýma tmavýma očima a delšími světle hnědými

obr. č. 84.

vlasý sahajícími k jeho uším. Svátost a nadpozemskost světce zdůraznil umístěním postavy na oblačnou půdu. Pozadí obrazu je téměř monochromní, vlevo dole se nachází pouze odkaz na architekturu Pražského Hradu.

Rozbor díla:

V tomto díle již Köhler zcela opustil secesní dekorativnost, která se v jeho díle objevovala poměrně dlouho. Navrátil se k realistickému pojetí zobrazovaných postav, které získaly standartní charakteristiku. Dlouholeté hledání idealizované podoby sv. Václava našla svůj cíl. Köhler se tak však dostal do určitého stereotypu, kdy se příštích letech zaměřil pouze na drobné variování zobrazování tohoto národního světce (viz. srovnání č. kat. IV.3. 48.).

Prameny:

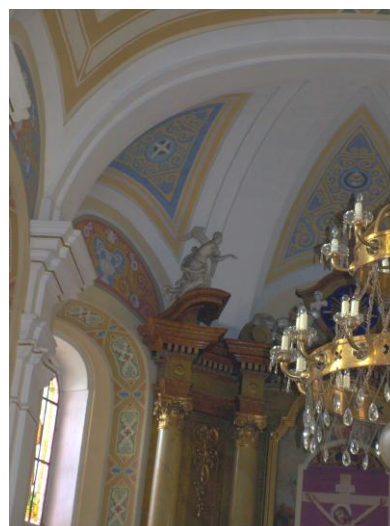
Malíková, 2008, s. 49-51.

Obrazová příloha: obr. č. 84.

40. Plesná u Svinova (Ostrava)

Kostel sv. Jakuba staršího

**Ornamentální výzdoba interiéru
kostela, 1929**

obr. č. 85.A

Současný stav:

Obnoveno 1969, 1985.

Technika a umístění:

Freskový dekorativní výmalba v presbytáři a lodi chrámu.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl pozván do Ostravy roku 1929, aby zde doplnil ornamentálním dekorem klasicistní malby bílovického malíře Sněhoty z roku 1870. Fresková výzdoba je v současné době po obnově, jejíž poslední etapa proběhla roku 1985.

Popis:

Nejbohatší část dekorace najdeme v presbytáři. Zde se Köhler zaměřil na zdůraznění architektonických prvků stavby tak. Oproti obvyklému řešení však nezdůraznil klenební náběhy, ale zaměřil se na prázdné prostory výsečí, které vyplnil modrou rozvilinou na světlém pozadí. Špalety oken dekoroval podlouhlými šestiúhelníky s barevnými výplněmi a nad okna namaloval dekorativní vázu antikizujícího pojetí, z jejíhož hrdla trčí stylizovaná květina (obr. č. 85.A).

Velmi podobnou dekoraci nesou také okna v lodi. Nad nimi jsou zobrazeny modré nebo červené půloblouky s dekorací a v jejich středu zaměnil Köhler vázu za konsekrační kříž (obr. č. 85.B).

Na klenbě lodi nechal umělec vyniknout jednotlivým klenebním výsečím tak, že je vyplnil obdélníkovým rámem s konkávně vyřiznutými kratšími stranami. V jejich středu je kruh se zoubky obklopený po obou stranách útvary připomínajícími gotické okna tvaru jeptišek.

Rozbor díla:

Vnitřní výzdoba chrámu je spíše průměrnou prací, která svým přístupem k ornamentu nikterak nevyniká. Koher pozapomněl na živý kolorit a zůstal opět o tlumených barev okrové, modré, zelené a červené. I když se jeho ornamentální prvky opakují pouze zřídka, ztratily na své jemnosti a lehkosti a citují s malými obměnami starší práce.

Prameny:

www. zdroj, 26. 2. 2011.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 85.A-B

41. Přerov

Kostel sv. Vavřince,
1928–1929

A) Medailony

evangelistů v křížení, (strop klenby hlavní lodi).

obr. č. 86.

B) Obraz sv. Václava v kostele sv. Vavřince, (evangelijní strana presbytáře).

Současný stav:

Obraz sv. Václava obnoven 1986, výzdoba lodi chrámu zanikla.

Technika a umístění:

Freska na evangelijní straně závěru kostela.

Značení:

Zn. 1929 J. KOEHLER (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

Výzdobu kostela v Přerově objednal farář a děkan P. Přidálek, a to v přípravách na jubilejní Svatováclavský rok, jenž byl ustanoven na rok 1929.

Vlastní rukou provedl Köhler první práce v kostele však již o rok dříve (1928). Šlo o freskové medailony s postavami evangelistů, které ale zanikly novou výmalbou v druhé polovině 80. let 20. století.

Obraz sv. Václava provedl Köhler roku 1929, zatímco dekoraci stěn interiéru pouze navrhl a podle jeho předloh je provedl umělcův spolupracovník malíř Jan Ježek z Bystřice pod Hostýnem. Stejně jako obrazy evangelistů i ornamentální výzdoba chrámu zanikla roku 1987.

Za návrhy na obrazy v kopuli křížení a presbytáři obdržel umělec 12 000 korun, za obraz sv. Václava dokonce 20 000 korun.

Popis:

Dnes zaniklou podobu výzdoby chrámu z roku 1928 v podobě čtyř medailonů biblických evangelistů popisuje farní přerovská kronika. V tradičně pojaté ikonografie jejich zpodobnění se umělec snažil připomenou byzantské mozaiky. V barevném

schématu převládaly liturgické barvy červené, zelené, modré, bílé a zlaté.

Dekorativně pojatá obdélná freska umístěná na epištolní straně presbytáře kostela zobrazuje jezdeckou postavu sv. Václava na pozadí fragmentu románské architektury, jenž je doprovázen dvojicí andělů.

Světec, oděn jako rytíř v brnění v červeném plášti a přilbou na hlavě drží v ruce korouhev s bílou vlajkou, která nese znak přemyslovské orlice. Tělo sv. Václava je zobrazeno ve výrazné rotaci, když svůj trup a hlavu natáčí směrem k divákovi doleva, zatímco spodní část těla respektuje linii hřbetu koně jedoucího na druhou stranu.

Bělouše, jenž důstojně nadzvedává jednu nohu do pravého úhlu, drží něžně za uzdu levý anděl v podobě elegantní dívky. V pravé části obrazu pak stojí druhý anděl, jenž komunikuje se světcem gestem pravé ruky. V druhé drží na rudém polštáři symbol Václavova knížecího původu v podobě svatováclavské koruny slavnostně nesené na polštáři s třásněmi.

Malba je dále dekorována dvěma stylizovanými sloupy po stranách. Ty nesou ve své střední části geometrický vzor tvořený barevnou sítí a v místě hlavic jsou zobrazeny dva erby. Levým, umístěným pod rokem 929, pravděpodobným datem Václavovy smrti, je čeobr. černá přemyslovská orlice. Pravým pod rokem 1929 je československý dvouocasý lev.

Jako silný nacionalista přidal ke spodnímu okraji obrazu Jano Köhler také znak moravský. Ten zobrazuje orlici s červenobílým šachovnicovým vzorem. Pod obraz pak umístil tradiční doprovodný text: „*SV. VÁCLAVE, KNÍŽE NÁŠ, NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCÍM!*“

Rozbor díla:

Přerovská freska sv. Václava je zdařilou prací již zralého a stylově vyhraněného umělce, který se stále přidržoval výrazné stylizace a zplošťování scény. Secesní lokální barevnost však začal pomalu opouštět a směřoval k návratu k lavírovanému stínování ploch.

Ikonografické schéma sv. Václava jedoucího na koni, které volně navazuje na freskovou malbu z prostějovského chrámu sv. Kříže (viz. srovnání č. kat. IV.3. 4.), vystřídalo v kontrapostu stojící postavu světce, kterou Köhler vytvořil hned v několika variacích obvykle pro hlavní oltáře menších kaplí.

Prameny:

Farní kronika, nedat.

Obrazová příloha: obr. č. 86.

42. Laškov

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, 1929

A) Ornamentální výzdoba interiéru kostela

B) Apokalyptický beránek

C) 4 národní světci (sv. Ludmila, sv. Anežka Česká, sv. Antonín Paduánský, sv. Václav)

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba presbytáře a kleneb vítězného oblouku a lodi.

Značení:

Nejasné.

Popis:

Dekorativní výzdoba menšího kostela v Laškově nebyla příliš rozměrná.

V presbytáři Köhler ozdobil čtyři klenební pasy, které probíhají přes celou šířku kaple. Do jejich žluto-zlatého orámování vložil modré nebo červené geometrické útvary. Velmi decentní výzdobou jsou pak dva horizontálně položené obdélníkové útvary pod okny závěru.

Klenba lodi nese figurální výzdobu. Ve středu klenby je umístěn medailon Apokalyptického beránka, kterého obklopují ve sférických trojúhelnících zasazené polopostavy českých národních světců. Jde o sv. Ludmilu, Anežku Českou, Sv. Antonína Paduánského a sv. Václava, kteří se svým pojetím nevymykají tradičním ikonografickým schémátům.

Rozbor díla:

Také v tomto případě Jano Köhler neobohatil ikonografii světců ani formální přístup k zobrazeným postavám. Ornamentální výzdoba působí živěji a odkazuje na art deco myšlenky.

Prameny:

Čiklová, s. 61; www. zdroj, 9. 1. 2011.

43. Vacenovice

Kostel Božského srdce Páně

Ježíš Kristus, 1930

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej na hlavním oltáři kostela.

obr. č. 87.

Značení:

Značeno: *J. KOEHLER 1930*, (vpravo dole, tmavě hnědá a pozadí bílých mračen).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven kyjovskou farností k výzdobě nově postaveného kostela Nejsvětějšího srdce Páně (1927–1930) patrně ještě před jeho vysvěcením, které proběhlo 5. 10. 1930.

Popis:

Rozměrný obraz hlavního oltáře chrámu představuje *Ježíše Krista v mandorle*, která se svým horním okrajem dotýká rámu obrazu a její spodní část je zakryta mračny a zeměkoulí, jež je zároveň Kristovým podstavcem. Monumentální stojící mužská postava je oděna ve zlaté šaty s červeným pláštěm, který ještě zůstal v mandorle, z níž Kristus vystoupil. Horní polovinu těla Ježíše je ozářena aurou vycházející z červeného srdce ovinutého trnovou korunou, které drží ve své levé ruce. Volná ruka, stejně jako upřený pohled postavy, směřují k divákovi. Hlava Krista je tradičně zobrazena jako mladý muž s vlasy

učesanými na pěšinku s plnovousem a delší bradkou. Za hlavu Ježíše je zobrazen kruhový nimbus s křížením uprostřed.

Velmi výrazná je samotná dekorace mandorly. Její vnější okraj je zlatý, vnitřní zdobí modrý nápis: „*JÁ JSEM CESTA, PRAVDA A ŽIVOT. ŽÁDNÝ NEPŘICHÁZÍ K OTCI NEŽ SKRZE MNE.*“ Jednotlivá slova provedená ve světle modré barvě odděluje spirálový ornament. V pravém rohu nahoře se nachází monogram písmene „A“, v rohu protilehlém písmeno „Q“. Vnitřní mandorla je provedena ornamentální se zuby představujícími paprsky, v dalším pásmu s tenkou dekorativní lištou.

Rozbor díla:

I když se Jano Köhler nezabýval podobným tématem *Nejsvětějšího srdce Páně* poprvé, dal mu ve vacenovickém chrámu největší prostor. Původně secesní pojetí, které můžeme sledovat ve vitráži chrámu v Oslavicích (viz. srovnání č. kat. IV.3. 22.) či na jednom z křížových zastavení ve Velkých Bílovicích (viz. srovnání č. kat. IV.3. 26.), zde se od něho oprostil. Svým pojetím postavy se vrátil k realistickému pojetí, které obohatil o výrazně zlacený dekor v duchu art deca. Köhlerovi se podařilo vytvořit působivý obraz se silnou náboženskou atmosférou.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 61, Malíková, 2008, s. 51-52.

Literatura:

Bílovský, 2001; Havelka, 1939, s. 162; Stoklasa, 2007, s. 23.

Obrazová příloha: obr. č. 10, 87.

44. Štramberk

Kostel sv. Jana
Nepomuckého

Výzdoba interiéru
kostela, 1930-1931

obr. č. 88.G

A) Andělé, (presbytář kostela).

B) Dřívější patron Štramberka v bývalém farním kostele
za farou sv. Bartoloměje, (evangelijní strana
presbytáře).

C) Cesta do Emaus, Sacra conversazione, (evangelijní a
epištolní strana presbytáře).

D) Anděl s harfou a anděl s tympány, (strany vítězného
oblouku).

E) Nanebevstoupení Ježíše Krista, (vítězný oblouk).

F) Zvěstování Panny Marie, Narození Páně, Zmrtvýchvstání
Páně, Seslání Ducha svatého, (klenební výseče lodi).

G) Národní světci: sv. Václav, Cyril a Metoděj, sv.
Ludmila, blahoslavená Anežka, sv. Jan Nepomucký
a bl. Jan Sarkandr, (strop lodi nad kruchtou).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Fresky v presbytáři (A, B, C, F), na stropě lodi (D,E).

Značení:

Zn. 9. X. 1930 J. KOEHLER (vpravo dole na fresce Narození Ježíše Krista), 9. X. 1930 J. KOEHLER (vpravo dole na fresce Zvěstování Panně Marii), J. KOE 20. XI. 30 (vpravo dole na fresce Seslání Ducha svatého), J. KOEHLER 1935 (vpravo dole na fresce Beránek Boží).

Vznik a historie práce:

Na Valaško se Jano Köhler dostal jistě díky příteli a spolupracovníku z hodonínského SVUMu Bohumilu Jaroňkovi (1866-1933), jenž si tento kraj velmi oblíbil. Dokonce natolik, že zde založil Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Jaroněk proto často zajížděl i do Štramberku a Valašských Klobouk, kde pravděpodobně seznámil Köhlera s místními faráři.

Štramberský farář dal Köhlerovi pro výzdobu kostela velký prostor. Jano Köhler zde působil od října roku 1930 a zcela výzdobu dokončil až roku 1935.

Popis:

Výzdoba štramberského kostela je co do velikosti pomalovaných ploch (45m²) jednou z nejrozsáhlejší Köhlerových prací vůbec.

Skládá se z dekorace stěn stropu presbytáře, vítězného oblouku a stropu a stěn lodi.

Do ornamentálních výsečí klenby jsou pak vloženy freskové obrazy. V presbytáři jde o dvě andělské postavy po stranách

holubice Ducha svatého (obr. č. 88.A,B). Na evangelijní straně závěru je pak umístěn obraz sv. *Bartoloměje* (obr. č. 88.C) a pod ním freska *Cesta do Emauz* (obr. č. 88.D). Strana protilehlá zobrazuje scénu *Sacra conversazione* (obr. č. 88.E). U vítězného oblouku se nachází freska *Nanebevstoupení Ježíše Krista* (obr. č. 88.F). Výzdoba lodi dále pokračuje freskovými obrazy ve výsečích klenebních náběhů. Jde o *Zvěstování Panně Marii* (obr. č. 88.G), *Narození Ježíše Krista* (obr. č. 88.H), *Vzkříšení Ježíše Krista* a *Seslání Ducha svatého* (obr. č. 88.CH). Poslední částí výzdoby je obraz *Českých patronů* nad kruchtou lodi.

Dekorativní výzdoba celého chrámu se nese ve zlatých barvách. Ty jsou doplněny světlezelenou a tlumenou červenou a modrou tak, aby daly vyniknout obrazům. Ve výsečích presbytáře, které jsou zdůrazněny žlutou silnější dvojitou linkou je tvořena rozvilinovým dekorem. Špalety oken jsou výraznější, v barvách červené a zelené. Výzdobu nese také pohled triumfálního oblouku. Ta má modré křížky zasazené do zeleného listoví s hrozny. Tyto obdélné útvary přerušují červené a modré čtverce s vepsanými slunci s křížky. Velký efekt přináší také dekorace stropu lodi. Ta připomíná kazetový koberec střídáním jemných červených a zelených čtverců s křížky zasazenými do žlutého pozadí.

Na evangelijní stranu presbytáře umístil umělec patrona města Štramberk sv. *Bartoloměje*. Apoštol stojící na pozadí města drží v ruce nůž upomínající na jeho mučednický úděl, kdy byl stažen z kůže. Uvedený rok 1722 pravděpodobně upomíná na vyobrazení štramberského hradu z téhož roku, které Köhler užil jako předlohu pro architektonické pozadí.

Obrazem níže je s nápisem: „*EJHLE BERÁNEK BOŽÍ, JENŽ SNÍMÁ HŘÍCHY SVĚTA!*“ Kompozice obraz, který můžeme nazvat také jako *Cesta do Emauz* je poměrně jednoduchá. Na levé straně zobrazuje dvě mužské postavy v dlouhých šatech, jimž ukazuje sv. Jan

Křtitel v dále stojící postavu Krista. Ten se poutníkům zjevil na jejich cestě do Emauz.

Protilehlým obrazem je scéna *Sacra conversazione*, která zobrazuje na vyvýšeném schodišti trůnicí korunovanou Pannu Marii s Ježíškem, jež jsou obklopeni řadou prostých valašských obyvatel. Mezi nimi vyniká jedna světecká postava sv. Vojtěcha.

Nad vítězným obloukem směřujícím do lodi je v dekorativním rámu zasazena freska s námětem *Nanebevstoupení Ježíše Krista*. Oděn v bílou tuniku a červený plášť stoupá na oblačném polštáři s žehnající gestem směřujícím k jedenácti apoštolům na nebesa.

Klnební výseče severní strany lodi nesou dvě novozákonní scény ze života Panny Marie. *Zvěstování Panny Marie* je tradičně pojatým obrazem. Marie klečící na pulpitu je překvapena archandělem Gabrielem nesoucím ji symbol čistoty, lilii. Marie ozářena světelným kuželem z okna se v úleku otáčí na druhou stranu směrem k andělovi.

Obvyklé schéma uplatnil Köhler také v obraze *Narození Ježíše Krista*. Zde doprovodil Josef a Marii stojících u jesliček v jeskyni o výrazné panorama nočního města z něhož přichází první pastýř.

Fresky na jižní straně lodi představují *Seslání Ducha svatého* v centru s Marií obklopenou 12 apoštolů s plaménky nad svými hlavami a poté *Vzkříšení Ježíše Krista*, opět neodvracejícího se svým zobrazením od tradičních ikonografických schémat.

Výzdobu chrámu zakončuje freska nad zpěváckou tribunou. V ní představil umělec celou plejádu těch *nejvýznamnějších českých patronů* (v centru sv. Václav obklopený sv. Cyrilem a

Metodějem, níže sv. Ludmilou a Mladou Přemyslovnou a poté sv. Janem Nepomuckým a bl. Janem Sarkandrem). Ti jsou doprovázeni dvěma muzicírujícími andělskými postavami. Levý hraje na harfu, pravý má pak před sebou dva velké bubny.

Rozbor díla:

Köhlerovo působení ve štramberském kostele lze označit za kvalitní. Jistě patří k vrcholným pracím v jeho tvorbě, ať co do rozsahu práce, tak i do kvality jednotlivých zobrazení. Ty se svým kompozičním uspořádáním a budováním prostoru vrací k renesančnímu a baroknímu schématu výstavby obrazu. Umělec se vrátil k realistickému pojetí a plné plasticitě postav.

Dekorativní pojetí, v němž převládá žluto-zlatá barevnost a další výzdoba stěn lodi odkazuje, podobně jako v jiných pracích vzniklých ve stejných letech, na styl národního dekorativismu.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 61; Köhler, 1931.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Dunděra, 2002, s. 93.

Obrazová příloha: obr. č. 88.A-CH

45. Dobré Pole

Kostel sv. Cecílie

Sv. Cecílie, (1931)

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej na hlavním oltáři kostela.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Podrobné informace o tom, kdy a od koho Köhler zakázku obdržel se prozatím nepodařilo zjistit. Protože není práce signovaná, jedinými záchytnými body datování je níže zmíněná literatura a poté stylová analýza obrazu.

Popis:

Poměrně rozměrný olejový obraz zobrazuje patronku hudby svatou Cecílii. Její podání vychází z legendy, kdy byla dívka uvedena v den svého svatebního dne do světnice snoubence, s níž se pohroužila do modliteb za zvuku hudebních nástrojů, aby zůstala bez poskvrny. Jedna z ikonografických předloh zobrazuje sv. Cecílii jako hrající dívku na varhany, které představují jeden ze zástupných atributů této scény. Také Jano Köhler použil takové předlohy, kterou zpracoval téměř jako žánrovou scénu.

Z levé strany míří ke světici andílek, který přiletěl oknem do místnosti na oblačném polštáři a chce dívku dekorovat růžovým věncem. Sv. Cecílie oděná v blankytně modrý šat se ale plně věnuje hře na nástroj.

Celá scéna je zasazena do poměrně tmavého prostředí s trubkami varhan v pozadí. Výrazný proud světla vcházející do

místnosti oknem osvětluje Cecílii a narušuje tak poměrně pochmurnou atmosféru prostředí.

Kompoziční schéma je tvořeno zejména vertikálami, které narušuje pouze diagonálně vedený světelný kužel. Vedená konturová kresba je velmi jemná a inkarnát přirozený.

Rozbor díla:

Jano Köhler se svým pojetím vrátil k realistickému způsobu zobrazení celé scény. Opustil historizující pojetí i secesní zdobné prvky a zaměřil se spíše o impresionistické zachycení neopakovatelné atmosféry celého výjevu.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 52-53.

Literatura:

Samek, 1994, A/J, s. 376.

Obrazová příloha: obr. č. 89.

46. Ostrovánky

Kaple Sv. Václava

Sv. Václav, 1931

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej na hlavním oltáři kaple.

obr. č. 90.

Značení:

Zn. J. KOEHLER 31.

Vznik a historie práce:

Myšlenka postavit novou kapli zasvěcenou sv. Václavu na počest jeho milénia vznikla již roku 1929. Jano Köhler dostal zakázku na hlavní oltář kaple před jejím úplným dokončením a vysvěcením roku 1931. Stejně jako v případě celé stavby, byla malba zaplácena pravděpodobně díky sbírce vytvořené obyvateli obce.

Popis:

Menší olejový obraz zachycuje frontální postavu sv. Václava ve zlaté košili, jenž má připomínat brnění a přes něho přehozený červený plášť, elegantně sepnutý na pravém rameni.

Světec se svatozáří odložil níže také vojenskou přilbu a na hlavu mu Köhler umístil knížecí korunu, která alespoň částečně tu tradiční, svatováclavskou, připomíná svými dvěma kamárami s křížem na vrcholu.

Nechybí zde ani obvyklé atributy světce, praporec se symbolem přemyslovské orlice, jenž postava svírá ve své levici a štít se stejným znakem, který Václav jemně přidržuje v pravém dolním rohu obrazu.

Rozbor díla:

Fyziognomie postavy, ale i intenzita užitých tónů a celkové zpracování malby odkazuje na citaci vlastní práce stejného námětu. Jedná se o malbu z kaple v Holasicích (viz. srovnání č. kat. IV.3. 39.), kterou umělec pouze částečně redukoval, zmenšil její formát a oprostil ji od architektury v pozadí. Právě v této pozdní fázi, kdy umělec pracoval

zejména pro farní objednavatele, můžeme sledovat jistou míru manýristického opakování.

Literatura:

Bílovský, 2001; Plachá, Novák, 2001.

Obrazová příloha: obr. č. 90.

47. Dřevohostice

Kostel sv. Havla

Sv. Havel v Bregenzi u Bodamského jezera ve Švýcarsku,

1932

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freskový obraz na klenbě presbytáře.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Drobnou práci v podobě freskového obrazu zadal Jano Köhlerovi roku 1932 místní farář Antonín Nevřala, který zde působil mezi lety 1924 až 1936. Stalo se tak u příležitosti oprav kostela a nové výmalby fasády.

V současné době není technický stav příliš dobrý a čeká na restaurátorský zásah.

Popis:

Drobná malba oválného tvaru je umístěna v centru klenby presbytáře a dnes je poměrně špatně čitelná.

Ve středu malby však identifikujeme stojící postavu sv. Havla, jehož postava vyniká na světle modrém neutrálním pozadí. Tmavovlasý muž středního věku je oděn v tmavé mnišské roucho a jeho pohled míří k jezeru. Jano Köhler zobrazil událost ze života světce, kdy se dostal mnich k rakouskému městu Bregenz na hranice se Švýcarskem u Bodamského jezera, kam doprovázel sv. Kalumbána. Sv. Havel však kvůli nemoci již dále putovat nemohl a usadil se v místě, kde byl pak založen slavný klášter v Sankt Gallén.

Rozbor díla:

Fresková malba je výrazně poddimenzovanou malbou, jenž díky výšce klenby na které je umístěná zaniká na účinnosti.

V porovnání s ostatními pracemi Jano Köhlera jde spíše o průměrnou práci, ve které se umělec vypořádává s novou ikonografií sv. Havla. Opět se vrátil k realistickému podání a akademickému budování prostoru.

48. Násedlovice

Kostel sv. Martina, sv. Cyrila a Metoděje

Obraz sv. Václava, 1932

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Olej vilně visící na severovýchodní stěně lodi kostela.

Značení:

Zn. *J. KOE. 1932.* (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

obr. č. 91.

Pohyb umělce v kyjovském prostředí, kde si brzy získal jméno jako velmi skromný, ochotný a svým přístupem k tématu vhodný umělec k výzdobě menších sakrálních staveb způsobil, že Köhler prošel téměř všechny farnosti v okolí, v oblasti Kyjovska a Hodonínska.

Obraz *sv. Václava*, jenž vytvořil pro novostavbu kostela z roku 1928 dodal Köhler pravděpodobně pro boční oltář roku 1932.

Popis:

Olejový obraz zobrazující *sv. Václava* je volnou kopií obrazu stejné tematiky, kterou vytvořil umělec roku 1928 v Holasicích (viz. srovnání č. kat. IV.3. 39.). Můžeme zde najít pouze drobné obměny v podobě natočení hlavy na opačnou stranu, nyní tedy doleva, či v umístění stojící postavy, kdy zaměnil nebesa za krajinné prostředí louky.

Násedlovický obraz spojil motivy dvou předcházejících verzí, kdy převzal motiv opakujících se symbolů přemyslovských orlic z oleje v Ostrovánkách (viz. srovnání č. kat. IV.3. 46.). Pravý horní roh zde Köhler doplnil o štít s českým dvouocasým lvem a nápisem: „*SV. VÁCLAVE, VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ, NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCÍM!*“

Rozbor díla:

Jano Köhlerovi se podařilo vytvořit kvalitní a srozumitelný prototyp národního světce sv. Václava, a to v duchu nacionalistických myšlenek, jenž v obraze podpořil odkazem na erb a znak, ale i panoramatem Pražského Hradu a Hradčan. I přes svou snahu stále zdokonalovat ikonografii sv. Václava se dostal do jisté manýry a opakování kompozičních schémat.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 48.

Literatura:

Samek, 1994, J/N, s. 643.

Obrazová příloha: obr. č. 91.

49. Plumlov

Kostel Nejsvětější Trojice, 1932-1933

A) Ornamentální výzdoba stropu a bočních stěn lodi

B) Freska Sv. Václava, (evangelijní strana presbytáře).

C) Tři medailony božských ctností, (klenba lodi).

Současný stav:

Původní stav v redukované podobě.

Technika a umístění:

Freska stropu lodi a na evangelijní straně presbytáře.

Značení:

Zn. 33 KOE (vpravo dole).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl osloven plumlovským farářem k návrhu výzdoby kostela roku 1932. Mělo jít o dekoraci stěn a klenby lodi a presbytáře. Vlastní rukou Köhler vytvořil medailony se třemi božskými ctnostmi a práci tak dokončil roku 1934. Během 70 a 80 let však omítka zchátrala natolik, že byla část výmalby zničena a zamalována.

Popis:

V ornamentální výzdobě lodi, která je dnes zachována pouze fragmentárně převládají barvy žluté a modré. Köhler se zaměřil na zdůraznění klenebních náběhů a výsečí. Výzdobu tvoří jednoduchý geometrický ornament čtverců s vepsanými křížky, který je střídán trojúhelníky s volutovou výzdobou.

O původní podobě fresek zobrazujících Božské ctnosti nevíme žádné bližší informace.

Freskový obraz zobrazující sv. Václava plynule navazuje na Köhlerovi starší práce stejného tématu. Jeho zobrazení se nevymyká obvyklému způsobu zobrazování. Velký důraz dával umělec při zobrazování této postavy na zvýraznění historie českých zemí a Václavův Přemyslovský původ. To vycházelo také z proběhlých oslav „Svatováclavského roku“ 1929 upomínající tisícileté výročí jeho smrti.

Rozbor díla:

Stejně, jako je tomu i u jiných sakrálních staveb, jejichž výzdoba vznikla ve stejných letech, i tentokrát je dekorativní výmalba v blízkosti stylu art deca. Umělec se nesoustředil na drobnější prvky, ale výzdoba získala charakter slavnostního účinku prostřednictvím zvolených barevných odstínů a geometrizovanými prvky.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 70.

50. Lužice

Kostel sv. Cyrila a Metoděje,
1932–1934

A) Sv. Martin

B) Sv. Václav

C) Sv. Cyril a Metoděj, (hlavní oltář).

Současný stav:

Oltářní obraz v původním stavu, boční oltáře dnes nedochovány.

Technika a umístění:

Freskové obrazy po stranách hlavního oltáře, olej na plátně obrazu hlavního oltáře.

obr. č. 92.

Značení:

Zn. *J KOE 1934* (vpravo dole hlavního oltáře, černá barva).

Vznik a historie práce:

K nové výzdobě kostela dala impuls důkladná oprava celé stavby započatá roku 1932, a to za působení faráře A. Křikavy, který kostel nově zasvětil dvojici soluňských bratří (již 5. července 1925). Jano Köhler byl nejprve osloven k vytvoření hlavního oltáře s námětem *sv. Cyrila a Metoděje*. Ten vznikl roku 1932. Dva doprovodné freskové obrazy umístěné po stranách hlavního oltáře, a to *sv. Martin* a *sv. Václav*, vytvořil roku 1934. Obě fresky však byly roku 1982 sejmuty a poté nahrazeny malovanými skleněnými vitrážemi navrženými Antonínem Kloudou.

Popis:

Podoba obou freskových obrazů dnes není známá. Dle popisu pamětníků šlo o dva samostatně stojící světce, kteří svým pohledem mířili k hlavnímu oltáři.

Olejový obraz soluňský věrozvěstů zobrazuje obě postavy v životní velikosti na sytě modrém pozadí. Frontálně zobrazené výrazně protáhlé postavy míří svým upřeným pohledem přímo na diváka. *Sv. Cyril*, tmavovlasý muž s vousy je tradičně oděn do tmavé kleriky, kterou ale Köhler poprvé obohatil také o modrou štólu, která je zdobena lebkou se zkříženými hnáty. *Sv. Metoděj* podán jako bělovlasý a bělovousí starší muž stojí po jeho levici. Je oblečen jako biskup se zlatým pluviálem a palliem s černými křížky, jenž kryje spodní bílý šat. V pravé ruce drží dvouramenný kříž, tradičně umístěn do samotného středu obrazu. Prvkem relikviáře *sv. Klimenta*, jenž Köhler poprvé zobrazil v Kroměříži roku 1909 (viz. srovnání č. kat. IV.3. 8.) obohatil ikonografii bratří i v tomto případě (obr. č. 92.).

Rozbor díla:

Obraz sv. Cyrila a Metoděje patří mezi Köhlerovy vrcholné práce zobrazující obě postavy. Umělci se podařilo oba světce srozumitelně diferencovat fyziognomicky i ikonograficky. Po formální stránce je dílo zdařilou prací, ve které se umělec soustředil na specifickou tajemnou a zázračnou atmosféru, kterou vytvořil pomocí neutrální a blíže nespecifikovatelné, trochu rozmlžené krajiny provedené v odstupňovaných modrých valérech. Půda, na které stojí obě postavy je symbolická a připomíná svým nerovným a hrbolatým povrchem těžkou a obtížnou životní cestu obou postav.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 72; Malíková, 2008, s. 54-55.

Literatura:

Samek, 1994, J/N, s. 444; Stoklasa, 2007, s. 65.

Obrazová příloha: obr. č. 92.

51. Olomouc – Hejčín

**Kostel sv. Cyrila a Metoděje,
1932–1934**

**A) Chraňte Pána všichni národové –
„Confiteor“**, (závěr kostela).

obr. č. 93.A

**B) Vitrážové okno v kapli chrámu
s obrazy českých národních světců**, (kaple Panny Marie).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Benátská mozaika v závěru kostela, vitráže v kapli Panny Marie.

Značení:

Zn. *PROVEDL JAN KOEHLER 1934* (vlevo dole pod vitráží kaple Panny Marie u anděla hrajícího na loutnu).

Další zn. *FEC. OTMAR VAČKAŘ BRNO* (vpravo dole na mozaice „Confiteor“), *PROVEDL OTM. VAČKAŘ* (vpravo dole pod vitráží kaple Panny Marie u anděla hrajícího na housle).

Vznik a historie práce:

K práci v novostavbě hejčínského kostele projektovaného Josefem Šálkem z Brna roku 1929 byl Jano Köhler pozván arcibiskupem Leopoldem Prečanem, který již umělce zaměstnal hned po svém nástupu do úřadu roku 1923.

První částí výzdoby byla monumentální mozaika umístěná v závěru chrámu. Tato práce byla umělci svěřena roku 1932. V dopise Antonímu Grünerovi do Loun datované k 21. prosinci 1933 se dočteme, že Jano Köhler začal svoji práci v hejčínském chrámu vitrážovou výzdobou kaple ještě koncem roku 1933, dokončena byla v první polovině roku 1934. Celou mozaiku pod Köhlerovým dohledem aplikovala firma Vačkař z Brna za pomoci čtyř italských dekoratérů.

Popis:

Obraz umístěný v pravoúhle ukončeném závěru chrámu je největší prací Jano Köhlera vytvořenou technikou benátské mozaiky.

Hlavním tématem mnohofigurálního obrazu je zpověď světců a představených východní a západní církve nazvaná též „*Confiteor*“ což lze přeložit také jako počáteční slovo modlitby „Vyznávám se“ (obr. č. 93.A).

Do samotného středu obrazu umístil Köhler na srp měsíce stojící korunovanou, tradičně podanou Pannu Marii a nad ní Nejsvětější trojici v nezvyklém uspořádání. Ježíš Kristus s rozevřenou Biblí a s žehnajícím gestem sedí totiž ve stejné rovině jako Bůh otec, šedovousá postava s žezlem v pravé a sférou v levé ruce. Zatímco Kristus má kolem hlavy svatozář, za hlavou Boha je umístěn zlatý trojúhelník. Obě postavy, sedící na duze nesené oblačným polštářem, doprovází bílá holubice Ducha svatého na jejich hlavami.

Po levici Nejsvětější trojice stojí postava sv. Jana Křtitele s bederní rouškou a pastýřskou holí. Na opačné straně je archanděl Michael v brnění s mečem a štítem. Obě postavy jsou doprovázeny letícími andělky nad jejich hlavami, kteří přidržují nad výše popsanými postavami v centru nápisový praporec s textem: „*CHVALTE HOSPODINA VŠICHNI NÁRODOVÉ*“. Další dvě andělské postavy jsou umístěny po obou stranách Panny Marie. Ta pravá drží v ruce harfu, druhá svitek.

Ve středním plánu mozaiky bychom našli mnohočlennou skupiny světců obou částí křesťanské církve.

Nalevo můžeme identifikovat sv. Petra se zlatým a stříbrným klíčem a sv. Pavla se svítkem a mečem. Pod nimi jsou zobrazeni čtyři nejvýznamnější svědci západní církve se svými atributy. Najít zde můžeme postavu sv. Augustína, nejproslulejšího a nevlivnějšího církevního teologa. Ten pozvedává výše, směrem k Marii, hořící srdce jako symbol jeho mladické horlivosti. S atributem včelího úlu je zde sv. Ambrož. Třetím z nejvýznamnějších církevních otců západní

církve je zde sv. Jeroným. Toho Köhler podal jako učence, jenž sedí s knihou, do které se chystá něco brkem zaznamenat. Jedinou bezvousou postavou je sv. Řehoř oděn jako papež s tiárou drží v ruce berli.

Skupina biskupů východní církve je vedena dvojicí soluňských věrozvěstů sv. Cyrila a sv. Metoděje přinášejících ostatky sv. Klimenta a vzhlížejících na postavy na nebesích.

Postavy církevních otců za ústřední dvojicí jsou oblečeni v honosné roucha s výraznými pali s černými křížky a nejsou blíže diferencováni.

Ve spodní části obrazu bychom našli samotného donátora celé stavby kostela, kterou byl Leopold Prečan. Oděn jako biskup s mitrou a červeným pláštěm s hermelínem klečí a modlí se. Na jeho získanou arcibiskupskou hodnost poukazuje znak úřadu na druhé straně obrazu.

V rozích celé mozaiky jsou umístěny kvadriloby, v nichž jsou polopostavy čtyř evangelistů doprovázené svými personifikovanými symboly.

Nad aurou obklopující Nejsvětější trojici je uvedena myšlenka svornosti obou částí církve: „*CHVALTE HOSPODINA VŠICHNI NÁRODOVÉ*“.

Ve spodní části obrazu najdeme větší textový nápis: „*KRÁLI VĚKŮ NESMRTELNÉMU, NEVIDITELNÉMU, JEDINÉMU BOHU ČEST A SLOVA NA VĚKY VĚKŮ AMEN*“

Výzdoba novostavby chrámu sv. Cyrila a sv. Metoděje pokračuje v kapli Panny Marie, kde vyzdobil Jano Köhler malbou barevné vitráže centrální trojosé okno (obr. č. 93.B).

Ve střední části se nachází v horní partii hlavní postava sv. Josefa. Stojící muž držící v ruce symbol čistoty, květinu

lilie a dále poutnickou hůl. Na jeho povolání tesaře poukazuje nářadí u jeho pravé nohy.

Sv. Josef je po obou stranách doprovázen dvojicí českých světců. Vlevo jsou to národní patroni sv. Václav a sv. Ludmila, vpravo pak olomoucký světec bl. Jan Sarkandr a Zdislava z Lamberka, jenž byla blahoslavená teprve roku 1907.

První dvojice se svým podáním drží tradičního ikonografického schématu. Sv. Václav se otáčí na sv. Ludmilu, jenž upřeně sleduje diváka. Sv. Václav v brnění drží meč a erb, světice má palmovou ratolest a poukazuje držíce svůj šátek na způsob své smrti (obr. č. 93.C).

Ikonografie bl. Zdislavy musel Köhler vytvořit nově. Žena v řeholním dominikánském rouchu, jehož je zakladatelka, drží křížek a přidržuje erb Berků z Dubé, kteří nad jejím hrobem v Jablonném nechali vystavět barokní chrám.

Bl. Jan Sakrandr je podán jako kněz s tunikou a pluviálem. Drží palmovou ratolest a věnuje se četbě Bible.

Dolní části vitráže mají dekorační charakter. Ve středu stojí portál s korintskými hlavicemi, v němž visí feston.

Na levé straně je zobrazena klečící ženská andělská postava s loutnou, jejím protějškem je v témže schématu postava hrající na housle.

Rozbor díla:

Jano Köhlerovi se podařilo vytvořit i přes obtížné zadání objednavatele dobře promyšlený a kompozičně vyvážený obraz hlavního oltáře. Respektuje hlavní myšlenku Leopolda Prečana, která byla řešena v církevních kruzích 30. let o rovnosti obou církevních částí východu a západu. Spojovacím článkem se staly nejen první křesťanští apoštolové Petr a Pavel, ale i sv.

Cyril a sv. Metoděj, oblíbené motivy církevní výzdoby první poloviny 20. století, jimž bylo zasvěcováno velké množství sakrálních staveb. Na výborné znalosti hagiografie světců poukazuje zobrazení hlavních západních křesťanských postav.

Po výtvarné stránce bychom mohli mozaiku zařadit svým zpracováním k výtvarnému pojetí výzdob interiéru církevních staveb ve stylu art deca, čili nacionálního dekorativismu. Ten se obracel do historie (zde cítíme reminiscence na barokní patetické schéma), užíval výrazný dekorativismus a používal vytríbené a vzácné materiály. Tomu by napovídala velký prostor užití benátské mozaiky a zlatý dekorativní punc celého obrazu.

Kvalitní prací je i vitrážová malba v kapli Panny Marie. Také v ní cítíme výrazný dekorativismus. Umělec užil pestrý kontrastní kolorit v nezvyklém barevném schématu. V něm převládá modrá a fialová s prvky červené a žluté. Postavy, v jejichž zpracování vidíme typický Köhlerův rukopis, jsou zpracovány sebejistě a rukou již zkušeného umělce.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 65, 70.

Literatura:

Andrys, 2007, s. 18-24; D. K., 1941, s. 3; Dunděra, 2008, s. 16, Mathon, 1943, s. 54, 69, nečíslo, (obrazová příloha); Pitrmann, 1948, s. 126; Svozil, 1973, 15-16.

Obrazová příloha: obr. č. 93.A-C

52. Ždánice

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Panna Marie s Ježíškem, (první desetiletí 20. století).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

obr. č. 96.

Keramická kachlová mozaika nad vchodem kostela.

Značení:

Zn. *JANO KOHLER* (vlevo dole, černá malba na červeném podkladě keramického rámu díla).

Jiné zn. *RAKO* (vpravo dole, černá malba na červeném podkladu rámu).

Vznik a historie práce:

Keramická kachlová mozaika byla umístěna do průčelí kostela kolem let 1945–1946. Stala se darem architekta Antonína Mendla (1890–1944), pro něhož byla původně vytvořena. Jestli však právě on byl prvním objednavatelem tohoto motivu, který má několik replik, není jasné. Architekt ji totiž daroval žarošické farnosti až po Köhlerově smrti roku 1941.

Popis:

Mozaika v Žarošicích zobrazuje tradiční podání mariánského tématu *Panny Marie jako Královny nebes*, jenž drží na svém

levém rameni malého Ježíška. Madona se zlatou korunou zdobenou barevnými drahokamy je oděna do červeno-modrého šatu, Ježíšek pak do bílé tuniky, která zdůrazňuje jeho čistotu a nevinnost.

Světlovlasý Ježíšek držící v levici říšské jablko odkazující na jeho budoucí vykupitelnou úlohu žehná divákovi, jehož však nesleduje přímo, ale stejně jako jeho matka na něho shlíží dolů. Secesní dekorativnost je vytvořena jemným zdobením svatozáří obou postav či zelenou broží spínající bílý šátek Panny Marie. Jano Köhler oblemoval také dvojitou lištou barevnými kachlemi rám obrazu. Do pravého horního rohu umístil monogram Marie ve světle modré barvě.

Rozbor díla:

Drobný mozaikový obraz, který musíme svým stylem zpracování zařadit do začátku Köhlerovy kariéry, je zdařilou prací vytvořenou v secesním duchu. Umělci se podařilo zachytit láskyplný a něžný vztah matky ke svému dítěti, kterému je pevnou a starostlivou oporou. Líbezný podání dvojice se stalo natolik oblíbeným, že jej Jano Köhler vytvořil hned pro několik objednavatelů.

Prameny:

Farní kronika, 2001, Malíková, 2008, s. 61-62.

Literatura:

Dunděra, 2008, s. 16.

Obrazová příloha: obr. č. 94.

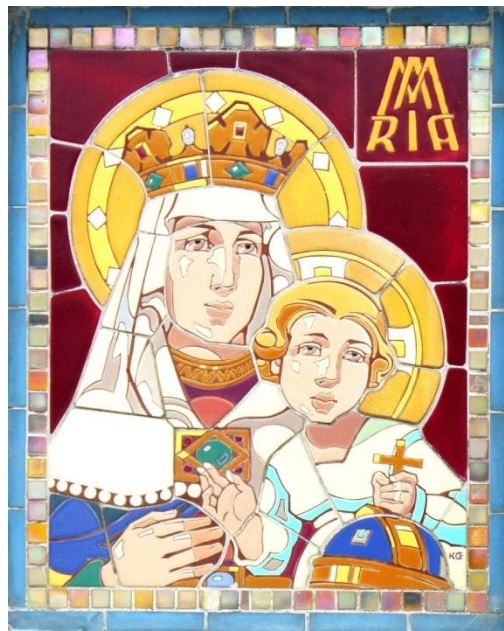
53. Strážovice

Náhrobek rodiny Köhlerovy

Madona s Ježíškem, (první desetiletí 20. století)

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 95.

Technika a umístění:

Keramická mozaika náhrobku.

Značení:

Zn. *KOE* (černá malba, pravý dolní roh na Ježíškově šatu).

Vznik a historie práce:

Návrh obrazu musel vzniknout ve stejné době jako předcházející práce. K jejímu zhotovení rakovnickou šamotovou továrnou však došlo nejspíše v závěru umělceva života, jež si ji zvolil jako vhodnou na svůj vlastní náhrobek. K dosazení došlo ihned po Köhlerově smrti roku 1941.

Popis:

Mozaikový obraz ze stražovického hřbitova je barevnou variantou obrazu ze Ždánic (viz. srovnání č. kat. IV.3. 52.) či Modřic (viz. srovnání č. kat. IV.3. 54.). Odlišnost od ostatních prací sledujeme jen v použití jiného koloritu. Červené pozadí dává dílu, na rozdíl od ostatních verzí, teplejší a vřelejší nádech. Malou změnou je změna barvy monogramu Marie z modré na žlutou.

Prameny:

Krososka, 2005; Malíková, 2008, s. 62-63.

Literatura:

Dunděra, 2008, s. 16; Nováková – Úprková, 1970.

Obrazová příloha: obr. č. 95.

54. Modřice

Náhrobek Josefa Ohnheisera, obecní hřbitov

Panna Marie s Ježíškem, (první desetiletí 20. století)

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika náhrobku.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Předloha pro vznik této mozaiky vznikla v rakovnické šamotové továrně, podobně jako v jejích dvou variantách před rokem 1933. K osazení na modřický hřbitov došlo až roku 1945, po smrti majitele náhrobku Josefa Ohnheisera (1875-1945). Jestli bylo osazení domluvené předem, není jasné.

Popis:

Provedená mozaika *Panny Marie s Ježíškem* je přesnou kopií výzdoby průčelí kostela Panny Marie ve Ždánicích (č. kat).

Prameny:

Malíková, 2008, s. 63.

Obrazová příloha: obr. č. 96.

55. Tršice

Kostel sv. Cyrila a sv.
Metoděje, 1933

obr. č. 97.CH

A) ornamentální výzdoba kostela

B) čtyři medailony světců na stropě lodi (Sv. Jan Nepomucký, bl. Jan Sarkandr, Mlada Přemyslovna, sv. Vojtěch)

C) Pieta, (epištolní strana křížení lodí).

D) Smrt sv. Josefa, (evangelijní strana křížení lodí).

E) Vitráž Panny Marie, (evangelijní strana závěru boční lodě).

F) Vitráž sv. Antonína Paduánského, (epištolní strana závěru boční lodě).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Fresková malba presbytáře a lodí kostela, freskové medailony lodí, olejové obrazy po obou stranách křížení lodí a vitráže v závěrech ramen bočních lodí.

Značení:

Zn. 1933 *J. KOE* (vpravo dole na obraze Pieta), *J. KOE 1933* (vlevo dole na Zázračném uzdravení), *J. KOE 1933* (vpravo dole na medailonu sv. Vojtěcha).

Vznik a historie práce:

Bližší informace ke vzniku výzdoby kostela se doposud nepodařily zjistit. Dle uvedené signatury a datace na jednotlivých freskách můžeme práce datovat do roku 1933.

Popis:

Výzdoba kostela v Tršicích patří mezi Köhlerovy nejrozsáhlejší práce vytvořené pro sakrální prostor. Figurální složce v interiéru je dán stejný prostor jako výzdobě ornamentální.

Jemnou a téměř monochromní ornamentiku v barvách žluté a bílé najdeme v závěru kostela v podobě nápodoby kazetového stropu z opticky se rozšiřujících paprsků směrem dolů. Dále je zde geometrizovaný dekor s ornamentálními výplněmi v podhledech oblouků a ostře vykrojených obdélníků klenebních ploch (obr. č. 97.A).

Do takového dekoru jsou zasazeny také čtyři medailony světců umístěných do čtyřlístů. Zde najdeme postavu *sv. Jana Nepomuckého* (obr. č. 97.B), *bl. Jana Sarkandra* (obr. č. 97.C), *Mladu Přemyslovnu* (obr. č. 97.D) a *sv. Vojtěcha* (obr. č. 97.E).

Sv. Jan Nepomucký s pěti hvězdami kolem svatozáře je oděn v kněžský šat s křížem v pravé ruce na pozadí Hradčan a architekturou Karlova mostu, kdy ukončil svůj život.

Také postava *sv. Jana Sarkandra* upomíná na poslední chvíle z jeho života zobrazením skřipce s kolem za ním. Muž drží palmovou ratolest - symbol mučednické smrti a otevřenou Bibli, jenž četl až do příchodu smrti.

Mlada Přemyslovna je vzpomenua jako zakladatelka pražského benediktinského kláštera u sv. Jiří, jehož model drží v ruce. Korunovaná postava v mnišském šatu drží zatočenou zlatou berlu a na pozadí postavy se rozléhá panorama Prahy.

Postava *sv. Vojtěcha* je taktéž podána jako mučedník s ratolestí. Po jeho levici je zobrazena loď, jíž se plavil na své misijní cestě a byl brzy po vylodění na cestě do Pruska zabit.

S novými náměty se setkáme v podobě dvou obrazů po stranách hlavní lodi. První scénou je *Smrt sv. Josefa* (obr. č. 97.F), jenž je zachycen coby ležící starší postavu muže svým vzhledem velmi blízká sv. Metodějovi. Umírajícího navštívila svatá dvojice. Panna Marie pomáhá starci s úpravou podušky, zatímco Ježíš stojí v čele postele a nemocnému žehná. Ten má oči obráceny k nebesům, odkud na něho míří světelný kužel zprostředkující scéně zázračnou atmosféru.

Nezvyklé pojetí *Piety* Köhler řešil na protilehlé fresce (obr. č. 97.G). Rozervalá krajina golgotského návrší podtrhává patos scény stejně jako výraz Mariina tváře. Matka, jež ke svém hrudi tiskne násilně mrtvé tělo Ježíše Krista má oči obráceny v sloup. V tomto díle můžeme zřetelně pozorovat vliv děl pozdně středověkých umělců či nizozemských primitivů jako je Rogier van der Weyden.

Působící je obraz *Vzkříšeného Ježíše Krista*. Jeho mrtvolně bílé a strnulé tělo kontrastuje s tmavým pozadím, ale zejména s rudou vlajkou s bílým křížem, jíž drží v levici. Pravou pak pozvedává vítězoslavně k nebi (obr. č. 97.H).

Posledními, drobnými pracemi, jenž umělec pro tršický kostel navrhl, jsou kruhové vitrážové obrazy. Jde o hlavu *Panny Marie* s kruhovou ornamentální svatozáří doprovázenou dvojicí andělů - tedy jde o fragment scény *Nanebevzetí Panny Marie* (obr. č. 97.CH) a postava *sv. Antonína Paduánského s lilií* (obr. č. 97.I), jenž láskyplně přikládá tvář k malému Ježíšku sedícímu na jeho rameni.

Rozbor díla:

Jednotlivé medailony světců se svým podáním neodlišují od stejných námětů vytvořených dříve. Köhler, jenž se dostal do určitého stereotypu a manýry danou tematiku příliš nerozvíjel celá 30. léta. Do experimentu se nepouštěl ani po formální stránce. Snažil se o maximální realističnost zobrazených scén a postav a potlačil stylizaci a ornament v podání figur světců. Nanášel čisté odstíny barev do přesně vymezených ploch.

Stejných zobrazovacích principů se drží i oba freskové obrazy, které se snaží zobrazit dramatickou atmosféru výjevu, o což se Köhler snažil až v této době, kdy upět upomíná na starší malířské předlohy a přístupy baroka a klasicismus.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 68-69.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19, 22; Mathon, 1943, s. 35, 37.

Obrazová příloha: obr. č. 97.A-I

56. Přemyslovice

Kostel Věch svatých, 1933

A) ornamentální výzdoba presbytáře

B) Nejsvětější Trojice, (strop presbytáře).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Fresková malba presbytáře kostela.

Značení:

Nejasné.

Vznik a historie práce:

Kostel Věch svatých byl vymalován podle návrhu Jano Köhlera roku 1933. Na samotné práci pomáhal umělci malíř Jan Ježek. Šlo o Köhlera nejčastějšího spolupracovníka, který pocházel z Bystřice pod Hostýnem. Na celou výmalbu přispěl jistý přemyslovský rodák Pavel Vychodil.

Popis:

Výzdoba kostela v Přemyslovicích je poměrně skromná. Tvoří ji jednoduchá síť v presbytáři složená z na sebe navazujících čtverců, ve kterých jsou vepsány křížky.

V centru klenby závěru kostela je umístěna malá figurální scéna, která vychází ze zasvěcení kostela samotného. Tvoří ji dvojice Ježíše Krista a Boha Otce, nad nimiž se vznáší holubice Ducha svatého. Bůh sám je nadnášen skupinou oblaků a

nadzvedává tělo svého syna Ježíše. Jde o fresku *Nejsvětější Trojice*, která se svým pojetím drží tradičních schémat zobrazování.

Rozbor díla:

Stejně jako v jiných pracích stejné výtvarné etapy umělce, ani v tomto případě výzdobný dekor Köhler nerozvinul a použil jeho co nejjednodušší podobu. Menší figurální scéna není ikonograficky ani formálně výjimečnou prací a zdá se, že Köhler se zde opět dostal do jistého stereotypu tvorby.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 69.

57. Bystřice pod Hostýnem

Kostel sv. Jiljí, 1933-1935

- A) **ornamentální výzdoba lodi a presbytáře.**
- B) **Sv. Cyril a sv. Metoděje v doprovodu bl. Jana Sarkandra a sv. Jiljí,** (evangelijní strana presbytáře).
- C) **Sv. František Xaverský, sv. Alžběta Durynská a sv. Anežka Přemyslovna,** (epištolní strana presbytáře).
- D) **Sv. Václav,** (epištolní strana lodi).
- E) **Kristus Pantokrator,** (podhled vítězného oblouku).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freska na klenbě lodi a vítězného oblouku, evangelijní i epištolní straně závěru kostela.

Značení:

obr. č. 98.B

Zn. KOE 1933 (vpravo dole, freska se sv. Jiljí), KOEHLER 1935 (freska se Sv. Cyrilem a sv. Metodějem).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler byl poprvé osloven k vytvoření návrhů vnitřní výzdoby kostela již v průběhu 20. let. Jistě se seznámil s místním farářem díky návštěvám sv. Hostýna, kde od roku 1912 vytvářel mozaikovou výzdobu křížových zastavení Dušana Jurkoviče (viz. srovnání č. kat. IV.3. 15.). V průběhu 30. let malbu podle Köhlerových předloh provedl jeho dlouholetý spolupracovník, bystřický rodák Jan Ježek (1881-1960).

Popis:

Výzdoba interiéru chrámu sv. Jiljí je velmi bohatá. Tvoří ji ornamentální geometrizovaný koberec závěru stavby nad nímž je po obou stranách figurální fresková malba a dále pokračuje obrazem *Krista Pantokratora* v pohledu vítězného oblouku a jako dekorace klenebních výsečí lodi (obr. č. 98.A).

Hlavním motivem výzdoby stěn celého chrámu je zdůraznění architektury stavby samotné. V presbytáři, kde jsou takové snahy nejvýraznější, zdůraznil Jano Köhler klenební výseče

výplní modré barvy, které obtáhl okrovou lištou zakončenou volutami. Ve středech klenby vznikly tvary kosodélníků vytvořené křížením zdvojených lišt. Zbývající výseče jsou dekorovány jemnou rozvilinou okrové barvy (obr. č. 98.A).

Spodní části stěn závěru kostela pokrývají dekorované koberce vytvářející čtvercovou síť. Zde se střídají pole se vsazenými žlutými křížky s modro-červenými čtverci.

Nad touto dekorací se na evangelijní straně nachází obdélný obraz dělený na tři pole. Do jeho centrální části umístil Köhler dvojici sv. *Cyrila a sv. Metoděje*. Obvyklé ikonografické schéma je obměněno u obou postav. Sv. Cyril, jenž je oděn jako kněz v tmavém rouchu se štólou neukazuje divákovi biblickou iluminaci Krista v mandorle, ale knihu držící ve své pravici má zavřenou. Pravoslavný kříž, tradičně umístěn do středu obrazu tentokrát nadržuje arcibiskup Metoděj, ale opět sv. Cyril. Volná ruka sv. Metoděje žehná pozorovateli, levá pak drží jednoduchou podobu relikviáře sv. Klimenta. Na pozadí obou postav se nově objevuje oblouk románské architektury (obr. č. 98.B).

Levá část fresky zobrazuje kněžskou postavu v modlitbě. Fyziognomie tváře a konstrukce mučícího stroje v pozadí fresky napovídá stejně jako datum úmrtí světce (L. P. 1620), že jde o postavu *bl. Jana Sarkandra*.

Na opačné straně sedí za pulpitem velmi podobná kněžská postava s křížem na prsou. K určení světce pomůže opět datace jeho smrti (L. P. 1826). Jedná se o postavu sv. *Klementa Hoffbauera*.

Na epištolní stranu lodi navrhl Jano Köhler ve velmi podobném rozvrhu další tři světce. S jejich typickými atributy zde zobrazil sv. *Františka z Assisi* jako františkánského mnicha jenž je právě stigmován paprsky vyslány okřídleným

Ježíšem, sv. Alžbětu Durynskou (s nůží květin a sv. Anežku Českou (s modelem kostela), (obr. č. 98.C).

Postavu sv. Václava v doprovodu dvou andělských postav najdeme na samostatné poměrně rozměrné fresce epištolní strany lodi. Tradiční kontrapost postavy muže v brnění s červeným pláštěm a opaskem, rytmicky komunikuje s postojem a pohybem andělů mířících k českému patronovi a nesoucích štíty se znaky českého státu. Levý anděl drží na své levé straně slezskou orlici v modré barvě, pravý pak na druhém boku českého lva. Sv. Václav odložil z hlavy jak přilbu, tak svatováclavskou korunu a je prostovlasý. Tyč korouhve představil před sebe a druhou ruku položil do středu svého hrudníku. Doprovodné nápisy upomínají na proběhlé tisícileté výročí smrti českého patrona. Jde o datum 929 a 1929 a text pod obrazem: „SVATÝ VÁCLAVE, VÉVODO ČESKÉ ZEMĚ, NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM NI BUDOUCÍM.“ (obr. č. 98.D).

Podhled vítězného oblouku, v jehož středu se nachází freska s námětem *Krista Pantokratora*, je dekorována bílými kosočtverci se vsazenými křížky okrových barev a vegetabilními rozvilinami okolo.

Obraz Krista Pantokratora se ničím nevymyká obvyklé ikonografické tradici. Korunovaná postava Krista obklopeného mandorlou a sedící na duze je doprovázena dvojicí andělů nesoucích symboly A a Q - alfy a omegy - začátku a konce všeho bytí.

Prostší výzdobu najdeme v lodi chrámu. Zde jsou středy kleneb ozdobené hvězdami s vepsaným křížem v modrém kruhu uvnitř hvězdy.

Rozbor díla:

Výše popsaná fresková výzdoba kostela patří mezi kvalitnější práce umělce. Vnitřní dekorace působí slavnostně a vzdušně použitím zvoleného koloritu i výzdobných prvků.

Své kvality mají také freskové obrazy. V nich se Köhler vrátil k realistickému podání a plasticitě postav. I přes to však vypadají místy postavy poměrně strnule. Také andělé, které se snažil Köhler zachytit v pohybu, nepůsobí příliš přirozeně. Zatímco na fresce slovanských věrozvěstů upřednostnil umělec chladnější tóny, sv. Václav vyniká díky svým teplejším odstínům.

Obrazová příloha: obr. č. 98.A-D

58. Štramberk

Farní budova

Panny Marie, 1934

obr. č. 99.

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika nad vstupem do fary, freska v interiéru kostela

Značení:

Zn. 1932 J. KOE (vpravo dole).

Další zn. RAKO (vlevo dole).

Vznik a historie práce:

Výzdoba farní budovy vznikla na objednávku stejného faráře, jenž objednal celou dekoraci štramberského chrámu, v němž Köhler nesoustavně pracoval od roku 1930. K výzdobě fasády fary přistoupil umělec po dokončení celé výzdoby kostela. Mozaikový obraz na faře vytvořil Köhler roku 1936.

Popis:

Mozaikový, vertikálně postavený obraz zobrazuje stojící Pannu Marii s dítětem na levém boku. Marie obklopená výraznou oválnou aurou, která obklopuje celou výšku její postavy, stojí na malém srpku měsíce s lidskými rysy obličeje. Stejně jako Marie, tentokrát nese na hlavě zlatou korunu i Ježíšek. Její pojetí je velmi neobvyklé. Kruhovou korunu s drobnými výběžky zdobí světle modré kuličky či bobule.

Ikonografickou změnu najdeme také v činnosti dítěte. Ten nedrží říšské jablko, ale ve své levici svírá blíže nespecifikovatelný předmět, z něhož vycházejí blesky, které prostupují hustými oblaky ve spodní části obrazu. Dramaticky zobrazené paprsky blesků i nešťastný výraz v Mariině obličeji potvrzují negativní symboliku takového výjevu. Pravděpodobně vychází z nějaké osobní události, a proto je blesk připojen do výjevu jako křesťanský symbol namířený proti všem pochybovačům.

Na obraze převládají teplé tóny žluté, tmavě modré a starorůžové barvy, kterou Köhler použil i pro růžové květy umístěné v horních okrajích mozaiky.

Rozbor díla:

I přes pokročilou dobu se Jano Köhler vrátil k některým secesním principům výzdoby mariánského obrazu. To podpořila i užitá technika a dekorativní rytmičování paprsků aury.

Práce nepůsobí moc lehce a je svým symetrickým rozvrhem příliš přísně svázaná.

Přesto je však třeba ocenit Köhlerův zájem o ikonografickou změnu návrhu a snahu o vyjádření emocí zobrazených postav.

Obrazová příloha: obr. č. 99.

59. Rajhrad

Kostel Povýšení sv.
Kříže, 1934 - 1937

obr. č. 100.E

**A) ornamentální výzdoba
interiéru**

presbytáře,

vítězného oblouku a lodi kostela

B) medailony světců sv. Václava, Mladý Přemyslovny,

Sv. Ludmily a sv. Benedikta (klenba křížení lodi a transeptu kostela).

C) Bl. Jan Sarkandr a sv. Ambrož (olej, plátno, boční oltáře).

D) zastavení křížové cesty v lodi kostela (olej, plátno, obvod kostela).

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Freska v interiéru kostela, olej - křížové zastavení po obvodu lodi kostela.

Značení:

Zn. *J. KOE 34* (vpravo dole, freska sv. Jana Sarkandra), *INV ET FECIT J KOEHLER 1936/37* (vpravo dole, XI. zastavení).

Vznik a historie práce:

Počátek vzniku spolupráce rajhradského převora s Janem Köhlerem spadal již do roku 1922. Tehdy došlo k freskové ornamentální výzdobě obecního kostela, kdy umělec provedl i čtyři medailony světců v křížení. Další etapa působení Jano Köhlera v Rajhradě proběhla mezi lety 1932-1934. Tehdy vyzdobil boční oltáře kostela zasvěcené sv. Janu Sarkandrovi a sv. Ambrožovi. XI. olejových zastavení křížové cesty umístěných v lodi chrámu vytvořil Köhler mezi lety 1936-1937.

Popis:

Ornamentální a figurální výzdoba chrámu v Rajhradě, kterou je třeba považovat za nejrozsáhlejší výzdobu sakrálního prostoru v Jihomoravském kraji, pokrývá plochy stěn presbytáře i lodi. Vegetabilní dekorace se soustřeďuje na zvýraznění jednotlivých klenebních výsečí.

V presbytáři jde o modro-bílý geometrický ornament se spirálami. Vítězný oblouk pak kryjí čtverce červené barvy se vsazenými monogramy (PX, AΩ a IHS), které se střídají se symboly křížků. Mezi čtverci jsou vsazeny obdélníky zdobené vegetabilním ornamentem v podobě obilných klasů a vinné révy.

Všechny oblouky klenby nesou geometrickou dekoraci v podobě jednoduchých obdélníků a čtverců s křížky ve svých středech. Zjednodušené geometrizované motivy rozvilin najdeme také v místě křížení lodí a klenebních výsečích (obr. č. 100.A).

V pandantivech kupole lodi jsou umístěny čtyři medailony světců: *Sv. Václav* (obr. č. 100.B), *Mlada Přemyslovna* (obr. č. 100.C), *sv. Ludmila* (obr. č. 100.D) a *sv. Benedikt* (obr. č. 100.E).

Zobrazené postavy, jež se téměř všechny vztahují k benediktinskému řádu, jsou vytvořeny v živých barvách a plné plasticitě postav na neutrálním modrém pozadí.

Mlada Přemyslovna je připomenuta jako zakladatelka benediktinského kláštera u sv. Jiří na Pražském Hradě, jehož model kostela drží v levé ruce.

K této románské stavbě se vztahuje také druhá ženská postava *sv. Ludmily*, která byla po své mučednické smrti pochována do jedné ze svatojiřských kaplí.

Připomenut je také samotný zakladatel řádu *sv. Benedikt*, jenž je podán jako mnich s černou kapucí držící biskupskou berli a model mateřského kláštera v Monte Cassinu.

Během druhé etapy Köhlerova působení v kostele vznikly nástropní fresky nad bočními oltáři, které se později staly součástí obrazů křížové cesty.

Malba *bl. Jana Sarkandra* (obr. č. 100.F) v jižním rameni transeptu zobrazuje kněze v bílém rouchu, jež sklání hlavu k četbě Bible. Na jeho mučednickou smrt upomíná zasazení obrazu do sklepního oprýskaného prostředí (řešení, které poprvé zvolil pro výzdobu Sarkandrovky kaple v Olomouci) a konstrukci mučícího natahovacího nástroje s kolem.

Protějškem olomouckého světce se stal sv. Ambrož (obr. č. 100.G) Ten je vyobrazen jako biskup oděný v honosné roucho s mitrou a berlou, jež pozvedává ve své pravici. Svým pohledem míří k sytě modrému nebi, které výrazně kontrastuje se zlatým šatem světce.

Z rukou Jano Köhlera pochází také XI. olejových zastavení křížové cesty umístěných po stranách lodi i transeptu kostela (obr. č. 100.H,CH).

Atmosféru a emoce jednotlivých scén vyjádřil Köhler zejména výrazem obličejů jednotlivých postav a také intenzitou barev, jež přecházejí ve velmi chladné s příměsí šedi až k temně zpracovaným dramatickým odstínům červené a modré. Po ikonografické a kompoziční stránce nepřinesl umělec žádné překvapivé změny. Malý formát obrazů ho donutil jednotlivé scény maximálně zjednodušit. V každém zastavení zaměřil Köhler svoji pozornost zejména na vystižení emocí Ježíše Krista.

Rozbor díla:

Jano Köhlerovi se podařilo v fahradském kostele vytvořit kompaktní slavnostní výzdobu. Zobrazené postavy svědců jsou přirozené, s živými pohledy ve tvářích. Zobrazení křížové cesty naopak dosti smutně a příliš akademicky.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 71; Horák, nedat.; Malíková, 2008, s. 55-61.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; Mathon, 1943, s. 33; Šolc, 2008; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 100.A-CH

60. Rakovník

Kostel sv. Bartoloměje

Pieta, 1934

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Řezaná keramická mozaika náhrobku umístěná na vnější jižní straně lodi chrámu.

Značení:

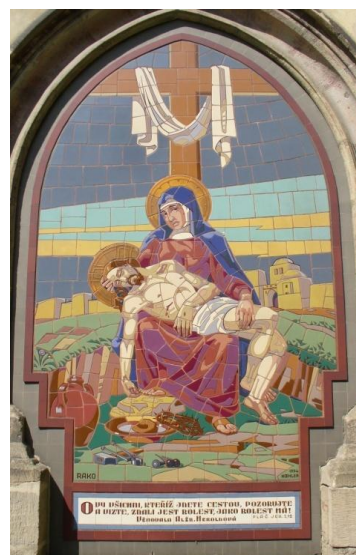
Zn. 1934 KOEHLER (vpravo dole).

Další zn. RAKO (vlevo dole).

Vznik a historie práce:

Jano Köhler navštěvoval Rakovník řadu let. Od roku 1883 zde totiž sídlila továrna na šamotové zboží RAKO, která právě v prvním a druhém desetiletí 20. století zažívala velký rozvoj. Stalo se tak především díky zájmu výtvarných umělců, kteří si zde objednávali zboží na výzdobu městské architektury (Jurkovič, Polívka, Balšánek aj.).

Jano Köhler objevil tuto techniku velmi brzy. První práci provedenou technikou keramické mozaiky vytvořil v podobě kachlového obrazu ciferníku v Napajedlích roku 1903 (viz. srovnání č. kat. IV.2. 16.). Největší prostor k jejímu užití pak dostal u křížové cesty na sv. Hostýně. Köhlerova práce zaujala ředitele továrny Emila Sommerschuha (ředitelem 1898-

obr. č. 101.

1919) natolik, že nechal patentovat mozaiku řezanou. Köhler měl v Rakovníku velký ohlas, a proto mu místní farář zadal výzdobu vnější fasády hlavního chrámu města. Pietu umělec navrhl u rakovnické továrny roku 1934.

Popis:

Keramická řezaná mozaika zobrazuje Pannu Marii s mrtvým tělem Ježíše Krista na svém klíně. Plačící Panna Marie, oděna v modrý plášť a červenou tunikou podepírá padající hlavu svého syna pravou rukou, nohu na téže straně má podloženou kamenem, aby tak bezvládné tělo pozdvihla výše. Jano Köhler zobrazil Krista bosého s bederní rouškou, prostovlasého s bradkou, ale symboly utrpení a bolesti v podobě ran pouze naznačil.

Křížová kompozice, tvořená horizontální polohou mrtvého těla je zdůrazněná krajinným obloukem horizontu. Druhé rameno pak tvoří sedící ženská postava, prodloužená vertikálně břevnem kříže. Na pozadí golgotského návrší je zobrazeno město Jeruzalém s pro sebe typickou architekturou. Na utrpení křížové cesty pak poukazuje řada rekvizit v popředí umístěných pod tělem Krista. Jde o trnovou korunu, mísu s vodou s houbičkou, hřebíky, kladivo a kleště. Jano Köhler přidal také baňatou nádobu džbánu.

Rozbor díla:

Rakovnická mozaika jistě patří mezi nejkvalitnější díla, jež Köhler v této technice vytvořil. Pomocí křížové kompozice, ale i užitých barev dokázal vytvořit atmosféru matčina smutku, atmosféru již ztišené situace po dramatických událostech. Tlumenější pastelové tóny okolí jsou v kontrastu s postavou Panny Marie, která by měla být středem zájmu diváka.

Obrysové linie, které byly z počátku Köhlerovy tvorby s keramickou mozaikou poměrně hrubé a příliš výrazné nyní vůbec nevnímáme. Umělec se také nebál stínovat výrazným kontrastem jiných tónů barev položených vedle sebe.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 71; www. zdroj, 25. 2. 2011.

Literatura:

Dunděra, 2002, s. 93; Mathon, 1943, s. nečísł, (obrazová příloha); Štefrová, 2008, s. 4-12.

Obrazová příloha: obr. č. 101.

61. Kunovice

Náhrobek rodiny Barkysovi,
městský hřbitov

Panna Marie královna nebes s malým Ježíškem, 1935

obr. č. 102.

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Kachlová keramická mozaika a sgrafito na architektuře náhrobku.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Bližší informace o vzniku zakázky výzdoby hrobky pro rodinu Barkysovu se doposud nepodařily zjistit.

Popis:

Drobná mozaika zasazená do niky vertikálního náhrobku zobrazuje stojící postavu korunované *Panny Marie*, která je oděna ve fialové šaty s modrým pláštěm. Zatímco pravou rukou žehná divákovi, na levém rameni jí sedí v bílé tunice oděný Ježíšek s korunou, který se ohlíží za královským žezlem, jež drží níže. Pozadí výjevu září žlutou - sluneční barvou a vše je orámováno vegetabilní ornamentem.

Jano Köhler, podobně jako u dvojice soluňských bratří, řešil mariánskou problematiku celý život. I v tomto případě se setkáváme s novou variací podání Marie s Ježíškem. Dítě, dosud sedící v Mariině náruči tentokrát nehledí na diváka, ale svou pozornost zaměřuje k insignii moci - symbolu své vlády na nebesích v podobě zlatého žezla, odkazu na budoucí Kristovo utrpení v podobě granátového jablka. Právě takové ikonografické schéma pro něj bylo nejtypičtější. Můžeme ho vidět např. na fresce kostela v Kyjově (viz. srovnání č. kat. IV.3. 10.), mozaice na Vyšehradě (viz. srovnání č. kat. IV.3. 14.) či mozaice náhrobku v Modřicích (viz. srovnání č. kat. IV.3. 54.).

Rozbor díla:

Celá práce, které vyniká užitím pestré barevnosti, je velmi zdařilou prací. Subtilní podání obou postav a zpracování výzdobného systému v podobě ornamentu působí jemně a rozpohybováním postavy Ježíška získává obraz na prvku dynamiky. I přes pokročilou dobu, vzdálenou od hlavního vrcholu proudu moderny, neopustil od secesního výzdobného systému Jano Köhler ani v Kunovicích.

Literatura:

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4.

Obrazová příloha: obr. č. 102.

62. Závašice – Kopřivnice, (děkanát Nový Jičín, farnost Štramberk)

Kostel sv. Cyrila a sv.
Metoděje, 1935

A) Sv. Václav, (evangelijní
strana kněžiště).

B) Sv. Cyril a sv. Metoděj,
(hlavní oltář).

Současný stav:

Původní stav.

obr. č. 103.B

Technika a umístění:

Vitrážová malba na evangelijní straně lodi a freska nad hlavním oltářem kostela.

Značení:

Zn. *INV. J. KOEHLER* (vpravo dole na vitráži sv. Václava),
J. KOEHLER 1935 (vpravo dole oltářního obrazu).

Další zn. *VÁČKAŘ BRNO* (vlevo dole na vitráži sv. Václava).

Vznik a historie práce:

Práce Jano Köhlera pro kostel v Závišicích souvisí s jeho předešlým působením ve šternberském kostele. Pozitivní zkušenost místního faráře dalo umělci příležitost vyzdobit také novostavbu filiálního kostela farnosti Šternberk v Závišicích.

Dílo navrhl umělec v polovině roku 1935. Jano Köhler sám vytvořil freskovou výzdobu, vitráž byla zhotovena u Köhlerova dlouholetého spolupracovníka O. Vačkaře z Brna. Vše bylo hotovo jistě před slavnostním konsekrováním chrámu 22. 9. 1935 za přítomnosti biskupa Jana Stavěla.

Popis:

Patrony nového filiálního kostela *sv. Cyrila asv. Metoděje* zpodobnil Köhler nad hlavním oltářem ve fresce, která měla nahrazovat fyzickou podobu oltáře. Výrazně vertikalizované stojící postavy obou věrozvěstů jsou umístěny pod obloukem z vinné révy na tmavě modrém pozadí a kruhovou mandorlou s *Nejsvětější Trojicí*. Kolem oltářní menzy s vyšívanými paramenty stojí sv. Cyril v mnišském šatu a na prsou má štólu s křížem vycházející z východní, pravoslavné tradice. V pravé ruce drží ikonu s polopostavou Madony typu Hodegetrie. To je pro Köhlera zcela novým prvkem. Sv. Metoděj drží v druhé ruce

otevřenou Bibli z iluminací Krista v mandorle, kterou umístil umělec do samotného středu obrazu jako nejdůležitější symbol. Sv. Metoděj pozdvihující pravoslavný kříž v pravici, nabádá věřícího gestem zdviženého prstu druhé ruky. Postavy stojí v krajině, jejíž levá část je obohacena o architekturu kostela. Pod obrazem je nápis: „*TITO JSOU OTCOVÉ NAŠI*“ (obr. č. 103.A).

Na evangelijní straně lodi kostela se nachází poměrně veliké trojosé vitrážové okno, pro které navrhl umělec jezdeckou postavu sv. Václava. Po ikonografické stránce se jeho spodobnění nikterak nevytéká tradici. Mladá figura muže v brněné s červeným pláštěm drží v ruce korouhev a míří svým pohledem na diváka. Pod běloušem se pak nachází chrámová architektura připomínající dvojvěží chrámu sv. Jiří na Pražském Hradě. Níže je umístěn text: „*SVATÝ VCLAVE NEDEJ ZAHYNOUTI NÁM I BUDOUCÍM*“ (obr. č. 103.B).

Rozbor díla:

V této pozdní fázi Köhlerovy tvorby můžeme sledovat jasné a vyhraněné rozlišení obou postav věrozvěstů, o což se Köhler snažil celý život. Freskový obraz je vytvořen v poměrně tlumených barvách a působí příliš staticky. Jediným oživením výjevu je mírný úklon Metodějovi hlavy.

Také postava sv. Václava vykazuje po formální a ikonografické stránce zralost a zkušenosti Jana Köhlera, který měl za sebou bezmála dvacet verzí zpodobnění tohoto českého patrona.

Prameny:

Buska, nedat.; Čiklová, 1995, s. 72.

Literatura:

Mathon, 1943, s. nečísł, (obrazová příloha), Samek, J/N, 1994, s. 166.

Obrazová příloha: obr. č. 103.A-B

63. Drozdovice

Kaple sv. Anny

Dekorativní výzdoba interiéru kaple, 1936

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba interiéru kaple.

Vznik a historie práce:

Stavba, která procházela od 30. let kompletní renovací byla roku 1936 vyzdobena ornamentálním dekorem stěn interiéru kaple. Tu provedl podle Köhlerových předloh jeho nejčastější spolupracovník malíř Jan Ježek. V současné době je však tato výzdoba nově zalíčena kvůli velmi špatnému stavu fresek.

Popis:

O vzhledu výzdoby kaple se nepodařily najít žádné bližší informace.

Literatura:

Kvapilová, 2009, s. 80.

64. Zdounky u Kroměříže

Kostel Nejsvětější Trojice,
1936

obr. č. 104.C

A) ornamentální výzdoba
kněžiště i lodi
kostela

B) Sv. Václav

C) Sv. Ludmila

D) Sv. Benedikt

E) Mlada Přemyslovna

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freska v kněžišti i lodi kostela, freskové obrazy na klenbě bočního přídatku kostela.

Značení:

Zn. J. KOEHLER 36 (vpravo na fresce sv. Václava), JKOE (vpravo na fresce sv. Ludmily, sv. Benedikta i Mlady Přemyslovny).

Vznik a historie práce:

O vzniku práce napsal Jano Köhler svému příteli a architektu Antonínu Grünerovi do Loun v jednom z dopisů datovaných k 20. říjnu 1936.

Popis:

Výzdoba kostela ve Zdounkách je co do ornamentálního dekoru poměrně bohatá. V místě jižního přídavku je pak obohacena o medailony čtyř národních světců.

Dekorativní prvky najdeme na stropě kněžiště, na všech podhledech oblouků (vítězného oblouku i oblouků v křížení lodí) i na kazetovém stropě hlavní síně.

Ornamentální výzdoba vegetabilními prvky je v podobě vinných hroznů, listoví a rozvilin okolo medailonů světců v menšině, převažuje zde čistě geometrický ráz. Ten zdůrazňuje tektonické a architektonické články v kněžišti i lodi jednoduchými linkami, opakujícími se monogramy jezuitů a Panny Marie (obr. č. 104.A).

Užitý kolorit v barvách okrové, tlumené červené a zelené je poměrně střídavý. Stejnou barevnost pak sledujeme v podobě čtyř pětiúhelníkových medailonů umístěných na stropě boční lodě.

Postava sv. Václava je zobrazena tradičně jako mladý muž v brnění zdůrazněn červeným pláštěm a držící v pravici korouhev a v levici přilbu. V pravém rohu najdeme datum 929. Podobně jako v předcházejících pracích i zde Jano Köhler připomenul Václavovo 1000. výročí úmrtí (obr. č. 104.C).

Sv. Ludmila s knížecí korunou a hermelínovým pláštěm drží v pravici přeslici coby symbol své mučednické smrti. V druhé ruce pak pozvedává šátek vycházející z koruny, jímž byla uškrcena. Architektura v pozadí patrně zobrazuje hradiště na Tětině, kde Ludmila strávila poslední chvíle života (obr. č. 104.D).

Jako biskup s mitrou a biskupskou holí je zobrazena třetí postava, jíž je obtížné ikonograficky určit. Budeme-li

vycházet ze vztahu všech postav k benediktinskému řádu, může jít o postavu sv. Benedikta, Prokopa či Vojtěcha. Podstatným se nám stane atribut v pozadí v podobě lodě. Ta by ukazovala a událost přecházející smrti sv. Vojtěcha (obr. č. 104.E).

Poslední postavou je *Mlada Přemyslovna*. Zakladatelka pražského benediktinského kláštera u sv. Jiří na Pražském hradě je oděna v řeholní roucho, ale na její knížecí původ odkazuje červený plášť a korunka. Žena držící kněžskou hůl a pozdvihující model architektury je zobrazena na pozadí architektury Pražského Hradu a kláštera sv. Jiří (obe. č. 104.E).

Rozbor díla:

Polovina postavy světců se ikonograficky nikterak nevymykají tradičního způsobu zobrazování a Köhlerovo podání eklekticky kopíruje jejich starší předlohy (např. Rajhrad - viz. srovnání č. kat. IV.3. 59, Tršice - viz. srovnání č. kat. IV.3. 55.). Jestliže umělec zobrazoval tuto čtveřici dříve s duchovněji výraznými způsoby jejich tříčtvrtečním natočením, tentokrát hledí postavy divákovi přímo do očí s neurčitým výrazem v obličejích.

Co do formální stránky provedení jsou práce kompozičně i ikonograficky dobře promyšlené. Můžeme zde ocenit Köhlerovu zkušenost jak věřícímu co nejjednodušeji výjev podat.

Na kvalitě však ztratil Köhlerův výzdobný systém. Secesní jemnost a dekorativnost zcela opustil. Škála dekorativních prvků sice opět rozšířil, tentokrát však nikterak nápaditě.

Literatura:

Pitrmann, 1948, s. 126.

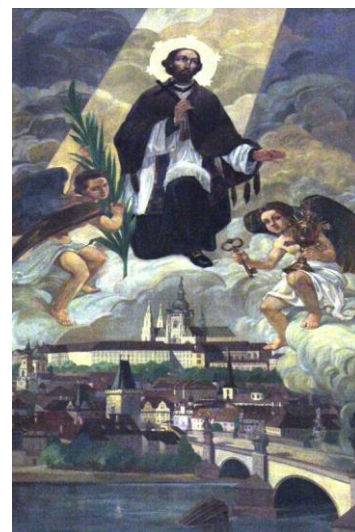
Obrazová příloha: obr. č. 104.A-E

65. Brno – Starý Lískovec

Kostel sv. Jana Nepomuckého

A) ornamentální výzdoba kostela

B) Sv. Jan Nepomucký, (evangelijní strana lodi).

obr. č. 105.

Současný stav:

Původní stav oltářního obrazu, ornamentální výzdoba nedochována.

Technika a umístění:

Olej na epištolní straně lodi.

Značení:

Zn. J. KOEHLER 1936 (vpravo dole v opěrném zdivu Karlova mostu, tmavá barva).

Vznik a historie práce:

Přesné zadání zakázky výzdoby brněnského kostela místními augustiniány není znám. V době svěcení nově postaveného kostela projektovaného Vladimírem Fischerem roku 1936 nebyla ještě celá výzdoba hotová. S největší pravděpodobností byla ornamentální výzdoba interiéru chrámu provedena nedlouho potom. V případě objednávky pro nový oltářní obraz v podobě dodnes dochovaného oleje *Sv. Jana Nepomuckého* můžeme soudit,

že byla provedena asi o desetiletí později. Jediným zdrojem informací pro správnou dataci je signatura obrazu.

Současná podoba výzdoby chrámu neodpovídá původnímu vzhledu. Ornamentální výzdoba zanikla novým zalíčením a sám hlavní oltářní obraz s námětem sv. Jana Nepomuckého byl později přenesen na epištolní stranu lodi, kde se vyskytuje dodnes.

Popis:

Ornamentální výzdoba interiéru kostela nebyla příliš bohatá. Šlo o geometrické útvary, které zdobily podhled vítězného oblouku v podobě zubovce a stěny hlavní lodi v dekorované síťovém kobercem.

Námětem olejového obrazu je zobrazení sv. Jana Nepomuckého jako kazatele, jenž stoupá na oblacích k nebi. Ozářen světelným paprskem, který na něho dopadá z Božského oka v trojúhelníku umístěného ve středu vrchního rámu, je doprovázen dvěma anděly. Po pravé straně je zobrazen anděl s palmovou ratolestí jako symbolem mučednictví, na straně protilehlé drží postava klíče a monstranci. Jde o atributy svatého, které připomínají Nepomuckého jako patrona zpovědního tajemství a jeho kněžskou činnost. Jano Köhler zdůraznil také symboliku pěti hvězd zobrazených nad světcovou hlavou. Hvězd, které se ukázaly na obloze po jeho smrti.

Oproti převážné většině prací umělce se zde setkáme také se zachycením reálné podoby krajiny a architektury i podáním narativního příběhu. Pod nohama světce se rozprostírá panorama Prahy a Hradčan s architekturou Starého Města. Na Karlově mostě zaujímajícím největší prostor spodní části obrazu se odehrává zcela vpravo dramatická mučednická scéna, které předcházela svržení světce do Vltavy.

Rozbor díla:

Oltářní obraz sv. Jana Nepomuckého je i přes své akademické a historizující pojetí kvalitním dílem. Köhlerovi se podařilo zachytit atmosféru výjevu a jasnou ikonografií zprostředkovat věřícímu sdělení. Svým pojetím připomíná obraz barokní náboženskou malbu.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 24; Chaloupka, 2004; Malíková, 2008, s. 63–65.

Literatura:

Samek, 1994, J/N, s. 240; Toman, 1993, s. 513.

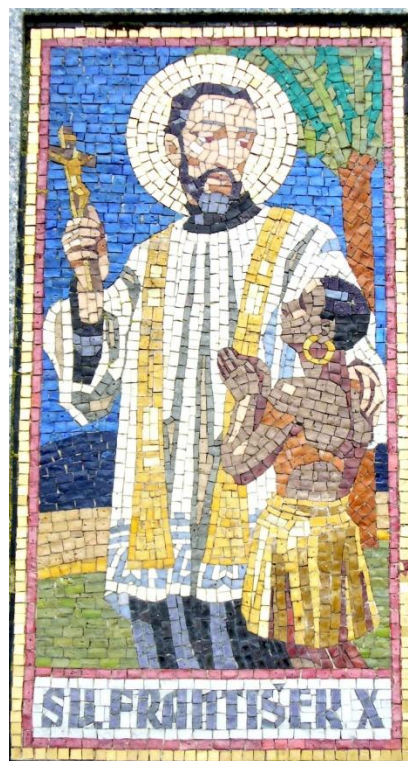
Obrazová příloha: obr. č. 105.

66. Lužice

Kříž, 1937, obecní hřbitov

A) Sv. Jan Nepomucký, (pravé rameno kříže).

B) Sv. František Xaverský,
(levé rameno kříže).

obr. č. 106.B

Současný stav:

Původní stav.

Technika a umístění:

Benátská mozaika na ramenou kříže umístěného v hlavní ose hřbitova.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Objednavatelem hřbitovního kříže v Lužicích byla pravděpodobně hodonínská farnost roku 1937, a to předcházející úspěšné spolupráci v Hodoníně i Lužicích.

Popis:

Pestré mozaikové obrazy zobrazují oba světce ve třech čtvrtinách své výšky. Postava sv. *Jana Nepomuckého* je podána jako figura středního věku s výraznými fyziognomickými rysy obličeje. Má tmavě hnědé delší vlasy, protáhlý tvar obličeje, husté obočí a bradku. V levici drží malý kříž se sochou ukřižovaného Krista, s nímž v duchu komunikuje. Na svá ústa přikládá ukazováček pravé ruky, čímž slibuje Ježíšovi mlčenlivost. To se odvíjí od legendy o sv. Janu Nepomuckém, kdy se mu jako knězi svěřila manželka krále Václava IV. Nepomucký ale odolal nátlaku a její tajemství nevyzradil. Kvůli tomu zemřel mučednickou smrtí shozením do Vltavy z Karlova mostu. Jan je oděn v bílé kněžské bílé roucho, které poukazuje na jeho mravní čistotu. Za jeho nohama odkazuje na mostní architekturu náznak dvou oblouků. Podobně jako na brněnském obraze (viz. srovnání č. kat. IV.3. 66.) odkazuje umělec na pražské stavby Nového Města a chrámovou architekturu sv. Víta (obr. č. 106.A).

Druhou světeckou postavou, kterou Jano Köhler řešil ve své kariéře poprvé, je sv. *František Xaverský* (obr. č. 106.B). Mozaika ho zobrazuje jako jezuitského misionáře, jenž právě

nabádá ke křesťanské víře indickou ženu. Sv. František je oděn v hnědou kleriku s bílou rochetou a žluto-zlatou štólou. V ruce pak svírá kříž, k němuž vzhlíží žena právě obrácená na víru. Její podporu vyjadřuje světec jemným uchopením jejího ramene. Exotiku vzdálených krajin pak Köhler zpřítomnil zelenou palmou, jež se vyjímá na modrém pozadí.

Rozbor díla:

Zkušenému umělci s výbornou znalostí hagiografie světců i Písma samotného se po stránce ikonografické vždy dařilo zobrazit svatou postavu jasně a srozumitelně. Takové podání jistě vyhovovalo církevním zadavatelům, zamyslíme-li se ale nad výtvarnou stránkou díla, pochopíme, že i přes svoje formální kvality děl Jano Köhler tápal. Ve stejné době střídal realistické principy zobrazování s opětovným návratem velké stylizace a secesní zdobnosti obrazů. V tomto případě byla práce jistě ovlivněna užitou technikou. Kdyby obě fresky vznikly o desetiletí dříve, zcela by zapadly do moderního vývoje výtvarné tvorby. I přes své nesporné kvality však nyní působí spíše zpátečnický.

Prameny:

Malíková, 2008, s. 26-27.

Literatura:

Rutar, 2000, s. 169.

Obrazová příloha: obr. č. 106.A-B

67. Hroznová Lhota

Kostel sv. Jana
Křtitele, 1937

A) Sv. Václav, (jižní cíp
pandantivu na

evangelijní straně).

obr. č. 107.B

B) Sv. Martin, (severní cíp pandantivu na evangelijní
straně).

C) Sv. Vojtěch, (severní cíp pandantivu na epištolní
straně).

D) Sv. Alžběta, (jižní cíp pandantivu na epištolní straně).

Současný stav:

Obnoveno.

Technika a umístění:

Freskové medailony v pandantivech lodi.

Značení:

Zn. J KOHLER (medailon sv. Alžběty).

Vznik a historie práce:

Zakázku na výzdobu interiéru kostela obdržel Köhler od místního faráře Antona Cigánka, a to roku 1937. Náměty jednotlivých fresek byly zadány dopředu. Měly být oslavou patronů, kteří se nějak vztahovali k místnímu prostředí a okolním obcím. Sv. Václav jako patron Tasova, sv. Martin jako

ochránce Kozojídek, sv. Alžběta patronka obce Žeraviny a sv. Vojtěch, jehož hlavním působištěm byla Morava. Práce byla započata pod vedením Köhlerova spolupracovníka Jana Ježka začátkem července roku 1937. Köhler sám se ujal práce mezi 9. a 12. srpnem. K úplnému dokončení výmalby došlo 24. srpna 1937.

Popis:

Kruhové medailony, které zobrazují světecké postavy ve svých tří čtvrtinách výšky, zobrazují tři mužské a jednu ženskou postavu.

První podobiznou umístěnou na jižním cípu pandantivu je sv. Václav. Stojící postava sv. Václava je pojata tradičním způsobem jako český kníže s knížecí čapkou, mečem u pasu a v ruce držící štít s černou přemyslovskou orlicí. V pravé ruce drží praporec a za jeho zády je naznačeno panorama Pražského Hradu (obr. č. 107.A).

Druhý medailon zachytil sv. *Martina*, jenž je podán jako voják římského vojska sedící na bílém koni, kterak se dělí s žebrákem o svůj plášť. Je zachycen v dramatickém okamžiku, kdy se napřahuje, aby mečem rozťal šat v polovině a daroval ho staršímu muži netrpělivě natahujícím ruce výše. Na zimní období v němž se celá událost odehrála upomíná bezlistý a zchromlý strom na pozadí výjevu (obr. č. 107.B).

Také u sv. *Vojtěcha* neporušil umělec ikonografické ustálení zobrazování, kdy Köhler připomněl v jeho souvislosti jeho misijní činnost. Světec, oděn v biskupské roucho a na hlavě nesoucí mitru, drží v levé ruce vedle biskupské berle také symbol své mučednické smrti v podobě kopí. Sv. Vojtěch byl totiž podle legendy probodnut pohany sedmi kopími během své cesty do Pruska. Loď na jeho pozadí pak upomíná na okamžik

před jeho smrtí, kdy se světec během své misijní cesty vylodil u Frižské zátoky (obr. č. 107.C).

Poslední zobrazenou postavou je sv. Alžběta. Podle zobrazených atributů jde o dceru uherského krále Alžbětu Uherskou, jež vstoupila do kláštera a věnovala se zde péči o nemocné až do své smrti. Koruna, kterou nese na hlavě upomíná na její královský původ. V zástěře na klíně nese natrhané růžové květy, které upomínají na okamžiky jejího setkání s manželem, když nesla světice chudým chléb, ale muž při náhledu do zástěry uviděl pouze růže. Architektura zobrazená v pozadí upomíná na působení sv. Alžběty v Marburku, kde rozvíjela svoji charitativní činnost (obr. č. 107.D).

Rozbor díla:

Zobrazené postavy, které nejsou ikonograficky příliš zajímavé a inovativní, opakuji manýristicky starší Köhlerovy práce. Jejich negativní hodnocení formálního zpracování není objektivní, protože byly podle mého mínění značně ovlivněné pozdějšími restaurátorskými zásahy.

Prameny:

Cigánek, 1937, s. 154-155; Malíková, 2008, s. 69-71.

Literatura:

Nováková - Úprková, 1970.

Obrazová příloha: obr. č. 107.A-D

68. Blatnice pod sv. Antonínkem

Kaple sv. Antonína Paduánského, 1936–1937

A) Sv. Antonín káže rybám, (evangelijní strana centrální kaple).

B) Sv. Antonín káže v Padově, (epištolní strana centrální kaple).

C) Smrt sv. Antonína Paduánského, (evangelijní strana závěru kaple).

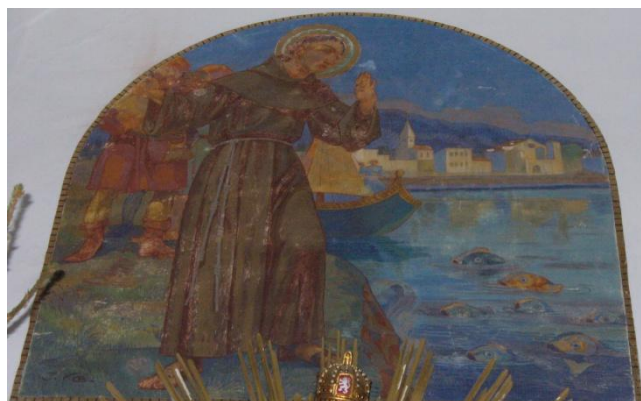
D) Zázrak s oslicí

Současný stav:

Nedokončeno, původní stav.

Technika a umístění:

Fresky ve výklencích centrální kaple a kresba hlinkou na kartonu v závěru kaple.

obr. č. 108.A

Značení:

Zn. J. KOE 3. VIII. 1937 (vpravo dole freska *Kázání sv. Antonína Paduánského v Padově*), J. KOE (vlevo dole *Sv. Antonín Paduánský káže rybám*).

Vznik a historie práce:

Objednávka freskové výzdoby v poutní kapli sv. Antonína Paduánského byla Köhlerovi zadána v druhé polovině roku 1936,

v době poslední generální opravy stavby. Stejně jako Julius Pelikán, dostal Jano Köhler úkol vytvořit scény ze života

sv. Antonína Paduánského. K dokončení čtyř plánovaných fresek však nedošlo. Těžká nemoc překazila práci v polovině, díla určená do presbytáře již zůstala nedokončena. V případě třetí fresky zakončil Jano Köhler svoji práci na ní ihned na jejím začátku. Dnes se nachází v podobě rozpracovaného kompozičního schématu. Tato nedokončená kartónová skica s námětem Smrti Sv. Antonína Paduánského zůstala dochovaná a je umístěna v kapli.

Popis:

První freskou umístěnou na evangelijní straně výklenku střední lodě kaple je námět *Sv. Antonín káže rybám*. Výjev představuje přesně podle legendy světce oděného v hnědé řádové františkánské roucho, kterak se sklání nad hladinou řeky v blízkosti italského města Rimini, aby kázal rybám. K těmto němým stvořením se obrátil poté, co jeho kázání odmítli poslouchat místní obyvatelé. Ruce má pozdvižené do rozpažení, jeho levá ruka pak směřují dlaní k hejnu naslouchající ryb. Jeho tělo zakrývá kotvící loď s vyhlížejícím mužem na palubě. Po levici sv. Antonína se rozprostírá panorama architektury města venkovského charakteru s kostelem a v dáli se objevuje reliéf místní hornaté krajiny. Na druhé části obrazu stojí zástup lidí, který jeho počínání sleduje (obr. č. 108.A).

Druhý obraz upomíná na *Antonínovo kázání v Padově*. Světec zde pobýval určitý čas v době padovského hraběte Zima Composampiera, protože se již nemohl vrátit do svého domovského kláštera. Scéna zachycuje moment, v němž stojí Antonín na schodech svého hostitele, který pozoruje světce společně se svým synem ve dveřích a chystají se Antonína přivítat. Zobrazen jako mnich nastavuje divákovi Bibli a svou pravicí ukazuje směrem k městu a jejím obyvatelům, mezi nimiž

můžeme v podobě vojáka najít autoportrét umělce. Na druhé straně schodiště umístil umělec mladou ženu s dítětem v náručí, která je zpodobněním manželky padovského hraběte a v současné době také vyobrazení Panny Marie s Ježíškem, který se sv. Antonínovi zjevil (obr. č. 108.B).

V podobě kartónové skici se dochovala také rozpracovaná kresba následujícího námětu *Smrti sv. Antonína Paduánského*. Scénu umístil umělec do středověké architektury matičního kláštera světce v Arcella u Padovy, i když tam podle legendy sv. Antonín již dorazit nestihl. Köhler jej zobrazil umírajícího, obklopeného řádovými bratřími. Jeden z nich klečí u jeho nohou s rozpaženými rukama plného dramatu, druhý s kápí na hlavě jej ošetřuje a třetí hledí se skleslou hlavou k zemi. V okenním výklenku architektury sleduje celou scénu další postava s nespécifikovatelným předmětem v ruce. Pravděpodobně jde o světelnou pochodeň, s níž má být ozářena světцова postava, jenž je ozářen nebeskými paprsky. Výraz tváře sv. Antonína jasně objasňuje situaci, o kterou jde. Za několik okamžiků bude světec povolán na nebesa (obr. č. 108.C).

Podoba posledního výjevu s námětem Zázraku s oslicí, jež uvádí farní kronika není jasná.

Rozbor díla:

Epického zobrazení jednotlivých scén ze života sv. Antonína Paduánského, kterému se věnoval Köhler pouze zřídka, protože k němu nedostal mnoho příležitostí, se zhostil umělec velmi dobře. I přesto, že kompletní výzdobu nedokončil, svědčí provedení práce o výborných znalostech hagiografie světce samotného.

Po formální stránce jsou práce kompozičně dobře budované. Kontrasty teplých a studených barev oživují scény a vytvářejí

budování prostoru. Další hodnocení nedokončené práce je obtížné, schází nám totiž kompaktní myšlenka souboru.

Prameny:

Čiklová, 1995, s. 73; Malíková, 2008, s. 66-69; Smékal, 1898.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 19; Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4; D. K, 1941, s. 3; Mathon, 1943, s. 72; Pojsl, 1992, s. 13; Samek, 1994, A/J, s. 66; Šolc, 2008; Toman, 1993, s. 513.

Obrazová příloha: obr. č. 108.A-C

69. Dolní Bojanovice

Kostel sv. Václava

Sv. Václav, 1939

Současný stav:

Neprovedeno.

Technika a umístění:

Olejový obraz na hlavním oltáři kostela.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

Roku 1939 se Köhler v jednom ze svých dopisů Janu Andrysovi zmiňoval o připravované práci do kostela sv. Václava

v Dolních Bojanovicích. Ten však již umělec nestihl kvůli jeho zhoršujícímu se zdravotnímu stavu dokončit.

Popis:

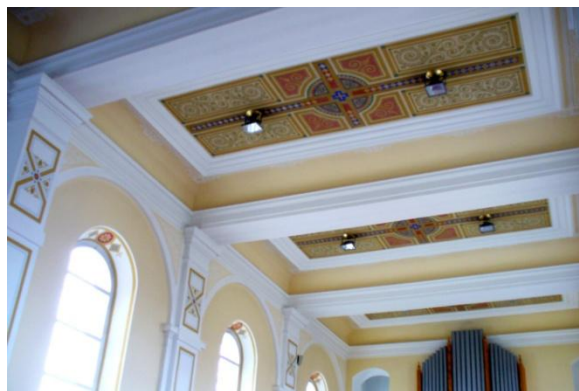
Obraz měl pravděpodobně představovat jednu z variant stojícího sv. Václava v brnění, kterou Köhler vytvářel v závěrečném období svého života velmi často.

70. Kněždub

Kostel sv. Jana Křtitele

Dekorativní výzdoba interiéru

kostela, 1938

obr. č. 109.

Současný stav:

Původní, ale redukovaný stav.

Technika a umístění:

Freska na stropě kostela a po stranách vítězného oblouku. Původně také v presbytáři.

Značení:

Nezn.

Vznik a historie práce:

O vzniku dekorace z návrhu Jano Köhlera není ve farní kronice Kněždubu zmínka. K jeho autorství nás však vedou charakter, motivy a prvky výzdoby, což výrazně podpoří vazby Köhlera k rodišti svých přátel bratří Úprků. Dle pramenů měl

výzdobu vytvořit roku 1938 Köhlerův dlouholetý spolupracovník Jan Ježek z Bystřice pod Hostýnem.

Popis:

Vnitřní ornamentální výzdoba kostela se původně nacházela v poměrně bohatém měřítku v presbytáři, jehož stěny vyplňovaly bujné rozvilinové úponky vinné révy s hrozny. Výrazné klenební náběhy byly dekorovány protáhlými osmiúhelníky, které na sebe navazovaly ve svých špičkách obohacených o další dekoraci s malými hvězdami.

I když dnes taková výmalba zanikla z důvodu nové výzdoby, stejné řešení se objevuje také na stropě lodi, do níž jsou vsazeny dvě figury světců *sv. Ludmily* a *sv. Václava* inspirované Köhlerovou prací od Jana Ježka.

Obě strany vítězného oblouku směřující do lodi jsou ve svých rozích pokryty rozvilinou, do níž je vsazen ve stejné žluto-bílé barvě postava anděla. Na evangelijní straně je anděl hrající na loutnu, na protilehlé pak ženská postava držící list papíru.

Drobné motivy v jemných okrových barvách nesou špalety oken a polopilíře.

Nejzřetelněji však poznáme Köhlerův rukopis v podobě obdélných útvarů vsazených do kazetového stropu lodi. Jedná se o protáhlé útvary, do jejichž středu je umístěn červený čtverec s vepsaným kruhem, který čtvrtí křížení dvou modrých lišt. Všechny útvary jsou vyplněny vegetabilními vzory stále ještě připomínající národopisné prvky Slovácka.

Rozbor díla:

Podle mého mínění byla vytvořena dekorativní výzdoba podle šablon Jano Köhlera. Jde totiž o citaci již použitých prvků v jiných chrámových prostorech v průběhu 30. let. V případě

obrazů sv. Ludmily a sv. Václava, které jsou jednoznačně z ruky méně zdatného malíře, zde si vzal pravděpodobně Jan Ježek za vzor Köhlerovy předlohy taktéž. Napovídá tomu nejen formální zpracování a ikonografie ale i fyziognomické rysy obou postav.

Prameny:

Vrtek, nedat.

Literatura:

Nováková - Úprková, 1970.

Obrazová příloha: obr. č. 109.

71. Svatobořice - Mistrín

Kostel Navštívení Panny Marie

Ornamentální výzdoba, 1940

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Freska, loď a závěr kostela.

Značení:

Dnes nejasné.

obr. č. 110.

Vznik a historie práce:

Jano Köhler obdržel zakázku nově vymalovat nově přestavěný a rozšířený kostel roku 1940. K práci Köhlera pozval pravděpodobně místní sloužící kněz Jan Sigmund. Hotová práce vytvořená pouze podle Köhlerových návrhů musela být hotova do 17. listopadu 1940, kdy byla přístavba kostela slavnostně vysvěcena. Práci podle Köhlerových návrhů provedl malíř Jan Ježek z Bystřice pod Hostýnem. Nová malba interiéru lodi i presbytáře roku 1985 Köhlerovu výzdobu nerespektovala a nechala ji zaniknout.

Popis:

Výzdoba kostela byla čistě dekorativní. Nejbohatší ornamenty se nacházely na vítězném oblouku směřující do lodi a na okenních výsečích závěru kostela. Šlo o zdůraznění tektonických částí stavby za použití geometricky zjednodušených prvků provedených jemným koloritem. Jano Köhler použil barvy okrové, rumělky a světle modré. Na vítězném oblouku byl citován motiv vinného hroznu zarámovaný do obdélníkové kazety vycházející z lidového vzoru. Kachlovou mozaiku připomínal asi metr vysoký dekorativní koberec v závěru kostela.

Rozbor díla:

Výzdoba mistřínského kostela se ničím nevymykala příbuzným pracím, navržených umělcem v průběhu 30. let. Nestala se důležitým prvkem chrámového prostoru, jak se tomu často stávalo na začátku Köhlerovy kariéry, ale dala vyniknout architektuře samotné, kterou pouze obohatila a zdůraznila jemným a jednoduchým (až účelovým) dekorem.

Prameny:

Synek, 80. léta.

Literatura:

Měchura, 2004, s. 25.

Obrazová příloha: obr. č. 110.

72. Uhřice

Kostel sv. Jana Křtitele

Dekorativní výzdoba interiéru kostela

Současný stav:

Nedochováno.

Technika a umístění:

Fresková výzdoba presbytáře a lodi kostela.

Vznik a historie práce:

O Köhlerově působení v uhřickém kostele se dozvídáme pouze z literatury (Vrbas, s. 479.), jenž ji zmiňuje pouze letmo. Restaurátorské průzkumy probíhající nedávno za účelem odhalení středověkých základů stavby sice odhalily pozůstatky barevné ornamentální výzdoby, ale spolehlivě ji Köhlerovi nepřipsali. Tuto výmalbu se nepodařilo ani datovat. Jestli však vznikla, muselo to být před rokem 1930, kdy Vrbas poprvé vydal svůj vlastivědný místopis, kde se o ní zmiňuje.

Literatura:

Andrys, 1941, s. 22; Toman, 1993, s. 513; Vrbas, s. 47.

IV.4. Závěr katalogu a hodnocení Köhlerovy monumentální tvorby

Zpracovaný katalog a v něm shromážděné výtvarné práce Jano Köhlera, a především velká námětová škála jeho monumentálních realizací si žádají závěrečné souborné zhodnocení.

Stejně, jako se od sebe často odlišuje kritika jeho tvorby, která přechází od odsunutí Köhlera a jeho prací do pozadí, kdy je označován za drobného regionálního a eklektického umělce, až k chválám jeho postavy coby osobitého umělce Moravy, liší se také umělecká hodnota a kvalita Köhlerových děl.

Po formální stránce můžeme všech 121 katalogizovaných prací a souborů prací označit za kvalitní. Zde je však třeba upozornit na skutečnost, že ty práce, které hodnotíme jako výtvarně méně zdařilé, často již nenesou původní Köhlerův rukopis. Pozdějšími restaurátorskými zásahy byly výrazně, často negativně, poznamenány. Tyto nezdary pak nelze přisuzovat J. Köhlerovi, který byl kvalitně výtvarně školen hned několika výbornými uměleckými osobnostmi; Felixem Jenewinem (1857-1905), Maxmiliánem Pirnerem (1854-1924), Františkem Ženíškem (1849-1916) a Kamilem Hilbertem (1869-1933).

I když se podařilo najít poměrně velké množství Köhlerových monumentálních prací vytvořených pro světskou architekturu, nemůžeme říci, že by jejich námětová stránka byla vždy stejného - řekněme pouze světského - charakteru. Často byla totiž světská tematika doplněna křesťanským motivem.

Zvolené náměty byly závislé na objednavateli a účelu architektury. Nejčastější výzdobou školních budov se staly scény alegorie školství, vzdělávání a vědy nebo se na nich často objevovala dvojice soluňských věrozvěstů sv. Cyrila a sv. Metoděje, kteří připomínali křesťanskou misi, tak důležitou pro český národ, a jejich příchod na Velkou Moravu roku 863.

Mezi tématy výzdoby radnic a jiných veřejných staveb, které obvykle vznikly v historizujícím, neorenesančním nebo pseudobarokním slohu, patří především významné momenty z historie města a blízkého okolí (radnice v Tišnově, zámek v Prostějově a v Kyjově, školní budova v Praze - Karlíně či Litovli aj.).

Oblíbeným motivem přelomu 19. a 20. století byly alegorie ročních období nebo abstraktní zachycení průběhu lidského života a běhu světa. Tyto náměty se v Köhlerově díle objevily hned několikrát a vznikaly výlučně na soukromou objednávku jako výzdoba měšťanských vil. Často byly symbolicky obsažené v jiném tématu, jako například na fasádě hospody u Budíku v Bohuslavicích, Sojkově domě v Olomouci, Součkově vile v Prostějově nebo vile v Kyjově.

Je nesporné, že v centru zájmu Jano Köhlera stála po celý život církevní tematika. Jestliže zpočátku bylo množství zakázek pro křesťanské kruhy stejné jako pro světskou klientelu, postupně se začal Köhler soustřeďovat pouze na církevní náměty a zakázky. V této oblasti musíme kladně ohodnotit jeho znalosti hagiografie světců a biblických textů samotných.

Postupem času se umělci podařilo vytvořit si schémata, fyziognomické prototypy a ustálenou ikonografii mnoha světců; např. sv. Ludmily, sv. Vojtěcha a sv. Jan Nepomuckého.

Zvýšenou pozornost věnoval Köhler postavě sv. Václava a vůbec poprvé zpracoval události ze života bl. Jana Sarkandra (např. v Olomouci).

Mimořádný a můžeme říci, že mezi umělci ojedinělý úspěch získal Köhler svým zpracováním postav sv. Cyrila a sv. Metoděje. Je zřejmé, že jeho počáteční určitá nejasnost a nejistota v jejich zobrazeních, ho pravděpodobně přiměly věnovat se jim důkladněji. Již kolem roku 1912 se mu podařilo vytvořit jejich jasné fyziognomické i ikonografické rozlišení, které můžeme vidět především na litografické práci z téhož roku. Námět dnešních patronů Evropy J. Köhler propracovával ještě řadu let. Nejzdařilejší podání obou postav bychom mohli vidět v jejich zobrazeních z 30. let 20. století na hlavních oltářních obrazech v Prostějově či Lužicích.

Vůbec největší zájem Jano Köhlera vzbudila postava Panny Marie. Tu, na rozdíl od jiných světců nevarioval vycházejíce z jednoho schématu, ale ve své tvorbě neustále vytvářel její nové pojetí. Nejoblíbenějším se mu stala Panna Marie, Královna nebes a Panna Marie Nanebevzatá.

Výtvarný vývoj a umělecký přístup Jano Köhlera k zpracování zadaných světských či církevních témat jsou právě těmi problematickými otázkami ohodnocení umělce.

Podíváme-li se pozorně na Köhlerův umělecký vývoj, můžeme konstatovat, že se jeho umělecký přístup měnil nejen v závislosti na druhu práce a jejím určení, ale vyvíjel se i v lineární, tedy časové rovině.

Köhlerovy realizace, které vytvářel pro soukromé či státní zakázky, vykazují větší snahu o alegoričnost či metaforičnost a v přístupu k formě také častější užití moderního přístupu v duchu rozvíjející se secesní linie a ornamentu.

Výtvarný přístup k moderně zastával Jano Köhler poměrně dlouho a úplně ji díky aplikaci národopisných prvků neopustil nikdy. K její postupné redukci začalo docházet z důvodu nižší četnosti zakázek pro světské objednavatele a koncentraci na sakrální tematiku.

Práce vytvářené pro církevní stavby jsou naopak daleko konzervativnější. Jejich forma a obsah jistě závisel na přístupu kněze nebo farního objednavatele. Ti se obvykle stávali nekompromisními zadavateli ikonografického i formálního schématu díla. Křesťanská obec totiž opravdu velmi bedlivě sledovala provedení, které se muselo přizpůsobit samotné architektuře kostela či kaple a také splňovat jasné požadavky srozumitelnosti zobrazených scén pro diváka i věřící.

Na začátku uměleckého přístupu Jano Köhlera, tedy v období studií a brzy po jejich ukončení, stály akademické principy. Ty byly z velké části pěstovány pod dohledem Kamila Hilberta, se kterým umělec provedl první monumentální realizace.

Naopak historizující přístup Jano Köhler nikdy zcela neopustil, ale postupně ho začal mísit se secesními výzdobnými prvky, kterým dával čím dál větší prostor. Postupně se změnil jeho přístup k perspektivě, kterou zplošťoval, postavy na zobrazeních začaly ztrácet na plastičnosti a stávaly se schematizovanými.

Za vrcholnou fází Köhlerovy tvorby, kdy umělec dokázal reflektovat a aplikovat výtvarný přístup a prvky secese, můžeme označit léta 1910 až 1928. Nutno podotknout, že v té době byla již vrcholná fáze secese uzavřena (jak první etapa užívající rostlinnou ornamentiku, tak i ta druhá, geometrizující) a Jano Köhler se tak zpozdil za obecným vývojem výtvarného umění nejméně jedno desetiletí.

Pozdní dílo umělce musíme označit za méně kvalitní. V průběhu 30. let 20. století aplikoval Köhler zažitá schémata a dostal se ve své tvorbě do určité manýry. Po formální stránce se opět vrátil k realistickému zobrazování, v jeho případě zcela nedotčenému aktuálním moderním výtvarným vývojem doby, z něhož se téměř bez cíle či záměru přiblížil v oblasti dekorativní výmalby sakrálních staveb pouze k národnímu dekorativismu, čili stylu art deca.

Köhlerova tvorba výrazně reflektovala národopisné prvky. Ty umělec sice poprvé použil již na začátku své samostatné kariéry v roce 1901 na Pernštejnském záměčku v Prostějově, ale cílevědomě je začal aplikovat až kolem roku 1910. Ovlivněn národopisnými oblastmi Slovácka a Hané, kde nejčastěji pobýval, dospěl k vrcholu jejich užití v průběhu druhého a třetího desetiletí 20. století.

Aplikace lidových prvků se objevovala jak ve světských, tak sakrálních prostorech. Jeho přístup k prezentaci takových prvků vycházel, stejně jako u jeho kolegů ze SVUMu, z potřeby pozdvihnout a oslavit bohatost a krásu české, v tomto případě moravské lidové kultury.

Na rozdíl od sochaře Franty Úprky (1868–1929) a malířů Joži Uprky (1861–1940), Antoše Frolky (1877–1935) či Martina Benky (1888–1971) se však nekoncentroval na žánrové scény, které se v jejich dílech soustřeďovaly na přehlídku rozličnosti, bohatosti a barevnosti krajů Slovácka, ale spojoval je nejčastěji s náboženskou tematikou. Nejzdařilejšími obrazy, v nichž se Köhlerovi podařilo vhodně spojit obě složky, jsou obrazy s náměty z křesťanských poutí, např. v kapli Panny Marie Augustiniánské vily v Luhačovicích nebo v kapli řádových sester v Napajedlech.

Jeho ornamentální výzdoba sakrálních i světských staveb, v nichž uplatňoval lidové prvky velmi dlouho, je kombinací

vybraných ornamentů užívaných vyšivačkami krojů a malérečkami domů v různých národopisných oblastech Moravy. Škála uplatněných prvků byla pestrá a nikdy ji umělec neaplikoval ve stejných schématech na více stavbách.

Motivy, jejichž tvary na jižní a východní Moravě vycházely z vegetabilních prvků, Köhler v 10. a 20. letech 20. století zpracoval v secesním duchu. Barevná škála užitě ornamentiky byla nejčastěji založena na výrazném kontrastu sytých barev v komplementárním vztahu: zelená x červená a modrá x žlutá. Zvláštní barevný odstín kobaltově modré, která nezaměnitelně určuje řadu Köhlerových děl, je převzatá ze podrovnávek fasád slováckých domů a podhledů žuder. Zářivě žlutá pak byla charakteristická pro oblast Hané.

Köhlerovými nejoblíbenějšími motivy a prvky přebíranými z výšivek krojů a lidové keramiky se v této době staly stylizované květiny s mřížkami, vegetabilní úponky svinuté do voluty, terče, květy zvonků, jiřin, chryzantém a dalších fantastických květů nových tvarů. Tyto prvky pak umělec obohacoval zoomorfní tematikou. Typickým symbolem síly a zdraví byl často aplikovaný jelen. Nechyběl ani motiv páva, oblíbený díky svému dekoračnímu potenciálu zpracování.

Takto secesně pojaté motivy začal Jano Köhler ještě více stylizovat a výrazně je geometrizovat. Vývoj jejich aplikace je zřetelný. Umělec začal upouštět od výrazné barevnosti a pomalu přecházel k barvám chladnějších tónů. Ornamentální práci 30. let charakterizuje také výrazná tvarová jednoduchost a větší místo pro monochromní barevné plochy. V této době se Jano Köhler soustředil na jednoduché zdůraznění architektonických prvků církevních staveb, kde dbal především na výzdobu presbytáře a vítězného oblouku. Charakter jeho pojetí se v této době blížil principům art deca, a to zejména

užitím zlaté. Z výzdobných motivů se objevovaly realističtější motivy v podobě obilných klasů či hroznů vinné révy.

Köhlerův přínos na poli aplikace národopisných prvků do umění je nesporný. Umělci se podařilo, podobně jako v architektuře Dušanu Samo Jurkovičovi (1868-1947), povýšit lidové motivy a zapojit je přirozeně do zvolené, nejčastěji křesťanské tematiky, čímž zdůraznil sepjetí venkovských obyvatel s křesťanskou vírou.

Demonstroval tím své nacionální smýšlení a hrdost na svůj moravský původ. Tento postoj byl ve stejném duchu prostoupen celým SVUM, které se tak odvrátilo od moderních výtvarných západních směrů s myšlenkou znovuoobnovení slovanských vazeb mezi národy na východ od českých zemí.

IV.5. Přehled zkrácené citace pramenů katalogu

Andrys, nepubl. rukopis, nečísl. - Jan Andrys, *Život v obrazech*, nepubl. rukopis, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín, nedat.

Bartošek, 2011 - Karel Bartošek, ústní podání, únor 2011.

Batůšek, 1996, s. 1. - Stanislav Batůšek, *Jano Köhler a Brno. K 55. výročí smrti umělce*, rukopis, 1996, SOA Olomouc, inv. č. 174, 2 s.

Batůšek, 1996, s. 1. - Stanislav Batůšek, *Jano Köhler a Slovácko*, 1996, s. 1., OA Olomouc, inv. č. 176.

Batůšek, nedat, s. 24-25. - Stanislav Batůšek, *Köhler. Životopis*, nepubl. strojopis, s. 24-25, SOA Olomouc, inv. č. 89.

Batůšek, nepubl. rukopis, s. 2, Stanislav Batůšek, *Jano Köhler-hlavní práce*, nepubl. rukopis, SOA Olomouc, inv. č. 453, s. 2.

Buska, nedat. - Lubomír Buska, *Obecní kronika Závašic*, nedat. OÚ Závašice.

Cigánek, 1937, s. 154-155. - Cigánek, *P.k. římskokatolické fary v Hroznové Lhotě*, Hroznová Lhota 1937, s. 154-155.

Čiklová, 1995. - Pavla Čiklová, *Život a dílo akademického malíře Jano Köhlera* (dipl. p.), Katedra teorie a dějin umění UP Olomouc, Olomouc 1995.

Farní kronika, 1922, s 57. - *F. k.*, FA Hodonín, Hodonín 1922, s. 57.

Farní kronika, 2001 - *Kronika farnosti Ždánice*, FA Ždánice, Ždánice 2001, nečísl.

Farní kronika, nedat. - *F. k. města Přerov*, nedat, nečísl, Farnost Přerov.

Frolcová, 1976 - M. Frolcová, *Dům č. 302 Feyův*, AP UH Nám. Míru, dům arch. D. Feye, fotodok., Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, inv. č. 34116.

Frolcová, 1992 - M. Frolcová, *Zvonice Ostrožská n. Ves*, fotodok., Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, inv. č. 36387.

Hanzl, nedat, s. 112. - František Hanzl, *Protocoelum domesticum*, fara Žarošice, Žarošice 1927, s. 112.

Hofírek, 17. 11. 2011 - Pavel Hofírek (farář farnosti Pavlovic u Přerova), ústní podání, 17. 11. 2011.

Holoubek, nedat. - Václav Holoubek, *Nabídka na restaurátorskou práci, dům na Antonínské ulici 3.*, inv. č. 1086/8, PÚ Brno.

Horák, nedat - Vojtěch Horák, *P. k. farnosti rajhradské, Benediktinské opatství Rajhrad* 1928, s. 88.

Köhler, 1931 - Jano Köhler, *soukr. kor. Janu Andrysovi, 4. ledna 1931*, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.

Köhler, 1939, 21. července - Jano Köhler, *soukr. kor. Janu Andrysovi, 21. července 1939*, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.

Köhler, 1939, 26. září - Jano Köhler, *soukr. kor. Janu Andrysovi, 26. září 1939*, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.

Köhlerová, duben 2011 - Jana Köhlerová, ústní podání, Plumlov, duben 2011.

Kronika obce Nenkovice, nedat. - *Kronika obce Nenkovice*, zn. fondu: Aú - Nen, inv. č. 58. SOA Hodonín.

Krososka, 2005 - Josef Krososka, *Rest. z. k restaurování pomníku akademického malíře Jano Köhlera*, 28. 11. 2005.

Malíková, 2008 - Silvie Malíková, *Jano Köhler a jeho sakrální práce v Jihomoravském kraji* (bak. p.), Filozofická fakulta, Katedra teorie a dějin umění UP Olomouc, Olomouc 2008.

Nátr, nedat. - Josef Nátr, *Luhačovická farnost 1785-1955*, rukopis, nedat., nečisl., farnost Luhačovice.

Nič, rukopis, s. 3. - Jan Nič, *K 110. výročí narození malíře Jano Köhlera*, rukopis, č. jednací 175/82, Dům umění v Hodoníně, s. 3.

Patková, 1990 - H. Patková, *Dům č. p. 302, AP UH Náměstí Míru, dům arch. Feye*, fotodok., Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, inv. č. 19641.

Procházka 1929 - Alois Procházka, *P.k. obce Nové Hvězdlice, 1929*, nečisl., MÚ Hvězdlice.

Procházka, 2007 - *Rest. z. o restaurování stropu muzea Galerie výtvarného umění*, č. 1099/5, 2007, SPÚ Brno.

Raška, 1941 - Frant [František] Raška, *dopis Janu Andrysovi*, Bučovice, 1941, 4. 3., soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.

Rašticová, 1981 - B. Rašticová, *Detail mozaiky AP UH Náměstí Míru, dům arch. Feye*, 1981, fotodok., Slovácké muzeum v Uherském Hradišti, inv. č. 22029.

Severinová, 1995 - Jana Severinová, *Kyjov, zámek. Obnova sgrafita (rest. z.)*, inv. č. 743/3, 1995, SPÚ Brno.

Skořepa, Mašek, 1998 - Tomáš Skořepa, Jiří Mašek, *Restaurátorský průzkum malířské výzdoby fasády školní budovy v Praze 8 Karlíně, Lyčkově náměstí 6*, č. p. 460, 1998, NPÚ Praha.

Smékal, 1898, s. 178-179. - Josef Smékal, *P. k. farnosti Blatnické*, fara Blatnice pod sv. Antonínkem, Blatnice pod sv. Antonínkem 1989, s. 178-179.

Sokol, 1995 - Rudolf Sokol, *Rest. z. o restauračních pracích radnice v Tišnově*, 20. 6. 1995, PÚ Brno.

Spáčil, 1898-2000, s. 137-138. - Stanislav Spáčil, *P. k. farnosti Strání*, 1898-2000, FA Strání, s. 137-138.

Starý. 1927-1989, nečís1 - František Starý, *P. k. římsko-katolického farního úřadu Povýšení sv. Kříže v Prostějově II.*, rukopis, svazek II., Prostějov 1927-1989, Arcibiskupský archiv Olomouc.

Synek, 80. léta - František Synek (fotodok.), 80. léta, *Interiér kostela Navštívení Panny Marie*, soukr. archiv Svatobořice-Mistřín.

Tichá, 1998 - J. Tichá, *Sdružení výtvarných umělců moravských (dipl. p.)*, Masarykova univerzita Brno, Brno 1998.

Vojkůvka, nedat, s. 7. - J. Vojkůvka, *P.k. městečka Lipov*, OÚ Lipov, nedatováno, s. 7.

Vozdecký, 2002 - Vladimír Vozdecký, ústní podání, Stražovice, březen 2002.

Vrtek, nedat. - Jan Vrtek, *P. k. obce Kněždubu*, SOA Hodonín, zn. fondu: Aú - Kn, inv. č. 21.

www. zdroj, 28.10.2010 - www.hotel-semily.cz, 28. 10. 2010.

www. zdroj, 9. 1. 2011 - http://stezky.cz/cze/sklepni_ulicky/slovacka/mutenice.htm, 9. 1. 2011.

www. zdroj, 9. 1. 2011 - <http://www.farnost-laskov.cz/info.aspx?page=historie-laskov>, 9. 1. 2011.

www. zdroj, 25. 2. 2011 -

http://raport.cz/soubory/dokumenty/7divu_rakovnicka.pdf,

25. 2. 2011.

www. zdroj, 26. 2. 2011 - <http://www.farnost-plesna.cz/kostel-svateho-jakuba.html>, 26. 2. 2011.

www zdroj, 26. 5. 2011 -

<http://sanceproduchcov.wz.cz/galerie%20foto%20grafii%20platna.htm>, 26. 5. 2011.

www. zdroj, 1.6.2011 -

http://www.tisnov.cz/index.php?page=radnice_kronika, 1. 6. 2011.

www. zdroj, 2.6.2011 -

http://prostejovsky.denik.cz/publicistika_prostejov/takovi-jsme-byli-hotel-u-tri-kralu20101209.html, 2. 6. 2011.

www.zdroj, 3. 6. 2011 -

<http://www.prikazy.cz/index.php?nid=10161&lid=CZ&oid=2229295>, 3. 6. 2011.

www. zdroj, 5. 6. 2011 -

<http://www.stavebnictvi3000.cz/clanky/radnice-v-pardubicich-historie-a-rekonstrukce/>, 5. 6. 2011.

www. zdroj, 15. 6. 2011 -

<http://www.farnost-laskov.cz/info.aspx?page=historie-laskov>, 9. 1. 2011.

Zeman, 2005 - David Zeman, *Restaurátorský sondážní průzkum nástropní malby v lodi kostela sv. Anny v Žarošicích*, 2005, SPÚ Brno.

IV.6 Přehled zkrácené citace literatury katalogu

Andrys, 1941, s. 22. - Jan Andrys, *SVUM. Soubor Jana Köhlera* (kat.), Hodonín 1941.

Andrys, 2007, s. 18-24. - Jan Andrys, *Sladké s hořkým*, Boskovice, 2007, s. 18-24.

Batůšek, 1996, s. 169-171. - Stanislav Batůšek, Jano Köhler malíř od ruky, *Katolická moderna. Karel Dostál - Lutinov a jeho přátelé a spolupracovníci*, Třebíč 1996, s. 165-186.

Batůšek, 2001, s. 276. - Stanislav Batůšek, Nejprve šašek, potom žena..., *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 53, č. 3, 2001, s. 276.

Batůšek, Slovácko, 1996, s. 4. - Stanislav Batůšek, Jano Köhler a náš region, *Dobrý den, Slovácko*, roč. 2, č. 4, 1996, 22. ledna, s. 4.

Bílovský, 2001. - Oldřich Bílovský, Malíř Jano Köhler, *Regionální týdeník Slovácko*, 2001, 11. 12.

Čermák, 1997. - Miloslav Čermák, *Olomoucký orloj. Expozice*, Olomouc 1997, nečísł.

D. K, 1941, s. 3. - D. K., Vzpomínka na spolubudovatele Domu umělců v Hodoníně, *Moravské slovo Večerní*, 24.1, 1941, s. 3.

Dostál - Lutinov, Nový Život, 1901, s. 254. - Karel Dostál - Lutinov, Umělecké zprávy, Forum, *Nový Život* VI, 1901, s. 254.

Dostál - Lutinov, Nový Život, 1906, s. 212. - Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, Forum, *Nový Život* XI, 1906, s. 212.

Dostál - Lutinov, Nový Život, 1904, s. 34. - Karel Dostál - Lutinov, Umělecké jaro Moravy, Forum, *Nový Život* IX, 1904, s. 34.

Dunděra, 2002, s. 93-95. - Jiří Dunděra, Šedesát let od smrti malíře chrámů Jano Köhlera, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 11, Tišnov 2002, s. 93-95.

Dunděra, 2006, s. 19-22. - Jiří Dunděra, Jano Koehler, 33 životů, Kyjov 2006, s. 19-22.

Dunděra, 2008, s. 16. - Jiří Dunděra, Malíř Jano Koehler, významný umělec našeho regionu, *Kyjovské noviny*, 2008, 4. 2., s. 16.

Dunděra, 2011, s. 17. - Jiří Dunděra, Osobnosti. Jano Köhler, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. ledna, 2011, s. 17.

Edgar. 1958, s. 165-178. - Emil Edgar, Vzpomínky na slovácké výtvarníky, *Časopis Matice moravské*, roč. 77, 1958, s. 165-178.

Filip, 2004, s. 36-37, 64, 85, 87-90, 103-107, 110-111, 120, 155, 159, 174. - Aleš Filip, *Secesní chrámy na Moravě a e Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*, Brno 2004.

Glivický, 1941, s. 19. - Jos [Josef] Glivický, Jano Köhler a Prostějov, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, s. 18-22.

Heimrichová, 2002, s. 39-41. - Ljuba Heimrichová, Bohuslavice u Kyjova, Tišnov 2002, s. 39-41.

Havelka, 1939, s. 15, 162, 215, 225. - Emanuel Havelka, *Kyjovsko a Ždánsko ve svých obcích*. Nenkovice, Kyjov 1939, s. 15, 162, 215, 225.

Chaloupka, 2004. - R. Chaloupka, Vznik a vývoj farnosti (dipl. práce), Olomouc 2004.

Jančář, 2008, s. 124-126. - Josef Jančář, Lipovská ohlédnutí 1848-1948. *U nás v Lipově*, Lipov 2008, s. 124-126.

Ježek, 1991, s. 24. - Antonín Ježek, *Nenkovice. 650 let obce, Nenkovice 1991, s. 24.*

Katalog souborné výstavy díla, 1941. - *Katalog souborné výstavy díla akad. malíře Jana Köhlera, Olomouc 1941.*

Hálová, 1991, s. 86. - C. Hálová-Jahodová, *Brno. Stavební a umělecký vývoj města, Brno 1947, s. 320. Památky Brna, 1991, s. 86.*

Horová, 1995, s. 369. - Anděla Horová a kol., Köhler Jan, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1995, s. 369.*

Chytil, 2009. - Miroslav Chytil (ed.), *Slavné stavby Prostějova, Praha 2009.*

Kavička, 2009. - Karel Kavička, *Prostějov. Filiální kostel sv. Cyrila a Metoděje, Velehrad 2009.*

Köhlerová, 1999, s. 49-50. - Jana Köhlerová, Jano Köhler, „malíř od ruky“, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích, č. 8, 1999, s. 48-52.*

Kol. autorů, Almanach, 1930, s. 33. - Kolektiv autorů, *Almanach k prvnímu 50letému výročí vzniku první české reálky v Brně (1880-1930), Brno 1930, s. 33.*

Kosík, 1995, s. 76. - Marian Rudolf Kosík, *Papežská korunovace matky Boží žarošské divotvůrkyně Moravy, 1995, s. 76.*

Kosík, 2002, s. 10. - Maria Rudolf Kosík, *Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje ve Věteřově, Brno 2002.*

Krausová, Spurná, Valenta, 2001, s. 17-19. - Jitka Krausová, Ivana Spurná, Jiří Valenta, *100 let Gymnázia Jana Opletala v Litovli, 2001, s. 8, 17-19.*

Kvapilová, 2009, s. 80. - Michaela Kvapilová Nováková in: Miroslav Chytil (ed.), *Slavné stavby Prostějova, Praha 2009.*

- Lasák, 1946, s. 74-82.** - Oldřich Lasák, Jano Köhler, *Z malířova zápisníku*, Olomouc 1946, s. 74-82.
- Lutinov, Eva, 1905, s. 57.** - Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, *Rozmanitosti, Eva II*, č. 3, 1905, s. 57.
- Mathon, 1943, s. 145-214** - Jaroslav Mathon, Jano Köhler a jeho dílo, *Archa 32*, Olomouc 1943, s. 145 - 214.
- Matuszková, 2004, s. 145.** - Jitka Matuszková, Mutěnická vinařská oblast, in: Jitka Matuszková, Věra Kovářů, *Vinohradnické stavby*, Šlapanice 2004, s. 145.
- Měchura, 2004, s. 25.** - Bohumil Měchura, *Dějiny farnosti Mistřín-Svatobořice*, Svatoobořice-Mistřín 2004, s. 25.
- Mrštíková, 1941, s. 2.** - Božena Mrštíková, Jano Köhler ve Vzpomínkách, *Kulturní zprávy*, VII. ročník, Prostějov 1941, s. 2.
- Nič, 1982, s. 7, 8.** - Jan Nič, K 110. Výročí narození malíře Jano Koehlera, *Kulturní měsíčník. Louny*, 1982, listopad, s. 6-9.
- Nič, 1983, s. 7.** - Jan Nič, Ještě k výročí J. Köhlera, *Kulturní měsíčník. Louny*, č. 2, 1983, s. 7.
- Niklová, 1995, s. 7-8.** - Gabriela Niklová, *Sarkandrova kaple*, Olomouc 1995, s. 7-8.
- Nováková - Úprková, 1970.** - Božena Nováková - Úprková, Vzpomínka na malíře Jano Köhlera, *Lidová demokracie XXX*, 1970, 5. 2.
- Pitrmann, 1948, s. 125, 126.** - Alois Pitrmann, *Lounský kraj. Vlastivědný sborník okresu Lounského*, č. 7, roč. 1947-48, 1948, s. 125-127.
- Oharek, 1923, s. 77.** - Václav Oharek, Tišnov. in: *Vlastivěda moravská II.*, Brno 1923, s. 77.

- Pelikán, 1941, s. 5-7.** - Julius Pelikán, Jano Köhler a SVUM, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, s. 5-7.
- Plachá, Novák, 2001.** - Jana Plachá, Vít Novák, Z historie kaple v Ostrovánkách. *Ostrovánky 1131-2001*, Ostrovánky 2001.
- Pojsl, 1992, s. 13.** - Miloslav Pojsl, Vladimír Hyhlík, *Blatnice. Poutní kaple na hoře sv. Antonína*, Velehrad 1992.
- Pojsl, 2010, s. 19-20** - Miloslav Pojsl, *Olomouc. Biskupská rezidence*, Velehrad 2010.
- Procházka, 1929.** - Alois Procházka, *P.k. obce Nové Hvězdlice*, 1929, nečísł., MÚ Hvězdlice.
- Prostějovský farní věstník, 1931-35** - *Prostějovský farní věstník*, roč. I-V, Vymalování farního kostela, Prostějov 1934, 7. 3.
- Rudolf, 2009.** - Vladimír Rudolf, *Slavné stavby Prostějova*, Praha 2009.
- Rutar, 2000, s. 169.** - Svatopluk Rutar, Z dějin lužické farnosti, *Lužice 1250 - 2000. Kapitoly z dějin obce*, Břeclav 2000, s. 165, 169.
- Samek, 1994, A/J, s. 376.** - Bohumil Samek, 160. Dobré Pole, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 376.
- Samek, 1994, A/J, s. 495-496.** - Bohumil Samek, 252. Hodonín, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 495-496.
- Samek, 1994, A/J, s. 66.** - Bohumil Samek, 32. Blatnice, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 66.
- Samek, 1994, J/N, s. 166.** - Bohumil Samek, Kopřivnice. Městská část Závěšice, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 166.

Samek, 1994, J/N, s. 240. - Bohumil Samek, 78.19. Brno. Místní část Starý Lískovec, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 240.

Samek, 1994, J/N, s. 368. - Bohumil Samek, 495. Lipov, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 368.

Samek, 1994, J/N, s. 444. - Bohumil Samek, 535. Lužice, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 444.

Samek, 1994, J/N, s. 643. - Bohumil Samek, 609. Násedlovice. *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 643.

Sedlák, 2004, s. 94-95, 150-153 - Jan Sedlák, *Brno Secesní. Deset kapitol o architektuře a umění kolem roku 1900*, Brno 2004.

Souček, 1941, s. 12-17. - Vl. [Vladimír] Souček, Jano Köhler, jak jsem ho znal, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, s. 12-17.

Stoklasa, 2007 - Radovan Stoklasa, *Kostely na Slovácku*, II. díl, Kyjovsko, Strážnicko, Horňácko, Hodonínsko a Podluží, Kloboucko a Hustopečsko, Lednicko- valtický areál, Rožnov pod Radhoštěm 2007, s. 4, 23-24, 31, 65.

Svozil, 1973, 15-16. - Oldřich Svozil, Na okraj 100. Výročí narození malíře Jano Köhlera, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, roč. 11, č. 2, 1973, s. 15-16.

Škrobalová, 1941, s. 8 - 12. - Z. Škrobalová, Dopis, který nebyl odeslán, *Kulturní zprávy*, VII. Ročník, Prostějov 1941, s. 8-12.

Šolc, 2008. - Josef Šolc, Jano Köhler - malíř dávné Moravy, *Slovácko*, 2008, 21. 1.

Štefrová, 2008, s. 4-12. - Jana Štefrová (red.), *Časopis LB Keramik - Speciální vydání k 125. výročí RAKO*, Plzeň 2008, s. 4-12.

Toman, 1993, s. 513. - Prokop Toman, Jano Köhler, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Ostrava 1993, s. 513.

Valentová, 1994, s. 4-9, 12. - Diana Valetová, Jano Köhler malíř a grafik, *Město Kyjov*, Kyjov 1994, s. 4-9, 12.

Valůšek, 2002, s. 13-15. - David Valůšek, *100 let radnice v Napajedlích*, Napajedla 2002.

Vícha, 2009. - František Vícha, *Historie domu U Zlaté studny na náměstí T.G.M., Vlastivědný věstník Moravský*, roč. 61, č. 4, 2009, s. 386-398.

Vrbas, 1930, s. 479. - Jakub Vrbas, Jano Köhler, *Ždánsko. Zeměpisný a dějepisný popis*, Ždánice 1930, s. 478-479.

Zatloukal, 2002, s. 480. - Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750 - 1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002.

Želetice, 2001. - *Želetice 1131-2001. 870 let*, Brno 2001.

V. Závěr

Jano Köhler byl bezpochyby umělec tělem i duší. Žil pro umění a z naplňování své výtvarné touhy, které podřídil ve svém životě téměř vše.

Bez ohledu na převažující negativní kritiku jeho díla u odborné veřejnosti a malé finanční ohodnocení provedené práce, tvořil Jano Köhler takovým způsobem, jak to cítil a v co věřil.

Mnohdy tak činil na úkor rodiny, kterou byl schopen jen ztěží finančně zaopatřit. Církevní zakázky, které v jeho díle převažovaly, pro něho totiž nikdy nebyly zdrojem lepšího přivýdělku. Skromnost, se kterou k nim přistupoval, mu bránila říci si o adekvátní ohodnocení a mnohdy dělal práci pouze z úcty k církvi a jejím představitelům, kněžím, bez nároku na honorář. Dostatečné výše nedosahovalo finanční ohodnocení ani práce pro soukromé či státní objednávky. To vycházelo z jejich menšího rozsahu a nebo z přátelských vazeb Jano Köhlera, které ho k zadavatelům často pojily.

Obdivuhodné množství výtvarných prací v monumentálním měřítku, které Jano Köhler dokázal vytvořit během své 40. leté samostatné kariéry nás přesvědčují o jeho obrovské pili.

Ještě více pak překvapí Köhlerova působnost. I když byl umělec nejvíce koncentrován na jižní a severovýchodní Moravě, najdeme jeho realizace po celé České republice (od Slovácka přes Hanou až k Valašsku a dále přes Brno až do Prahy a severních Čech).

Z tohoto důvodu se stalo hledání Köhlerových realizací velmi obtížné a náročné. Malé povědomí o jeho osobnosti a

práci, stejně jako dnešní obecně spíše záporné hodnocení jeho tvorby, pátrání nikterak neusnadňovalo.

Jestliže byl Jano Kohler označován za průměrného regionálního umělce, musíme tuto charakteristiku vyvrátit už z důvodu jeho nadregionálního působení a oblíbenosti farníků celé České republiky.

Je třeba si také uvědomit, že i přes to, že Kohlerova tvorba sice neodpovídala soudobým uměleckým proudům, z nichž reflektoval pouze secesi a ostatní výtvarné směry přicházející k nám později v průběhu meziválečného období přehlížel, měl jeho vyhraněný postoj svůj určený program.

Ten byl v těsné souvislosti s národnostními myšlenkami rozvíjejícími se na Moravě a dvěma organizacemi, které je rozvíjeli; Klub přátel umění Brno a Sdružení výtvarných umělců Hodonín.

Hlavními myšlenkami bylo nejen pozvednutí českých a moravských dějin a jejich národních světců, českých patronů, ale i národopis jednotlivých moravských oblastí. K tomu byl Jano Köhler přímo předurčen jak svou výchovou, tak i svým silným náboženským cítěním. Také z těchto důvodů necítil umělec zvýšenou potřebu rychlého postupu vpřed, ale spíše ohlédnout se k národu samému a jeho povzbuzení nejen po první světové válce.

Právě díky převaze monumentální práce v Köhlerově tvorbě se podařilo v této diplomové práci pojednat výtvarný vývoj umělce a jeho pozici na umělecké scéně první poloviny 20. století.

I přes maximální snahu vytvořit kompletní katalog Köhlerových prací, musím zůstat skeptická k jeho úplnosti.

Kapitolami zcela neprobádanými jsou další výtvarné odvětví umělce. Větší volnost a modernější přístup je znát zejména na

jeho grafických pracích, stejně jako na pastelových a tužkových kresbách, jenž zůstaly v majetku rodiny Köhlerovy v Plumlově a byly čistě osobního charakteru.

Na své zpracování čeká také malířská práce umělce, která čítá kolem 100 obrazů a bohatá ilustrátorská činnost, stejně jako návrhy umělce na plakáty, etikety, pohlednice apod.

Myslím, že právě nyní nastal nejvyšší čas na připomenutí svérázného umělce Moravy, jehož velká řada prací v těchto letech často nenávratně zaniká bez bližšího povšimnutí.

Snad tento zájem zahájí nejen tato diplomová práce, ale i připravovaná výstava ke Köhlerovu 140. výročí narození.

VI. Poznámky

---

¹ Sdružení výtvarných umělců moravských bylo seskupení podobně smýšlejících výtvarníků, jehož základy můžeme dát do souvislosti s *Klubem přátel umění*, který vznikl roku 1890 v Brně. Mezi jeho zakladateli se objevilo mnoho významných osobností doby, jako byli Leoš Janáček, Dušan Jurkovič, Jan Štursa, Max Švabinský, Stanislav Lolek, Alois Kašpar či Alois Kalvoda. Na Jižní Moravě se okolo vůdčí osobnosti Joži Uprky shromáždila další, stejně smýšlející jména jako Alois a Bohumír Jaroňkové, Stanislav Lolek, Alois Kalvoda, Franta Úprka, Jakub Obrovský, Antoš Frolka, Cyril Mandel a samozřejmě také Jano Köhler. Společné myšlenky o důležitosti vlastenectví a slovanství spojily tyto osobnosti již na první výstavě konané v Hodoníně roku 1902 (Umělecká výstava slovenská). K oficiálnímu založení Sdružení však došlo roku 1905, a to u příležitosti II. výstavy umělců moravských ve Valašském Meziříčí. Konec „Sdružení“ přišel roku 1959 kvůli začlenění hodonínského sídla Domu umělců, do státní sítě československých galerií. Od roku 1989 zde opět vede svoji vystavovatelskou činnost mladá generace „Sdružení“. (Jaroslav Pelikán, *Galerie výtvarného umění v Hodoníně. Průvodce historií a stálou expozicí*, Hodonín 1985).

² Silvie Malíková, *Jano Köhler a jeho sakrální práce v Jihomoravském kraji* (bak. p.), Filozofická fakulta, Katedra teorie a dějin umění UP Olomouc, Olomouc 2008, 143 s.

³ Emil Edgar, *Vzpomínky na slovácké výtvarníky*, *Časopis Matice moravské*, r. 77, 1958, s. 173-174.

⁴ *Časopis Nový Život* založil Karel Dostál - Lutinov roku 1896. Lutinov v něm usiloval o moderní přístup víry bližší katolickým čtenářům, a to prostřednictvím výtvarného doprovodu časopisu. Vzorem se mu staly především *Moderní revue*, zahraniční časopisy; rakouský *Wiesner Rundschau* a *Ver Lacrum*, anglický *The Studio* a *The Artist*, polský *Zycie* a *Chimera*. K výzdobě časopisu byli osloveni Antonín Thein (Runié), František Bílek, Cyril Mandel, Zdeňka Vorlová-Vlčková, Václav Jícha, Karel Wellner, Helena Emingerová a Jano Köhler, jenž se svými ilustracemi přispíval do časopisu až do konce jeho tisku roku 1907. (Roman Musil, Aleš Filip, *Zajatci hvězd a snů. Katolická moderna a její časopis Nový život (1896-1907)*, Brno 2000).

⁵ Karel Dostál - Lutinov, *Moravští umělci*, in: *Forum. Nový život V*, 1900, s. 286.

⁶ Karel Dostál - Lutinov, *Moravští umělci*, in: *Forum. Nový život V*, 1900, s. 286; Karel Dostál - Lutinov, *Umělecké zprávy*, in: *Forum. Nový život VI*, 1901, s. 254; Karel Dostál - Lutinov, *Umělecké zprávy*, in: *Forum.*

Nový život VI, 1901, s. 254; Karel Dostál - Lutinov, Umělecké jaro Moravy, in: Forum. Nový život IX, 1904, s. 34; Karel Dostál - Lutinov, Rozmanitosti. Jano Köhler, Eva II, 1905, březen, č. 3, s. 57; Karel Dostál - Lutinov, Umělecké zprávy, in: Nový život XI, 1906, s. 11; Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, in: Forum. Nový život XI, 1906, s. 11; Karel Dostál - Lutinov, Umělecké zprávy, in Forum. Nový život XI, 1906, s. 212; Karel Dostál - Lutinov, V Prostějově, in: Forum. Nový život XI, 1906, s. 306; Karel Dostál - Lutinov, Mozaiky Köhlerovy, in: Forum. Nový život XI, 1906, s. 405; Karel Dostál - Lutinov, Naše obrazy, Okor rodinný II, 1920, s. 23; Karel Dostál - Lutinov, Výstava umělců Moravanů, in: Umělecké zprávy. Nový život XII, 1907, s. 264-265.

⁷ Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, in.: Rozmanitosti. Eva II, č. 3, 1905, s. 57.

⁸ Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler padesátníkem, Hovory Dne II, 1924, s. 19-23.

⁹ Oldřich Svozil, Jano Köhler, (souplex exlibris), Praha 1983.

¹⁰ Jakub Vrbas, Jano Köhler. in: Ždánsko. Zeměpisný a dějepisný popis, Ždánice 1930, s. 478-481.

¹¹ Ibidem, s. 479-480.

¹² Emanuel Havelka, Kyjovsko a Ždánsko ve svých obcích, Kyjov 1939.

¹³ Bedřich Kračmer, Strážovice in: Emanuel Havelka, Kyjovsko a Ždánsko ve svých obcích, Kyjov 1939, s. 125-126.

¹⁴ Moravské slovo Večerní, 1941, 24. ledna, s. 3, Památce malíře J. Köhlera, Moravské slovo, 1941, 5. 2., s. 5; Z výstav hodonínského SVUM, Moravské slovo, 1941, s. 4; Památce malíře J. Köhlera, Moravské slovo, 1941, 5. 2., s. 5; Z výstav hodonínského SVUM, Moravské slovo, 1941, s. 4.

¹⁵ SVUM památce Jano Köhlera, České slovo ostravské, 1941, 3. května, s. 2; SVUM památce Jana Köhlera, Moravské slovo, 1941, 3. května, s. 3; Zahájení souborné výstavy Jana Köhlera, Moravské slovo, 1941, 6. května, s. 5; Souborná výstava akad. malíře Jana Köhlera, České slovo ostravské, 1941, 7. května, s. 2.

¹⁶ Jan Andrys, Katalog SVUM. Soubor Jana Köhlera, Hodonín 1941.

¹⁷ Kulturní zprávy VII, č. 1-2, Prostějov 1941, s. 2-22.

¹⁸ Božena Mrštíková, Jano Köhler ve vzpomínkách Boženy Mrštíkové, Kulturní zprávy VII, Prostějov 1941, s. 2-4.

¹⁹ Julius Pelikán, Jano Köhler a SVUM, Kulturní zprávy VII, Prostějov 1941, s. 5-7.

-
- ²⁰ Z. [Zdena] Škrobalová, Dopis, který nebyl odeslán, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, str. 8-11.
- ²¹ Vl. [Vladimír] Souček, Jano Köhler, jak jsem ho znal, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, s. 12-17.
- ²² Tento krátkometrážní film natočil roku 1941 právě Vladimír Souček. V současné době se pravděpodobně nachází u rodiny Joklovi ve Švýcarsku, kam ho odvezl původní majitel Köhlerova druhého bydliště ve Stražovicích, a to tzv. „Šmelcovny“ (Köhlerovi, ústní podání, Plumlov, duben 2011).
- ²³ Jos. [Josef] Glivický, Jano Köhler a Prostějov, *Kulturní zprávy VII*, Prostějov 1941, s. 18-22.
- ²⁴ Oldřich Lasák, Jano Köhler, *Z malířova zápisníku*, Olomouc 1946, s. 74-82.
- ²⁵ Jaroslav Mathon, Jano Köhler a jeho dílo, *Archa 32*, Olomouc 1948, s. 145-214.
- ²⁶ Jaroslav Pelikán, Jano Köhler (kat.), Hodonín 1973.
- ²⁷ Karel Dvořák, Václav Frolec, Franta Uprka představuje, *Slovácko 1905*, Brno 1991, s. 34.
- ²⁸ Oldřich Svozil, Jano Köhler a Uherské Hradiště, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 5, roč. 7, 1969, s. 4-6; Oldřich Svozil, Na okraj 100. výročí narození malíře Jano Köhlera, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 2, roč. 11, 1973, s. 15-16; Oldřich Svozil, Přátelství Petra Bezruče se slováckými košťýři, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 10, roč. 13, 1975, s. 8.
- ²⁹ Oldřich Svozil, *Jano Köhler, (soupis exlibris)*, Praha 1983.
- ³⁰ Jan Nič, K 110. výročí narození Jano Köhlera, *Kulturní měsíčník Louny*, listopad, Louny 1982.
- ³¹ Alois Pitrman, Přátelství Jano Köhlera s Ant. Grünerem, *Lounský kraj. Vlastivědný sborník okresu Lounského*, roč. XIII, 1947-1948, s. 125-127.
- ³² Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Ostrava 1993, s. 513.
- ³³ Anděla Horová a kol., Köhler Jan, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 369.
- ³⁴ Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994; Bohumil Samek, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994.
- ³⁵ Stanislav Batůšek, Jano Köhler v Mathematice, *Malovaný kraj*, č. 3, roč. 27, 1991, s. 12-13.
- ³⁶ Stanislav Batůšek, Jano Köhler a Mladý Máj, *Malovaný kraj*, č. 1, roč. 29, 1993, s. 8.
- ³⁷ Stanislav Batůšek, Jano Köhler a revue Nový Život, *Malovaný kraj*, č. 2, roč. 32, 1996, s. 14.

-
- ³⁸ Stanislav Batůšek, Cyrilometodějský ctitel Jano Köhler, *Slovácké noviny*, č. 21, roč. 6, 1995, s. 6.
- ³⁹ Stanislav Batůšek, Jano Köhler a náš region, *Dobrý den, Slovácko*, č. 4, roč. 2, 1996, s. 4.
- ⁴⁰ Pavla Čiklová, *Život a dílo akademického malíře Jano Köhlera* (dipl. p.), Filozofická fakulta, Katedra teorie a dějin umění UP Olomouc, Olomouc 1995.
- ⁴¹ Jana Köhlerová, Jano Köhler „Malíř od ruky“, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 8, Tišnov 1999, s. 48-51.
- ⁴² Jiří Dunděra, Šedesát let od smrti malíře chrámů Jano Köhlera, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 11, Tišnov, 2002, s. 93-95.
- ⁴³ Jiří Dunděra, *33 životů, Jano Koehler*, Kyjov 2006, s. 19-22.
- ⁴⁴ Roman Musil, Aleš Filip, *Zajatci hvězd a snů. Katolická moderna a její časopis Nový život (1896-1907)*, Brno 2000.
- ⁴⁵ Diana Valentová, Jiří Kobzinek, *Jano Köhler, malíř a grafik*, Kyjov, strany nečísl.
- ⁴⁶ Aleš Filip, *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*, Brno 2004.
- ⁴⁷ Jan Sedlák, *Brno secesní. Deset kapitol o architektuře a umění kolem roku 1900*, Brno 2004, s. 94-95, 99-103, 150-153.
- ⁴⁸ Jan Andrys, *Sladké s hořkým*, Boskovice 2007.
- ⁴⁹ Jan Andrys, *Život v obrazech*, nepubl. rukopis, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín, nedat.
- ⁵⁰ Josef Šolc, Jano Köhler - malíř dávné Moravy, *Slovácko* 2008, 21.1.
- ⁵¹ Jan Mracký, Gabriela Niklová, *Sarkandrova kaple*, Olomouc 1995.
- ⁵² Miloslav Pojsl, Vladimír Hyhlík, *Poutní kaple na hoře sv. Antonína*, Velehrad 1992.
- ⁵³ Karel Kavička, *Prostějov. Filiální kostel sv. Cyrila a Metoděje*, Velehrad 2009.
- ⁵⁴ Miloslav Pojsl, *Olomouc. Biskupská rezidence*, Velehrad 2010.
- ⁵⁵ Jiří Dunděra, *Osobnosti. Jano Köhler*, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. ledna 2011, s. 17; Jiří Dunděra, *Jano Köhler a jeho tvorba*, *Malovaný kraj*, č. 2, roč. XLVII, 2011, s. 13.
- ⁵⁶ Viz. Jaroslav Mathon, (pozn. 25), s. 13.
- ⁵⁷ Ibidem, s. 13-14.
- ⁵⁸ Ibidem.
- ⁵⁹ Ibidem.
- ⁶⁰ Ibidem, s. 16-18.

-
- ⁶¹ Ibidem, s. 26.
- ⁶² Stanislav Batůšek, Jano Köhler. Malíř od ruky, *Katolická moderna. Karel Dostál - Lutinov a jeho přátelé a spolupracovníci*, Třebíč 1996, s. 167.
- ⁶³ Ibidem.
- ⁶⁴ Viz. Jaroslav Mathon, (pozn. 25), s. 28.
- ⁶⁵ Ibidem.
- ⁶⁶ Ibidem, s. 28-29.
- ⁶⁷ Ibidem, s. 29.
- ⁶⁸ J. Nič, nepubl. rukopis, nečísł.
- ⁶⁹ Stanislav Batůšek, *Autobiografie Jano Köhlera*, strojopis, s. 3., 1987, SOA Olomouc, inv. č. 170.
- ⁷⁰ Viz. Jana Köhlerová, (pozn. 41), s. 51.
- ⁷¹ Jana Köhlerová, ústní podání, listopad, Prostějov 2010.
- ⁷² Viz. Jan Nič, (pozn. 30).
- ⁷³ Viz. Alois Pitřman, (pozn. 31), s. 125-127.
- ⁷⁴ Ibidem.
- ⁷⁵ Viz. Z. Škrobalová, (pozn. 20), s. 12.
- ⁷⁶ Viz. Vl. Souček, (pozn. 21), s. 12.
- ⁷⁷ Ibidem.
- ⁷⁸ Ibidem.
- ⁷⁹ Ibidem, s. 15.
- ⁸⁰ Šlo o perokresby z cyklu „Svatý Lukáš, maléř boží“ (*Zlatá Praha XIX*, 1902, s. 113).
- ⁸¹ Karel Dostál - Lutinov, (pozn. 6).
- ⁸² Karel Dostál - Lutinov, *Ryme a špryme: Hanácké obrázky ve verších*, Prostějov 1912.
- ⁸³ Karel Dostál - Lutinov, *Archa*, Olomouc 1917.
- ⁸⁴ Karel Dostál - Lutinov, *Hovory dne: feuilletony o literatuře, umění a životě*, sv. 1, Brno 1923.
- ⁸⁵ Viz. Stanislav Batůšek, (pozn. 62), s. 173.
- ⁸⁶ Viz. Jaroslav Pelikán, (pozn. 25), nečísł.
- ⁸⁷ Jano Köhler, List z kroniky „Sdružení výtvarných umělců moravských“, in: *Almanach Sdružení Výtvarných Umělců Moravských 1924-1925*, Roman Havelka, Oldřich Koblížek, Praha 1925, s. 19-21.
- ⁸⁸ Viz. Jaroslav Pelikán, (pozn. 25), nečísł.
- ⁸⁹ Viz. Jan Andrys, (pozn. 48), s. 90.
- ⁹⁰ Viz. Jaroslav Pelikán, (pozn. 25), nečísł.
- ⁹¹ Viz. Vrbas, (pozn. č. 10), s. 480.
- ⁹² Viz. Jana Köhlerová, (pozn. 69).
- ⁹³ Viz. Oldřich Svozil, (pozn. 28), s. 4.

-
- ⁹⁴ Dle výpovědi ještě žijících příbuzných umělce zde došlo k mýlce v podobě záměny jména obce. Místo v literatuře uváděných Modřic jsou správným místem narození Rozálie Uhlířové Mořice (pozn. 70).
- ⁹⁵ Viz. Jana Köhlerová, (pozn. 70).
- ⁹⁶ Viz. Z. Škrobalová, (pozn. 20), s. 10.
- ⁹⁷ Želetice, *Paměti obce Želetice*. Jano Köhler, Brno 2001, s. 10.
- ⁹⁸ Viz. Emil Edgar, (pozn. 3), s. 178.
- ⁹⁹ Ibidem, s. 175-176.
- ¹⁰⁰ Zlatý papežský prsten byl však rodině ukraden a do současnosti nebyl nalezen. (Viz. Jana Köhlerová, pozn. 70).
- ¹⁰¹ Viz. Oldřich Svozil, (pozn. 28), s. 1-4.
- ¹⁰² Viz. Jana Köhlerová, (pozn. 71).
- ¹⁰³ Viz. Jan Andrys, (pozn. 48), s. 88.
- ¹⁰⁴ Viz. Karel Dvořák, (pozn. 27), s. 34.
- ¹⁰⁵ Oldřich Bílovský, Malíř Jano Köhler, *Regionální týdeník Slovácko*, 2001, 11. 12.
- ¹⁰⁶ Jano Köhler, soukr. kor. Janu Andrysovi, 13. 6. 1939, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
- ¹⁰⁷ Viz. Jan Andrys, (pozn. 47), s. 90.
- ¹⁰⁸ Viz. Vl. Souček, (pozn. 21), s. 17.
- ¹⁰⁹ Viz. Božena Mrštíková, (pozn. 17), s. 4.
- ¹¹⁰ Ibidem.
- ¹¹¹ Viz. Jan Andrys, (pozn. 48), s. 90.
- ¹¹² Viz. Jaroslav Mathon, (pozn. 25), s. 20.
- ¹¹³ Viz. Jan Andrys, (pozn. 49), nedat.

VI. Resumé v anglickém jazyce - The Summary

The diploma thesis, focused on the personality of a Moravian artist Jano Köhler (1873-1941), is an extended sequel of my bachelor thesis from 2008.

The distinctive artist, standing at the edge of interest of expert art society as well as broad public during his whole life until the present days, still missed the objective evaluation of his work.

The thesis begins with the attempt to summarise a complete overview of the current state of research, which was rather arbitrary and usually based on recollections and personal relationship to the artist himself.

It also mentions biographic data of Jano Köhler and outlines his artistic development from his academic studies in Prague, across the path of the artist becoming independent, to the mature artist working in Moravia, popular mostly within ecclesiastical circles.

The fundamental chapter of the thesis is a catalogue of the artist's monumental work, sorted chronologically. It is this artistic field which stayed in the centre of Köhler's interest. In spite of this, he was also occupied with illustrations, oil paintings, drawings, concepts of liturgical objects or restoring.

In the catalogue, which distinguishes work intended for secular (55 items) and sacred (72 items) architecture, the actual technical state of the building, its origin, appearance and finally formal and ideological quality are followed.

The conclusion of the thesis evaluates the role and significance of the artist. It is obvious that Köhler's work

does not embody any fundamental reversal or shift in art scene in turn of the 19th and 20th century. However, it should not stay neglected, being an important protagonist and promoter of Moravian and nationalistic spirit in Moravian environment.

As the best and most successful period of his work we could indicate the time, when he left historicist concept of decorative system of architecture and moved to the Art Nouveau principles and stylization, by the time when became a founder member of the Association of Moravian artists in Hodonín, the period which was later replaced by manner and decay of quality.

VIII. Seznam použitých zkratek

Institucí:

AA Olomouc - Arcibiskupský archiv Olomouc

FA - farní archiv

GVU Hodonín - Galerie výtvarného umění Hodonín

OÚ - obecní úřad

PÚ Brno - Památkový ústav Brno

SM Uherské Hradiště - Slovácké muzeum Uherské Hradiště

SOUA - soukromý archiv

SOA Hodonín - Státní okresní archiv Hodonín

SOA Brno - Státní okresní archiv Brno

SOA Olomouc - Státní okresní archiv Olomouc

SVUM - Sdružení výtvarných umělců moravských

Bibliografické poznámky:

bak. p. - bakalářská práce

č. - číslo

č. kat. - číslo katalogu

č. o. - číslo orientační

č. p. - číslo popisné

dipl. p. - diplomová práce

f. k. - farní kronika

fotodok. - fotodokumentace

inv. č. - inventární číslo
jiné zn. - jiné značení
kat. - katalog
nečisl. - nečíslováno
nedat. - nedatováno
nepubl. - nepublikovaný
nezn. - neznačeno
obr. č. - obrázek číslo
p. k. - pamětní kniha
pozn. - poznámka
rest. z. - restaurátorská zpráva
roč. - ročník
sk. - skupina
soukr. archiv - soukromý archiv
soukr. kor. - soukromá korespondence
zn. - značeno

IX. Citace použitých pramenů a literatury

IX.1. Citace pramenů

1. Jan Andrys, *Život v obrazech*, nepubl. rukopis, soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín, nedat.
2. Stanislav Batůšek, *Köhler. Životopis*, nepubl. strojopis, SOA Olomouc, inv. č. 89, 230 s.
3. Stanislav Batůšek, *Jano Köhler - hlavní práce*, nepubl. rukopis, SOA Olomouc, inv. č. 453, s. 2.
4. Stanislav Batůšek, *Jano Köhler a Brno. K 55. výročí smrti umělce*, rukopis, 1996, SOA Olomouc, inv. č. 174, 2 s.
5. Stanislav Batůšek, *Jano Köhler a Slovácko*, rukopis, 1996, SOA Olomouc, inv. č. 176, 3 s.
6. Stanislav Batůšek, *Umělec s duší dítěte*, rukopis, 1996, SOA Olomouc, inv. č. 179, 3 s.
7. Cigánek, P. k. *římskokatolické fary v Hroznové Lhotě*, Hroznová Lhota 1937, s. 154-155.
8. Pavla Čiklová, *Život a dílo akademického malíře Jano Köhlera* (dipl. p.), Katedra teorie a dějin umění UP Olomouc, Olomouc 1995.
9. *Farní kronika*, FA Hodonín, Hodonín 1922, s. 57.
10. František Hanzl, *Protoceelum domesticum*, FA Žarošice, Žarošice 1927, s. 112.
11. Václav Holoubek, *Nabídka na restaurátorskou práci. Dům na Antonínské ulici 3*, inv. č. 1086/8, SPÚ Brno, nedat.
12. Vojtěch Horák, P. k. *farnosti rajhradské, benediktinské*, FA Rajhrad, nedatováno.
13. L. Chvalkovský, *Zvonice Uherský Ostroh* (fotodok.), inv. č. 36387, SM Uherské Hradiště, 1990.
14. Vojtěch Horák, P. k. *farnosti rajhradské, Benediktinské opatství Rajhrad* 1928, s. 88.

15. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 4. ledna 1931, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
16. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*,
17. listopadu 1936, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
17. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 13. června 1939, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
18. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*,
21. července 1939, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
19. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 26. září 1939, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
20. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 30. října 1939, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
21. Jano Köhler, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 20. dubna 1940, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
22. Růžena Köhlerová, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*,
4. ledna 1942, Strážovice, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
23. Růžena Köhlerová, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*,
8. března 1942, Strážovice, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
24. *Kronika farnosti Ždánice*, FA Ždánice, Ždánice 2001, nečisl.
25. Silvie Malíková, *Jano Köhler a jeho sakrální práce v Jihomoravském kraji* (bak. p.), 2008, 143 s.
26. *Kronika obce Nenkovice*, zn. fondu: Aú - Nen, inv. č. 58. SOA Hodonín.
27. Josef Krososka, *Rest. z. k restaurování pomníku akademického malíře Jano Köhlera*, SPÚ v Brně, Brno 2005. inv. č. 1080/7.
28. Alois Procházka, *P. k. obce Nové Hvězdlice*, 1929, nečisl., MÚ Hvězdlice.

29. Pavel Procházka, *Rest. z. o restaurování stropu muzea Galerie výtvarného umění*, č. 1099/5, 2007, SPÚ Brno.
30. Frant [František] Raška, *dopis Janu Andrysovi*, Bučovice, 1941, 4. 3., soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
31. Jana Severinová, *Kyjov, zámek. Obnova sgrafita (rest. zpráva)*, inv. č. 743/3, 1995, SPÚ Brno.
32. Josef Smékal, *P. k. farnosti Blatnické*, FA Blatnice pod sv. Antonínkem, Blatnice pod sv. Antonínkem, 1989, s. 178-179.
33. Stanislav Spáčil, *P. k. farnosti Strání*, 1898-2000, FA Strání, s. 137-138.
34. František Starý, *P. k. římsko-katolického farního úřadu Povýšení sv. kříže v Prostějově II.*, rukopis, svazek II., Prostějov 1927-1989, AA Olomouc.
35. Rudolf Sokol, *Rest. z. o restauračních pracích radnice v Tišnově*, 20. 6. 1995, SPÚ Brno.
36. Jan Stros Mayer, *Soukr. kor. Janu Andrysovi*, 8. května 1941, Třebíč, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
37. Josef Nátr, *Luhačovická farnost 1785-1955*, rukopis, nedat., nečísl., FA Luhačovice.
38. Jan Nič, *K 100. Výročí narození malíře Jano Köhlera*, strojopis, č. jednací 175/82, Galerie výtvarného umění Hodonín, s. 3, nedat.
39. J. Tichá, *Sdružení výtvarných umělců moravských (dipl. p.)*, Masarykova univerzita Brno, Brno 1998.
40. J. Vojkůvka, *P. k. městečka Lipov*, OÚ Lipov, nedat., s. 7.
41. Jan Vrtek, *P. k. obce Kněždubu*, SOA Hodonín, zn. fondu: Aú - Kn, inv. č. 21.

42. Rudolf Wierer, *Soukr. kor. pro Jana Andryse*, rukopis, 25. Březen 1941, Brno, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
43. Rudolf Wierer, *Soukr. kor. pro Jana Andryse*, rukopis, 29. června 1941, Brno, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
44. Rudolf Wierer, *soukr. kor. pro Jana Andryse*, rukopis, 20. srpna 1941, Brno, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
45. Rudolf Wierer, *soukr. kor. pro Jana Andryse*, rukopis, 8. prosinec 1941, Brno, Soukr. archiv Josefa Andryse, Hodonín.
46. David Zeman, *Restaurátorská sondážní průzkum nástropní malby v lodi kostela sv. Anny v Žarošicích*, 2005, SPÚ Brno.

IX.2. Chronologicky sestavený přehled literatury

1. Karel Dostál - Lutinov, Moravští umělci, Forum, *Nový Život V*, 1900, s. 286.
2. Karel Dostál - Lutinov, Umělecké zprávy, Forum, *Nový Život VI*, 1901, s. 254.
3. Karel Dostál - Lutinov, Umělecké jaro Moravy, Forum, *Nový Život IX*, 1904, s. 34.
4. Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, Rozmanitosti, *Eva II*, č. 3, 1905, s. 57.
5. Karel Dostál - Lutinov, Umělecké zprávy, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 11.
6. Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 212.
7. Karel Dostál - Lutinov, V Prostějově, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 306.
8. Karel Dostál - Lutinov, Mozaiky Köhlerovi, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 405.
9. Jaroslav Řehula, Jaro umění na Moravě, *Archa I*, 1912-13, s. 161-163.
10. Karel Dostál - Lutinov, Kulturní svátek Moravy, *Ječmínek IV*, 1913, 10. 5., s. 33.
11. Karel Dostál - Lutinov, Naše obrazy, *Okor rodinný II*, 1920, s. 23.
12. Václav Oharek, Tišnov. in: *Vlastivěda moravská II.*, Brno 1923, s. 77.
13. Karel Dostál - Lutinov, Jano Köhler padesátníkem, *Hovory Dne II*, 1924, s. 19-23.
14. Jano Köhler, List z kroniky „Sdružení výtvarných umělců moravských“, in: *Almanach Sdružení Výtvarných Umělců Moravských 1924-1925*, Roman Havelka, Oldřich Koblížek, Praha 1925, s. 19-21.

15. Oldřich Lasák, *Moravský kumšt v košili*, Vyškov 1926, s. 22.
16. Jaroslav Votruba, S.V.U.M. Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně, *Umělecká revue Veraikon XIII*, Praha 1927, s. 72-92.
17. Kolektiv autorů, *Almanach k prvnímu 50letému výročí vzniku první české reálky v Brně (1880-1930)*, Brno 1930, s. 33.
18. Jakub Vrbas, Jano Köhler, *Ždánsko. Zeměpisný a dějepisný popis*, Ždánice 1930, s. 479.
19. Jakub Vrbas, Věteřov, *Ždánsko. Zeměpisný a dějepisný popis*, Ždánice 1930, s. 520.
20. P. Alberti, Dr. Leopold Prečan, *arcibiskup olomoucký*, Přerov 1934, s. 102.
21. *Prostějovský farní věstník*, Vymalování farního kostela, Prostějov 1934, 7. 3. 1934.
22. František Cinek, *Velehrad víry: duchovní dějiny Velehradu k 1050. výročí svatého Metoděje*, Olomouc 1936, s. 606.
23. D. K., *Vzpomínka na spolubudovatele Domu umělců v Hodoníně*, *Moravské slovo Večerní*, 24. 1., 1941, s. 3.
24. *Památce malíře Jano Köhlera*, *Moravské slovo*, 1941, 5. 2., s. 5.
25. SVUM památce Jano Köhlera, *České slovo ostravské*, 1941, 3. 5., s. 2.
26. SVUM památce Jano Köhlera, *Moravské slovo*, 1941, 3. 5., s. 3.
27. *Kulturní zprávy VII*, č. 1-2, Prostějov 1941, s. 2-22.
28. Jan Andrys, *Katalog SVUM. Soubor Jana Köhlera*, Hodonín 1941.
29. *Katalog souborné výstavy díla akad. malíře Jana Köhlera*, Olomouc 1941.

30. Z výstav hodonínského SVUM, *Moravské slovo*, 1941, s. 4.
31. Souborná výstava akad. malíře Jana Köhlera, *České slovo ostravské*, 1941, 7. 5., s. 2.
32. Oldřich Lasák, Jano Köhler, *Z malířova zápisníku*, Olomouc 1946, s. 74-82.
33. C. Hálová - Jahodová, *Brno. Stavební a umělecký vývoj města*, Brno 1947, s. 320.
34. Jaroslav Mathon, Jano Köhler a jeho dílo, *Archa* 32, č. 4-5, 1948, s. 145-214.
35. Emil Edgar, Vzpomínky na slovácké výtvarníky, *Časopis Matice moravské*, roč. 77, 1958, s. 165-178.
36. Oldřich Svozil, Jano Köhler a Uherské Hradiště, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 5, roč. 7, 1969, s. 4-6.
37. Božena Nováková - Úprková, Vzpomínka na malíře Jano Köhlera, *Lidová demokracie* XXX, 1970, 5. 2.
38. Oldřich Svozil, Na okraj 100. výročí narození malíře Jano Köhlera, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 2, roč. 11, 1973, s. 15-16.
39. Oldřich Svozil, Přátelství Petra Bezruče se slováckými kumštýři, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, č. 10, roč. 13, 1975, s. 8.
40. Jaroslav Vlach, Přátelství Jano Köhlera s Jakubem Vrbasem, *Malovaný kraj*, č. 4, roč. 15, 1979, s. 7.
41. Ilos Crhonek, Nina Dvořáková, Milada Nováková, Eva Samková, *Brno v architektuře a výtvarném umění*, Brno 1981.
42. Oldřich Svozil, *Jano Köhler, (soupis exlibris)*, Praha 1983.
43. Jaroslav Pelikán, *Průvodce historií a stálou expozicí Galerie výtvarného umění v Hodoníně*, Hodonín 1985.

44. Antonín Ježek, *Nenkovice, 650 let obce*, 1991, s. 20-26.
45. Karel Dvořák, Václav Frolec, Franta Uprka představuje, *Slovácko 1905*, Brno 1991, s. 34.
46. E. Hrubanová, Z lásky k Moravě, *Stráž lidu*, 16. ledna 1991.
47. J. Pinkava, Z lásky k Moravě, *Stráž lidu*, 16. ledna 1991.
48. Vladimír Nekuda, Bílovice. in: *Vlastivěda Moravská. Uherskohradištsko*, Brno 1992, s. 438.
49. Miloslav Pojsl, Vladimír Hyhlík, *Blatnice. Poutní kaple na hoře sv. Antonína, Velehrad* 1992.
50. Prokop Toman, Jano Köhler, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Ostrava 1993, s. 513.
51. Bohumil Samek, 32. Blatnice, *Umělecké památky Moravy a Slezska I, A/J*, Praha 1994, s. 66.
52. Bohumil Samek, 78.19. Brno. Místní část Starý Lískovec, *Umělecké památky Moravy a Slezska I, A/J*, Praha 1994, s. 240.
53. Bohumil Samek, 160. Dobré Pole, *Umělecké památky Moravy a Slezska I, A/J*, Praha 1994, s. 376.
54. Bohumil Samek, 252. Hodonín, *Umělecké památky Moravy a Slezska I, A/J*, Praha 1994, s. 495-496.
55. Bohumil Samek, 495. Lipov, *Umělecké památky Moravy a Slezska II, J/N*, Praha 1994, s. 368.
56. Bohumil Samek, 535. Lužice, *Umělecké památky Moravy a Slezska II, J/N*, Praha 1994, s. 444.
57. Bohumil Samek, 609. Násedlovice. *Umělecké památky Moravy a Slezska II, J/N*, Praha 1994, s. 643.
58. Diana Valentová, Jano Köhler malíř a grafik, in: *Město Kyjov*, Kyjov 1994, s. 4-9, 12.
59. Anděla Horová a kol., Köhler Jan, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 369.

60. Marian Rudolf Kosík, *Papežská korunovace matky Boží žarošské divotvůrkyně Moravy*, 1995, s. 76.
61. Jan Mracký, Gabriela Niklová, *Sarkandrova kaple*, Olomouc 1995, s. 7-8.
62. Stanislav Batůšek, Jano Köhler a náš region, *Dobry den, Slovácko*, roč. 2, č. 4, 1996, 22. ledna, s. 4.
63. Stanislav Batůšek, Jano Köhler malíř od ruky, *Katolická moderna. Karel Dostál - Lutinov a jeho přátelé a spolupracovníci*, Třebíč 1996, s. 165-186.
64. Martina Pavlicová, Osobnosti hanáckého Slovácka v průběhu století, *Národopisná revue*, roč. 6, č. 1, 1996, s. 8-11.
65. Miloslav Čermák, *Olomoucký orloj. Expozice*, Olomouc 1997.
66. Ivona Konečná, Kamenná krása lázeňského města, *Slovácké noviny*, roč. 7, č. 39, 1997, 24. 9., s. 12.
67. *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938*, IV/1, Praha 1998.
68. Jana Köhlerová, Jano Köhler, „malíř od ruky“, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 8, 1999, s. 48-52.
69. Svatopluk Rutar, Z dějin lužické farnosti, *Lužice 1250 - 2000. Kapitoly z dějin obce*, Břeclav 2000, s. 179.
70. Oldřich Bílovský, Malíř Jano Köhler, *Regionální týdeník Slovácko*, 2001, 11. 12.
71. Jiří Dunděra, Jano Köhler, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. 1., 2001, s. 17.
72. Jaroslav Herout, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha 2001.
73. Jitka Krausová, Ivana Spurná, Jiří Valenta, *100 let Gymnázia Jana Opletala v Litovli*, 2001, s. 8, 17-19.
74. Jana Plachá, Vít Novák, Z historie kaple v Ostrovánkách. *Ostrovánky 1131-2001*, Ostrovánky 2001.

75. Maria Rudolf Kosík, *Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje ve Věteřově*, Brno 2002.
76. Jiří Dunděra, *Šedesát let od smrti malíře chrámů Jano Köhlera, Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 11, Tišnov 2002, s. 93-95.
77. Ljuba Heimrichová, *Bohuslavice u Kyjova*, Tišnov 2002, s. 39-41.
78. Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750 - 1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002.
79. Marcus Lodwick, *Obrazy vyprávějí*, Bratislava 2003.
80. Daniela Valentová, Jiří Kobzinek, *Jano Köhler, malíř a grafik*, Kyjov 2003.
81. Aleš Filip, *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*, Brno 2004.
82. Marek Junek, *Kostel a farnost, Hroznová Lhota, Uherské Hradiště* 2004, s. 142.
83. Jan Sedlák, *Brno Secesní. Deset kapitol o architektuře a umění kolem roku 1900*, Brno 2004, s. 94-95, 99-103, 150-153.
84. Vladimír Kotík, *Z minulosti Lovčic*, Lovčice 2005, s. 17.
85. Oldřich Bílovský, *Kostel sv. Jana křtitele nad Uhřicemi*, Uhřice 2006, s. 2, 12, 18.
86. Jiří Dunděra, *Jano Koehler, 33 životů*, Kyjov 2006, s. 19-22.
87. Aleš Filip, Roman Musil (ed.), *Neklidem k Bohu. Náboženské výtvarné umění v Čechách a na Moravě v letech 1870-1914*, Praha 2006.
88. Pavel Opatřil, *Toulky minulostí, Římskokatolická farnost u kostela sv. Jana Nepomuckého v Brně - Starém Lískovci*, Brno 2006.
89. Jan Andrys, *Sladké s hořkým*, Boskovice 2007.

90. Radovan Stoklasa, *Kostely na Slovácku*, II. díl, Kyjovsko, Strážnicko, Hornácko, Hodonínsko a Podluží, Kloboucko a Hustopečsko, Lednicko- valtický areál, Rožnov pod Radhoštěm 2007, s. 4, 23-24, 31, 65.
91. Jiří Dunděra, Malíř Jano Koehler, významný umělec našeho regionu, *Kyjovské noviny*, 2008, 4. 2., s. 16.
92. Josef Jančář, *Lipovská ohlédnutí 1848-1948. U nás v Lipově*, Lipov 2008, s. 124-126.
93. James Hall, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha - Litomyšl 2008.
94. Josef Šolc, Jano Köhler - malíř dávné Moravy, *Slovácko*, 2008, 21. 1.
95. Karel Kavička, *Prostějov. Filiální kostel sv. Cyrila a Metoděje*, Velehrad 2009.
96. Antonín Václavík, *Textil v lidové tvorbě. Lidové umělecké textilie v Čechách a na Moravě*, Luhačovice 2009.
97. František Vícha, Historie domu U Zlaté studny na náměstí T.G.M., *Vlastivědný věstník Moravský*, roč. 61, č. 4, 2009, s. 386-398.
98. Miloslav Pojsl, *Olomouc. biskupská rezidence*, Velehrad 2010.
99. Jiří Dunděra, Osobnosti. Jano Köhler, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. ledna, 2011, s. 17.

IX.3. Abecedně sestavený přehled literatury

1. P. Alberti, *Dr. Leopold Prečan, arcibiskup olomoucký*, Přerov 1934, s. 102.
2. Jan Andrys, *Sladké s hořkým*, Boskovice 2007.
3. Jan Andrys, *SVUM. Soubor Jana Köhlera (kat.)*, Hodonín 1941.
4. Stanislav Batůšek, *Jano Köhler malíř od ruky, Katolická moderna. Karel Dostál - Lutinov a jeho přátelé a spolupracovníci*, Třebíč 1996, s. 165-186.
5. Stanislav Batůšek, *Jano Köhler a náš region, Dobrý den, Slovácko*, roč. 2, č. 4, 1996, 22. ledna, s. 4.
6. Oldřich Bílovský, *Kostel sv. Jana křtitele nad Uhřicemi*, Uhřice 2006, s. 2, 12, 18.
7. Oldřich Bílovský, *Malíř Jano Köhler, Regionální týdeník Slovácko*, 2001, 11. 12.
8. František Cinek, *Velehrad víry: duchovní dějiny Velehradu k 1050. výročí svatého Metoděje*, Olomouc 1936, s. 606.
9. Ilos Crhonek, Nina Dvořáková, Milada Nováková, Eva Samková, *Brno v architektuře a výtvarném umění*, Brno 1981.
10. Miloslav Čermák, *Olomoucký orloj. Expozice*, Olomouc 1997.
11. *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938*, IV/1, Praha 1998.
12. Karel Dostál - Lutinov, *Jano Köhler padesátníkem, Hovory Dne II*, 1924, s. 19-23.
13. Karel Dostál - Lutinov, *Jano Köhler, Forum, Nový Život XI*, 1906, s. 212.
14. Karel Dostál - Lutinov, *Jano Köhler, Rozmanitosti, Eva II*, č. 3, 1905, s. 57.

15. Karel Dostál - Lutinov, *Kulturní svátek Moravy, Ječmínek IV*, 1913, 10. 5., s. 33.
16. Karel Dostál - Lutinov, *Moravští umělci*, Forum, *Nový Život V*, 1900, s. 286.
17. Karel Dostál - Lutinov, *Mozaiky Köhlerovi*, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 405.
18. Karel Dostál - Lutinov, *Naše obrazy, Okor rodinný II*, 1920, s. 23.
19. Karel Dostál - Lutinov, *Umělecké jaro Moravy*, Forum, *Nový Život IX*, 1904, s. 34.
20. Karel Dostál - Lutinov, *Umělecké zprávy*, Forum, *Nový Život VI*, 1901, s. 254.
21. Karel Dostál - Lutinov, *Umělecké zprávy*, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 11.
22. Karel Dostál - Lutinov, *V Prostějově*, Forum, *Nový Život XI*, 1906, s. 306.
23. Jiří Dunděra, Jano Koehler, *33 životů*, Kyjov 2006, s. 19-22.
24. Jiří Dunděra, Jano Köhler, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. 1., 2001, s. 17.
25. Jiří Dunděra, Malíř Jano Koehler, významný umělec našeho regionu, *Kyjovské noviny*, 2008, 4. 2., s. 16.
26. Jiří Dunděra, Osobnosti. Jano Köhler, *Kyjovské noviny*, č. 1, 7. ledna, 2011, s. 17.
27. Jiří Dunděra, Šedesát let od smrti malíře chrámů Jano Köhlera, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 11, Tišnov 2002, s. 93-95.
28. Karel Dvořák, Václav Frolec, Franta Uprka představuje, *Slovácko 1905*, Brno 1991, s. 34.
29. Emil Edgar, Vzpomínky na slovácké výtvarníky, *Časopis Matice moravské*, roč. 77, 1958, s. 165-178.
30. Aleš Filip, Roman Musil (ed.), *Neklidem k Bohu. Náboženské výtvarné umění v Čechách a na Moravě v letech 1870-1914*, Praha 2006.

31. Aleš Filip, *Secesní chrámy na Moravě a e Slezsku. Sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*, Brno 2004.
32. James Hall, *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, Praha - Litomyšl 2008.
33. C. Hálová - Jahodová, *Brno. Stavební a umělecký vývoj města*, Brno 1947, s. 320.
34. Ljuba Heimrichová, *Bohuslavice u Kyjova*, Tišnov 2002, s. 39-41.
35. Jaroslav Herout, *Slabikář návštěvníků památek*, Praha 2001.
36. Anděla Horová a kol., Köhler Jan, *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 369.
37. E. Hrubanová, *Z lásky k Moravě*, *Stráž lidu*, 16. ledna 1991.
38. Josef Jančář, *Lipovská ohlédnutí 1848-1948. U nás v Lipově*, Lipov 2008, s. 124-126.
39. Antonín Ježek, *Nenkovice, 650 let obce*, 1991, s. 20-26.
40. Marek Junek, *Kostel a farnost, Hroznová Lhota, Uherské Hradiště* 2004, s. 142.
41. D. K., *Vzpomínka na spolubudovatele Domu umělců v Hodoníně*, *Moravské slovo Večerní*, 24. 1., 1941, s. 3.
42. *Katalog souborné výstavy díla akad. malíře Jana Köhlera (kat.)*, Olomouc 1941.
43. Karel Kavička, *Prostějov. Filiální kostel sv. Cyrila a Metoděje*, Velehrad 2009.
44. Kolektiv autorů, *Almanach k prvnímu 50letému výročí vzniku první české reálky v Brně (1880-1930)*, Brno 1930, s. 33.
45. Jano Köhler, *List z kroniky „Sdružení výtvarných umělců moravských“*, in: *Almanach Sdružení Výtvarných Umělců Moravských 1924-1925*, Roman Havelka, Oldřich Koblížek, Praha 1925, s. 19-21.

46. Jana Köhlerová, Jano Köhler, „malíř od ruky“, *Věstník historicko - vlastivědného kroužku v Žarošicích*, č. 8, 1999, s. 48-52.
47. Ivona Konečná, Kamenná krása lázeňského města, *Slovácké noviny*, roč. 7, č. 39, 1997, 24. 9., s. 12.
48. Maria Rudolf Kosík, *Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje ve Věteřově*, Brno 2002.
49. Maria Rudolf Kosík, *Papežská korunovace matky Boží žarošské divotvůrkyně Moravy*, 1995, s. 76.
50. Vladimír Kotík, *Z minulosti Lovčic*, Lovčice 2005, s. 17.
51. Jitka Krausová, Ivana Spurná, Jiří Valenta, *100 let Gymnázia Jana Opletala v Litovli*, 2001, s. 8, 17-19.
52. *Kulturní zprávy VII*, č. 1-2, Prostějov 1941, s. 2-22.
53. Oldřich Lasák, *Moravský kumšt v košili*, Vyškov 1926, s. 22.
54. Oldřich Lasák, Jano Köhler, *Z malířova zápisníku*, Olomouc 1946, s. 74-82.
55. Marcus Lodwick, *Obrazy vyprávějí*, Bratislava 2003.
56. Jaroslav Mathon, Jano Köhler a jeho dílo, *Archa* 32, č. 4-5, 1948, s. 145-214.
57. Jan Mracký, Gabriela Niklová, *Sarkandrova kaple*, Olomouc 1995, s. 7-8.
58. Vladimír Nekuda, Bílovice. in: *Vlastivěda Moravská. Uherskohradištsko*, Brno 1992, s. 438.
59. Božena Nováková - Úprková, Vzpomínka na malíře Jano Köhlera, *Lidová demokracie XXX*, 1970, 5. 2.
60. Václav Oharek, Tišnov. in: *Vlastivěda moravská II.*, Brno 1923, s. 77.
61. Pavel Opatřil, *Toulky minulostí, Římskokatolická farnost u kostela sv. Jana Nepomuckého v Brně - Starém Lískovci*, Brno 2006.

62. Památce malíře Jano Köhlera, *Moravské slovo*, 1941, 5. 2., s. 5.
63. Martina Pavlicová, Osobnosti hanáckého Slovácka v průběhu století, *Národopisná revue*, roč. 6, č. 1, 1996, s. 8-11.
64. Jaroslav Pelikán, *Průvodce historií a stálou expozicí Galerie výtvarného umění v Hodoníně*, Hodonín 1985.
65. J. Pinkava, Z lásky k Moravě, *Stráž lidu*, 16. ledna 1991.
66. Jana Plachá, Vít Novák, Z historie kaple v Ostrovánkách. *Ostrovánky 1131-2001*, Ostrovánky 2001.
67. Miloslav Pojsl, Vladimír Hyhlík, *Blatnice. Poutní kaple na hoře sv. Antonína*, Velehrad 1992.
68. Miloslav Pojsl, *Olomouc. Biskupská rezidence*, Velehrad 2010.
69. *Prostějovský farní věstník*, Vymalování farního kostela, Prostějov 1934, 7. 3.
70. Svatopluk Rutar, Z dějin lužické farnosti, *Lužice 1250 - 2000. Kapitoly z dějin obce*, Břeclav 2000, s. 179.
71. Jaroslav Řehula, Jaro umění na Moravě, *Archa I*, 1912-13, s. 161-163.
72. Bohumil Samek, 160. Dobré Pole, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 376.
73. Bohumil Samek, 252. Hodonín, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 495-496.
74. Bohumil Samek, 32. Blatnice, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 66.
75. Bohumil Samek, 495. Lipov, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 368.
76. Bohumil Samek, 535. Lužice, *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 444.

77. Bohumil Samek, 609. Násedlovice. *Umělecké památky Moravy a Slezska II*, J/N, Praha 1994, s. 643.
78. Bohumil Samek, 78.19. Brno. Místní část Starý Lískovec, *Umělecké památky Moravy a Slezska I*, A/J, Praha 1994, s. 240.
79. Jan Sedlák, *Brno Secesní. Deset kapitol o architektuře a umění kolem roku 1900*, Brno 2004, s. 94-95, 99-103, 150-153.
80. Souborná výstava akad. malíře Jana Köhlera, *České slovo ostravské*, 1941, 7. 5., s. 2.
81. Radovan Stoklasa, *Kostely na Slovácku*, II. díl, Kyjovsko, Strážnicko, Horňácko, Hodonínsko a Podluží, Kloboucko a Hustopečsko, Lednicko- valtický areál, Rožnov pod Radhoštěm 2007, s. 4, 23-24, 31, 65.
82. Oldřich Svozil, Jano Köhler a Uherské Hradiště, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, roč. 7, č. 5, 1969, s. 4-6.
83. Oldřich Svozil, *Jano Köhler, (souples exlibris)*, Praha 1983.
84. Oldřich Svozil, Na okraj 100. výročí narození malíře Jano Köhlera, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, roč. 11, č. 2, 1973, s. 15-16.
85. Oldřich Svozil, Přátelství Petra Bezruče se slováckými kumštýři, *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, roč. 13, č. 10, 1975, s. 8.
86. SVUM památce Jano Köhlera, *České slovo ostravské*, 1941, 3. 5., s. 2.
87. SVUM památce Jano Köhlera, *Moravské slovo*, 1941, 3. 5., s. 3.
88. Josef Šolc, Jano Köhler - malíř dávné Moravy, *Slovácko*, 2008, 21. 1.
89. Prokop Toman, Jano Köhler, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Ostrava 1993, s. 513.

90. Antonín Václavík, *Textil v lidové tvorbě. Lidové umělecké textilie v Čechách a na Moravě*, Luhačovice 2009.
91. Diana Valentová, Jiří Kobzinek, Jano Köhler, malíř a grafik, Kyjov 2003.
92. Diana Valentová, Jano Köhler malíř a grafik, in: *Město Kyjov*, Kyjov 1994, s. 4-9, 12.
93. František Vícha, Historie domu U Zlaté studny na náměstí T.G.M., *Vlastivědný věstník Moravský*, roč. 61, č. 4, 2009, s. 386-398.
94. Jaroslav Vlach, Přátelství Jano Köhlera s Jakubem Vrbasem, *Malovaný kraj*, roč. 15, č. 4, 1979, s. 7.
95. Jaroslav Votruba, S.V.U.M. Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně, *Umělecká revue Veraikon XIII*, Praha 1927, s. 72-92.
96. Jakub Vrba, Věteřov, Ždánsko. *Zeměpisný a dějepisný popis*, Ždánice 1930, s. 520.
97. Jakub Vrbas, Jano Köhler, Ždánsko. *Zeměpisný a dějepisný popis*, Ždánice 1930, s. 479.
98. Z výstav hodonínského SVUM, *Moravské slovo*, 1941, s. 4.
99. Pavel Zatloukal, *Příběhy z dlouhého století. Architektura let 1750 - 1918 na Moravě a ve Slezsku*, Olomouc 2002.

x. Textové přílohy

x.1. Účast umělce na výstavách

Výstavní činnost Jano Köhlera je spojena především s jeho členstvím ve Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. I přes to, že patřil mezi zakladatele Sdružení, byl jeho pokladníkem a spoluorganizátorem, na společných členských výstavách představoval svoje práce zřídka.

V soukromé korespondenci Janu Andrysovi se dočteme, že mu chyběla ambice být širší veřejnosti na očích a zdálo se mu, že kvalita jeho prací za ostatními kolegy zaostává. To vychází také ze samotné koncentrace umělce na monumentální práce vytvářené v terénu, které zde nemohl představit. Kresbu a grafické techniky, k výstavním účelům vhodné, vytvářel spíše pro radost, na konkrétní zakázku, k ilustračním účelům nebo jako přípravné skici.

K první, skutečně přehledné výstavě Köhlerovy tvorby došlo po smrti umělce roku 1941. Druhou, obsáhlejší, byla výstava konaná roku 1973. Ta však byla výrazně politicky zbarvená opomenutím prací náboženského charakteru.

1907

- SVUM, II. členská výstava, Valašské Meziříčí

1908

- SVUM, V. členská výstava, Kroměříž (Květná zahrada)

1910

- SVUM, VII. členská výstava, Olomouc

- Umělecká výstava, Štramberk
- Umělecká výstava při dělnicko-živnostenském oddělení, Prostějov

1911

- Slovácká výstava, Londýn
- Slovácká výstava, Milano

1920

- SVUM, členská výstava, Košice (Východoslovenské muzeum)

1922

- SVUM, XXI. členská výstava, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1924

- SVUM, XXIII. členská výstava, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1925

- SVUM, XXV. členská výstava, Brno
- SVUM, XXVI. členská výstava se souborem prací Aloise Kalvody, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1926

- SVUM, XXIX. členská výstava, Místek
- SVUM, XXX. členská výstava se souborem prací Karla Wellnera, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1927

- SVUM, XXXV. členská výstava, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1928

- SVUM, XXXVI. členská výstava, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)
- SVUM, XXXVII. členská výstava, Olomouc

1930

- SVUM, XLII. členská výstava, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1932

- SVUM, LI. členská výstava se souborem prací Jano Köhlera, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1933

- Výstava v Domě německých umělců, Brno

1936

- SVUM, Členská výstava, Olomouc

1937

- Jubilejní výstava SVUM, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

In memoriam

1941

- SVUM, 84. členská výstava, Soubor prací Jano Köhlera, Hodonín (Dům umělců - Galerie výtvarného umění)

1948

- 100 let výtvarné Moravy, Dům umění Olomouc

1956

- Moravský ľud a kraj vo výtvarnom umení, Bratislava (Národná galéria)

1973

- Jano Köhler, výstava ke 100. výročí umelcova narodení, Hodonín (Galerie výtvarného umění)

1978

- SVUM, zakladateľé Sdruženie výtvarných umelcov moravských 1907, Praha (Středočeská galerie)
- SVUM, zakladateľé Sdruženie výtvarných umelcov moravských 1907, Hodonín (Galerie výtvarného umění)

1987

- SVUM, Hodonín (Galerie výtvarného umění)

1996

- Výstava Jano Köhlera a Jana Znoje, Praha

2001

- Předávání světla, Praha (Nové Město)

2003

- Jano Köhler malíř a grafik, výstava z jeho díla ke 130. výročí narodení, Nenkovice (základní škola)

2007/2008

- 100. výročí založení Sdruženie výtvarných umelcov moravských, Hodonín (Galerie výtvarného umění)
- 100. výročí založení Sdruženie výtvarných umelcov moravských, Senica (Záhorská galéria)

2009

- Antimodernisté, Olomouc (Galerie moderního umění)

X.2. Seznam obrazových příloh

1.

Portrét Jano Köhlera

Fotografie, 1933

Soukromý archiv Jitky Válkové, Nenkovice

Autor fotografie: neznámý

2.

Podpis Jano Köhlera

Inkoust, 1934

Soukr. kor. hodonínskému faráři z 11. dubna 1934

Farní úřad Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

3.

Signatura Jano Köhlera

Keramická mozaika, 1915

Značení VI. zastavení křížové cesty na sv. Hostýně

Autor fotografie: Silvie Malíková

4.

Rozhovor

Kresba tužkou na papíře, nedat.

GVU Hodonín

Autor fotografie: GVV Hodonín

5.

Jano Köhler s dětmi

Barevná litografie, 1925

GVU Hodonín

Autor fotografie: GVV Hodonín

6.
Členové SVUM v Ondrůškově ateliéru v Bystřici pod Hostýnem
Fotografie, 4. 3. 1931
GVU Hodonín
Autor fotografie: Schindler

7.
Posezení členů SVUM na zahradě Domu umělců
Fotografie, nedat.
Soukromý archiv Boženy Novákové - Úprkové
Autor fotografie: neznámý

8.
Jan Kavka a Jano Köhler
Fotografie, nedat.
GVU Hodonín
Autor fotografie: neznámý

9.
Jano Köhler při práci na obraze Největější srdce Páně pro kostel ve Vacenovicích
Fotografie, 1930
Autor fotografie: neznámý

10.
Jano Köhlera při práci na výzdobě školy v Praze - Karlíně
Fotografie, 1906
Archiv základní školy v Karlíně
Autor fotografie: neznámý

11.

Chlapecká škola

Poděbradova ulice 640, Louny

Pohlednice (1901), 1896

Soukromý archiv Vladislava Báby, Louny

Autor fotografie: Vladislav Bába

12.

Ventova/Strombachova tiskárna

Na Valích 662, Louny

Sgrafito, 1899

Soukromý archiv Vladislava Báby, Louny

Autor fotografie: Vladislav Bába

13.

Jiří z Poděbrad na koni

Poděbradova třída 636

Freska, 1899

Soukromá vila na ulici Poděbradova třída 636, Louny

Autor fotografie: Vladislav Bába, Louny

14.A

Volutový štít

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (východní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

14.B

Sluneční hodiny

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (jižní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

14.C

Král Ječmínek

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (jižní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

14.D

Honění krále Ječmínka (detail)

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (jižní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

14.E

Postava rytíře

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (západní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

14.F

Král Svatopluk

Sgrafito, 1900-1901

Pernštýnský zámek (západní fasáda), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

15.

Sv. Cyril a Metoděj

Freska, 1902

Jurkovičův/Janův lázeňský dům, Luhačovice
Autor fotografie: Silvie Malíková

16.A

Figurální výzdoba štítu se slunečními hodinami
Sgrafito a freska, 1902
Dům Vladimíra Součka, tzv. Hanačka, Prostějov
Autor fotografie: Silvie Malíková

16.B

Sluneční hodiny
Sgrafito, 1902
Dům Vladimíra Součka, tzv. Hanačka, Prostějov
Autor fotografie: Silvie Malíková

16.C

David s hlavou Goliášovou
Freska, 1902
Dům Vladimíra Součka, tzv. Hanačka, Prostějov
Autor fotografie: Silvie Malíková

17.

Fasáda záložny
Sgrafito, 1902
Bývalá záložna, Duchcov
Autor fotografie: neznámý

18.A

Alegorie jara

Freska, 1903

Dům architekta Součka, Národní třída, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

18.B

Alegorie léta

Freska, 1903

Dům architekta Součka, Národní třída, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

18.C

Alegorie podzimu a zimy

Freska, 1903

Dům architekta Součka, Národní třída, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

19.A

Alegorie umění

Barevné sgrafito, 1903

Reálné gymnázium, Brno - Veverží

Autor fotografie: Silvie Malíková

19.B

Alegorie umění

Kresba tužkou, 1903

Časopis *Nový Život*, 1904, s. 34

Autor fotografie: Silvie Malíková

19.C

Alegorie vědy

Barevné sgrafito, 1903
Reálné gymnázium, Brno - Veverží
Autor fotografie: Silvie Malíková

20.

Ciferník
Keramická mozaika, 1903-1904
Radnice Napajedla
Autor fotografie: Silvie Malíková

21.

Sv. Jiří Drakobijec
Kresba, 1904
Mathon, Jano Köhler a jeho dílo, 1943, s. 31.
Autor fotografie: Jaroslav Mathon

22.A

Výzdoba supraporty hotelu
Benátská mozaika, 1904
Hotel Paříž, Praha
Autor fotografie: Silvie Malíková

22.B

Výzdoba štítu hotelu
Keramická mozaika, 1904
Hotel Paříž, Praha
Autor fotografie: Silvie Malíková

23.A

Václav II. povyšuje Litovel na Trhovou ves 1291

Keramická mozaika, 1904
Reální gymnázium Litovel
Autor fotografie: Silvie Malíková

23.B

Jan Lucemburský udílí Litovli práva městská 1327
Keramická mozaika, 1904
Reální gymnázium Litovel
Autor fotografie: Silvie Malíková

23.C

Jiří z Poděbrad zakladatel zlatého věku Litovle 1461
Keramická mozaika, 1904
Reální gymnázium Litovel
Autor fotografie: Silvie Malíková

23.D

Genius Slovanstva žehná obrozené Litovli 1899
Keramická mozaika, 1904
Reální gymnázium Litovel
Autor fotografie: Silvie Malíková

23.E

Karel Škréta
Keramická mozaika, 1904
Reální gymnázium Litovel
Autor fotografie: Silvie Malíková

24.A

Fasáda domu Dominika Feye, Uherské Hradiště
Fotografie, 1976
Archiv Slováckého muzea v Uherském Hradišti
(Inv. č. 34116)

Autor fotografie: Chvalkovský

24.B

Výzdoba pro fasádu domu Dominika Feye

Keramická mozaika, 1905-1906

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti

Autor fotografie: Silvie Malíková

24.C

Šašek

Keramická mozaika, 1905-1906

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti

Autor fotografie: Silvie Malíková

24.D

Šosák v cylindru s deštníkem

Keramická mozaika, 1905-1906

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti

Autor fotografie: Silvie Malíková

24.E

Děvčica s kyticí

Keramická mozaika, 1905-1906

Slovácké muzeum v Uherském Hradišti

Autor fotografie: Silvie Malíková

25.A

Výzdoba severní části fasády

Barevné sgrafito, 1905-1906

Radnice Tišnov

Autor fotografie: Silvie Malíková

25.B

*Darování privilegií Tišnovu abatyší kláštera Porta Coeli
Barborou Konickou ze Švábenic roku 1554*

Barevné sgrafito, 1905-1906

Radnice Tišnov (severní fasáda)

Autor fotografie: Silvie Malíková

25.C

Alegorie hornictví

Barevné sgrafito, 1905-1906

Radnice Tišnov (severní fasáda)

Autor fotografie: Silvie Malíková

25.D

Dívka s mečem

Sgrafito, 1905-1906

Radnice Tišnov (východní fasáda)

Autor fotografie: Silvie Malíková

26.A

Smíření Jana Žižky s Pražany na Špitálském poli r. 1424

Barevné sgrafito, 1906

Základní škola Praha - Karlín

Autor fotografie: Silvie Malíková

26.B

Smíření Jana Žižky s Pražany na Špitálském poli r. 1424

Barevné sgrafito, 1906, fragment, před restaurováním

Základní škola Praha - Karlín

Autor fotografie: neznámý

26.C

Korunovace krále Ferdinanda na Invalidovně r. 1836.

Barevné sgrafito, 1906
Základní škola Praha - Karlín
Autor fotografie: neznámý

26.D

Scéna z dětského života (výchova, matematika, tělesná výchova)

Barevné sgrafito, 1906
Základní škola Praha - Karlín
Autor fotografie: neznámý

27.

Sv. Cyril a Metoděj
Keramická mozaika, 1906
Městský úřad, Otrokovice
Autor fotografie: Silvie Malíková

28.

Tři králové
Akvarelová kresba (39 x 28,5 cm), 1906
Muzeum Prostějovska, Prostějov (Inv. č. Ob 245)
Autor fotografie: Muzeum Prostějovska

29.A

Výzdoba fasády hotelu
Benátská mozaika, 1908
Hotel Obecní dům, Louny
Autor fotografie: Silvie Malíková

29.B

Výzdoba štítu fasády hotelu
Benátská mozaika, 1908

Hotel Obecní dům, Louny
Autor fotografie: Silvie Malíková

30.A

Obrana Brna proti Švédům
Barevné sgrafito, 1911
Tzv. Švédský dům, Brno - Veverčí
Autor fotografie: Silvie Malíková

30.B

*Medailon Luise Raduita de Souches a Lennarta Torstensonsona
a mariánský obraz*
Barevné sgrafito, 1911
Tzv. Švédský dům, Brno - Veverčí
Autor fotografie: Silvie Malíková

31.A

Výzdoba zámečku, pohled na jižní fasádu
Sgrafito, 1911
Zámeček Kyjov
Autor fotografie: Silvie Malíková

31.B

Kryptoportét Jano Köhlera v podobě šaška
Sgrafito, 1911
Zámeček Kyjov (východní fasáda)
Autor fotografie: Silvie Malíková

31.C

Znak Jana Kuny z Kunštátu a Jana Kropácze
Sgrafito, 1911
Zámeček Kyjov (jižní fasáda)
Autor fotografie: Silvie Malíková

31.D

Obce přiřčené ke Kyjovu (Vřesovice, Kelčany, Bukovany)

Sgrafito, 1911

Zámeček Kyjov (západní fasáda)

Autor fotografie: Silvie Malíková

32.A

Výzdoba fasády domu

Sgrafito, 1912

Vrlův dům, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

32.B

Medailony Josefa Vrly a Kašpara Aorguse

Sgrafito, 1912

Vrlův dům, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

32.C

Šašek s nápisovou deskou stavitelů V. Součka a V. Lukáše

Sgrafito, 1912

Vrlův dům, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.A

Návrh vstupního vestibulu Domu umělců

Akvarel, pastel, 1912

GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.B

Křížení stropu vstupního vestibul Domu umělců

Freska, 1912-1913

Dům umělců, GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.C

Dvojice pávů

Freska, 1912-1913

Dům umělců, (supraporta mezi hlavním vestibulem a přírodovědný kabinetem), GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.D

Návrh vitrážového okna a hlavního vestibulu Domu umělců

Akvarel, 1912

GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.E

Výzdoba podhledu vstupního oblouku směřující ke schodišti do druhého patra Domu umělců

Freska, 1912-1913

Dům umělců, GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.F

Výzdoba stropu druhého patra Domu umělců

Freska, 1912-1913

Dům umělců, GVU Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.G

Vstupní žudro Domu umělců

Freska, 1912-1913

Dům umělců, GUV Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

33.H

Výzdoba podhledu vstupního žudra

Freska, 1912-1913

Dům umělců, GUV Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

34.A

Výzdoba fasády soukromé vily v Plumlově

Sgrafito, 1914-1917

Vila Šumná (pohled na severní fasádu), Plumlov

Autor fotografie: Silvie Malíková

34.B

Panna Marie, Královna nebes

Sgrafito, 1914-1917

Vila Šumná (pohled na severozápadní fasádu), Plumlov

Autor fotografie: Silvie Malíková

34.C

Postava chlapce

Sgrafito, 1914-1917

Vila Šumná Vila Šumná (severní fasáda), Plumlov

Autor fotografie: Silvie Malíková

34.D

Panna Marie, králova nebes

Vitráž, 1914-1917

Vila Šumná (okno na jih), Plumlov

Autor fotografie: Silvie Malíková

35.A

Výzdoba pilíře

Freska, 1920

Invalidovna (Kaple sv. Kříže), Praha - Karlín

Autor fotografie: Silvie Malíková

35.B

Výzdoba náběhu pasu

Freska, 1920

Invalidovna (Kaple sv. Kříže), Praha - Karlín

Autor fotografie: Silvie Malíková

36.A

Výzdoba domu Emauzy

Sgrafito a freska, 20. léta 20. století

Vila Emauzy, Luhačovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

36.B

Výzdoba domu Emauzy s freskou Cesta do Emauz

Sgrafito a freska, 20. léta 20. století
Vila Emauzy, Luhačovice
Autor fotografie: Silvie Malíková

37.A

Výzdoba fasády sokolovny v Bzenci
Sgrafito, 1922-1923
Sokolovna Bzenec
Autor fotografie: Silvie Malíková

37.B

Sluneční hodiny
Freska a sgrafito, 1922-1923
Sokolovna Bzenec
Autor fotografie: Silvie Malíková

37.C

Mladý voják s praporcem
Sgrafito, 1922-1923
Sokolovna Bzenec
Autor fotografie: Silvie Malíková

38.A

Výzdoba fasády bývalé Moravskoslezské banky
Sgrafito al fresco, 1922-1923
Bývalá Moravskoslezská banka, Národní třída, Olomouc
Autor fotografie: Silvie Malíková

38.B

Dívka se džbánem

Sgrafito al fresco, 1922-1923

Bývalá Moravskoslezská banka, Národní třída, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

38.C

Medailon Panny Marie s anděly

Sgrafito al fresco, 1922-1923

Bývalá Moravskoslezská banka, Národní třída, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

39.A

Výzdoba fasády domu na Wurmově ulici

Sgrafito, 1923

Wurmova ulice, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

39.B

Postava vojáka

Sgrafito, 1923

Severní fasáda domu, Wurmova ulice, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

39.C

Svatý Cyril a Metoděj

Sgrafito, 1923

Východní fasáda domu, Wurmova ulice, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

40.

Význam školní výchovy

Freska, 1923

Základní škola Lipov

Autor fotografie: Silvie Malíková

41.A

Výzdoba levé části fasády radnice

Sgrafito, 1924-1925

Radnice Pardubice

Autor fotografie: Silvie Malíková

41.B

Výzdoba střední části fasády radnice se štítem

Sgrafito, 1924-1925

Radnice Pardubice

Autor fotografie: Silvie Malíková

41.C

Výzdoba pravé části fasády radnice

Sgrafito, 1924-1925

Radnice Pardubice

Autor fotografie: Silvie Malíková

42.A

Společnost na balkonu z výzdoby olomouckého orloje

Olej na dřevě, 1924-1925

Muzeum umění Olomouc (stálá expozice)

Autor fotografie: Silvie Malíková

42.B

Alegorie Moravy z výzdoby olomouckého orloje

Olej na dřevě, 1924-1925

Muzeum umění Olomouc (stálá expozice)

Autor fotografie: Silvie Malíková

43.A

Výzdoba vily Zaňátových a Šimečkových

Sgrafito, 1927

Ulice sv. Čecha, Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

43.B

Alegorie jara (vlevo) a Alegorie léta (vpravo)

Sgrafito, 1927

Vila rodiny Zaňátových a Šimečkových, Ulice sv. Čecha,
Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

43.C

Východní fasády s *Alegorií podzimu* (vlevo) a *Alegorií zimy*
(vpravo)

Sgrafito, 1927

Vila rodiny Zaňátových a Šimečkových, Ulice sv. Čecha,
Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

44.A

Reklama na slivovici Bohuslava Budíka

Grafika, 1928

Heimrichová, 2002, s. 39.

Autor fotografie: Silvie Malíková

44.B

Dívka česající hrozny

Sgrafito, 1928

Bývalá hospoda u Budíků, Bohuslavice u Kyjova

Autor fotografie: Silvie Malíková

44.C

Starý muž se sotúrkem

Sgrafito, 1928

Bývalá hospoda u Budíků, Bohuslavice u Kyjova

Autor fotografie: Silvie Malíková

45.A

Alegorie včelařství a ovocnářství

Sgrafito, 1931

Bývalá záložna, Žatec

Autor fotografie: Jiří Kopica

45.B

Alegorie hokynářství

Sgrafito, 1931

Bývalá záložna, Žatec

Autor fotografie: Jiří Kopica

45.C

Alegorie stavitelství

Sgrafito, 1931

Bývalá záložna, Žatec

Autor fotografie: Jiří Kopica

45.D

Alegorie zemědělství

Sgrafito, 1931

Bývalá záložna, Žatec

Autor fotografie: Jiří Kopica

46.

Dívka u zlaté studny

Kachlová mozaika, 1936

Dům U Zlaté studny, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

47.

Panna Maria Immaculata

Kachlová mozaika, 1936

Dům u Součka, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

48.A

Fasáda mutěnické budy č. 300

Freska a sgrafito, 1940

Búda č. 300, Mutěnice

Autor fotografie: Silvie Malíková

48.B

Žudro mutěnické budy č. 300

Freska a sgrafito, 1940

Búda č. 300, Mutěnice

Autor fotografie: Silvie Malíková

49.

Výzdoba fasády mutěnické budy manželů Novákových č. 235

Freska a sgrafito, 40. léta

Búda č. 235, Mutěnice

Autor fotografie: Silvie

50.

Tři zajíci

Barevná mozaika, nedat.

Dům U Tří zajíců, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

51.

Trůnící Panna Marie s Ježíškem

Sklomalba, 1901

Chrám sv. Mikuláše, Louny

Autor fotografie: Silvie Malíková

52.A

Sv. Augustin

Freska a sgrafito, 1904

Augustiniánská vila, Luhačovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

52.B

Madona s Ježíškem

Olej, plátno, 1904

Augustiniánská vila (kaple Panny Marie), Luhačovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

52.C

Pout' Nivničanů u sv. Antonínka

Freska, 1925

Augustiniánská vila (kaple Panny Marie - evangelijní strana závěru), Luhačovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

52.D

Poutníci z Lidečka na Pustevnách

Freska, 1925

Augustiniánská vila (kaple Panny Marie - epištolní strana závěru), Luhačovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.A

Sv. Ludmila

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.B

Sv. Prokop

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.C

Smrt sv. Metoděje

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.D

Sv. Helena

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (epištolní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.E

Ukřižování Ježíše Krista

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.F

Opat Božetěch

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže, Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.G

Proměnění Páně

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.H

Sv. Václav na koni

Freska a sgrafito, 1905

Kostel Povýšení sv. Kříže (evangelijní strana presbytáře), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.CH

Zavraždění sv. Václava

Olej, plátno, 1929

Kostel Povýšení sv. Kříže (severní strana lodi),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

53.I

Nanebevzetí Panny Marie

Skломalba, 1936

Kostel Povýšení sv. Kříže (jižní strana lodi kostela),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

54.A

Nechte maličkových přijíti ke mně

Freska, 1906

Městský hřbitov, Louny

Autor fotografie: Silvie Malíková

54.B

Nechte maličkových přijíti ke mně

Kresba, 1904

Nový Život IX, 1904, s. 83.

Autor fotografie: Silvie Malíková

55.A

Anděl

Freska, 1906

Gymnaziální kaple (evangelijní strana vítězného oblouku), Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

55.B

Anděl s loutnou

Freska, 1906

Gymnaziální kaple (epištolní strana vítězného oblouku),
Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

55.C

Hlava anděla

Vitráž, 1906

Gymnaziální kaple, Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

55.D

Kristus soudce obklopený anděly

Keramická mozaika, 1911

Gymnaziální kaple (tympanon v průčelí), Kyjov

Autor fotografie: Silvie Malíková

56.A

Ornamentální výzdoba kupole

Freska, 1909

Chrám sv. Cyrila a Metoděje v areálu psychiatrické

léčebny, Kroměříž

Autor fotografie: Silvie Malíková

56.B

Mše soluňských věrozvěstů

Freska, 1909

Chrám sv. Cyrila a Metoděje v areálu psychiatrické
léčebny (závěr chrámu), Kroměříž

Autor fotografie: Silvie Malíková

56.C

Adorující anděl

Freska, 1909

Chrám sv. Cyrila a Metoděje v areálu psychiatrické
Léčebny (u jižních oken), Kroměříž

Autor fotografie: Silvie Malíková

57.

Anežka Přemyslovna

Freska, 1909

Farní budova, Věteřov

Autor fotografie: Silvie Malíková

58.A

Ornamentální výzdoba interiéru

Fotografie, 1910

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a

Metoděje

Autor fotografie: (Vlastivědné muzeum Kyjov)

58.B

Zdrávas Královno

Barevné sgrafito (po restaurování), 1910

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a

Metoděje

Autor fotografie: Silvie Malíková

58.C

Zdrávas Královno

Barevné sgrafito (před restaurováním), 1910

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a

Metoděje

Autor fotografie: Silvie Malíková

59.

Panna Marie mezi Slováky

Keramická mozaika, 1911

Farní budova, Poštorná

Autor fotografie: Silvie Malíková

60.

Sv. Heraklius pozvedává Kristův kříž

Olej, plátno, 1911

Kostel Povýšení svatého Kříže, Strání

Autor fotografie: Silvie Malíková

61.

Madona s dítětem

Keramická mozaika, 1912

Vyšehradský hřbitov, Praha

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.A

I. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1933

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.B

II. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1919

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.C

III. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.D

IV. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.E

V. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.F

VI. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1915

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.G

VII. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.H

VIII. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1932

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.CH

IX. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.I

X. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1925

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.J

XI. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, nedat.

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.K

XII. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1920

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.L

I. zastavení křížové cesty

Keramická řezaná mozaika, 1912

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

62.A

V. zastavení křížové cesty (pravá mozaika)

Keramická řezaná mozaika, 1912

Svatý Hostýn

Autor fotografie: Silvie Malíková

63.

Panna Marie s dítětem, sv. Václavem a sv. Ludmilou

Keramická mozaika, 1912

Městský hřbitov (náhrobek rodiny Součkovy a Svobodovy),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

64.A

Ornamentální výzdoba interiéru kaple

Freska, 1909-1912

Sarkandrova kaple, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

64.B

Anděl s kalichem

Freska, 1909-1912

Sarkandrova kaple, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

64.C

Jan Sarkandr vede procesí k Holešovu

Freska, 1939-1940

Sarkandrova kaple, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

64.D

Mučení bl. Jana Sarkandra

Freska, 1939-1940

Sarkandrova kaple, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

64.E

Pobyt Jana Sarkandra v žaláři spolu s kartuziány

Freska, 1939-1940

Sarkandrova kaple, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

65.

Zvonice v Uherském Ostrohu

Sgrafito, 1912

Uherský Ostroh

Autor fotografie: Silvie Malíková

66.A

Hlava Ježíše Krista

Barevné sgrafito, 1912

Zvonice, Nenkovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

66.B

Sv. Cyril a sv. Metoděj

Freska, 1912

Zvonice, Nenkovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

66.C

Panna Marie s dítětem

Barevné sgrafito, 1912

Zvonice, Nenkovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

66.D

Nejsvětější Trojice

Barevné sgrafito, 1912

Zvonice, Nenkovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

67.

*Oltářní retabulum - Bl. Juliana de Colalto a sv. Karel
Boromejský*

Benátská mozaika, 1914

Kostel sv. Karla Boromejského a blahoslavené Juliány
de Colalto, Brtnice

Autor fotografie: neznámý (www.zdroj)

68.

Ježíš Kristus, beránek Boží

Freska, 1914

Farní budova, Lovčice

Autor fotografie: Silvie Malíková

69.A

Výzdoba presbytáře

Freska, 1915-1918

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo, Oslnovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

69.B

Nejsvětější srdce Ježíšovo

Sklomalba, 1915-1918

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo (presbytář), Oslnovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

69.C

Adorující andělé

Freska, 1915-1918

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo (presbytář), Oslnovice
Autor fotografie: Silvie Malíková

69.D

Poslední soud

Freska, 1916

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo (evangelijní strana
vítězného oblouku), Oslnovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

69.E

Nanebevzetí Panny Marie

Freska, 1916

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo (epištolní strana
vítězného oblouku), Oslnovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

69.D

Malovaná zpěvácká tribuna

Freska, 1915-1919

Kostel Nejsvětější srdce Ježíšovo, Oslnovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

70.

Kristus Vykupitel

Benátská mozaika, 20. léta 20. století

Hlavní oltář hřbitovní kaple, Střílky

Autor fotografie: neznámý (www. zdroj)

71.A

Kristus nesoucí kříž

Freska, 1920

Zastavení křížové cesty, Velké Bílovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

71.B

Panna Marie

Freska, 1920

Zastavení křížové cesty, Velké Bílovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.A

Kristus Pantokrator

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.B

Sv. Kliment

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.C

Milosrdný samaritán

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.D

Kristus dobrý pastýř

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.E

Zvěstování Panně Marii

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.F

Sv. Václav

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.G

Sv. Ludmila

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.H

Bl. Jan Sarkandr

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.CH

Sv. Prokop

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.I

Sv. Cyril a Metoděj

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

72.J

Andílek s květinami

Freska, 1921

Kostel Povýšení sv. Kříže, Valašské Klobouky

Autor fotografie: Silvie Malíková

73.

Panna Marie s Ježíškem

Freska, 1921

Farní budova, Šumice

Autor fotografie: Silvie Malíková

74.A

Výzdoba kazetového stropu a závěru kaple

Freska, 1922-1923

Klášterní kaple, Napajedla

Autor fotografie: Silvie Malíková

74.B

Zjevení Panny Marie Hostýnské

Freska, 1922-1923

Klášterní kaple, Napajedla

Autor fotografie: Silvie Malíková

74.C

Pout' na Velehrad

Freska, 1922-1923

Klášterní kaple, Napajedla

Autor fotografie: Silvie Malíková

75.A

Josef s malým Ježíškem

Benátská mozaika, 1936

Kostel sv. Vavřince (evangelijní strana), Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

75.B

Panna Marie

Benátská mozaika, 1936

Kostel sv. Vavřince (epištolní strana), Hodonín

Autor fotografie: Silvie Malíková

76.A

Ornamentální výzdoba vítězného oblouku a lodi kostela

Freska, 1925

Kostel sv. Cyrila a Metoděje, Věteřov

Autor fotografie: Silvie Malíková

76.B

Sv. Jakub

Freska, 1925

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (evangelijní strana
vítězného oblouku), Věteřov

Autor fotografie: Silvie Malíková

76.C

Sv. Filip

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (epištolní strana
vítězného oblouku), Věteřov

Autor fotografie: Silvie Malíková

77.

Ukládání do hrobu

Keramická řezaná mozaika, 1925

Městský hřbitov (náhrobek Karla Dostála - Lutinova),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

78.A

Ornamentální výzdoba interiéru kostela

Freska, 1925

Kostel sv. Jakuba, Želetice u Kyjova

Autor fotografie: Silvie Malíková

78.B

Sv. Antonín Paduánský

Sklomalba, 1925

Kostel sv. Jakuba, Želetice u Kyjova

Autor fotografie: Silvie Malíková

78.C

Sv. rodina

Sklomalba, 1925

Kostel sv. Jakuba, Želetice u Kyjova

Autor fotografie: Silvie Malíková

79.A

Pohled do interiéru kaple

Fotografie, 40. léta 20. století

Kaple sv. Cyrila a Metoděje, Příkazy

Autor fotografie: neznámý

79.B

Pohled do kupole kaple

Freska, 1925

Kaple sv. Cyrila a Metoděje, Příkazy

Autor fotografie: Silvie Malíková

79.C

Výzdoba oken

Freska, 1925

Kaple sv. Cyrila a Metoděje, Příkazy

Autor fotografie: Silvie Malíková

80.A

Sv. Cyril a sv. Metoděj

Olej, plátno, 1926

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (hlavní oltář), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

80.B

Vzkříšení Ježíše Krista

Freska, 1926

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (vítězný oblouk),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

80.C

Nanebevzetí Panny Marie

Freska, 1926

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (epištolní strana lodi),

Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

80.D

Božské srdce Páně

Freska, 1911

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (epištolní strana lodi

vítězného oblouku), Prostějov

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.A

Dobrý pastýř

Freska, 1927

Arcibiskupský palác (vestibul přízemí), Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.B

Výzdoba hlavního schodiště

Freska, 1926

Arcibiskupský palác, Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.C

Alegorická postava Mikulova

Freska, 1927

Arcibiskupský palác (nad vchodem do arcibiskupových pracoven), Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.D

Alegorická postava Kroměříže

Freska, 1927

Arcibiskupský palác (nad vchodem do reprezentačních sálů), Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.E

Panna Marie, Královna nebes

Freska, 1927

Arcibiskupský palác (severní strana kaple řádových sester), Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

81.F

České nebe

Freska, 1927

Arcibiskupský palác (východní strana kaple řádových sester), Olomouc

Autor fotografie: Silvie Malíková

82.A

Pohled do interiéru kostela

Freska, 1927

Kostel sv. Anny, Žarošice

Autor fotografie: Silvie Malíková

82.B

Detail interiéru kostela (pohled k vítěznému oblouku)

Freska, 1927

Kostel sv. Anny, Žarošice

Autor fotografie: Silvie Malíková

83.A

Výzdoba fasády fary

Freska, 1927-1928

Farní budova, Pavlovice u Přerova

Autor fotografie: Silvie Malíková

83.B

Sv. Cyril a sv. Metoděj

Freska, 1927-1928

Farní budova, Pavlovice u Přerova

Autor fotografie: Silvie Malíková

84.

Sv. Václav

Olej, plátno, 1928

Kaple sv. Václava, Holasice

Autor fotografie: Silvie Malíková

85.A

Výzdoba presbytáře kostela

Freska, 1929

Kostel sv. Jakuba staršího, Plesná u Svinova (Ostrava)

Autor fotografie: Silvie Malíková

85.B

Detail výzdoby lodi kostela

Freska, 1929

Kostel sv. Jakuba staršího, Plesná u Svinova (Ostrava)

Autor fotografie: Silvie Malíková

86.

Sv. Václav

Freska, 1929

Kostel sv. Vavřince, Přerov

Autor fotografie: Silvie Malíková

87.

Ježíš Kristus

Olej, plátno, 1930

Kostel Božského srdce Páně, Vacenovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.A

Anděl

Freska, 1930-1931

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.B

Anděl s loutnou

Freska, 1930-1931

Kostel sv. Jana Nepomuckého (epištolní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.C

Sv. Baroloměj

Freska, 1930-1931

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.D

Cesta do Emauz

Freska, 1935

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.E

Sacra conversazione

Freska, 1935

Kostel sv. Jana Nepomuckého (epištolní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.F

Nanebevstoupení Ježíše Krista

Freska, 1930-1931

Kostel sv. Jana Nepomuckého (epištolní strana
presbytáře), Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.G

Zvěstování Panně Marii

Freska, 1930

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana lodi),
Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.H

Narození Ježíše Krista

Freska, 1930

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana lodi),
Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

88.CH

Seslání Ducha svatého

Freska, 1930

Kostel sv. Jana Nepomuckého (epištolní strana lodi),
Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

89.

Sv. Cecílie

Olej, plátno, 1931

Kostel sv. Cecílie, Dobré Pole
Autor fotografie: Silvie Malíková

90.

Sv. Václav
Olej, plátno, 1931
Kaple sv. Václava (hlavní oltář), Ostrovánky
Autor fotografie: Silvie Malíková

91.

Sv. Václav
Olej, plátno, 1932
Kostel sv. Martina, sv. Cyrila a Metoděje (severní stěna lodi), Násedlovice
Autor fotografie: Silvie Malíková

92.

Sv. Cyril a Metoděj
Olej, plátno, 1934
Kostel sv. Cyrila a Metoděje (hlavní oltář), Lužice
Autor fotografie: Silvie Malíková

93.A

Sv. Cyril a Metoděj
Benátská mozaika, 1934

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (závěr kostela),

Olomouc-Hejčín

Autor fotografie: Silvie Malíková

93.B

Vitrážová okno

Skломalba, 1934

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (kaple Panny Marie),

Olomouc - Hejčín

Autor fotografie: Silvie Malíková

93.C

Sv. Václav a sv. Ludmila

Skломalba, 1934

Kostel sv. Cyrila a Metoděje (kaple Panny Marie),

Olomouc - Hejčín

Autor fotografie: Silvie Malíková

94.

Panna Marie s Ježíškem

Keramická mozaika, první desetiletí 20. století

Kostel Nanebevzetí Panny Marie, Ždánice

Autor fotografie: Silvie Malíková

95.

Panna Marie s Ježíškem

Keramická mozaika, první desetiletí 20. století

Městský hřbitov (náhrobek rodiny Köhlerovi), Strážovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

96.

Panna Marie s Ježíškem

Keramická mozaika, první desetiletí 20. století

Městský hřbitov (náhrobek Josefa Ohnheisera), Modřice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.A

Ornamentální výzdoba, pohled do lodi a presbytáře

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje, Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.B

Sv. Jan Nepomucký

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje, Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.C

Bl. Jan Sarkandr

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje, Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.D

Panna Marie s Ježíškem

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje, Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.E

Sv. Vojtěch

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje, Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.F

Smrt sv. Josefa

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (evangelijní strana
křížení lodí), Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.G

Pieta

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (epištolní strana
křížení lodí), Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.H

Vzkříšení Ježíše Krista

Freska, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje evangelijní strana
křížení lodí), Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.CH

Panna Marie s Ježíškem

Vitráž, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (evangelijní strana
závěru boční lodě), Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

97.I

Sv. Antonín Paduánský

Vitráž, 1933

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (epištolní strana
závěru boční lodě), Tršice

Autor fotografie: Silvie Malíková

98.A

Ornamentální výzdoba lodi a presbytáře

Freska, 1933-1935

Kostel sv. Jiljí, Bystřice pod Hostýnem

Autor fotografie: Silvie Malíková

98.B

*Sv. Cyril a sv. Metoděj v doprovodu bl. Jana Sarkandra
a sv. Jiljí*

Freska, 1935

Kostel sv. Jiljí (evangelijní strana presbytáře),

Bystřice pod Hostýnem

Autor fotografie: Silvie Malíková

98.C

*Sv. František Xaverský v doprovodu sv. Alžběty Durinské
a sv. Anežky Přemyslovny*

Freska, 1933

Kostel sv. Jiljí (epištolní strana presbytáře),

Bystřice pod Hostýnem

Autor fotografie: Silvie Malíková

98.D

Sv. Václav

Freska, 1935

Kostel sv. Jiljí, (epištolní strana presbytáře),

Bystřice pod Hostýnem

Autor fotografie: Silvie Malíková

99.

Panna Marie

Keramická mozaika, 1934

Farní budova, Štramberk

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.A

Ornamentální výzdoba kostela, pohled do lodi

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže, Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.B

Sv. Václav

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (klenba křížení lodi a transeptu), Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.C

Sv. Ludmila

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (klenba křížení lodi a transeptu), Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.D

Mlada Přemyslovna

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (klenba křížení lodi a transeptu), Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.E

Sv. Benedikt

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (klenba křížení lodi a transeptu), Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.F

Bl. Jan Sarkandr

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (jižní rameno transeptu),
Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.G

Sv. Ambrož

Freska, 1934

Kostel Povýšení sv. Kříže (severní rameno transeptu),
Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.H

VII. zastavení křížové cesty

Olej, plátno, 1936-1938

Kostel Povýšení sv. Kříže, Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

100.CH

VIII. zastavení křížové cesty

Olej, plátno, 1936-1938

Kostel Povýšení sv. Kříže, Rajhrad

Autor fotografie: Silvie Malíková

101.

Pieta

Keramická kachlová mozaika, 1934

Kostel sv. Bartoloměje, Rakovník

Autor fotografie: Silvie Malíková

102.

Panna Marie, královna nebes s Ježíškem

Keramická kachlová mozaika, 1935

Městský hřbitov (náhrobek rodiny Barkysovi), Kunovice

Autor fotografie: Silvie Malíková

103.A

Sv. Cyril a sv. Metoděj

Freska, 1935

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (hlavní oltář),
Závišice - Kopřivnice

Autor fotografie: Silvie Malíková

103.B

Sv. Václav

Skломalba, 1935

Kostel sv. Cyrila a sv. Metoděje (hlavní oltář),
Závišice - Kopřivnice

Autor fotografie: Silvie Malíková

104.A

Výzdoba interiéru kostela (pohled do lodi)

Freska, 1936

Kostel Nejsvětější Trojice

Zdounky u Kroměříže

Autor fotografie: Silvie Malíková

104.B

Sv. Václav

Freska, 1936

Kostel Nejsvětější Trojice (boční kaple lodi),

Zdounky u Kroměříže

Autor fotografie: Silvie Malíková

104.C

Sv. Ludmila

Freska, 1936

Kostel Nejsvětější Trojice (boční kaple lodi),

Zdounky u Kroměříže

Autor fotografie: Silvie Malíková

104.D

Sv. Vojtěch

Freska, 1936

Kostel Nejsvětější Trojice (boční kaple lodi),

Zdounky u Kroměříže

Autor fotografie: Silvie Malíková

104.E

Mlada Přemyslovna

Freska, 1936

Kostel Nejsvětější Trojice (boční kaple lodi),

Zdounky u Kroměříže

Autor fotografie: Silvie Malíková

105.

Sv. Jan Nepomucký

Olej, plátno, 1936

Kostel sv. Jana Nepomuckého (evangelijní strana lodi),

Brno - Starý Lískovec

Autor fotografie: Silvie Malíková

106.A

Sv. Jan Nepomucký

Benátská mozaika, 1937

Obecní hřbitov (kříž, pravé rameno), Lužice

Autor fotografie: Silvie Malíková

106.B

Sv. František Xaverský

Benátská mozaika, 1937

Obecní hřbitov (kříž, levé rameno), Lužice

Autor fotografie: Silvie Malíková

107.A

Sv. Václav

Freska, 1937

Kostel sv. Jana Křtitele (klenba kopule), Hroznová Lhota

Autor fotografie: Silvie Malíková

107.B

Sv. Martin

Freska, 1937

Kostel sv. Jana Křtitele (klenba kopule), Hroznová Lhota

Autor fotografie: Silvie Malíková

107.C

Sv. Vojtěch

Freska, 1937

Kostel sv. Jana Křtitele (klenba kopule), Hroznová Lhota

Autor fotografie: Silvie Malíková

107.D

Sv. Alžběta

Freska, 1937

Kostel sv. Jana Křtitele (klenba kopule), Hroznová Lhota

Autor fotografie: Silvie Malíková

108.A

Sv. Antonín káže rybám

Freska, 1936-1937

Kaple sv. Antonína Paduánského (evangelijní strana
centrální kaple), Blatnice pod sv. Antonínkem

Autor fotografie: Silvie Malíková

108.B

Sv. Antonín káže rybám

Freska, 1936-1937

Kaple sv. Antonína Paduánského (evangelijní strana
centrální kaple), Blatnice pod sv. Antonínkem

Autor fotografie: Silvie Malíková

108.C

Smrt sv. Antonína Paduánského

Kresba, rudka, 1937

Kaple sv. Antonína Paduánského (evangelijní strana Kaple), Blatnice pod sv. Antonínkem

Autor fotografie: Silvie Malíková

109.

Dekorativní výzdoba interiéru kostela

Freska, 1938

Kostel sv. Jana Křtitele, Kněždub

Autor fotografie: Silvie Malíková

110.

Dekorativní výzdoba interiéru kostela

Fotografie (80. léta 20. století), nedat.

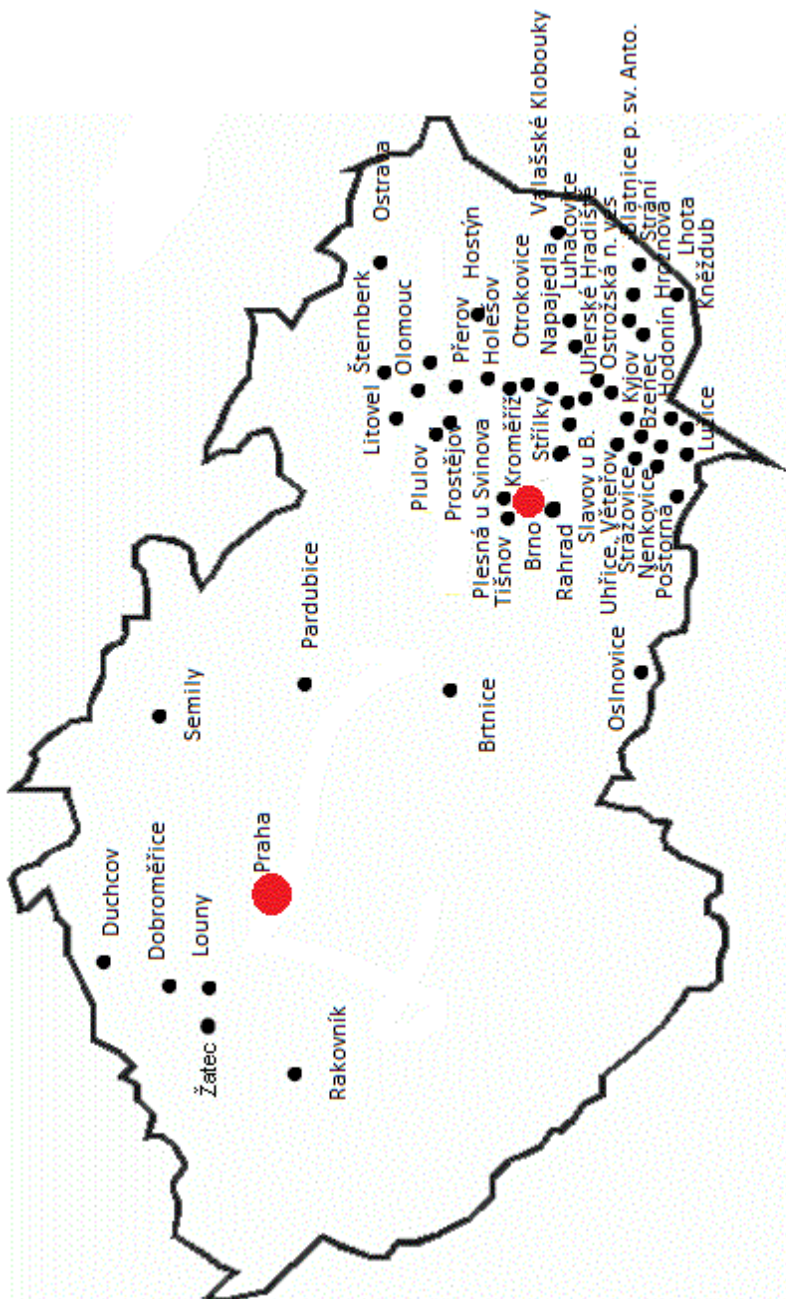
Kostel Navštívení Panny Marie, Svatobořice - Mistřín

Autor fotografie: František Synek

XI. Obrazové přílohy

XI.1 Mapa České republiky s rozmístěním Köhlerových monumentálních realizací

XI.2. Obrazová příloha

obr. č. 1.

A photograph of a handwritten signature in cursive script. The signature reads "Jan Kollár". The ink is dark and the background is a light, slightly textured paper.

obr. č. 2.

obr. č. 4.

obr. č. 5.

obr. č. 6.

Kafka, Köhler.

obr. č. 8.

obr. č. 10.

obr. č. 31.B